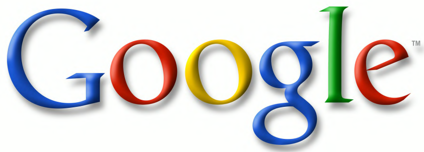
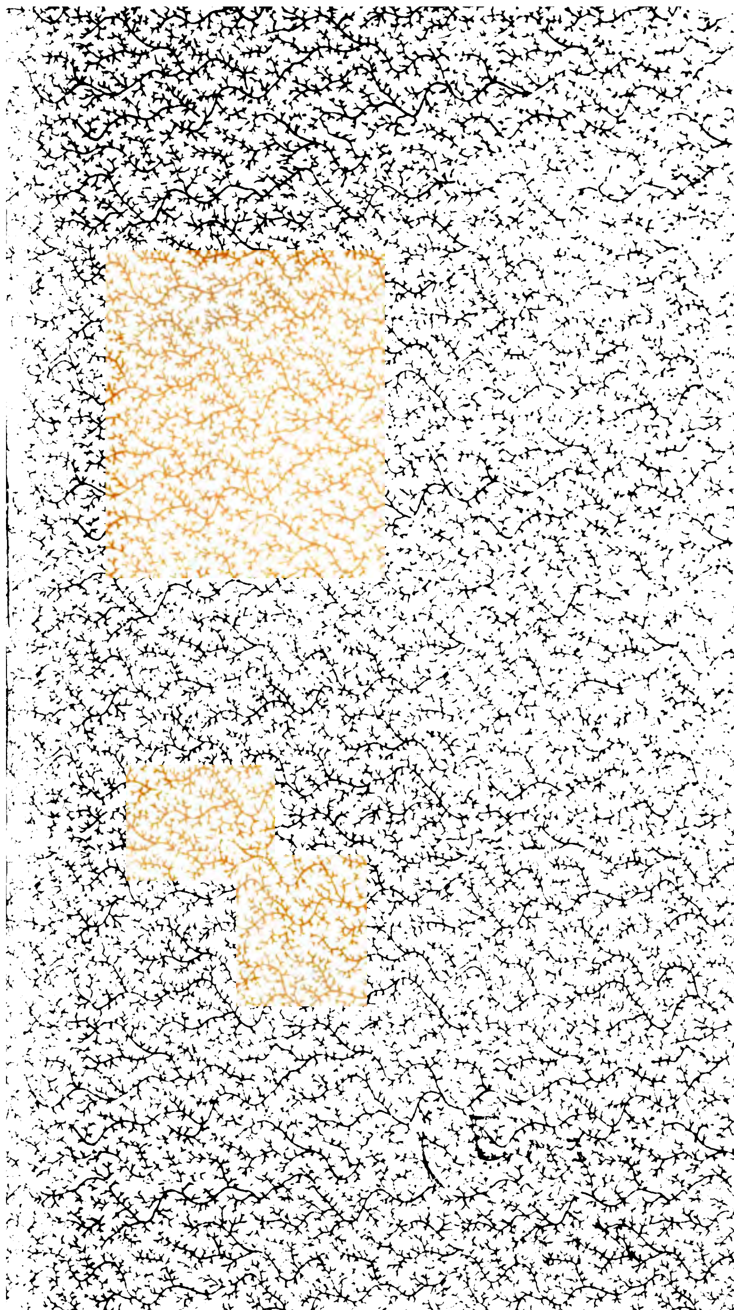

JOHANNES EWALD

Fød d: 18 Novbr: 1743.

i Kiøbenhavn.

Clemens del: et Sculps:

Johannes Ewalds

samtlige

Skrifter.

Første Bind.

Med Forfatterens Portrait og 6 Kobbere.

Andet Oplag.

Kjøbenhavn 1814.

Trykt hos og forlagt af Directeur Joh. Fr. Schultz,
Kongl. og Universitets-Bogtrykker.

Til
Kongen.

Allernaadigste Konge!

De Skrifter, hvoraf jeg her i dybeste Underdanighed nedlegger det første Bind for Deres Majestets Throne, ere paa to eller tre smaae Stykker nær, alle forfattede under Deres blide, Deres i saa mange Henseender velsignede Regiering. Maatte mine Arbeiders indvortes Værd kun nogenledes svare til den For-

ud-

udsetning, som jeg bør have derom, da jeg understaaer mig at pryde dem med min Konges Navn, da skal De overtyde Efterslægten om den Beskyttelse, de Opmuntringer, Deres Majestet værdigede Muserne, og blant deres Dyrkere, mig i Særdeleshed: Men de skal meer — de skal være et af de tusende talende

Be-

Beviis paa den Lyksalighed, som stedse nedstrømmer fra Skioldungernes Scepter, og muligt hielpe til at udsprede Glæde og Viisdom og patriotisk Sindelav og Heltedyd, endog blant de tilkommende Danske.

Livets Herre forlænge Deres Majestets Dage, og han den Algode krone

Dem

Dem med Held og Fred og alle sine beste Velsignelser.

Kiøbenhavn,
den 7de April 1780.

Allerunderdanigst

Johannes Ewald.

Til Læseren.

Kun sielden kan en Fortale være nødvendig, og jeg tør sige, at den aldrig kan blive det, uden ved en eller anden Ufuldkommenhed i Verket selv, især naar dette er digterisk. Jeg har ikke læst, eller havt Taalmodighed til at læse, tre i min Levetid, og dog bilder jeg mig ind, at have forstaaet de Skrifter, som jeg ønskede at forstaae, saa got, som jeg nogentid kunde lære det af en Fortale. Det vilde imidlertid være haardt for en Mand, der havde anvendt stor Flid og Bekostning paa at beværte og fornøie endeel Fremmede, om han ikke selv, i det mindste eengang, turde lade sig see i Giestesalen; pege paa nogle Retters fine Smag, eller deres Sieldenhed, eller deres Kostbarhed; undskylde andre; og ved selv at laste dem, om muligt, forekomme alle de Anmerk-

nin-

ninger, som andre kunde giøre herimod; overalt ved at udbrede sine Hensigters Nedelighed, ved at opregne de Vanskeligheder, han havde maattet overvinde, ved at beraabe sig paa andres Bifald, ved Høfligheder og skiulte Trusler, paa alle Maader saavidt som muligt, forvisse sig om sine Giesters Bifald og Beundring, og det som meer er, modtage den Virak, som han venter sig, saa personlig, som det kan lade sig giøre. Samme Beskaffenhed har det omtrent med en Forfatter, og jeg kunde aldrig fortænke den Mand, der, efterat have anvendt vaagne Nætter paa at fornøie mig, endnu af Mistillid til sit Arbeide, søgte at sette alle mine Lidenskaber, indtil min Frygt og min Medynk selv, i Bevægelse, for at afskræmme, aftvinge, eller aftrygle mig et Bifald, som var alle hans Ønskers Formaal. Jeg, som troer at kiende Menneskets Svaghed, jeg vilde, som sagt, ikke fortænke ham deri; men da jeg tillige, uroest, kiender deres og min Egensind, vilde jeg neppe formode, at han paa denne Maade befordrede sin

Hen-

Hensigt et Haarsbrede. Skal vort Bifald være en Gave, da maae det i det mindste være frivilligt. Men blot den sande og øiensynlige Fortienneste kan aftvinge os det; og denne kan bedre findes i Verket selv, end bevises i nogen Fortale. Men vil man paalegge Egoismen, denne de fleste Prolegomeners snaksomme Moder, Tavshed, og det burde man, saasnart man saae det Latterlige deri; hvad bliver da tilovers, som kunde tvinge en Digter til at opholde sine Læsere, endog imod deres Ønske, i sin Forstue? Hvad kan, hvad bør han sige dem andet, end: her ere mine Skrifter! Andet havde jeg ikke heller besluttet at sige dem, dersom ikke saadanne Venner, hvis Dom jeg har meer Tillid til, end min egen, saa got som havde tilsvoret mig, at det var en plat Urimelighed at bekiendtgiøre et heelt Livs Arbeider, uden at tale noget i Forveien over denne vigtige Beslutning. — Nu at skrive en Forerindring, blot af den Aarsag, at ville skrive en, det synes mig endnu langt urimeligere, end alt hvad Kierlighed

til

til os selv kan frembringe. Og hvad skal en Forfatter i dette Tilfælde sige sine Læsere, som nogenledes kan interessere dem? uden saa er, at han vil lade en Afhandling, eller et Digt, være Fortale til alle de øvrige. Paa den anden Side vilde jeg ligesaa ugierne vove at synes besynderlig, selv maaskee uhøflig, ved at unddrage mig fra en gammel Sædvane, som overalt er saa let at efterleve. Denne Betragtning driver mig igien tilbage paa Egoistens alfare Vei, og jeg vil, for at føie Mængden af mine Læsere, anvende nogle Blade paa at tale om mig selv, da jeg paa dette Sted intet veed at anbringe, som havde bedre Sammenhæng med mine Skrifter. Men jeg skal stræbe efter at være saa kort, saa almeennyttig, med andre Ord: saa lidet kiedsommelig, som muligt. Forresten frasiger jeg mig høitidelig enhver Hensigt at bestikke, eller at overile, eller at røre, eller at forblinde, eller at skræmme mine Dommere; og jeg beder dem indstændig at ville udfinde disse Skrifters Værd eller Uværd efter den An-

ledning, som deres egen Skiønsomhed kan give dem, og i den Henseende lade alt det, som jeg her kan sige om den Person, der skrev, eller om de Vilkaar, hvorunder, eller om de Aarsager, hvorfor han skrev, være fuldkommen som usagt.

De Evner og det Hæng, som Naturen gav mig til at blive Digter, de Hielpemidler, hvorved jeg siden har stræbt at flytte mig frem paa denne steile, denne slibrige Bane; de Grunde, der tilsidst bestemte mig til at opoffre denne kun i sin Fuldkommenhed ædle Konst al min Tid, alle mine Bestræbelser; de Vanskeligheder, som enten har standset eller hindret min Fremgang; den Plads, som jeg tilsidst troer at have opnaaet iblant mine Medarbeidere — alt dette, mener jeg, skulde være endeel af mine Læsere interessant nok, dersom jeg kun selv forstod at udvikle det. Jeg vil forsøge det, og i det mindste vist love, at være historisk oprigtig, og at fortælle Tingene, som de ere fulgte paa hinanden, om jeg og ikke har Skarpsigtighed nok til at indsee de

ofte

ofte fine Nuancer, hvorved de vare sammenheftede.

Poeter, siger man, fødes. I Parenthese være det sagt, at jeg kun skriver denne Fortale for dem iblant mine Læsere, der giør mig den Ære at tilstaae mig dette Navn. Jeg selv troer at være det, og jeg foragter den falske Beskedenhed alt for meget til, at jeg skulde undsee mig for at sige: je suis aussi peintre, blot fordi en Montesquieu en Gang har sagt det samme. Men om jeg er født Poet, eller om nogen fødes saaledes, det veed jeg ikke. Vist nok er jeg det ikke i den Forstand, som det synes, at Ovid tager dette Ord. Hans Quod tentabam scribere, versus erat, synes heller at passe sig til Versenes Stavelsemaal og Harmonie, end til de Tanker, som de indeholdt. Og disse Omstændigheder af Digtekonsten, Riim, og anden Velklang har al min Tid, oprigtig talt, kostet mig formeget Hovedbrud, for mange sønderbidte Penne, til at jeg nogentid skulde troe mig til at være født

Versemager. Hvad det mere Indvortes af Poesien betreffer, da sporer jeg, ved at tænke min Levetid tilbage, meget tidlig hos mig en levende Indbildingskraft, og et overmaade varmt Hierte. Men det, som maaskee endnu caracteriserer en tilstundende Digter nøiere; da hørte jeg, saameget jeg kan erindre fra min Barndom af, aldrig tale om nogen stor, eller ædel, eller blot besynderlig Handling, uden baade at føle Lyst, og at tiltroe mig Evner til at giøre den efter. Den jevne, alfare, støvede Vei havde aldrig noget Tillokkende for mig. Dens Tryghed, dens Beqvemmelighed havde intet morende for min Indbildingskraft, intet, der kunde trøste mit Hierte for Savnet af de Følelser, som kun uventede Hendelser og Vanskeligheder, og Farer kan opvekke. Selv dens Formaal, den timelige Lyksalighed, maatte man anprise mig saameget, som man vilde; da følte jeg lidet eller intet derved, enten fordi det endnu var for langt borte, eller fordi man ikke havde Gaver til at skildre mig det behageligt nok, eller

maa-

maaskee fordi jeg helst vilde skildre og vælge min Lyksalighed selv. Imidlertid vandrede jeg med i Caravanen, fordi jeg maatte, og saalænge jeg maatte. Men naar jeg undertiden saae til Siderne, og blev en eller anden enkelt Pilegrim vaer, som vandrede sin Fodstie for sig selv; da opvakte han min hele Opmerksomhed, da brændte mit Hierte efter den ujevne, krumløbende, med Krat og Moser igiennemskaarne Bane, og jeg forud følte de himmelske Saligheder, som den altid syntes mig at føre til. Jeg vil stræbe at giøre mig tydeligere. Jeg har sagt, at det Store, det Ædle, og selv det blot Besynderlige, saavidt jeg kan erindre fra mine spædeste Aar, altid havde en uimodstaaelig Magt over mit Hierte. Nu er efter mit Begreb enhver Handling, enhver Stilling, og enhver Tildragelse, som fortiener Navn af Stor eller Ædel, af sin Natur, tillige besynderlig. Vel kan man finde saadanne paa den almindelige Bane, som jeg kalder Livets alfare Vei. Der gives Virkninger af en utrættelig Flid, af

længe forud anlagte Planer, af en stræng, og uafbrudt, og langvarig Klogskab, hvilke man ikke vel kan negte Navn af store, og dog kan de ikke i en egentlig Forstand kaldes besynderlige, da det i det mindste staaer i manges Magt at frembringe dem. Men just af denne Aarsag, forbi man nemlig længe og ofte har dem for Øinene, fordi man med temmelig Visshed kan længe forudsee, at de maae finde Sted, og tydelig bevise, hvorfor de maae det; just derfor kan de ikke synes os saa store, som de virkelig ere, og aldrig røre os saa sterkt, som det Sieldne, det Uventede, hvorfor vi ingen Regnskab kan giøre. Derfor har jeg seet mange store og derhos lærde Folianter, mange store og velgiørende Stiftelser, og mange store Ulykker, uden at tænke eller føle det mindste derved, fordi de nemlig af ovenanførte Aarsager ikke kunde opvekke min Beundring, og jeg allerede i Forveien var, eller troede at være bekiendt dermed. Naar jeg derimod enten selv rev mig løs fra den alfare Vei, eller blot stim-

tede den elskte Fodstie; naar den Handling, eller Tildragelse, eller Stilling, som mødte mig, var uventet — ja var den da stor og ædel tillige, da smeltede den min hele Siel i brændende Taarer, med en uimodstaaeligere Magt, end Bedrøvelsen eller Smerten selv nogentid kunde giøre det — og var den ond, eller farlig, eller græsselig, da fyldte den selv mit Bryst med et vellystigt Gysende, med en kildrende Afskye, som jeg mere end engang har været fristet at ønske mig tilbage. I dette er slet intet Paradox eller engang Usædvanligt. Mange, som erindre, med hvilken Begierlighed de i deres Barndom have hørt paa Spøgelsehistorier og andre græsselige Eventyrer, hvorfor de dog zitrede, vil i dette Fald sande med mig. Hvad de store og ædle Handlinger betreffer, som jeg egentlig taler om, da vil man endnu lettere være enig med mig, naar jeg siger, at de røre usigelig meer, hvor de ere uventede, end hvor man rimeligviis kunde forestille sig dem. Om en Edelmann, eller om en Mandarin selv

giorde

giorde noget, som var stort eller ædelt, da vilde det vist røre mig med en langt usigeligere Glæde, end om den hellige Paulus havde giort det samme. Og dette er blot Natur, det er Menneskefølelse, og Englerne tænke, som vi veed, i den Fald ligesom vi. Jeg har følgelig ikke heraf villet udlede mit større Hæng eller mine større Evner til Digtekonsten, uden for saavidt min større Grad af Følsomhed kan bevise dette. Maaden at føle paa, eller Ordenen at føle i, troer jeg at have tilfælles med alle. Men deesom alle store Handlinger efter mit Begreb, ere besynderlige, saa er det dog vist, at alle besynderlige Handlinger ikke derfor ere store. Og jeg har ovenfor sagt, at selv de blot besynderlige meget tidlig fængslede min Opmerksomhed, og frembragte min Efterlignelyst. Dette synes at være et Skridt nærmere. Naar jeg saae en Alexander i Sisygambis's Telt, eller en Canut ved Strandbredden, da brændte mit Hierte, og heri, troer jeg, var intet overordentligt. Men ofte, naar jeg blev

en Diogen vaer i sin Tønde, eller Carl den Tolvte i Bender; endog da lod jeg mig henrive af en Beundring, hvorved jeg haaber at skielne mig fra Mængden, og i mine barnagtige Henrykkelser var jeg ofte nærmere, end man skulde tænke, ved at føle det samme, som Philippiden fandt, da han saae den cyniske Philosoph. Dette forudsetter i det mindste et vist naturligt Hæng til Frihed, en vis Egensind, en vis Følelse af sit Selv, som ere Digteren temmelig væsentlige, og maaskee selv bidrage noget til at danne ham. Jeg kunde nu let anføre endeel Børnehistorier, som tiente til at oplyse alt dette, men jeg har lovet at falde Læserne saa lidet kiedsommelig, som muligt. Den umiddelbareste Følge deraf kan jeg ikke fortie, den nemlig, at Eventyrer og siden Romaner blev min unge Siels kiereste Føde, og som jeg troer uformerkt gav den et Indtryk, som siden altid var uudsletteligt. Det er vist, at jeg begyndte med at ville være den stærke Bernhardt, eller Holger Danske, eller en anden af Ammestuens

stuens Helte. Naturligt nok forædledes mine Ønsker, som min Kundskab efterhaanden udbredede sig. Miltiades, Themistokles, Aristides, med et Ord Cornelius's Helte, naar jeg undtager Pausanias og Lysander, og jeg veed ikke selv, af hvad Aarsag, Agesilaus og Atticus, bleve Tid efter anden mine Mønstere i den Orden, som jeg tyede deres Levnetsløb. Jeg erindrer nøiagtig, at jeg i en Alder af ti til elleve Aar, da min da værende og maaskee lidt enthusiastiske Lærer havde giort mig bekiendt med endeel Martyrers Historier, fik en inderlig Lyst til at lære Abyssinisk, for med Tiden at omvende Indbyggerne af det Inderste i Africa, og det, som var mig mere magtpaaliggende, ved denne Leilighed, at vinde Martyrkronen. Den første Roman som faldt mig i Hænderne, var tilfældigviis Robinson Crusoe. Rousseau's Tilbedere maae tilgive mig, eller egentlig Sandheden, at denne Bog maae være saa nyttig og saa ypperlig for Ungdommen, som den vil; da blev den i det

mindste

mindste mig farlig. Dette er saa vist, at min Rector, kort efterat jeg havde læst den, maatte med Magt hente mig fire Mile tilbage fra Veien til Holland, hvorfra det var min Hensigt at reise til Batavia, i det uskyldige Haab, underveis at strande paa en eller anden ubeboet Øe. Da disse Drømme vare bortdunstede, fik jeg fat paa Fielding's Tom Jones, og jeg er positiv, at dette Skrift gav min Moralitet det første, og vist et meget farligt Stød. Disse smaae Anecdoter af min Børnehistorie synes ved første Øiekast langt ubetydeligere, end de blive, naar man anstiller de Betragtninger derover, som de give Anledning til. Jeg vil kun anstille een, som hører til min Hovedsag. De, som da kiendte mig, sagde mig det daglig, og med megen Sandhed, at jeg byggede Kasteller i Luften. Men jeg er vis paa, at disse Udsvævelser tillige vare de første poetiske Arbeider, jeg giorde Udkast til. Jeg var imidlertid da saa langt fra enten at ville eller at kunne skrive Vers, som en Spradebasse er det fra at sye sine

egne

egne Klæder. Min brusende Siel tillod mig ikke det maadelige Forsæt at ville besynge Helte — jeg vilde selv være det. Vel skrev jeg i de Tider Nytaars og andre Leilighedsvers, fordi jeg maatte, og man roste dem, fordi man enten ikke vilde giøre mig mismodig, eller fordi man ikke forstod det bedre. Men efter dem at regne, som jeg endnu endeel Aar derefter har skrevet, maae det have været en sand Jammer. Jeg skrev og latinske Vers, som vist have været fortreffelige; thi jeg stial dem ved Hielp af Smetius, Weinrichius, og andre, Ord for Ord fra Virgil, Horats, og de øvrige af Latiens beste Digtere. Og jeg havde alt længe, ikke just læst, men tyet disse Digtere, da jeg endnu havde det elendige Begreb om en Ode, at dens væsentligste Fuldkommenhed bestod i at være uforstaaelig, og overalt rigelig bestrøet med endeel mythologiske Ord, hvoraf Læseren ikke kunde fatte Meningen, uden ved Hielp af Lexicon. Havde jeg da inddrukket dette Begreb af Horats? Utroligt! Og dog er

det

det vist, at jeg endnu rødmer naar jeg eftertænker den Upoetiskhed, hvormed jeg den Tid læste denne og de øvrige classiske Digtere. Langt fra, som siden efter en halv Snees Aars Forløb, da jeg af egen Tilbøielighed begyndte at læse dem paa ny, langt fra, at føle deres fortryllende Skiønheder, læste jeg da Flaccus med Afskye, maaskee fordi han smigrede, men især fordi jeg efter min da værende Smag overalt fandt for lidet Handling, for faa eventyrlige Situationer, og for mange Ord i Oden. Virgil selv, den udødelige Virgil, læste jeg med Kiedsommelighed, fordi jeg hverken kunde lide hans Pius Æneas eller hans Fidus Achates og maaskee fordi de Pensa, som man gav mig af hans Vers, at lære uden ad, vare for vidtløftige. Jeg er overbeviist om, at mine Lærere vare aldeles uskyldige i denne min besynderlige Feil. Jeg havde tvende, og de vare begge for brave Mænd, de havde formegen Indsigt, og for sund Smag, til at de enten ikke selv skulde have følt, eller ikke have an-

priset

priset mig Yndigheder, som det næsten er vanskeligt at oversee eller at være kold imod. Var det da Stupiditet hos mig selv? Det vil jeg ligesaa ugierne troe. Jeg bilder mig meget mere ind, at min Siel da var alt for virksom, alt for meget i Giering, til at blotte Tanke eller Billeder kunde berolige den; det var Handling, som den brændte efter. Jeg tænker, at for en god Digter, det er at sige, for en, der foruden sine Digtergaver, har en sund og moden Forstand, skulde det da have faldet ligesaa vanskeligt enten, at følge min alt for vilde Indbildningskraft, eller at tilfredsstille mit alt for varme Hierte, om han ellers havde holdt dette for Umagen værd; som det var mig selv umuligt enten, at finde Ord til mine Billeder, eller Velklang til det, jeg følte. Man bør, troer jeg, være nogenledes kold, for at kunne skildre sin Ild. Og mig kunde først Aar, og Erfaring, og Lidelser afkiøle til Skildrer. Jeg har maaskee talt alt for meget om mine Børneaar. Og dog kan jeg ikke slippe

dem,

dem, førend jeg endnu har lagt til, at jeg fra mit trettende Aar af begyndte, ikke af frit Valg, men efter min ene Lærers Befaling, at forfatte adskillige smaa tydske Poesier, som ikke alleneste da forskaffede mig Rygte af en god Versemager, men selv endnu blive omtalte med Bifald af Mænd, hvis Dom jeg skylder Høiagtelse. Blant andre et Stykke, Pantomimen kaldet, som jeg declamerede offentlig. Jeg veed ikke, hvor disse Stykker ere afblevne, og jeg har glemt dem indtil den sidste Tøddel. Men med al Agtelse for mine Velyndere være det sagt, at jeg har fundet senere Vers af mig, som slet ingen god Formodning give mig om hine; thi hvorfor skulde jeg have forverret mig?

Jeg kom til Høiskolen med et Begreb om Digtekonsten, som vore Erudite selv, og maaskee de allene ikke skulde blues ved. Jeg kiendte den ikke, jeg tiltroede mig ingen Evner dertil, og følgelig næsten foragtede jeg den. Paa min Digterliste var **Klopstock** og **Kaalund** begge anførte un-

under det Bogstav K. Og næsten blusser jeg ved at tilstaae, at, dersom den første besad min større Agt, da havde han sit Rygte, meer end mig at takke derfor. Men hvad Under, at jeg ikke kiendte, ikke forstod denne Forløsningens sublime Sanger; da jeg, som sagt, hverken forstod eller kiendte min egen Siel: døv og kold imod Citharens melodiske Toner, havde denne allerede længe lydet efter Trompetens vilde Klang, og de Underspaaende Krigsraab, som da naaede os fra Elvens og fra Moldauens Bredde. Mit hele Hierte hængte ved de store Handlinger, ved de høie Dyder, ved de ynkelige, de skrekkelige, de underfulde Optrin, hvormed min Indbildingskraft utrættelig udpyntede Rygtet. Det traf sig saa, at visse Omstændigheder snart næsten tvang mig derhen, hvor min egen Tilbøielighed alt længe havde lokket mig. Da jeg var femten Aar, blev jeg Krigsmand, i det stadige Haab, snart at give vore Skialdre nok at bestille. Hvilke opløftende Drømme, hvilke henrivende Billeder opfyldte ikke

da

da min drukne Siel! Havde jeg dem kun paa Prent saaledes, som jeg da følte dem, man vilde vist tilstaae mig, at der var Poesie skiult deri, eller i det mindste en Gnist deraf, hvorom man kunde haabe, at den da vilde yttre sin Virkning, naar den fik Rum, og Luft, og Tid dertil. Erfaring, den mægtige Erfaring adspredede snart den største Deel af de romantiske Dunster, som da qvalte den. Et Vinterqvarteer og et Feldtog overbeviste mig grundigere, end de beste Syllogismer skulde have giort det, at Halvgudernes Tider vare forbi, at en Soldats første og ypperste Dyd er Underkastelse, og at det ligner meer en Drøm, end et Under ved Fortienester at udmerke sig iblant 100000 Mand, som alle ere nødte til at iagttage deres Pligt, og ikke tør giøre meer. Jeg kom følgelig snart, og en stor Deel klogere hiem, end jeg var gaaet ud. Og dette var ikke den eneste Fordeel, som min ulmende Digteraand havde af denne Reise. Jeg havde seet Bierge, og Feldtslag, og i tykke Skove een-

som-

sombeliggende Munkeklostere; jeg havde været Vidne til endeel store og rørende Optrin, hvis Erindring nærede og opløftede min Siel, uden at beruse den; jeg havde nu lært at føle det Underlige, det Store, og det Vellystige i Naturen, uden just altid at ville giøre det efter, eller lide for meget ved Savnet deraf. Dette gav mig vel en større Beqvemhed til Digterkonsten, men jeg var endnu langt fra enten at merke dette selv, eller at benytte mig deraf. Uden enten at kiende Clio, og Thalia, og Melpomene, eller at bekymre mig om deres Bekiendtskab, begav jeg mig ganske rolig til at studere Hollats og Reinbeck; og til et ydermere uimodsigeligt Beviis, at jeg den Gang ikke var Digter, excerperede jeg vor gode Brochmann fra den ene Ende til den anden. I de Tider skrev jeg en Afhandling om en guddommelig Forløsers Nødvendighed for det menneskelige Kiøn, som jeg ikke finder værd at indrykkes i disse Samlinger, da jeg ikke har været denne vigtige Materie voxen nok, endskiønt

det

det ellers kan være taalelig skrevet. Vel skrev jeg i den Tid og Vers, og uden Tvivl saadanne, som ikke fattedes Stænk af en naturlig Vittighed. Men i de første sex Aar skrev jeg intet Stykke, hvormed jeg vilde bebyrde mine Læsere — et eneste undtaget, som jeg vil lade dem see til et Forsøg. Og dette eneste havde nær for evig skræmmet mig fra Parnas. Jeg viste det nemlig til en af mine Venner, som da passerede for et Vidunder i Digterkonsten; thi han havde vundet en Priis. Denne sagde mig med rene Ord, at mit Vers intet duede, og raadede mig alvorlig at lade en Konst fare, som jeg ingen Evner havde til. Jeg var beskeden nok til at troe ham paa hans Ord. Og dette, tænker jeg, er et Beviis meer, at jeg den Gang ikke endnu var Digter. Og det var ikke allene Tillid til mig selv, men det var Høiagtelse for Konsten, og frem for alt Læsning, som da fattedes mig. Men efterhaanden fremspirede, og udvikledes, og modnedes de Omstændigheder, som skulde give min Siel sit

sidste

sidste Præg. To eller tre Aar efter mit mislykkede Tog leed jeg et Tab, som rørte mit Hierte langt nærmere og langt heftigere, end hint. Dette stemte uden Tvivl for en stor Deel min Siel i den høitidelige melankolske Tone, som jeg troer, at være et Hovedtræk i de fleste af mine Poesier. Men det havde endnu en anden Virkning: det giorde mig reent uenig med alt det, som man kalder timelig Lykke. Jeg havde hidindtil kun havt en bevægende Grund, at tragte efter saa noget — og denne Grund faldt bort. Nu blev det min Plan at slentre Livet igiennem, som jeg best kunde, og, saa got som muligt, at forskiønne min Vei med en vis Art af Lyksalighed. En rolig Hytte; en behagelig Egn; maadeligt Udkomme; faa, men retskafne Venner; og jeg tør sige, frem for alt, at være saa nyttig, som min Evne tillod det, uden at være nogen til Byrde, var alt, hvad jeg den Tid ønskede mig af Jorden. I denne Sindsforfatning skrev jeg Lykkens Tempel, virkelig ikke for at skrive noget

skiønt

skiønt og priisværdigt Stykke, men blot for at sige mig selv mine egne Tanker. Jeg har ladet det være det første Stykke i min Samling, fordi det i mere end en Forstand, nemlig baade i Hensigt til sit Indhold og til sin Skiebne, kan med Sandhed siges at have været Moder til alle de øvrige. Endskiønt blot skrevet for Tidsfordriv, fandt det dog mit Bifald alt for meget til, at jeg ikke skulde have fremviist det for mine Venner. Salig Hr. Poulsen, en Mand af Genie, og den Tid Præst i Gientofte, saae det. Han fandt det værdigt til vor store Sneedorffs Omdømme. Den patriotiske Tilskuers ædelhiertede Forfatter lærte mig at sette Priis paa mit Arbeide ved en Opmuntring, der langt overgik mit Haab, og det var efter hans Raad, at jeg forevisste det til Selskabet for de skiønne Videnskaber. Her mødte jeg den Lykke, som giorde Epoqve i min Siel, som gav den sin sidste Bestemmelse, og som egentlig har modnet mig til Digter, om jeg ellers fortiener dette Navn. Jeg blev kiendt af

de danske Musers ivrigste og viseste Beskytter, af en Mand, hvis Æreminde i alle Hensigter bør og vil være udødeligt, ifald det ellers nogentid var betroet Digterkonsten at tildele dette Held — med et Ord, af Hr. Conferentsraad Carstens.

Jeg føler i dette Øieblik, at jeg kan ønske mine Skrifter Varighed, om jeg og ingen anden Aarsag havde, end den, at kunne sige til mange og selv til den sidste Efterslegt alt, hvad jeg skyl- der denne Ædelmodige. Lad andre, drevne af en dum Stolthed, enten ville betræde Digterkonstens steile og slibrige Bane, uden Hielp af en kyndig og forsigtig og viis Veileder, med idelig og uund- gaaelig Fare, at brekke Halsen, eller lad dem med en sort Utaknemmelighed glemme den Haand, som ledsagede dem, og skiule eller i det mindste fortie den væsentlige Andeel, som denne har i de- res Fortienester. Det er mig en sand Ære og en sød Vellyst, her offentlig, at kunne sige, at jeg skylder min vise, min menneskekierlige, min taal- modige Lærer den Beroligelse, det Haab, jeg

nu har, at kunne nytte og fornøie mine Læsere. Jeg skulde uden hans Hielp have kunnet blive en Mand af Indfald og Lune, maaskee selv min dagslige Cirkels Beundring. Men jeg sagde før, at den Bevisthed, at være nyttig, var et Hovedtræk i mit Idèal af jordisk Lyksalighed, og jeg talte Sandhed. Poesiens Foragtere maae sige, hvad de vil, saa er jeg overbeviist, at jeg ved alle mine Arbeider har tragtet efter og ved endeel virkelig har opnaaet dette Held; hvorledes skal jeg da finde Ord, der værdig nok udtrykke min Taknemmelighed mod den Mand, der ved at tæmme og styre min alt for brusende Aand, ved at vise mig de Afgrunde, som jeg havde at frygte for, de Stier, som jeg burde gaae, med et Ord, ved en utrættelig Taalmodighed giorde mig beqvem til at naae det. Og dersom dette er den vigtigste Deel af min Lyksalighed, som jeg skylder Ham, da er det langt fra ikke den eneste. Ædle, store Mand! denne Tilstaaelse, som jeg her har hensat, for nogenledes at tilfredsstille mit overflydende

dende Hierte, o, den kan langt fra ikke fortolke det heelt. Heller var dat ikke Dem, men Efterslegten, som jeg vilde vise det, og det for min egen Skyld. Dem bør og vil Deres egen Bevisthed være det værdigste og tilstrekkeligste Giengield.

Da jeg med en skyldig Følgagtighed temmelig tidt havde ombygt Lykkens Tempel, blev den tilsidst saaledes, at den fortiente Sted i Selskabets Skrifter. Dette gav mig Mod, og jeg begyndte at fatte den Formodning om mig selv, at jeg vel kunde være et Genie. Men Aar 1766, indtraf først den i sig selv sørgelige Begivenhed, der hendelseviis ikke alleeneste gav mig Mod nok til at fylde alle mine Venners Øren med mine Vers, men selv oppustede mit uerfarne Hierte til det urimeligste, til det meest ødeleggende Overmod. Den uforglemmelige Frederik den Femte var død, og Danmark i Taarer. Nogle Studenter bleve tilsagte at indgive Prøver af de Cantater, som skulde opføres ved hans Jordefærd.

En Person, som havde at befale over mig, tvang mig til at forsøge mit Held med de andre. Jeg skrev da saa got, som jeg kunde en Arie, et Chor, og et Recitativ, og jeg kan sige med Sandhed, at jeg til min egen største Forundring beholdt Fortrinet. Det var vist den Gang mine egne varme Følelser, og ikke Konsten, der hialp mig til denne Priis. Men da jeg nu havde skrevet det færdigt, da nu enhver Dansk fandt, at jeg havde skildret hans dybtsaarede Hierte, da jeg kun ligefrem skildrede mit eget; da overøste man mig med et ufortient Bifald, og man tiltroede mig at have været konstig, og vittig, og skarpsindig, hvor jeg blot havde været oprigtig. Jeg var uforsigtig nok til at inddrikke den Virak, hvormed man ved denne Leilighed, af et got Hierte, fra alle Sider beskienkede mig, saa graadig, som havde jeg endnu gaaet i fierde Lectie. Den berusede mig og saaledes, at jeg nær aldrig var vaagnet. Jeg troede mig nu ikke blot Digter mere, men den beste, den ypperste Digter i Danmark, og det

som

som verre var, uforbederlig. Saa nær var jeg ved aldrig at have blevet nogen. I denne Ruus skrev jeg iblant andre Stykker Adam og Eva, eller egentligere, det første Udkast af dette Stykke; thi det var da kun een Act. Jeg giorde mig den visseste Regning paa den høieste Priis derfor, uagtet ingen Pris var udsat for saadant et Stykke. Mine Dommere sagde mig med megen Venskabelighed, at de fandt mange Spor af poetisk Genie forstrøede i mit Drama, at mit Arbeide fortiente en Belønning, og at det ved Forbedring kunde blive got. Dette var nu vist al den Høflighed, som mit Arbeide fortiente; men min Forventning havde været for opskruet, til at jeg kunde tilfredsstilles derved. Jeg erklærede reent ud, at naar jeg ikke kunde være den første Digter i mit Fødeland, vilde jeg ikke være den anden, og jeg tog mit Stykke tilbage i det stadige Forsæt at udarbeide det saa længe, indtil enhver maatte tilstaae, at man ei havde seet dets Lige fra Kong Skiolds Tider. Da den raske Humor sagtnedes,

faldt

faldt mig et Vink ind, som min ældste Lærer havde givet mig, der omtrent sagde, at det meste mig fattedes, var Læsning. Apollo hvidskede mig i Øret, at han havde Ret, og paa eengang fattede jeg den Beslutning, som jeg bekræftede paa det høitideligste, i de første to Aar ikke at sette Pen til Papiir, og at anvende al denne Tid til at læse. Jeg holdt mit Ord, og vel bekom det mig, endskiønt jeg som ukyndig i Litteraturen naturligviis gik i Blinde, og læste meget, som jeg siden maatte giøre mig Umage for at glemme. Til mit Held var dog den ældre Corneille's Værker det første, som faldt mig i Hænderne. Han blev og min Helt i det Franske, ligesom Forfatteren af Messiaden i det Tydske. Naar jeg nu læser min Adam og Eva, det første Stykke, som jeg efter denne Tid udarbeidede, finder jeg tydelige Spor deri af denne min Smag. Og enhver, som læser det med Eftertanke, vil neppe miskiende den franske Digters Hæng, Anthitheser, og Sentiments, neppe hans rige Declamation deri, og enhver,

enhver, tænker jeg, vil finde, at jeg i dette Stykke i det mindste har viist Lyst nok at danne mig efter den store Klopstock, om jeg og ei har havt Evne dertil. Nu begyndte jeg og at læse de latinske classiske Digtere, som jeg hidindtil havde forsmaaet, og jeg havde blot min Begierlighed, og ikke nogens Anviisning at takke derfor, at jeg nu læste dem med Nytte, og tilsidst med Vellyst. Fleer Sprog forstod jeg den Tid ikke, thi Græsk kunde jeg den Tid og kan endnu kun tye, og jeg kiender kun Homer af dens Oversettelser. Det Engelske var mig aldeles ubekiendt. Lærebøger troede jeg, det var mig en umistelig Pligt at læse. Jeg anskaffede mig følgelig baade Batteux og fleer saadanne Systematiker. Men det har al min Tid været mig plat umuligt at læse tre Blade af dem til Ende, og jeg maatte have overgivet alt Haab om at naae Parnas, ifald man ikke kunde komme der, uden ved Hielp af disse kolde Planskrivere. Imidlertid forstaaer det sig, at jeg læste baade Horatzes Brev til

Pi-

Pisonerne og Boileaus Digtekonst. Jeg har siden den Tid læst Pope og Mulgrave, men alle, som jeg forsikrer, blot for deres Stils og ikke for deres Indholds Skyld. Corneilles Discurser er det eneste, som jeg efter min Overbeviisning kan undtage fra denne Regel. Da nu den Tid, som jeg havde foresat mig, vgr udløbet; var det første, som jeg tog mig for, at igiennemsee min ulykkelige Prøve, som jeg for to Aar siden havde sat saa stor Priis paa, og jeg fandt, at det var det vanskabteste Foster, som et varmt Hierte og en brusende Indbildingskraft nogentid kunde udklekke af en aldeles uvidende Hierne. Imidlertid elskte jeg det endnu, og om ikke det, da det Ord, som jeg eengang havde givet mig selv derpaa, at ville giøre det saa fuldkomment som muligt. Jeg gav mig følgelig til dette Arbeide, og først i fem fierding Aar bragte jeg det i den Stand, som det er nu. Strax efter denne Tid, traf noget ind, som gav min Smag en ny Vending: Wielands Oversættelse

af

af Shakespear og den prosaiske af Machpersons Ossian faldt mig i Hænderne, og saa ufuldkomne som disse ere, opvakte de dog, jeg vil ikke sige, en Lyst, men en Trang hos mig til at lære Engelsk. Jeg lærte det, og hvilket bundløst Væld af Digterrigdom aabnede sig nu for mig. Jeg havde samme Tid den Lykke at blive kiendt, og taalt, og yndet af den store Klopstock, og man kan ikke tvivle paa, at jo denne Mands Omgang var mig en ny Kilde, hvoraf jeg øste ligesaa graadig, som af den før omtalte.

Det første Stykke af Betydenhed, som jeg skrev efter denne Tid, var Rolf Krage. Enhver opmerksom Læser vil finde min forandrede Smag heri. Havde jeg forbedret mig? det vil jeg overlade til andres fri Omdømme, og i den saavelsom i fleer Hensigter lade min Rolf staae uforandret, saaledes som den da behagede Tydsklands første Barde. Meer vil jeg paa nærværende Tid ikke sige om mine poetiske Arbeiders Historie. De Omstændigheder deraf, som kun ere

mig

mig selv bevidste, og som kan være mine Læsere magtpaaliggende at vide, vil jeg enten anføre ved Stykkerne selv, eller ved en anden Leilighed.

I den Tid, da jeg skrev Rolf Krage, blev jeg angrebet af den smertelige Sygdom, som endnu holder mig ved Sengen, og som giorde mig aldeles udygtig til alle Slags Forretninger, som enten fordrede Legems Vigør, eller en Jagttagelse af ordentlig bestemte Tider. Jeg frygtede intet meer end den Tanke, at blive en blot Byrde for mine Medmennesker, og dette bestemte mig til aldeles og med Iver at opofre mig til de smukke Videnskaber, de eneste, hvori jeg troede, at kunne udvirke noget got og agtværdigt. Jeg har maaskee tiere talt om min Lyst at være nyttig, end en streng Beskedenhed tillader det. Men Iver for min Konsts Ære, og den allene, frister mig til endnu eengang hellig at bevidne, at jeg aldrig skulde eller kunde have opofret mig til Poesien, dersom jeg havde troet den et blot Tidsfordriv. Det vil altid blive mit Hierte ubegribeligt; hvor-

leedes

ledes der kan gives Mennesker, og selv indsigtsfulde og gode Mennesker, og, Himlen forlade dem det, selv Digtere, der kan indskrænke den ædelste blant alle Konster til saa ringe, til saa uselt et Formaal. Jeg siger mit Hierte, og hvor opfyldt er det ikke i dette Øieblik af alt det, der kunde siges til din Forherligelse, du Levning, du Præg af vort himmelske Udspring! og hvor gierne vilde det ikke udstrømme! og udstrømme skulde det, dersom jeg ikke allerede havde overskridt alle Grendser af en Fortale. Nu vil jeg kun sige det, jeg er overbeviist om, at nemlig: 'Digterkonsten blot blev betroet de Dødelige, til at lære dem Godheds Priis og den Almægtiges Under, til at opflamme høiere Dyder, til at giemme store og efterfølgelsesværdige Handlinger, til med uudslettelige Træk at indpræge Viisdoms og Klogskabs Grundregler, til at sammenknytte Selskaberne, med et Ord til at udsprede de sandeste, de reneste, de stærkeste Glimt af Himlen over deres Brødre. Vee de Foragtelsesværdige, som nogentid har mis-

brugt

brugt den til andet, de kalde sig da enten Anacreon, eller Simonides, eller Archilochus. Thi det er i forbigaaende sagt, kun dem, jeg taler om, der har havt Vittighed nok til at skade — Og vore usle Versificastere maae ingenlunde bilde sig ind, at jeg har erindret dem.

Da jeg har nævnet Simonides, og min Stilling, har tvunget mig til, selv at skrive en meget betydelig Andeel af Leilighedsvers, nødsages jeg til, for min egen Retfærdiggiørelse, her at anmerke en Omstændighed, som mine Læsere vil finde rigtig, at jeg nemlig sielden eller aldrig har brugt den Gienstand, som Leiligheden tilbød mig, anderledes end et Vehiculum enten for Guddommens Priis eller for een og anden moralsk Sandhed, hvis Indskærpelse kunde giøre mit Digt nyttigt. I Hensigt til alle mine øvrige Skrifter, tør jeg høit paastaae, og enhver Opmerksom vil finde, at jeg altid, det være nu efter Reglerne, eller ei, har tænkt paa min moralske Hensigt, førend jeg tænkte paa den digteriske Indklædning. Religio-

nen

nen og de høiere Dyder, Viisdoms Regler, og mit Fædrenelands Ære er det uskiulte Formaal, og det væsentligste Indhold af mine Arbeider.

De Hielpemidler, hvorved jeg har stræbt, at giøre mig fuldkommen i min Konst, har jeg vidtløftig nok anført. Jeg har kun to Ord at sige om de Vanskeligheder, som har hindret mig deri. Foruden min smertelige Sygdom, og de Distractioner, som min alt for raske Humor har foraarsaget, bestod nemlig den største Hindring, som jeg har havt at overvinde, net op i de før omtalte Leilighedsvers, som Trang nødte mig til at skrive. Af fuldkommen Overbeviisning og af et velmenende Hierte, vilde jeg raade dem af mine Brødre, der ønske at naae nogen Høide paa Pindus, at tage sig saa nøie i agt for dette Slags Arbeider, som muligt. Digteraanden vil vække sig selv, den bliver gienstridig, naar den i Tide og Utide skal adlyde den første, den beste Opfordring; og man kan aldrig sikrere svække sin Følekraft, end ved at tillyve sig Følelser.

Ubesindig nok har jeg lovet at sige, hvad Plads, jeg troer at have opnaaet mellem mine Medbrødre. Jeg ønsker, at man vilde giøre min Beskedenhed den Ret, at jeg herved blot har tænkt paa Fag, og ikke paa Høide. Aarsagen, hvorfor jeg vilde tale herom, var blot at anbringe alt det, jeg havde at erindre imod den Urimelighed hos en Digter, at ville glimre i mange, om ikke i alle Konstens Grene. Men jeg har allerede for meget misbrugt mine Læseres Taalmodighed, og jeg vil oppebie en anden Leilighed, til at udføre dette vidtløftigere.

Her vil jeg blot pege paa det Hæng til en vis Tungsindighed, som jeg før har omtalt, som jeg troer, at min Skiebne har mere Deel i, end min Natur, og som maaskee har givet mig desto større Held i visse Fag af Digtekonsten, da det derimod har giort mig reent uskikket til en stor Deel andre. Har jeg nogentid kunnet skildre noget af Glæden med Sandhed og Styrke, da har det vist været dens Taarer og ikke dens Latter.

Re-

Religionens festlige, dens gysenopvekkende Fryd, Dydens og de store Handlingers, og de uforskyldt nydte Velgierningers, og den stille henliggende Kummers smeltende vemodige Vellyst har maaskee undertiden strømmet følelig igiennem min Harpe. Al anden slags Glæde vilde blive ukiendelig ved min Sang, og naar jeg undertiden har forsøgt at skildre, enten Selskabeligheds, eller Elskovs, eller en blomstrende Egns eller andre slige Gienstandes smilende Vellyster; da har jeg ikke vidst det selv, førend jeg fandt min Tone klagende, og ufrivillige Taarer dryppede hede fra de Øine, der havde sat sig for at lee. Ved de faa Skrifter, hvori jeg har stræbt at opvække andres Latter over Daarligheder, der allene kunde revses og rettes paa denne Maade, har jeg langt fra at lee selv, vist været plaget af den fortrædneste, den bitterste Lune, som det kan være den tilladt at skrive Satyrer i, der afskyer at være en Menneskefiende. Hvad den skildrende Poesie betreffer, da har jeg uden Tvivl havt større Held, til at

treffe

treffe mine Brødre, saavel i Hensigt til deres Characterer, som til deres Handlinger, og Nuancerne imellem begge, end til at udtrykke noget andet af Naturens Under. Og jeg skulde uden Tvivl være ligesaa uskikket til Idyller, som til anacreontisk Sang. I Hensigt til Udtrykket af mine Følelser, har jeg maaskee fundet en Rigdom i vort Sprog, som de fleste af mine Formænd har forsmaaet at søge efter, og som de Kynsterfarne har tilstaaet mig at have brugt med Fordeel. Hvad Correctionen betreffer, har jeg altid været yderlig stræng imod mig selv. Jeg overdriver det ikke, naar jeg paastaaer, at det var mig en Lidelse, om ikke en Umulighed, at slippe endog den Linie af Hænderne, som jeg forudsaae at være bestemt til Forglemmelse, førend jeg selv var fuldkommen fornøiet dermed. Venskabelige og uvenskabelige Anmerkninger har jeg rettet mig efter med lige Billighed, saasnart jeg fandt dem rigtige; og jeg tænker, at jeg har handlet ret.

Nu

Nu staaer kun tilbage med to Ord at sige, hvorfor jeg har samlet mine Skrifter. Og dertil har, foruden mine Venners Overtalelse, to Aarsager bevæget mig. Den ene, at man allerrede har viist mig den Ære at tillegge mig Arbeider, hvori jeg hverken havde, eller ønskede at have mindste Deel. Og jeg frygter, at man efter min Død vilde giøre det verre, dersom jeg ikke i Tide stræbte at forekomme det. Den anden Grund er, at jeg virkelig, saavelsom alle mine Medbrødre, har skrevet mangt et Rim, og mangt et Indfald til min Tidsfordriv, eller maaskee kun for at prøve min Pen, som i en lille Kreds af mine varme Venner maaskee kunde synes interessant, eller i det mindste, taaleligt. Men at jeg skulde paanøde Publikum, og selv Efterslegten det, dertil er jeg hverken uforskammet eller enfoldig nok. Heller vilde jeg ikke gierne have, at dette efter min Død skulde staae i nogens Magt, der maaskee drevet af Egennytte, kunde have mindre Omhue for min digteriske Ære, end jeg har selv. Jeg

 for-

forkaster følgelig herved høitidelig alle dem af mine Arbeider, som ikke findes i nærværende Samling; enten man saa kan bevise, at jeg har skrevet dem, eller ei, med samme Rettighed, som en Fader har at giøre det Barn arveløst, som han er misfornøiet med. Jeg skylder mig selv det, her at anmerke, at det er blot Kummer for min Skribentære, der bevæger mig til denne Forsigtighed. Thi endskiønt jeg kan have skrevet meget, som jeg i Hensigt til Stilen, eller Anlegget eller andre Omstændigheder, der udgiøre deres digtriske Værd, ikke agter gode nok til at blive læste af mange; saa tør jeg dog bevidne høit, og ingen kan modsige det, at jeg i alle andre Hensigter aldrig har skrevet otte Linier, som jeg med Grund kunde ønske uskrevne i min sidste Time.

Kiøbenhavn, den 14de Februar 1780.

Johannes Ewald.

Indhold.

Lykkens Tempel. En Drøm . . . . Side 1
Adam og Eva eller den ulykkelige Prøve . . . — 31

Lyriske Sager.

Passions-Cantata, 1768 . . . . — 217
Sorge-Cantata, 1769 . . . . — 227
Passions-Oratorium, 1771 . . . . — 236
Oversettelse af Stabat mater . . . . — 242
Hedningernes Frelse. Et Passions-Oratorium — 245
Poenitenten, en Ode . . . . — 258
En aandelig Sang mod Selvmord . . . . — 262
Følelser ved den hellige Nadvere. En Ode . . — 271
Til Sielen. En Ode . . . . — 274
Sorgesange over Kong Frederik den Femte . . — 280
Motetto med Klagesange, da Kongen blev udført . . . . — 286
Cantata opført i Roeskilde Domkirke. . . . . — 290
Cantata i Anledning af Salvings-Acten . . . — 294
Cantata i Anledning af Doctor-Promotionen, 1767 . . . . — 298
Sorgesange over Enkedronning Sophia Magdalena . . . . — 301

Mo-

Motetto med Klagesange, da Dronningen blev udført . . . . Side 307
Sørge-Cantata over Enkedronningen, bestemt til Concerten i Raadhuusstrædet . . . . — 310
Cantata i Anledning af Kongens Fødselsdag, 1771 . . . . — 321
Cantata paa Kongens Fødselsdag, 1772 . . — 323
Cantata paa Kongens Fødselsdag, 1779 . . — 326
Cereris og Thetidis Strid, en Prologue . . . — 329
Landsbye-Høitiden, et Forspil . . . . — 341
Tanker, da Arveprindsen lykkelig giennemgik Smaakoppernes Indpodning . . . . — 355
Til Dronning Juliane Marie, paa Hendes Fødselsdag, 1769 . . . . — 358
Til Arveprindsen, da han fornyede sin Daabes Pagt . . . . — 362
Ode til Arveprindsen, den 11te October 1776 — 367
I Anledning af Dronning Juliane Marie Fødselsfest, 1777 . . . . — 371
I samme Anledning, 1778 . . . . — 376
Til Arveprindsen, den 11te October 1779 . . — 380
Indfødsretten . . . . — 384

Lyk-

Lykkens Tempel.

En Drøm.

Jeg befandt mig i Nøisomheds Bolig, et Sted, som de to Himlens Døttre, Eusebia og Arete, besynderlig elskte, og selv havde givet dette Navn. Det var beliggende paa en stille og eenlig Høi, og bestod af nogle ringe og næsten øde Hytter, hvis faa Beboere feilte alt det, som tiener til Beqvemmelighed og Forlystelse, uden at savne noget deraf. Enhver Besværlighed giordes dem let ved Aretes venlige og indtagende Opmuntringer, og fornemmelig ved det Haab, som hendes mere alvorlige Søster stedse underholdt hos dem, at de snart skulde forflyttes til et andet Sted, hvis Herlighed hun ikke noksom kunde berømme. Hun kaldte det den evige Lyksaligheds Tempel. Det laae, efter hendes Sigende, øverst paa et høit og langt bortliggende Bierg, hvis Top var ganske bedækket med lyse Skyer. Skiønt Diet ikke blev der nogen Bygning vaer, saa troede dog enhver Eusebias guddommelige Anseelse og kraftige Forsikringer. Hvad mig angaaer, da giorde vel i Begyndelsen alt det, som

jeg her faae og hørte, ikke lidet Indtryk i mit unge Hierte: men jeg kiededes snart ved de Besværligheder og den Mangel, som Stedets Beskaffenhed førte med sig. Dette havde alt giort noget Skaar i Virkningen af Eusebias Løfter hos mig, da den ganske svækkedes ved et Syn, som drog min hele Opmærksomhed til sig.

Neden for i en Dal, som visede de yndigste Afvexlinger paa alt det, som kaldes skiønt og behageligt i Naturen, henrykkede en Bygning alle mine Sandser. Den syntes i Prægtighed uden Lige. Det Glimrende, hvormed den var bedækket, det Yndige og Kostbare, som omringede den, havde allerede fortryllet mine Tanker, førend Eusebia sagde mig, at det var Lykkens Tempel.

Vel forestillede hun mig dens herlige Anseelse som lutter Blendværk. Vel sagde hun mig, at dette Tempel, som syntes saa prægtigt, var tillige saa brøstfældigt, at en maadelig Nordenwind kunde rive det overende, da tvertimod alle Vindes Raserie ikke kunde giøre Templet oven paa Bierget vaklende. Med hvilken himmelsk Veltalenhed formanede hun mig ikke til at vælge et bestandigt og evigvarende Gode, fremfor et kort og forgængeligt; til at leve i Haabet, og ikke at agte de smaa Uleiligheder, som hendes sande Tilhængere neppe bleve vaer. Hun forestillede mig, hvor besværligt og

van-

vanskeligt det var at komme ind i Templet, der laae neden for; og at jeg vist nok, om det lykkedes mig, vilde reent forglemme det øverste Tempel, som dog alene fortiente min Attraae og Længsel. Bliv her! sagde hun tit til mig, med en bevægelig Røst. Bliv hos mig, for din egen Skyld! og Himlen skal styrke dig. Men saa brændende utaalmodig, som den forelskte Damøt bliver, naar hans strænge Fader formaner ham til at skye den tillokkende Galathee; saaledes som hans Forstand tvinges undertiden til at troe hans vise Erindringer, men Hiertet hader den lettroende Forstand, og hver en Pligt, som vil skille det ved sin Udvalgte, saaledes var og alt, hvad Eusebia kunde foreholde mig, nu forgieves. Troede jeg hende, saa var jeg og vred paa mig selv, fordi jeg troede, og jeg troede ikke mere, saa tit jeg vendte mine Øine til Lykkens Tempel. Jeg var alt fuld af den Tanke, hvorledes jeg paa en anstændig Maade skulde forlade Nøisomheds Bolig, da Eusebia selv befriede mig fra denne Forlegenhed. "Jeg seer vel, sagde hun, "at du feiler Lyst og Mod til at blive her, og hverken mine eller Aretes Grundregler tillade os, at "tvinge nogen. Dit Sind er ganske henvendt til "det indtagende Syn, som har fortryllet dig. Din "Ungdoms Uerfarenhed bringer det saa med sig. "Jeg har Medynk med din Forvirring. Gaae hen

"til Lykkens Tempel, eftersom du endelig vil der-
"hen. Gaae, giv dig i min Søsters Selskab, og
"beed hende hielpe dig ind. Vogt dig for alles
"Raad og Bistand, som ikke høre til hendes Følge-
"skab. Men enten du kommer ind eller ikke, saa
"behold for alting det øverste Tempel i Minde.
"Vend undertiden dine Øine derhen, naar det ne-
"derste Tempels Glands synes dig meest indtagende.
"Lyder du mig ad, saa see vi hinanden ganske vist
"igien, og maaskee paa en Tid, da du mindst for-
"moder det" Herpaa trykkede hun mig med en
mere end moderlig Ømhed til sit Bryst, og overlod
mig til Arete.

To andre unge Mennesker vare alt færdige til at gaae under dennes Opsigt og Anførsel, til Lykkens Tempel. Efter Eusebias Raad bad jeg hende tage mig med. Hun var villig dertil, skiønt, sagde hun, hendes Tilhængere lede stor Nød for at komme ind. Jeg hørte neppe disse Ord; og min heftige Begierlighed, at nærme mig til Templet, lod ingen Rum for Mistvivl i mit Hierte. Vi begave os strax paa Veien. Ærlighed, en jevn ærværdig Mand i gammeldags Dragt, og Flid, et karskt og stærkt ungt Menneske, hvis Munterhed svarede til hans Kræfter, fulgte med, for at hielpe Arete, at bringe mig og mine Selskabsbrødre ind i Templet. Arete betragtede med et overbærende Smiil den

Iver,

Iver, hvormed vi hastede ned af Høien. Hun læmpede sig efter vor Utaalmodighed, og vi kom snart til den allerynddigste Dal.

Dens Strækning syntes meget stor. I Midten saae man Templet bygt i en Runddeel, hvortil utallige Vandrende toge deres Kaas fra alle Kanter. Jeg blev, som henrykt over det Skiønne og Indtagende i denne Egn, hvor Naturen syntes at have ødt al sin Rigdom, og ligesom at overgaae sig selv. Her beundrede man den behageligste Afvexling af stolte Cedrer og for Tyngsel nedbøiede Frugttræer. Her saaes de klareste Bække først sagte hvislende at krybe ned fra Klipperne, saa med et raslende Fald ligesom at haste til Dalen, saa atter langsom at skyde sig frem, snart igiennem de grønne Buske, som Mængde og en skiøn Uorden giorde behagelige, snart igiennem det fede Kløver, snart igiennem de deiligste Blomster, der opfyldte Luften, med et giennemtrængende Ambra. Her hørte man, hvorledes Philomele nu med et klageligt Klukken bejamrede sin arme Ithys, nu med heftigere Slag bebreidede Thereus hans Grumhed, nu igien glemte sin Sorg, og med sine ulignelige Triller indlod sig i en Veddesang med de øvrige Fugle, som hoppende af Glæde, uaflādelig sendte deres qvidrende Røst op imod Himmelen.

De

De Vandrende bestode mestendeels af unge Mennesker, som gik fordeelte i mange smaae Hobe. Hver Hob havde sin Anførerinde, der skulde ledsage dem til Lykkens Tempel. Hende beviste de en blind Lydighed og en næsten guddommelig Ære. Disse Anførerinder kaldtes Affecter, og paastod alle, at være Aretes Døttre, endskiønt de vare hinanden meget ulige, og det var ikke afgiort, hvor nær enhver af dem kunde regne sig til hendes Slægtskab. Jeg blev vaer, at de havde en langt myndigere og mere befalende Mine, end Eusebia og Arete. Disse behandlede deres Undergivne som Venner, men Affecterne ansaae deres meget mere som Slaver. De befalede, og man maatte adlyde dem uden Modsigelse. Vel smigrede de nogle Dieblik for de Ankommende, men des strengere vare de imod dem, der nogentid havde været i deres Følgeskab. Og alligevel var det forunderligt at see, med hvilken Fornøielse alle underkastede sig deres Herredømme; og hvor ivrig endog de, der lode sig trække ved Lænker af deres Beherskerinde, paastode at være frie.

De Tillokkelser, hvormed enhver af disse Skiønne (thi de havde virkelige Yndigheder) søgte at drage mig til sin Hob, begyndte snart at giøre noget Indtryk i mit Sind. Vel vaerede Arete sine Efterfølgere (hvis Tal imidlertid var lidt tilvoxet) for Affecternes Selskab, med mindre nogen af dem be-

fand-

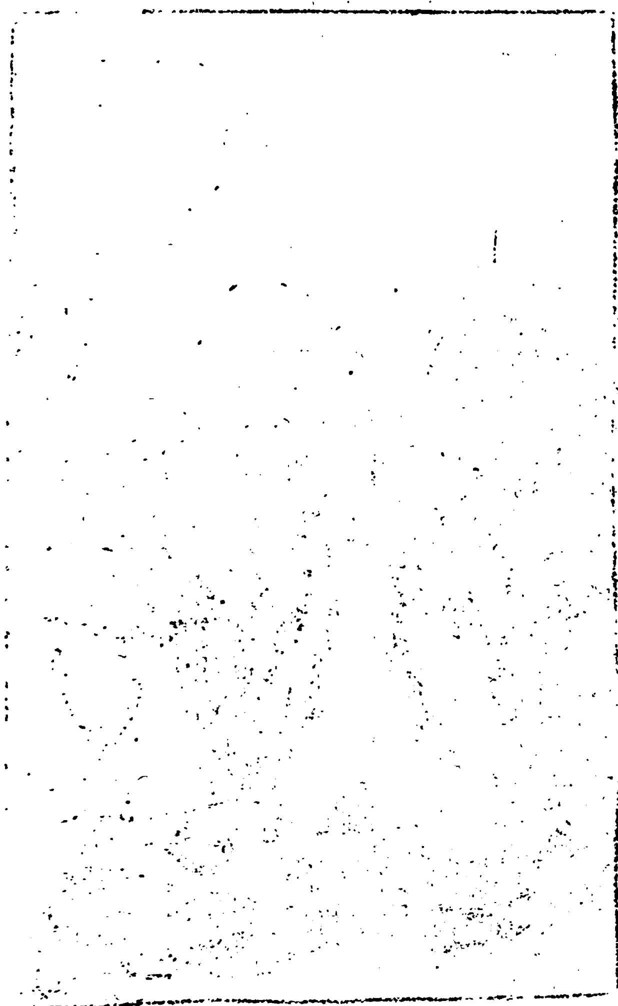
sandkes under hendes Styrelse; hvilket, lagde hun til, undertiden hændedes, men pleiede ikke at vare ret længe. Men af en vis Døsighed, som denne fortryllende Egn forvoldte hos mig, tabte jeg, uden at mærke det, vor himmelske Ledsagerinde af Sigte, og glemte hende paa nogen Tid. Jeg tog uden Eftertanke Deel i alle de Fornøielser, som Veien og Selskabet tilbøde mig. Dog fulgte jeg ingen vis Anførerinde, men holdt mig snart til den ene, snart til den anden, som jeg saae nogle Vandrende at giøre. Og saaledes tænkte jeg at være fuldkommen fri.

Paa Veien fornam jeg, at Lykkens Tempel havde hundrede Porte, og at de Ankommende, som ikke udvalgte den rette, stode stor Fare for at blive udelukte, og at endog mange af dem, som vare komne ind, stødtes pludselig ud igien. Man sagde mig videre, at endeel af de Udelukte eller Udstødte bleve desuagtet stedse ved Templet, og giorde sig uden Ophør al optænkelig Umage for at komme ind; og at der ikkun vare to Opholdssteder for de andre, hvoraf de nødvendig maatte udvælge det ene: Nøisomheds Bolig, og en Bygning, kaldet Lykkens Lazaret, som jeg saae at ligge lige over for i et Morads. "De, som mistede Haabet, at komme "ind i Lykkens Tempel, lagde man til, gaae alle, "nogle faa undtagne, til Lykkens Lazaret, hvis

"An-

"Anseende, saa lidt behageligt det og er, dog synes "at love dem flere Beqvemmeligheder, end de kan "finde i Nøisomheds usle Hytter. De leve der fat= "tige og foragtede, men de foragte og alting igien, "sig selv og deres slette Kaar ikke undtagne. Dorsk= "hed og Letsindighed ere de to Hovedegenskaber, "som giøre Forskiel imellem dem. De Dorskes "Sindelav bestaaer i en Slags Stoicismus. De ere "hærdede til at taale Ondt, og tilskrive deres Van= "lykke en Nødvendighed, de ikke kunde undgaae. "Intet, i deres Tanker, er fornuftigere, end at "lægge Hænderne i Skiødet, og lade alting komme "an paa Skiebnen. De andre ere et Slags Epicu= "reer, der dyrke ingen anden Gud, end Bacchus og "Venus, og leve vexelviis i Fylderie og Mangel, "ligesom det behager Lykkens Børn at være gav= "milde eller knappe mod dem. De bande deres Til= "stand, og spotte med den, alt eftersom de ere til "Sinds. Men aldrig giøre de nogen alvorlig Be= "tragtning derover." Jeg havde neppe faaet denne Underretning, førend en heel Flok, der just var gaaet fra Lykkens Porte, og vilde til dens Lazaret, kom os imøde. Deres Adfærd svarede fuldkommen til de Begreb, som man havde giort mig om dem. Nogle syntes ligesom følesløse, andre støiede, løb omkring og bar sig ad, som halv affindige Menne= sker. Nysgierrigheden drev mig til at spørge nogle

af

Abildgaard inv. Clemens Sculp.

af disse Vandrende, hvem de vare, og hvorfor de tog denne Vei?

"Jeg hedder Gierne-Roe, svarede den første, "i det han med udstrakte Arme og en opsperret Mund "gav sin Søvnighed tilkiende. Jeg haver været ved "mange af Templets Porte, men de faa, som stod "mig an, vare saa fulde af Folk, at jeg ikke kunde "have sluppet derigiennem med hele Lemmer. Jeg "gik derfor godvillig tilbage. Paa Veien traf jeg "denne gode Ven (sagde han videre, i det han pe- "gede paa en, som ravede ved Siden af ham) og "han berettede mig, at denne Vei var den bedste, "og at næsten alle fulgte den."

"Ja, foer hans Selskabs-Broder med en stam- "mende Tunge, vi skal leve som to Herremænd. "Jeg veed, saa mange fornuftige Folk gaae ikke til "denne Bygning for at tørste." Han fortalte mig, at hans Navn var Immerdurst. Han havde væ- ret i en heel Deel af Lykkens Porte, men hvorledes han var kommet ud igien, vidste han ikke selv, og (sluttede han) det kunde være ham ligemeget. Han sang derpaa en Drikkevise, imedens Gierne-Roe stod og gabede.

Jeg havde hørt længere paa denne lystige Bro- der, om ikke en meget sælsom Maskine paa engang havde draget mine Tanker til sig. En Hob Kurve, som syntes at flytte sig paa et Par menneskelige

Been,

Been, satte mig i Forundring, indtil jeg endelig igiennem en bundløs Kurv, blev et Ansigt vaer. Jeg spurgte denne Person, i det jeg tvang mig, for ikke at briste ud i Latter, af hvem han var fordømt til at bære paa de mange Kurve? "Aha min Herre, "svarede han dybsukkende, saa gaaer det, naar man "vil giøre sin Lykke ved Giftermaal. Utaknemme-"lige Kiøn! saaledes at belæsse en Galant-Hom-"me!" Herpaa saae han forbistret op til Himme-len, trampede imod Jorden under et halvt Dusin nymodens Eeder, tog Afsked med en Capriol, og begyndte at fløite og synge et Stykke af en forliebt Hyrde-Arie, for at fordrive Tiden.

Neppe var han gaaet fra mig, førend jeg fik en meget dyb Compliment af en gammel fortørret Staader, som neppe kunde bedække sit Legeme med nogle sorte Pialter. Jeg spurgte ham om hans Stand og Skiebne. "Ak, min Herre! svarede han, "Deres giennemtrængende Øine røbe saadan Skarp-"sindighed, at jeg tør sværge ved Apollo og Muser-"ne, at De strax har indseet Deres ringe Tieners "Bestilling." — Det var en Leiligheds-Poet, der ikke havde ladet noget Bryllup gaae forbi, uden at forsone Amor med Hymen, eller nogen Liigbegiæn-gelse, uden at skiænde paa Dødens Grumhed. Han havde været ved mange af Lykkens Porte, men Templets uskiønsomme Beboere havde aldrig tilladt

ham,

ham, at komme længere end til Dørtærskelen. Nu var hans poetiske Aare, formedelst uafladelig Brug, noget fortørret, og hans gloende Ansigt gav noksom tilkiende, ved hvilken Hippokrene han søgte at forfriske sine Geister. Efter megen Omsvøb, bad han mig paa Vers om et lidet Viaticum, og det var mig kiert, at jeg kunde slippe ham saa let.

Disse Originaler begyndte at blive mig kiedsommelige. Jeg undgik med Flid nogle Qvindespersoner af et sælt Anseende, som vare med i denne Hob, og jeg fattede det faste Forsæt, i hvordan det og maatte gaae mig, aldrig at udvælge Veien til Lykkens Lazaret.

Jeg blev endnu mere bestyrket heri, da vi strax efter traf to Vandrende, som alene toge den Vei, der førte til Nøisomheds Bolig. Hvilken Forskiel viste sig ikke imellem disse og de andre? En uforsagt, skiønt nedtrykt Dyd fremskinnede af deres hele Væsen. Den ene var en graahærdet Krigsmand, fuld af Ar og Skrammer, hvis mere end tarvelige Klædebragt bar Vidne om, at han, med sit for Fædrenelandet udgydte Blod, kun havde tilkiøbt sig Mangel og Foragt. Den anden havde tilbragt sine bedste Dage med at giøre unge Mennesker beqvemme til at komme ind i Lykkens Tempel, formedelst deres Duelighed og Fortienester. Mange havde ham at takke for, at de vare komne ind, men alle havde

glemt

glemt at bevise ham samme Velgierning. Arete selv havde forgieves giort sit Bedste, for at faae disse to Personer bragte ind i Templet, og nu var deres Sind allene henvendt til Nøisomheds Bolig, og til den evige Lyksaligheds Tempel. De giorde sig al Umage, for at overtale mig, til at følge med dem. Jeg stod og nogle Øieblik i Tvivl. Men Lykkens glimrende Tempel, som jeg nu var saa nær, tillod mig ikke at tvivle længe. De maatte lade sig nøie med den Fortrydelse, jeg viste over min Ubesindighed, der havde skilt mig fra Arete, og med det Løfte, som jeg gav dem, at jeg, ligesom de, kun vilde holde mig til hende, for at komme ind i Templet, og, om det ikke lykkedes mig, da tage min Tilflugt allene til Nøisomheds Bolig. Førend vi skiltes ad, sagde de mig, at Arete alt var ankommen ved Templet, med hendes Følgeskab, og at hun strax var gaaet til den almindelige Port, som laae paa den anden Side af Templet. De berettede mig videre, at denne Port, den største af alle Templets Porte, kaldtes den Almindelige, fordi Aretes og Eusebias Venner havde den tilfælles med Affecternes Tilhængere. "De andre Porte, "sagde de til, ere egentlig for de sidste allene, og "det skeer kun sielden, at Arete beqvemmer sig til, "at hielpe nogen af hendes Efterfølgere ind igien"nem nogle faa af disse Porte, som ikke ere hende

"saa

"saa modbydelige, som de øvrige; hvorimod hen-
"des foregivne Døttre ikke bringe nogen til den al-
"mindelige Port, saalænge de tænke, at kunne
"skaffe ham ind igiennem en eller anden af de min-
"dre, hvortil enhver af dem paastaaer at have en
"særdeles Afgang."

Jeg var nu lige ved dette Tempel, som var alle mine Ønskers Maal. Jo nærmere jeg kom det, jo prægtigere blev det i mine Øine. Her syntes Jorden at have ødet sine Rigdomme. Hvad Indien nogen Tid har frembragt kosteligt, og Europa sammensat kunstigt, saaes her i Materien og Bygningsmaaden. Hver Deel for sig var nok, til at sætte min hele Tænkekraft i Arbeide. Egnen var ingensteds saa skiøn og fortryllende, som næst uden for denne ypperlige Bygning. Sandserne og Indbildningskraften begyndte der allerede at henrykkes ved de behageligste Forestillinger. Kort sagt, Stedet syntes at svare til sit Navn, den timelige Lyksalligheds Tempel, som jeg siden fik at læse over den almindelige Port. Vel blev jeg vaer, at endskiønt Templet var af en umaadelig Høide, Grundvolden i sig selv dog var mere kunstig end stærk, og efter al Anseende ikke fast nok, til at bære saa stor en Byrde. Men jeg gav mig ikke Tid til at anstille nogen alvorlig Betragtning herover.

Efter

Efter det Løfte, jeg kort tilforn havde giort, holdt jeg mig nu fra de tillokkende Anførerinder, som Mængden fulgte op imod Templet. Endnu stod denne Slutning i min Magt; dog havde jeg allerede mærket, at det ikke var saa let en Sag, som jeg indbildte mig i Begyndelsen, at beholde en Slags Frihed, ved at antage een af disse Beherskerinder efter den anden; og de fleste, der havde giort, som jeg, saae jeg nu alt lænkebundne. Hver Anførerinde søgte med sin Hob den Port, som hun især tilegnede sig, og der tilskyndte hun uafladelig sine Tilhængere at gaae, eller at trænge sig ind. Stod nogen for længe i Tvivl, saa stødte hun ham ind med Magt. Dette Syn bestyrkede mig i mit Forsæt. Jeg tænkte nu kun paa, at finde Arete igien, og at komme ind i Templet ved hendes Hielp. Til den Ende gik jeg ufortøvet omkring til den almindelige Port, hvor jeg kunde formode at træffe hende. Paa Veien stillede jeg min Nysgierrighed tilfreds, med at besee de Porte, jeg kom forbi.

Den første Port, som drog min Opmærksomhed til sig, var opført af støbt Guld. Oven over Porten forestilledes en Drage, som rugede over en stor Skat, med den Overskrift: *O cives, cives, quærenda pecunia primum, Virtus post nummos.* Paa den ene Side stod Crassi, og paa den anden Cosmi de Medicis Billedstøtter. Til denne Port

stor-

stormede saadan en Mængde af omskaarne og uomskaarne Jøder, Tagerkarle, Toldforpagtere, Bogholdere, Søefarende ꝛc. ꝛc. at man ikke kunde komme den nær. Et umaadeligt Jødeskrig, som ikke sielden løb ud paa Klammerie og Slagsmaal, varede bestandig ved inden for den. Ved denne Port opholdt sig, iblandt andre, nogle Personer, som gave sig ud for Philosopher. Disse spurgte de Ankommende i en spodsk Tone, hvad de vilde giøre derinde. O J forblindede Mennesker! sagde de, dersom J kunde see den mindste Deel af det Onde, som hersker i dette Tempel, der lader saa glimrende! Men endskiønt de havde idelig Senecas Lærdomme om Rigdoms Foragt i Munden, saa gav dog den Begierlighed, hvormed de hemmelig kigede ind i Porten, noksom tilkiende, at de af deres gandske Hierte ønskede, at blive ligesaa rige, som Seneca havde været. Een af de Omstaaende sagde mig, at dette Slags Folk aldrig forlod Lykkens Porte; at de pleiede i Skumringen at snige sig ind, igiennem hvilken Port de bedst kunde, og at de, naar de kom inden for, forsikrede høiligen, at det var skeet tvertimod deres Villie og Ønske.

Den anden Port var beklædt med Lotteriesedler, og den tredie med Spillekort. Ved Siderne vare slet ingen Billedstøtter. En Mængde af dem, som ikke havde kundet, eller ikke havde vildet trænge sig

sig igiennem den første Port, vendte sig til disse. Men de kom næsten alle hovedkulds tilbage igien. Især saae jeg meget faa af dem, som gik igiennem den tredie Port, at slippe ind i Templet, og naar det skete, bleve de kun nogle Øieblik inden for. Desnagtet bleve de ved, at giøre nye Forsøg paa at komme ind, og det syntes, at de, ligesom fortryllede, ikke vare mægtige til at forlade denne Port.

Den fierde Port syntes at berøve Lykkens Tempel meget af dens Anseelse. Den var saa meget mindre end de andre, at den mere lignede en Lem end en Port, og de, som vilde herigiennem, maatte i Begyndelsen krybe paa Hænder og Fødder. Oven over Porten forestilledes en gammel krogrygget Mand, med den Overskrift: Saaledes er jeg kommet igiennem Verden. Paa den ene Side stod Sejans og paa den anden Bukinghams Billedstøtte. Jeg saae mange krybe derind, og kun to komme ud igien. Den ene havde giort sig vred for et Par Kneps paa Næsen, som nogle unge Herrer gave ham af Spøg: og den anden havde været saa dum, at giøre en Minister mat i Skakspil. De krøbe begge strax ind paa ny og bleve lykkelig inden for. Denne Port var vel den sikkreste af alle, men den var tillige den skidneste. Thi ingen kunde komme igiennem den, uden at søle sine Klæder i en Hob Skarn; eftersom al den Ureenlighed, som

sam

samledes i Lykkens Tempel, havde sin Udgang herigiennem.

Den femte Port stred i Henseende til Størrelsen tvertimod den fierde. Over den forestilledes en bevæbnet og kneisende Ungkarl, med den Overskrift: Saaledes vil jeg igiennem Verden! Paa den ene Side stod Wallensteins og paa den anden Thamas Kulikans Billedstøtte. De fleste, som gik herind, saae stivt i Veiret, og bleve derfor ikke de Bielker vaer, som laae tvert over Porten. Jeg saae dem og at løbe med saadan Heftighed imod disse Bielker, at et smerteligt Stød, som de fik i Panden, gav dem en kraftig Advarsel at vende om.

Den næste Port var for Skribentere. Oven over den forestilledes en siddende Person, som syntes at skrive uafladelig, og tillige at give noget Skrevet fra sig, hvorefter endeel andre rækkede paa engang, i det de lagde Penge paa Bordet. Overskriften var: Saa skriver du dig rig. Paa Siderne stod Popes og Voltaires Billedstøtter. Jeg kom denne Port temmelig nær, og jeg blev vaer, at et ungt Menneske med en lang Svøbe, paa engang drev nogle Hundrede tilbage, som syntes meget ældre end han. Jeg sprang i Hast tilsides, og spurgte en af dem, som havde faaet de fleste Hug, hvad dette var for et forvovent ungt Menneske? Ak, gav han grædende til Giensvar: Han kalder

sig den nye Smag. Han haver taget sig al Herredømmet til over denne Port. Taareperse- og Skatkiste-Skrivere, Scholiaster, Anagrammatister, stedse færdige Leiligheds-Poeter, og saadanne kan han ingenlunde fordrage. De maae tilbage hver een. Af de andre maae altid de tilbage, som efter hans Tykke have en fordærvet Smag. Denne Skribent betroede mig tillige, at han var Forfatter til et Heltedigt i dactyliske Vers, til nogle Hundrede meget kunstige Akrosticha og Chronosticha, og til en stor Deel Logogripher, saa sindrige, som nogen i den franske Mercure. Han førte bittre Klager over Tiderne og deres Uskiønsomhed, og smigrede sig med Efterslægtens bedre Indsigt. Ellers mærkede jeg en stor Forskiel paa deres Klædedragt og Adfærd, som vilde igiennem denne Port. Nogle vare gandske bedækkede med Smuds og Støv, andre derimod vare meget pyntelig klædte. Nogle gik paa saa høie Stylter, at man maatte faae Hovedsvimmel af at see paa dem; andre gik paa Sokkerne; nogle bedækkede deres skaldede Hoveder med saa store Parykker, at de syntes levende Parykblokke; andre viste sig saa skaldede som de vare. De Fruentimmer, som gik ind i denne Port, havde Mandsklæder paa.

Oven over den syvende Port forestilledes en Harleqvin, siddende paa Lykkens Skuldre. Paa

den ene Side saaes Bruti og paa den anden Claudii Billede. Porten var meget rum og magelig. Nogle Tusende virkelige og forstilte Narre og Tosser stormede herind, og det var sielden, at nogen kom tilbage igien. Ingen af dem saaes med Narrekappe. Endog Hofnarrene kiendte man allene ved deres Adfærd.

Over den ottende Port forestilledes en saa kaldet Petit Maitre, med en tom Pengepung i Haanden. Overskriften var: Det skal en rig Brud giøre godt igien. Paa begge Sider stod en Hob Billeder af de betydeligste Mænd, som havde giort deres Lykke ved Giftermaal; men de vare alle saa smaa, at jeg ikke kunde læse Navnene. De, som vilde igiennem denne Port, trængte sig frem med den største Tillid til deres Fortienester, men de fleste kom tilbage beladte med Kurve.

Den niende Port var allene for Fruentimmer. En Mængde paa det omhyggeligste pyntede Smukke stode her med stor Længsel efter at komme ind. Dette opvakte min Nysgierrighed. Jeg trængte mig nærmere til Porten, for at besee den nøiere. De syntes alle at blive fortrydelige derover. Somme holdt Hænderne for Øinene, og andre stødte mig tilbage. Saa meget saae jeg dog, at Porten var opført af heelt Speilglas. Oven over den saae man Venus siddende ved et Natbord, med alt

Tilbehør, og noget tilsides Hymen, som syntes nøie at betragte hende. Overskriften var: Ved Natur og Kunst. Paa den ene Side stod Monimes, og paa den anden Roxelanes Billedstøtte. Alle gik ind med en fornøiet Mine, men naar nogle kom ud igien, kunde man læse en kiendelig Bedrøvelse af deres Ansigter. Jeg havde allerede spurgt endeel af dem, hvorfor de maatte vende tilbage, og altid faaet et forvendt Svar, da min Nysgierrighed endelig blev stillet tilfreds af den mindst bedrøvede. Vi maae blive staaende tæt inden for Porten, sagde hun, indtil et af de Mandfolk, som er kommet ind i Lykkens Tempel, vil hente os af; og de, som ikke blive afhentede, ere nødte til at vende tilbage. Hun fortalte mig videre, at en stor Deel af disse Forskudte prøvede paa at komme igiennem een af de to følgende Porte.

Den tiende Port, som iligemaade var for Fruentimmer allene, gik jeg forbi, uden at blive noget andet vaer end Phrynes og Laidis Billedstøtter, og over Porten en Guldregn som faldt i Danaes Skiød. De som kom her igiennem bleve i Almindelighed stødte ud igien, naar de havde været en kort Tid i Templet: og saa begave de sig enten lige til Lykkens Lazaret, eller og til den følgende Port.

Den ellevte Port var udsiret med Rosenkrandse, Poenitentse-Sække, Riis, Pidske og Bønnebøger.

ger. Oven over den forestilledes en trebobbelt Krone, som var omgiven med Cardinals-Hatte, Bis-kops-Huer og Stave. Tartuffes Billedstøtte stod midt for den. Han slog Øinene stedse ned imod Jorden, men med Hænderne syntes han at række efter de Værdighedstegn, som stod oven over Porten. Alle de af begge Kiøn som gik herind, havde Maske paa. Jeg sluttede af alt dette, at denne Port var for de Skinhellige.

Den tolvte Port hængte sammen med den elevte ved en hemmelig Gang. Oven over den stod disse Ord: *Aude aliqvid brevibus Gyaris & carcere dignum, si vis esse aliqvis!* Den syntes at være overstænkt med Blod. Paa den ene Side stod Irenes og paa den anden Cromvells Billedstøtte. Det var et halsbrækkende Arbeide at komme igiennem denne Port, da den var fuld af Faldluger. Dette, tilligemed dens gruelige Anseende, giorde, at meget faa gik herind. Ja ingen, endog den dristigste, vovede sig herigiennem uden Skielven og Gysen. Jeg ilede fra dette fæle Syn.

Den trettende Port var tillukt. Oven over den forestilledes en Mand, som arbeidede i et Biergværk, med den Overskrift: Ufortrødent Arbeide overvinder Alting. Origenis Billedstøtte stod paa den ene, og Hugonis Grotii paa den anden Side. Jeg sluttede heraf, at denne Port var for de Flittige,

tige, men jeg faldt i stor Forundring over at den var lukket. Dog begreb jeg snart Aarsagen, da jeg læste en Seddel som var heftet paa Porten, af følgende Indhold: Eftersom Lykkens egne Børn, som ere fødte og opdragne i dette Tempel, paa nogen Tid have fundet sig besværede af det umaadelige Overløb, som skeer igiennem denne Port, saa haver Gudinden fundet for godt, ikke at lade den staae aaben uden fire Dage om Aaret. Dagene vare ikke nævnede.

Den fiortende, femtende og sextende Port, hvoraf den ene førte Dyd, den anden Gudsfrygt, og den tredie Ærlighed til Overskrift, vare ligeledes lukkede, med hosføiet Efterretning: At Nøglerne vare forkastede, og eftersom Laasene vare dirkefrie, kunde de ikke aabnes uden at brydes op med Magt, hvilket syntes at overgaae menneskelige Kræfter. Imidlertid vilde man have dem, som agtede sig igiennem disse Porte, henviste til den almindelige.

Min Længsel efter at naae den almindelige Port tog herved mærkelig til, og jeg opholdt mig ikke længe med at besee de andre Porte, som jeg maatte forbie. Dog saae jeg, uagtet min Iilfærdighed, over een af dem en Klædebørste og en Skoebørste, satte krydsviis og omgivne med en Ærekrands. Over en anden Port blev jeg Vulcanus

vaer,

vaer, som saae igiennem Fingrene. Dens Zirater bestod fornemmelig i Overflødighedshorn. Over de to næste faldt mig Mercurii og Ganymedis Billeder i Øinene. Nogle andre Porte vare for Projectmagere, nye Paalægs og nye Moders Opfindere. Ja, hvem skulde tænke det? der var endog Porte for Luftspringere, Liniedandsere, Giøglere og Taskenspillere.

Efter en møisom og langvarig Gang kom jeg endelig til den almindelige Port. Den var vel ti Gange saa stor som nogen af dem, jeg hidindtil havde seet, Oven over den var skrevet med store gyldene Bogstaver: Den almindelige Port til den timelige Lyksaligheds Tempel. Lige over for den stod Cæsars Billedstøtte, og paa Fodstykket de Ord: *Per fas aut nefas.* En utallig Mængde af alle Stænder, dog især af Studerende, stormede hertil. Med et Navn kaldte de sig Skikkelige Folk. Der var, uagtet Portens Størrelse, saadan en Trængsel, at den ene traadde paa den anden, og at endeel kom tilbage med forslaaede Lemmer. Dette begyndte at giøre mit Haab noget vaklende, da jeg saae Arete at staae ved min Side. Hvor glad, hvor henrykt, men tillige hvor skamfuld blev jeg ikke? O Følelser, som ere den ubekiendte, der aldrig saae Arete! Yndige, guddommelige Arete, raabte jeg, i det jeg med en brændende Heftighed

ka-

kastede mig i hendes aabne Arme, tilgiv mig min Forseelse! vær som tilforn min hulde Veninde! og jeg skal aldrig mere tilsidesætte dine Erindringer.

Hun tog mig herpaa ved Haanden, og førte mig op imod Porten. Ærlighed gik ved min anden Side, og Flid gik foran, for at giøre os Plads. Saaledes bragte de mig, skiønt temmelig forstødt, igiennem den inderste Dør.

Til enhver af Portene svarede indentil en Dør. Leilighed, et skiønt og venligt, men derhos noget vægelsindet Fruentimmer, løb omkring, og aabnede snart den ene, snart den anden, ligesom det faldt hende ind, og slog dem hastig til igien. De fleste kom ind, imedens Dørene stode aabne. De andre fik dem selv med Møie aabnede, og saasnart de vare inden for, faldt Dørene af dem selv til igien. Jeg var iblandt de sidste, og Flid hialp mig at støde Døren op.

Her var det, at jeg baade saae og følte, hvad jeg tilforn kun havde giettet mig til. Jeg stod en Tid lang henrykt, og var nær ved at blive overbeviist om, at jeg var i Himmelen. Dog saa indtagen som jeg var, kunde jeg dog ikke andet end forundre mig over, at Trængselen inden for var næsten lige saa stor, som den der var i Portene. Enhver søgte, at nærme sig til et overmaade prægtigt og kostbart Alter, hvorpaa Gudinden sad, med

Over-

Overflødigheds-horn i Haanden. Hun syntes at vinke ad enhver, med et indtagende Smiil, og hun øsede over de Omkringstaaende, udaf hendes Horn, de Kostbarheder, hvormed det var opfyldt. De nærmeste fik det meste, og de andre maatte som oftest nøies med det, som de første igien godvillig overlode til dem.

Uagtet at jeg var iblandt de Sidstes Tal, saa var jeg dog i Begyndelsen vel fornøiet med de faa Gaver, som faldt i mit Lod. Men Misundelse lod mig ikke længe blive i denne Rolighed. Dette tørre og skeeløiede Skrækbillede, som bestandig sneg sig omkring i Templet, særdeles længst fra Alteret, havde neppe blæst sin Aande paa mig, førend jeg paa eengang blev følesløs imod alle mine Lyksaligheder. Fra dette Dieblik stak intet mig i Dinene, uden det, som andre havde, og intet kunde trøste mig, uden Haabet om at blive lige saa lykkelig, som de. Nu saae jeg først med Fortrydelse, at mange havde faaet et langt fornemmere og mageligere Sted i Lykkens Tempel, end jeg. Især var det mig meget utaaleligt, at mange, som jeg havde seet krybe igiennem den lave Port, var alt langt nærmere oppe ved Alteret, og havde faaet langt kostbarere Gaver, end jeg. Jeg stræbede længe forgieves at komme op til dem, indtil endelig en Mand af stor Anseelse, som havde seet mig komme ind i

Temp-

Templet ved Aretes Hielp, rakte mig Haanden, og hialp mig længere op. Arist (saaledes heed denne værdige Mand) beviste samme Redebonhed imod alle Aretes Venner, og man blev tydelig vaer, at en oplyst Velgiørenhed var Drivefieren til alle hans Handlinger.

Nu var jeg kommet Gudinden saa nær, at jeg kunde see hende lige i Ansigtet. Nu begyndte jeg at mærke noget falskt og tvunget i hendes venlige Smiil, som jeg tilforn ikke havde blevet vaer. Man kunde aldrig være vis paa hendes Godhed. Thi endeel, som havde været lang Tid oppe ved Alteret, og vare blevne holdte for hendes største Yndlinger, lod hun hovedkulds støde ud af Templet, uden at giøre dem mindste Regnskab, hvorfor? Tvertimod mange andre, som gierne havde været fornøiede med, at blive tæt inden for Døren, kaldte hun op og satte dem næsten oven paa Alteret. Denne Falskhed og Ubestandighed vilde nogle lede fra hendes Blindhed, andre fra Mangel paa Forstand. Hvorledes det og var, saa beholdt hun dog endnu Yndigheder nok, til at fortrylle mig. Jeg var nu tæt oppe ved Alteret, og efter mine Tanker stod intet tilbage, som jeg kunde ønske. Jeg svømmede i et Hav af Vellyster, og holdt mig nogle Øieblik for det lyksaligste Menneske paa Jorden. Men Frygt og Kiedsommelighed, to Fruentimmer, som opholdte sig næst

oppe

oppe ved Alteret, lod mig ikke længe blive i denne søde Vildfarelse. Den blege og skielvende Frygt foruroligede mig idelig, ved at pege paa dem, som bleve stødte tilbage af andre, der trængte sig frem igien i deres Sted. Jeg spaaede mig hvert Minut den samme Skiebne. Kiedsommelighed, en overmaade feed og ubeqvem Person, kunde eller gad neppe røre sig, og bar et Bundt Valmue under Armen. Hun gabede bestandig, og kom derved alle de omkringstaaende Lykkens Yndlinger til at gabe med. Jeg gabede, som de andre, og begreb nu, at Lykkens Tempel meget uegentlig kaldtes den timelige Lyksaligheds Tempel.

Jeg tænkte paa dette, da jeg mærkede, at min ædelmodige Beskytter, Arist, var gaaet tilside, bag ved Lykkens Alter. Han saae stivt op til et Sted, som jeg snart kiendte igien. Det var den Biergtop, hvorpaa Eusebia havde sagt mig, at den evige Lyksaligheds Tempel var beliggende. Da Arist endelig vendte sine Øine derfra, saae jeg, at en rolig og ubeskrivelig Glæde havde udbredet sig over hans hele Ansigt. Hver af hans Øiekast gav den Ligegyldighed tilkiende, hvormed han betragtede Lykkens meest glimrende Gaver. Herved kom jeg Eusebias Formaning ihu, hvilken i den Tummel, som jeg havde været i, var gaaet mig reent af Tankerne. Jeg saae op imod det usynlige Tem-

pel

pel paa Bierget, med en Attraae, som svarede til den Ringeagtelse, hvormed jeg begyndte at ansee det andet. Da jeg vendte mig om igien, blev jeg med Forundring vaer, at de Ting, hvormed jeg var omringet, havde tabt en stor Deel af deres forrige Glands. Jo tiere jeg saae op mod den evige Lyksaligheds Tempel, desmere tog denne Forbunkling til. Tilsidst blev alting mørkt for mine Øine. Frygt og Kiedsommelighed allene stode endnu kiendelige ved min Side. Men hvilket Syn! — Eusebia, den guddommelige Eusebia, fremstillede sig selv plüdselig for mine Øine. Jeg kastede mig i hendes Arme, og raabte, fuld af Glæde og Forundring: Eusebia i Lykkens Tempel! Af denne min Sindsbevægelse og mit eget heftige Skrig vaagnede jeg.

Adam

Adam og Eva
eller
Den ulykkelige Prøve.

Et dramatisk Stykke
i fem Handlinger med Mellemsange.

Seraphen øiner et Algodheds Grændser der,
Hvor før et Intet var, og nu en Adam er.

Uagtet nærværende Stykke ikke er, eller kunde være bestemt til Skuepladsen; saa har jeg dog derved ikke troet mig berettiget til at overtræde nogen af Dramets væsentlige Regler. Imidlertid vil mine opmerksomme Læsere finde, at meget bliver talt og selv foretaget heri, som lidet eller intet befordrer Hovedhandlingens Fremgang, uden Tvivl en alt for betydelig Feil mod Kunsten, til at jeg skulde haabe den overseet, eller at min Agt for Publikum skulde tillade mig at lade den staae der uden al Undskyldning. Den grunder sig ikke paa Uvidenhed; men for at sige mine Læsere, hvorledes den er kommet der, og hvorfor jeg ikke har stræbt at rette den, er jeg nødt til at giøre dem noget nærmere bekiendte med Stykkets Historie. Selskabet for de skiønne Videnskaber havde udsat en Præmie for den beste Ode over en af de guddommelige Egenskaber. Begierlig efter at

vinde den, saae jeg mig om i dette bundløse Svælg, og mit Hierte valgte Guds Algodhed. Det traf sig saa, at min daværende Contubernal Hr. Benzon just var falden paa samme Gienstand. Da jeg fik dette at vide, havde jeg allerede giennemtænkt min Materie alt for nøie, til at kunne vælge en anden, og dog vilde jeg ugierne komme i Collision med min Ven, frygtende maaskee ligesaa meget for at overvinde en Mand, den jeg agtede og elskede, som for at blive overvundet af ham. Hovedtrækkene i min Plan, de nemlig, hvorved jeg tænker, at Algodhed har giort sig kiendeligst for os, var Skabelsen, saavel af Mennesker som af Dyr, Ægtestandens Lyksaligheder, og Forsoningens Hemmelighed. Alt dette kunde bedst samles enten som Handling eller som Episode ved en Forestilling af Adams Fald, og denne Forestilling blev i mine Tanker meer levende, naar jeg lod de interesserte Personer selv optræde, og saaledes bragte deres daværende Stilling, og enhver af deres Følelser saa nær som muligt til Læserens Øine. Saaledes blev det min Plan at skrive et Drama, hvilket jeg egentlig burde have benævnet af Guds Algodhed, om

jeg

jeg havde turdet vove saadan en Titel. Heraf Adams Underviisning til Eva i den anden Handling om Dyrenes Lyksaligheder; heraf Irmiels omstændelige Fortællinger; heraf saa mange andre vel vidtløftige Dialoger og Monologer, som gierne kunde have været udeladte, dersom det blot havde været min Hensigt at skildre Den ulykkelige Prøve. Aarsagen, hvorfor jeg ikke siden har forandret dette, har været den ømme Betænkning, som jeg har giort mig derover, for min Titels, eller selv for hele Kunstens Skyld, at udslette Tanker, der maaskee kunde tiene til Guddommens Forherligelse. — Større Undskyldning behøver min Abdiel Abbadona. Han bidrager intet kiendeligt hverken til den ene eller til den anden Hensigt. Han er der, uden selv at vide, hvorfor. Og dog, den arme Dievel, jeg har aldrig kundet overtale mig til, igien at støde ham ud af mit Paradiis, da jeg eengang havde bragt ham derind. Klopstock — den store Klopstock — havde lært mig at ynke, tør jeg sige, at elske denne Ulyksalige. Det Haab, jeg har, at Guds Algodhed maaskee engang vil yttre sin uimodstaaelige Virkning endog paa disse nu forkastede,

giorde mig det til en hemmelig Fornøielse at vise mine Tilskuere et Glimt af en ond Aand, som tænkte nogenledes taaleligen, og hvis Hovedforbrydelse var Mismod. Den Forfængelighed at pryde mit Stykke med en Tanke, laant af Tydsklands største Digtere, var noget andet maaskee ligesaa forførende. Jeg veed meget vel, at min Følelse af Abdiels Overflødighed i mit Stykke har hindret mig i fuldkommen at opnaae disse Øiemeed, hvortil jeg dog allene sigtede; og dog er jeg endnu for øm over de faa Glimt af mit Ideal, som jeg troer at have viist, til at kunne udslette dem. Overalt kan man sige, at dersom denne faldne Engel intet Gavn giør, saa giør han heller ingen Skade. Og saa lad ham staae, den arme Abdiel, i det Haab, at mine billige Læsere vil tilgive mig en Egensind, hvormed jeg, sandt at sige, ingen kan have fornærmet meer end mig selv. — Endnu har jeg een Ting at undskylde. Fine Kiendere have bebreidet mig, at jeg i min Classification af de onde Aander er veget baade fra Milton og fra Klopstock, som begge have giort Satan til den øverste Faldne, da jeg tvertimod har giort Baal dertil. Og det er vist, at jeg

for at give min Opfindelse den muueligste Sandsynlighed og al den Anseelse af Historie, som den kunde modtage, burde have fulgt saa store, saa bekiendte, og saa almindeligen elskte Formænds Fodspor. Men Sagen er, at jeg, Navnets større Beqvemhed uberegnet, aldrig har kunnet eller villet forestille mig, eller skildre en Konge, ikke selv i Helvede, der kunde nedlade sig til saa nedrige, saa feige Bedragerier; og jeg troer deri at have baade Aabenbaringens og Naturens Medhold. Og nu veed jeg intet videre at lægge til, end at ønske mine Læsere den Virkning af mit Arbeide, som var mit Hoved-Diemærke, den at de knælende med smeltede Hierter og taareblændte Oine i helligt Samfund med mig, med Adam og Eva, med de salige Aander henrykte, vil udraabe: Evig, evig gode Gud.

Gientofte den 2den Julii 1779.

Handlende Personer.

Adam.

Eva.

Af de gode Aander.

Eloah, den øverste blandt Englene.

Michael, den øverste Stridsengel.

Raphael, Retfærdigheds besynderlige Sendebud.

Gabriel, Algodheds Sendebud.

Uriel, Solens Engel.

Irmiel, Fredens Engel og Adams Ven.

Ithuriel, Mandindens Skytsengel.

Zephon, Paradisets Engel.

Obaddon, Dødens Engel.

Chor af gode Aander.

Af de onde Aander.

Baal, den øverste blandt de onde Aander.

Moloch, Ildens Aand.

Satan.

Abdiel Abbadona.

Chor af onde Aander.

Første Handling.

Denne første Handling begynder i Dagbrækningen. En majestætisk Taushed hersker over Jorden. Mørke og truende Skyer synes ligesom at ville forhindre Solen i at staae op. Skuepladsen forestiller den Deel af Eden, som ventelig har været en af de smukkeste. I dens Midte staaer det prægtige og dødelige Træe. Det synes at være skilt fra de andre, for at kunne uddbrede sin særdeles yndige Lugt desto friere; og for ikke at blande sine farlige Skygger med andre. Bag ved opløfter en ujevn Rad af nogle langtbortliggende Klipper sig over en Skov af de smukkeste Frugttræer. Ved en Side flyder Chiddekel, ved hvis Bred Naturen har dannet en behagelig Grotte. I denne synes Irmiel at sidde i dybe Tanker, indtil han efter nogen Taushed gaaer frem paa Skuepladsen, og aabner Handlingen saaledes:

Saa stærk er Venskabs Magt. — Velsignede blandt Dage,
Du, som min glade Aand tør ønske sig tilbage! —
Her, var det ikke her, at jeg den første Gang
Fornam min Adams Røst og Lyden af hans Sang?
Bort,

Bort, bag ved Klipperne og til de mørke Huler
Skal Tvivlens Skygge flye for Glæder, som den skiuler;
Thi Herrens Vældige skal leires om min Ven;
Og Almagt raabe Fred! Hvo tør vel bryde den?

(Irmiel har neppe sagt dette sidste, førend Zephon, som er Paradisets Engel, kommer med en usædvanlig Hastighed og en betydende Mine ind paa Skuepladsen. Fredens Aand, som det ømmeste Venskab; en Tildragelse som Uriel, Solens Engel, har fortalt ham den forrige Aften; og nogle klagelige Raab, som han selv troer at have hørt den sidste Nat, har giort opmerksom ved de mindste Hændelser, bliver urolig over at see denne Aand paa en Tid, da han ikke ventede det, og siger:)

Men Zephon, hvi saa snart? min Ven!

Zephon.

Gud vaager over
De Salige.

Irmiel.

Men du! — See hele Jorden sover,
Og Klippens høie Top er neppe hvid endnu;
Men du! — hvad har du seet og hvad befrygter du?

Zephon.

Jeg stod i Livets Træe; men mit aarvaagne Øie
Var stivt med Hvelvingen og heftet til det Høie.
Naar Nattens Lys blev blegt, og Skyen gik forbi,
Da søgte jeg en Aand, jeg veed ei hvem, deri.
Som naar Udrydderen, den mørke Kiempe skiuler

Sin

Sin Harm i Mulm, og gaaer taus over Vredens
Huler;
Afgrunden føler ham, endskiønt han skiuler sig;
Selv Himlen seer hans Skræk. Saa forekom det
mig.
Men al Naturen taug, og Havets muntre Vinde
Stod stille, Bekken selv var varsom i at rinde.
See, sagde jeg, det skeer, at de maae slumre trygt,
De to Lyksalige. Men . . .

Irmiel.

Ak, fortæl Din Frygt!

Jephon.

Tit syntes mig, at Skræk sneg sig blandt tause
Skygger
I Lunden, hvor Din Ven paa Palmehytten bygger.
Tit syntes Maanen mig at sagtnes i sin Gang;
Og næsten tro'de jeg, at Natten var for lang.
Da foer en Storm forbi, og see den stolte Ceder,
Hvorunder, som Du veedst, Din Adam helst tilbeder,
Sank for den stærke Storm. Da blev det taust igien,
Og strax gav Dagens Lys et Skin paa Himmelen.
Jeg bad min Bøn endnu. Da Himlens Hvelving
rørtes,
Og Røst, som Magtens Røst, paa Herrens Klip-
-per hørtes,
Da foer jeg til Din Ven; men fandt at begge to
Sov i hinandens Arm i en lyksalig Roe.

Dog saae jeg Skygger gaae forbi Mandindens Øie.
Hun legte med en Drøm, som syntes at fornøie,
Og kielent strakte hun de hvide Arme ud,
Som for at hente Fryd og at omfavne Gud.
Men Bulderet tog til, og i en heftig Torden
Gik en af Magterne mod Østen over Jorden.
Hør! —

(Der høres et stærkt Tordenslag, og man seer en brændende Støtte, som nedlader sig paa det Bierg, der ligger bagest paa Skuepladsen, hvilket er det samme, som paa andre Steder i Stykket kaldes Herrens Bierg.)

Irmiel.

Thronens Vægtere, Doms, Almagts Sendebud! —
Dag, mørk af Hændelser, hvor vil du falde ud? —
Rædsomme Majestæt, som hviler over Eden! —
Med Frygt staaer Solen op — og — hvad skal skee herneden? —
De Stærke nærme sig — den Vise stirret ned. —
Maaskee han veed de Ting, hvorom jeg intet veed.
Men seer jeg ei et Lys bag Tvivlens skumle Skygger?
Rædsomme Mulighed, hvorpaa min Gisning bygger!
Men Natten skiule dig!

Zephon.

Dit ømme Venskab giør,
At du kun frygter det, som undersøges bør.

Ir.

Pag. 42.

Abildgaard inv. Clemens Sculps.

Irmiel.

Hvor Diet ikke naaer, og Gisning ene leder,
Forvilder den sig tit imellem Muligheder,
Og fattes Overvægt, da følger Slutningen,
Med Længsel eller Frygt, hvorhen de trekke den.
Og hvem opdager det, som skiultes af den Høie?
Men Gud! hvi svæver steds det værste for mit Øie?

Zephon.

Din Ven er Almagts Ven — Fortvivlelsen i Baand!

Irmiel.

Nei, Zephon, slig en Frygt bedrøver ei min Aand.
Jeg veed det bittre Had. Den hele Himmel hørte
De Skrig fra Fængslerne, da han ved Chaos rørte.
Den gamle Kiempe krøb af Harm oplivet frem,
Og Mørkets Aander skreg, at Himlen hørte dem.
Mord-Sværdet blinkte alt, den dødelige Lue
Gik ud fra Thronerne, Dom syntes alt at true
Tyrannens frekke Hær. Da Stemmen raabte: Fred!
Og de Fordømte sank i Ulyksalighed.
Jeg veed, Fortvivlede, som fattes og misunde
Al Glæde, svage Sverm, du vilde om du kunde!
Du vilde dræbe dem. Men Fiendskab uden Magt
Bestrides med et Smiil og dempes med Foragt.
Trods, frekke Afmagt, brøl og ras i dine Lænker!
Nei! — Men en anden Ting, som intet Baand ind-
skrænker,
Hvor Almagt frelser ei —

Handlende Personer.

Adam.

Eva.

Af de gode Aander.

Eloah, den øverste blandt Englene.

Michael, den øverste Stridsengel.

Raphael, Retfærdigheds besynderlige Sendebud.

Gabriel, Algodheds Sendebud.

Uriel, Solens Engel.

Irmiel, Fredens Engel og Adams Ven.

Ithuriel, Mandindens Skytsengel.

Zephon, Paradisets Engel.

Obaddon, Dødens Engel.

Chor af gode Aander.

Af de onde Aander.

Baal, den øverste blandt de onde Aander.

Moloch, Ildens Aand.

Satan.

Abdiel Abbadona.

Chor af onde Aander.

Irmiel.

Demaae; men Xanders Syn har ladet sig forblinde.
Og hvor først Ønsket var, der fandt Forstanden let,
Om ei at billige dog at undskylde det.
Men om hans Viisdom vandt, blev dog en Strid
tilbage.
Ak! har han ikke hengt sit Hierte til sin Mage?
Hun vælger lige frit, hvo siger lige vel?

Zephon.

Saa reen som Dagens Lys er hendes muntre Siel.

Irmiel.

Ja, denne Munterhed, Uskyldighedens Skygge,
Hvor yndig? men en Grund, hvorpaa man mindst
kan bygge!
Indbildningskraften selv har flere Fristelser;
Forstanden seer kun Ting, den giør sig Billeder.
Hvor heftig er den Ild? Den kielne Taare triller
Ved mindste Følelser; det muntre Øie spiller,
Og Sielen viser sig i hvert et Ledemod;
Saasnart hun synger om, hvorledes Gud var god.
Men mørke Gisninger, som falde stedes tilbage!
Om denne muntre Siel først lader sig bedrage,
Da frygt dig, Adam, — flye! — da er den Fare nær,
Hvorpaa hvert Øieblik et ræbsomt Forbud er!

Zephon.

See! Cedrens Skygge flyer, den stolte Løve flyg-
ter. —

Han

Han kommer — hvilken Magt, som selv Naturen frygter!

Irmiel.

Iil hen til Herrens Bierg! til Lunden iil og see,
Om Søvnen har forladt de to Forenede! —
Bed med dem! — iil og bed. —

(Zephon gaaer og Irmiel bliver endnu ved),

Guds Rædsel er paa Jorden. —
Den store Raphael! — mørk er han, skiult i Torden,
Forved ham lyner Skræk — Men standser han ei her? —
Det Træe, hvis stolte Pragt mig steds et Rædsel er! —
Min Gud! — Min Ven! — Min Frygt! —

(Imedens Irmiel siger dette sidste, kommer Raphael, en af de syv, under stærke Tordenslag til den midterste Deel af Skuepladsen. Irmiel gaaer noget tilsides af Ærbødighed for denne mægtige Aand. Raphael synes nogle Øieblik at staae henrykt i dybe Betragtninger. Efter nogen Taushed opløfter han sin høire Haand for at velsigne Jorden, og siger:)

Den Herre, Herre være,
Med Jorden! — Alting skee til Elschadaihs Ære!

(Det tordner, og Raphael tier igien nogle Øieblik. Endelig siger han, ligesom vaagnende af en Drøm:)

Men seer jeg ei det Træe, som Ordet talet om? —
Her staaer Naturens Skrek og Herrens Helligdom. —
Rædsomme Træe, din Frugt, dit Syn forkynder Fare!

Men at du først i Dag saa nøie tages vaere! —
Du vogtes ved min Arm! — Det er, som hvert et Dyr
Alt af en medskabt Frygt for disse Skygger flyer. —
Men Herrens Billeder! — Dem maae det kunde skade!
De kiender ei dets Kraft! — Dem skal jeg ei tillade! —
Alviisdoms Raad er skiult, men Almagts Bud stod fast,
Om Himlens Hvelving sank og Firmamentet brast.
Jeg svimler. Store Dag, men mørk for Aanders Øie!
Hvor usædvanlig stærk var Stemmen fra det Høie?
Hvor mørk blev Thronen ei, da den sig høre lod?
Og Lyset sluktes der, hvor Skiebnens Engel stod.
"Stig ned til Edens Skov! Staae ved de store Skygger,
"Hvorunder ingen Fugl sin trygge Rede bygger! —
"De være Jordens Skrek!"

Irmiel (i det han gaaer nærmere)

Hvorledes? — Troer jeg vel? —

Raphael.

Hist seer jeg Fredens Aand, den glade Irmiel.

Irmiel.

Forunderlige Aand, du Skrek for Mørkets Kiemper,

Som

Som med en vældig Arm Tyranners Frekhed dæmper!
Din Røst er Dommens Røst. En Solekreds forgaaer,
Naar du til Hevn bered for Herrens Throne staaer.

Raphael.

Min Magt er Herrens. — Tael!

Irmiel.

See Vægterne paa Jorden
Fornam Lyd af din Gang og Røsten af din Torden. —
Da saae jeg undrende den Stærke komme ned. —
Naturen bæver for dit Ansigt. — Har du Fred?

Raphael.

Og hvo tør bryde den?

Irmiel.

Ak! —

Raphael.

Du, hvis Dine tindre
Af evig Godheds Lov! — Suk! —

Irmiel.

Som jeg ei kan hindre! —
Min Adam! — om min Ven? — Ak! ubekiendte Ak,
Som voldsom trænger ind blandt salig Fryd og Tak!

Raphael.

Om ham var Herrens Ord: Hvem vover vel at røre
Den, som behager mig?

Irmiel.

Da Stemmen lod sig høre,
Og Cherubs høie Chor igien istemte Fred,
Saae jeg i Aanden glad en evig Rolighed.
Men —

Raphael.

Er den Evighed ei muelig? — Herren skiænkte
Din Ven en troefast Muur — en Siel, som rigtig tænkte;
Skiøndt Valgets Frihed giør, at det vilkaarligt er. —
Men prøvet —

Irmiel.

Hvilket Bud? — Er Prøvens Time nær? —
Naar? —

Raphael.

Viid da, Fredens Aand! i Dag kan intet Øie
Beskue Thronens Glands; saa rædsom er den Høie.
De største Aander troe og alle giette nu,
Men Overenglen selv veed ikke meer end du.
En Aand vil have hørt en Lyd af Strid herneden,
Som rørte Thronen selv; og Kiempers Raab i Eden.
Een har bemærket Blod paa Jorden. Een har hørt
Et Raab fra Dybene, at Viisdom var forført.

Irmiel.

Og har ei Uriel fornummet Lyd af spæde

Mod Vesten? — Stemmer, som ved Solens Nedgang græde?
Og ynkelige Raab, Ulykkers Sendebud,
Som dristig stiger op at nærme sig til Gud?
Jeg selv, jeg vandrede ved Floden. Jorden hvilte
I usædvanlig Roe. Før Morgenrøden smilte,
Da hørte jeg et Skrig af Ulyksalige,
Som streed med Skræk og Straf, hist, bag ved Biergene.
Guds Rædsel hviler over Klippen, Stormen tuder
Bag Eden, Jorden bæver under sine Guder.

Raphael.

Men selv de Viise seer af slige Billeder,
At noget forestaaer, og ikke hvad det er.
Forgieves forskes her; thi hvilken Skabning følger
Med Viisdoms skiulte Spor, og seer hvad Herren dølger?
Her er det store Svælg. Vi see kun Mulighed;
Gud fatter Tingen selv. Vi giette; Herren veed.

Irmiel.

Men slemme Skygger flye! — flye langt fra Mandens Bolig!

Raphael.

I Almagts trygge Skiød er den Udvalgte rolig,
Og har du seet endnu, at Frygten naaede dem?

Irmiel.

Nei, Skræk og Skygge flyer, hvor Adam træder frem.
Han

Han kiender ingen Frygt; thi Ordets Glæde hviler
Paa den Uskyldige. Den hele Skabning smiler
Mod Herrens Billeder, som intet andet veed,
End Gud, hans Godheds Lov og der' Lyksalighed.

Raphael.

Hør da! Mon Støvet ei blev dannet af den Høie?
Et ubesielet Leer fandt Naade for hans Øie.
Nu blev det Godheds Lov, Guds Ære, Herrens Ven.
Mon Godhed vil da selv nedbryde det igien?
Den Stund de lydige for Herrens Aasyn vandre,
Staaer denne Slutning fast, som intet kan forandre. —
Og saae du Livets Træe? Snart bryder Frugten frem.

Irmiel.

Men om —

Raphael.

Jeg veed din Frygt, — da hvile det paa dem!
Gud gav dem Sielens Lys, at de maae see den Orden,
Som fordrer Lydighed af Himmelen og Jorden;
Og om de bryde den, og nægte hvad de see;
Da brænde Hevnens Ild paa de Gienstridige!
Men du, som ellers steds i Glædens kielne Tone
Sang Herrens Godheds Lov ved Foden af hans Throne;

Zephon.

Og hvilken? —

Irmiel.

Troer du vel
Jeg frygter Fienden ei, som Mandens egen Siel?
God, men ei fast endnu; det Onde kan han giøre

Zephon.

Men viis, —

Irmiel.

Ak! Viisdom selv kan lade sig forføre.
Blev Moloch ei forført?

Zephon.

Og hvo forfører her?

Irmiel.

Her svimler just min Aand i mørke Gisninger.
Snart frygter jeg den Drift, som i hans eget Hierte
Steds længtes efter meer, og fik hvad den begierte.
Han kiender ei det Maal, hvortil hans Evner naae,
Og veed kun hvad det er at ønske og at faae.
Mon ei hans Ønske selv, trods Viisdom, tør for-
trybe
At see sit sidste Trin, og lade sig forbyde?
Og dog er dette vist. Thi hele Himlen veed,
At Herren vel er god, men fordrer Lydighed.

Zephon.

I Strid med Ønskerne maae Syn og Viisdom vinde,

Ir-

Og I har seet! — men Gud! — I saae det med Foragt!
Ak! Mørke! — hvilken Dom, som Synet neppe taaler!
Hvor grum, hvor tyk en Nat, som skiuler Godheds Straaler!
Saa raabte jeg, og gik i min uvisse Gang
Mod dette Mørke, som oplivede min Sang.
Naturens Røst forsvandt — Da hørte jeg et Bulder
Af Vredens Ocean, som over Dybet rulder,
Et Bragen som af Ild. Jeg saae bag Nattens Floer
Et Glimt af heslig Ild, som op af Dybet foer.
Saa hørte jeg et Brøl af rasende Fordømte,
Som bandede den Gud, hvis Hevn de selv udtømte.
Saa Skrig; men jeg fornam, at Trudsler, Skrek og Skrig
Tog til i Helvede saasnart det følte mig.
Iil, hørte jeg en Røst, høi som Eloahs Torden,
Iil, Fredens kielne Aand, ak! brølte den til Jorden!
Forkynd den Fryd og Fred! men, Svage, kom ihu,
At Freds-Forstyrreren er ikke død endnu!

Raphael.

Guds Ild forstyrre ham! — var det ei Lysets Kiempe,
Som bød Eloah Trods? Men Hevneren skal dempe
Hans Hovmod — Dommens Dag, da bande han sit Liv!

Ir-

Han kommer — hvilken Magt, som selv Naturen frygter!

Irmiel.

Iil hen til Herrens Bierg! til Lunden iil og see,
Om Søvnen har forladt de to Forenede! —
Bed med dem! — iil og bed. —

(Zephon gaaer og Irmiel bliver endnu ved).

Guds Rædsel er paa Jorden. —
Den store Raphael! — mørk er han, skiult i Torden,
Forved ham lyner Skræk — Men standser han ei her? —
Det Træe, hvis stolte Pragt mig stedse et Rædsel er! —
Min Gud! — Min Vee! — Min Frygt! —

(Imedens Irmiel siger dette sidste, kommer Raphael, en af de syv, under stærke Tordenslag til den midterste Deel af Skuepladsen. Irmiel gaaer noget tilsides af Ærbødighed for denne mægtige Aand. Raphael synes nogle Øieblik at staae henrykt i dybe Betragtninger. Efter nogen Taushed opløfter han sin høire Haand for at velsigne Jorden, og siger:)

Den Herre, Herre være,
Med Jorden! — Alting skee til Elschadaihs Ære!

(Det tordner, og Raphael tier igien nogle Øieblik. Endelig siger han, ligesom vaagnende af en Drøm:)

Men seer jeg ei det Træe, som Ordet talet om? —
Her staaer Naturens Skrek og Herrens Helligdom. —
Rædsomme Træe, din Frugt, dit Syn forkynder Fare!

Men

Som revst dem ned med dig, fæld Taarer, om du
kan! —
Langt borte seer jeg alt en rædsom Time komme,
Da Himlen bæver selv for Hevnens strænge Domme.
Jeg hører grumme Vraal fra et usynligt Sted. —
Thi Helvede blev skiult af Guds Retfærdighed. —
Et Ildhav tendtes! — Skrek! — og hist en evig
Jammer!
Og hist Fortvivlelsen i Millioner Flammer! —
Hvor mange tusende? — hvem? — men de flyve
bort! —
Gud! — til at see din Dom er selv mit Syn for
kort! —

Efter at have taugt nogle Øieblik, siger han til den af Forundring ligeledes tause Irmiel:

Men du! —

Irmiel.

Han bandede, min Ven; men Dybet rørtes
Ved Buldret af de Skrig, som i hans Hule hørtes.
Jeg hørte dem endnu, da jeg til Jorden kom.
Her fandt jeg bedre Ting, og det jeg søgte om.
O Evigheder, som af dine Kilder rinde,
Bundløse Godheds Svelg! hvor er din Grund at
finde?
Monader raabe her Algodheds Lovsang ud,
Og Verdner i et Støv ophøie Himlens Gud.
Smaa Ting, som neppe sees og dog til Glæde skabte,
Op-

Opholdte hvert et Trin — Cherubens Øie tabte
Sig blandt lyksaligt Støv. — Hvor er den Skaber god,
Som danner sig et Mid at giøre vel imod!
Saa sang min glade Aand i skyggefulde Dale
Og over Klipperne, da jeg fornam en Tale
Lig de Udvalgtes Sprog, en Røst fra denne Skov,
Som talte Herrens Ting og sang hans Godheds Lov.
Henrykt, som Eliel, naar han sin Sang istemmer
Om Herrens Gierninger, sig selv tilsidst forglemmer,
Og da han føler Gud; kan neppe raabe: See!
Og ikkun peger taus mod Solekredsene.
Saa henrykt var den Sang, som jeg fra Skoven hørte.
Naturen hørte den; thi Cedrene blev rørte.
I Skoven hørtes Gud, og bag den tykke Skov
Gav mørke Klipper Lyd af den Algodes Lov.
Det var min Adams Røst. Jeg fandt ham under Skygger,
Hvor hine Cedrer Skiul for Solens Straaler bygger.
Der stod den Salige. — Som Ordet viser sig
For Herrens Hellige; saa forekom han mig.
Ei fremmed, ei med Frygt gik han mig strax i Møde
Med yndig Majestet. Han tog af Jordens Grøde
Det beste, som han saae, og bød mig af sin Haand,
Uvidende endnu, at Irmiel var Aand.
Da nævnede jeg Gud, og strax; men Busken rørtes —

Det var Mandindens Gang og hendes Røst, som hørtes.

Raphael.

Hun kommer.

Irmiel.

Jeg vil gaae at spørge Himmelen
Hvad Fare, hvad jeg har at frygte for min Ven?
Men du!

Raphael.

Jeg veed min Lov.

Irmiel.

Gud! giv min Glæde Kræfter!

Irmiel vil gaae, men da han seer Eva, som kommer ind fra den anden Side af Skuepladsen, vender han sig om og udstrekker sine kierlige Arme snart mod hende, snart mod Himmelen. Et ømt og foruroliget Venskab tindrer i hans Øine, og han udtrykker de ivrigste Forbønner, som han ofrer til Algodhed med sine Geberder. Mandinden gaaer langsom med nedslagne Øine og sammenfoldne Hænder og seer intet af det omkringstaaende. Hun synes at være i de dybeste Tanker. Endelig udbryder hun saaledes:

Mig længes inderlig; men veed jeg selv hvorefter?
Gud!

Raphael.

Han velsigne dig!

Eva.

Jeg! — Godhed! — Gud! — min Siel!
Hvor evig god var han, som skabte mig saa vel?

Ra-

Raphael.

Hun føler Glæden.

Eva.

Gud! hvad savner da mit Hierte?
En hellig Længsel! ak! og alt for søde Smerte,
Som kryber i mit Bryst!

(I det hun løfter Øinene noget op)

Men den Almægtige
Maae boe paa dette Sted. Hvi bæve Cedrene?

Raphael.

Og jeg vil skiule mig. Det spæde Øie taaler
Et Glimt af Godheds Gud, men ei hans Rædsels Straaler.

Raphael skiuler sig i et temmelig mat Skin, som siden bestandig bliver seet omkring Kundskabets Træ. Irmiel efterlader, i det han svinger sig op over Haugen en himmelsk Glands, som længe sætter Eva i en sød Henrykkelse. Efterat hun har betragtet dens sidste Straaler, seer hun sig rundt omkring og raaber:

O Glands! o Salighed! og jeg begiere meer!
O Ting, som Hiertet veed og Øiet ikke seer!
Ufattelige Lyst, som strømmer fra det Høie!
Men Bierget synker bort og Solen flyer mit Øie,
Og Sielen tænker ei, og Hiertet skilles ad,
Og daaner henrykt i et sødt, jeg veed ei hvad.
Gud har opfyldt mit Bryst — Gud! — knæler Myriader
Og agter paa min Sang om Evigheders Fader!

Men

Men siig henrykte Siel, til andre Verdner siig,
At Gud er al din Fryd, og at han boer i dig! —
Hvor sød en Tanke? Himmel! Glædes Taare rinder
Gud — Gud har skabt mig — Mig — og skabt mig
til Mandinde.
O saligt! — evig, evig vil jeg tale om
Det gode, som jeg har, og ham hvorfra det kom.
Hvert flygtigt Oiekast opdager, Tanker finde,
Og Glæde voxer op, hvor Skyggerne forsvinde.
Et bundløst Svelg af got begynder stedse der,
Hvor Sielen svimler alt, og troer at Bunden er.
Siig, sagte Vestenvind, som med Narcissen leger,
Og susende igien adskiller tette Eger,
Og deler Skyggerne, og hvifter Lilier om;
Hvem kaldte dig herhid, da du fra Vesten kom?
Og du, som risler ned fra moesbegroede Klipper,
Og skummende af Hast op over Stenen slipper;
Saa standser ved en Rod, og krummer dig, og vred
For Hinder i din Drift med Trudsler rasler ned.
Og du min muntre Fugl, som under tette Skygger,
Snart klukker, fløiter, slaaer og snart din Rede
bygger,
Saa trilrende igien ophøier Gud og mig;
Hvem uden Godhed selv har kundet skabe dig?
Min Skygge hvem er du? og hvem er den du følger?
Og I min Skiønheds Speil, Chiddekels klare Bølger,
Hvor yndig stræber I at vise Oiet meer,

End

Opholdte hvert et Trin — Cherubens Øie tabte
Sig blandt lyksaligt Støv. — Hvor er den Skaber god,
Som danner sig et Mid at giøre vel imod!
Saa sang min glade Aand i skyggefulde Dale
Og over Klipperne, da jeg fornam en Tale
Lig de Udvalgtes Sprog, en Røst fra denne Skov,
Som talte Herrens Ting og sang hans Godheds Lov.
Henrykt, som Eliel, naar han sin Sang istemmer
Om Herrens Gierninger, sig selv tilsidst forglemmer,
Og da han føler Gud; kan neppe raabe: See!
Og ikkun peger taus mod Solekredsene.
Saa henrykt var den Sang, som jeg fra Skoven hørte.
Naturen hørte den; thi Cedrene blev rørte.
I Skoven hørtes Gud, og bag den tykke Skov
Gav mørke Klipper Lyd af den Algodes Lov.
Det var min Adams Røst. Jeg fandt ham under Skygger,
Hvor hine Cedrer Skiul for Solens Straaler bygger.
Der stod den Salige. — Som Ordet viser sig
For Herrens Hellige; saa forekom han mig.
Ei fremmed, ei med Frygt gik han mig strax i Møde
Med yndig Majestet. Han tog af Jordens Grøde
Det beste, som han saae, og bød mig af sin Haand,
Uvidende endnu, at Irmiel var Aand.
Da nævnede jeg Gud, og strax; men Busken rørtes —

Det

En Tanke? Nei, jeg seer — Men hvad frembragte
mig?
Gav du mig vel, o Flod, et Liv, som fattes dig?
Nei! Gav I tausse Træer det Mæle, som I tabte?
Nei! Har jeg skabt mig selv? Hvor stod jeg da jeg
skabte?
Hvor var jeg før jeg blev? Nei! Da du gode du,
Som gav mig Liv og Lys, da kom jeg dig ihu.
Da bad jeg første Gang. Mit nylig skabte Hierte
Fandt nye Bevægelser. Det følte, det begierte,
Det brændte, og det slog. Uvist til hvem det bad,
Og uvist selv hvorom, bad det, jeg veed ei hvad.
Snart saae jeg henrykt om til Flodens klare Bølger,
Hvor, naar jeg gaaer derved, mit Billede mig følger.
Jeg fandt, at jeg var smuk, og Hiertet svulmede
Af Glæde over mig op til min Skabere.
Snart saae jeg henrykt om og fandt, at jeg var ene.
Men Gud, og du min Lyst! fra hine tette Grene
Gik Saligheder ud — O søde andet Bliv! —
Jeg saae en anden Jeg, og fandt et dobbelt Liv.
Ah Elskov! Følelse, som qvæler alle Tanker!
Og du mit kielne Suk, som i mit Hierte banker,
Og stedse voxende opløfter Siel og Bryst,
Og sænker Sands og Vid i — ak! — i lutter Lyst!
Tie! Gud er al min Sang. Gud, alt det Godes
Skaber! —
Og du bundløse Svelg, hvori min Siel sig taber! —
Da

Da mørknes Solene, naar Sielen sank i dig,
Og følte Skaberen, og at den var ham lig!

Eva, som har talt denne sidste Linie ud med en større Heftighed, synes nogen Tid at forundre sig over den næsten usædvanlige Gienlyd, som omtalte Bierg og den omkringliggende Skov giver af det sidste Ord, og siger endelig:

Lig! — svarte Ecdrene. — Men Gud! hvi slaaer mit Hierte
Nu mere stærkt end før? Min Mand! —

Hun gaaer hastig bort og Raphael lader sig strax igien see. Hans Mine er mørk og eftertænkende. Det er ikke uden efter nogen Taushed at han udbryder i følgende Ord:

Min Aand begierte
At kiende Viisdoms Vei. Høit steeg jeg for at see,
Hvor hele Kieden slap, som samler Tingene?
Da saae jeg Ting ved Ting, og i en fremmed Orden
Hang Overtrædelsen imellem Gud og Jorden.
Men Enden saae jeg ei; thi Lyset sluktes ud,
De sidste Sole sank, og Verdner sank i Gud.
Hvor var jeg? Aanden bæver, Millioner Himle
Flyer under Thronen. — Gud! her maae din Stærke svimle.
Hold op min Aand, hold op at forske mere der,
Hvor alt det første Trin en bundløs Afgrund er! —
Men denne Salige! — thi her tør Aanden giette,
Mon hun har seet sin Gud og ham, som skabte dette?

Forstaaer hun Almagts Lov, og kiender hun den Dom,
Som styrter Verdner i det Dyb, hvoraf de kom?
Ah, slutter Aanden ret! Det kielne Øie tindrer
Af sikker Salighed, som ingen Frygt forhindrer.
Smiil, Godheds Billede! syng henrykt: Gud er god;
Men midt i Glæden frygt at giøre ham imod!
At elske ham som god, og lyde som retfærdig,
Giør Sielen allerførst sin hele Skaber værdig.
Tak voxer af sig selv, hvor Godhed strømmer ned;
Men Takken føder Pligt, Pligt fordrer Lydighed.
Uskyldig! — Men hvor let opfyldes ei de Pligter,
Som øiensynlig kun til egen Nytte sigter?
Og flere veed hun ei; men Aand og Slutning seer,
At Herren vissèlig engang vil fordre fleer.
Da er det allerførst, at Villien adlyder,
Naar Grunden til dens Valg er den, at Herren byder;
Thi fandt Forstanden got, naar Haab og Længsel bød,
Da var det ikke ham, dem var det, vi adlød.
Hans uindskrænkte Magt at give og at tage
Kan fordre Lydighed i Ting, som mindst behage.
Da prøves Skabningen; men den Forskudte døer,
Som lyder, naar han vil, og ikke naar han bør.
Og Gud! Jeg seer en Lov — men bittert — Blo-
det rinder
Fra Bierget — Taarer triller af de blege Kinder. —
En Røst fra Dalene: — lyd, Eva, lyd din Gud!
Nu gielder det — i Dag — at holde Prøven ud!

Lyd

Lyd — men en rædsom Nat! Bag mørke Evighede
Udtordnes Verdners Dom. Den Mægtige tilbeder
Men Herlighedens Straaler slukkes, Thronen flyer
Og Magten skiuler sig bag Evighedens Skyer! —
Net! — skielv af hellig Frygt, min Aand, og læ
at kiende,
At Gud er ene Gud, og ene uden Ende!
Staae paa dit sidste Trin! See Verdner under dig
Hvor stor er jeg? — Men han! — er ubegribelig
Med majestetisk Smiil seer Evigheders Fader
De største Virvler an, som vrimlende Monader;
Ophøi dig da min Aand, og vær et større Gran!
Men, hvo var evig, evig, evig stor som han?

Ende paa den første Handling.

Mel

Mellemsang.

Skuepladsen forestiller det ovenomtalte Herrens Bierg. Dets høie Toppe ere bedekkede med lyse og prægtige Skyer, imellem hvilke man Tid efter anden seer nogle af de salige Aander, som stirre ned imod Eden. Ved Foden af Bierget sidde to Cheruber, hver under sit Træ, saaledes at de vende Ansigterne imod hinanden. De synes, i det de stemme deres gyldene Harper ligesom at udfordre hinanden til en Veddesang. Den ene begynder og synger saaledes:

Naar ved et Vink af Almagts Die
Utalte Verdner velte fra det Høie,
Og naar igien ved et almægtigt Bud
Den Himmel styrtes, som var næst ved Gud;
Naar Thronen bæver under Evigheders Fader,
Og skiuler den umaalte Evighed;
Da knæler, knæler Myriader!
Da skiul dig Cherub for hans Herlighed!

Den Anden.

Men naar et Suk af Nid igiennemtrænger Himle,
Hvor Seraph selv maae knæle, skielve, svimle,
Naar den, som knuser Verd'ner ved et Bud,
Omskaber Støvet til en anden Gud,
Og da, naar Almagt elsker Kiød og Blod';
Da stiger Godheds Lovsang op af Jorden,
Og Baal brøler selv mod Hevnens Torden.
Ja Gud, den strænge Gud, er evig god.

Den Første.

Da, naar jeg brændende den Evige tilbeder,
Omhylles jeg i Hast med skabte Evigheder.
Snart synke Himlene, snart hæver Dybet sig,
Og Verdner boble op, hvori jeg taber mig.

Den Anden.

Men, evig gode Gud! den Grund hvorfor du skaber,
Den er det store Svelg, hvori min Aand sig taber!
Da Myriader alt udraabte: Gud er god!
Besielte han et Leer at giøre vel imod.

Den Første.

Et Ildbierg tændtes hist. — Jeg saae den Høie! —
Almægtige! hvo var saa stor som du?

Den Anden.

Her krøb en Orm, og et almægtigt Øie
Kom — thi jeg saae det — denne Orm ihu.

Den Første.

Almagt!

Den Anden.

Godhed!

Den Første.

Herre!

Den Anden.

Fader!

Den Første.

Hvo var stor

Den Anden.

Og god

Begge.

Som du?

Den Første.

Svarer, svarer Myriader!

Chor af de salige Aander, som sees oven paa Bierget.

Verdners Herre, Støvets Fader,
Hvo var stor og god som du?

Ende paa Mellemsangen.

Anden Handling.

Skuepladsen er uforandret ligesom den var i den første. Raphael, som endnu bevogter Kundskabets Træ og Irmiel, som er kommet tilbage fra de høiere Egne aabne denne Handling.

Irmiel.

Jeg hørte Herrens Røst, da saae mit skarpe Øie
Algodhed kiempende med Rædsler i det Høie. —
I Dag er Dommens Dag.

Raphael.

Du, Adams ømme Ven,
Saae dens Nødvendighed.

Irmiel.

Ja.

Raphael.

Og at frygte den?

Irmiel.

Et Bud! et Øieblik! o Tanke! — muligt fælde

Den

Den Salige. Min Ven, om Adam skal det gielde!
Nu skielve Klipperne, og see det bange Dyr,
Som løber hid og did, og veed ei hvad det flyer!
Af Havet stiger Skrek, i Vesten seer jeg Torden,
Som venter Almagts Vink at sønderknuse Jorden.
Bag Bierget ulmer Skrek. Ak Adam! ak min Ven!

Raphael.

Men nylig skabt! — en Lov! — mon han vil bryde
den?

Irmiel.

Ret! — nylig skabt — en Trøst! thi kunde han
forglemme
Sin Skabers Røst saa snart, og trodse Magtens
Stemme?
Hvor evig god er Gud i al sin Majestet,
Som viser hvad ham bør, før han vil fordre det?
Som med Velgierninger først kiøbte Mandens Hierte,
Som skabte selv hans Brud, og alt hvad han begierte;
Og da hans hele Siel endnu var fuld af Gud. —
Nei, nei, han bryder ei det allerførste Bud!
Men om hans høie Siel, først hærdet ved at byde,
Uventet hørte Bud, og maatte selv adlyde;
Da muligt, da maaskee; men hvilken Mulighed,
Som, ak! som er endnu, som aldrig fattes Sted?
Den rædselfulde Dag!

Raphael.

Og om din Adam vilde

Af egensindig Lyst, af Overmod forspilde
Det, som ei røves ham, og om han med Foragt
Forkastede sin Gud, og trodsede hans Magt?

Irmiel.

Ak! om — Det kan han ei. Nei.

Raphael.

Og hvorledes falde?

Irmiel.

Han kunde;

Raphael.

Vilde du ham da din Adam kalde?
Den, som fortørner Gud, kan nogen elske den?

Irmiel.

Ei elske ham, som god, men ... ynke ham som Ven.
Og om et hastigt Bud med et tilbagetager
Det, som han elsker høit, en Ting, som meest behager;
Hvor farlig er den Strid imellem Lyst og Pligt?
Maaskee hans største Lyst?

Raphael.

Dit Venskab frygter sligt. —
Har Irmiel forglemt, at Godhed selv befaler?

Irmiel.

Dog fandt de Viise Skrek i Aandens mørke Taler.
Selv Dommens store Aand, som talte Mørkets Sag,
Og alle Magterne skialv ved det Ord i Dag!
Med Vrede svarte han: "Jeg vil, jeg skal forbyde,

"At Satan selv maae see, om de min Røst adlyde?"
Og neppe var det sagt, før Raab og hule Skrig
Steg op fra Fængslerne, og Kiempen rørte sig.
Da bad jeg, Urim bad, og alle Stærke bade
Mod Mørket: — "Ærens Gud! — den Onde, som vi hade! —
"Mon han skal trodse os og din Velsignede?"
Men Herrens Rædsel var paa alle Magterne.
Algodheds Omsorg selv er Farens visse Skygge.
Hvor rædsom er den Ting, som Gud vil forebygge?
Hvor Almagt hielper ei?

Raphael.

Hans egen Kraft!

Irmiel.

Men hør,
Hvad Ildens grumme Aand fortalte Mørket før!
Min Frygt, en Anelse, som giorde mig urolig,
Hvad du vil kaldet det, drev mig til Vredens Bolig.
En rædsom Taushed var i Dybet, og jeg saae
Afgrundens Tienere i Kreds om Moloch staae.
Høit brølte Ildens Aand, som Stormen var hans Tale.
"Ild!" skreg han, "Røg af Blod fra skyggefulde Dale!"
Og Helvede gav Agt. Man troer at han kan see
De Ting, som forestaaer igiennem Flammerne.
Han soer ved Hevnens Hav og ved de grumme Luer,

Da ellers Frekhed selv for disse Navne gruer:
"At Fængslet aabnedes, og at en mægtig Aand
"Foer ned fra Himmelen at løse Mørkets Baand.
"Og at den nye Planet, som Mennesket beboede,
"Blev mørk, at Skrek og Død i Glædens Skygger
grode —
"Kamp med den Hellige! — men Mørkets Kiemper
vandt!"
Saa hørte jeg han skreeg, da Ild og Skrig forsvandt;
Men Raab, som Raab til Krig foer over alle Huler,
Hvori Hevngierrighed sig ellers frygtsom skiuler.
Den bittre Klage taug for Buldret af de Raab,
Hvormed Fortvivlelsen udbrededs sit Haab. —
Hvad om Forføreten . . .

Raphael.

Guds Stemme skal han høre! —
For Viisdom er det Synd at lade sig forføre. —
Og hvilken Aand kan see, om den adlyder Gud,
Som seer og hører kun Velgierning, Magt og Bud?
Gav Guds Retfærdighed ei Valget stærke Skranker,
Algodhed synlig Magt og ordentlige Tanker?
Men flere gav han ei; og overtrædes de,
Faldt den forsætlig fra, som faldt ved Fristelse?
Hvor mange tusende faldt for den strenge Vrede,
Som ei forledte selv, men lod sig kun forlede?
Mon Herren knuser dem og elsker Mennesker,
Fordi de muligt blot ei veed hvad Ondskab er?

At den Uskyldige, som giør hvad Gud befalte,
Foragtede hans Bud ifald en anden talte!
Er muligt. — Straffet Synd beholdt en evig Ret,
Som tvinger Dommeren endog at prøve det. —

Irmiel.

Men den Forbandede! . . .

Raphael.

Hvem uden den Fortabte
Vil friste Herrens Vey, og myrde den han skabte?
Du Herre, Herre, merk hans Ondskab og min Bøn,
Og giv hans Villie den fulde Giernings Løn!

Irmiel.

Og du, Algodheds Gud, fornem hvad jeg begierte:
Leg dobbelt Viisdoms Kraft i Dag i Mandens Hierte!
Oplys ham, at han seer, at du er ene Gud,
Som hersker over alt og foreskriver Bud!
Og naar min Røst er høi i Strid med Mørkets Sønner,
Da skal du høre den og merke mine Bønner,
Og holde Adam fast med en usynlig Magt,
Og fra din Throne selv skal Frelse blive bragt! —
En fremmed Følelse! —

Der høres Torden langt borte

Raphael.

Jeg hører alt — han kommer. —
Jeg hører høie Trin af en almægtig Dommer. —

See,

See, Solen flyer hans Gang og Himlen skiuler sig!
O Gud! saa gik du før, da Aander flyede dig!

Manden lader sig see imellem Træerne

Irmiel.

Men seer du ei min Ven, som udaf Skoven iler?

Raphael.

Din Gud velsigne dig!

Irmiel.

Uskyldige, du smiler.
Ak! vidste du? — i Dag! Ak Herre, Herre, hør:
Byd ham at leve stedse! —

Raphael.

Og handle som han bør!

Raphael forsvinder. Fredens Engel gaaer bag nogle Træer for at høre Mandens Tanker. Adam, som alt er kommet nærmere frem paa Skuepladsen, udtrykker efter nogen Taushed sine Tanker paa følgende Maade:

En salig Glæde. — Gud! — Jeg følte disse Tanker,
Og skiønt hin mørke Høi, skiønt Biergene var Skranker
For Videnskab om alt; saa føder det, jeg seer,
En Hob, og hvilken Hob? af Gisninger til meer.
Sæt Synet selv til Maal! Lad første Skygge være
En Grendse for min Magt og Grendse for min Ære!
O nok! o meer end nok! — Jeg er — jeg har — jeg veed;
Men flye min Siel et Svelg af bundløs Mulighed!
Da først et halvmørkt Rødt fra hine grønne Høie

Af-

Afbrød en evig Nat og aabnede mit Øie;
Da skimtede jeg mig. Stolt saae jeg rundt omkring,
Nær af mig selv, og glad ved Skyggerne af Ting.
Da Bæk og Flod og Skov, uvidende om eder
Bortsank min glade Siel i spæde Muligheder,
Og drukken af mit Haab saae jeg kun Haab og mig,
Og troede, at jeg var fuldkommen lykkelig. —
Mit Liv var Drøm endnu; men strax en Ild frembryder,
Som majestetisk sig op over Høien skyder;
Da vorte Verdner op. Min Siel blev dobbelt klar,
Da Tanker viiste at, og Solen, hvor jeg var.
Da var en ujevn Rad af glimrendhvide Stene,
Og Skovens mørke Grønt mit Øies Lyst alene.
O Godhed raabte jeg, og Godhed svarede
En Røst fra høie Træer og Røst fra Klipperne.
Hvor henrykt saae jeg ham, som førend jeg begierte,
Gav Hiertet denne Lyst, og gav mig selv et Hierte!
Jeg følte, men jeg taug, til Godhed gav det Mod,
At raabe: Gud! — min Gud! — min Skabere var god!
Jeg bad om Evighed, for evig at betragte
Dal, Klippe og mig selv. — Men Gud! — og du, som bragte
Mig til den søde Egn, hvor Solen bliver ved
At vise hvert et Trin en nye Lyksalighed!

En usædvanlig Klarhed sees over Biergene i Østen, og

de

den udbreder sig meer og meer over Eden. Manden synes en Tid lang at forundre sig herover. Endelig siger han:

Men denne Dag! hvor stor? endnu den allerstørste!
Meer taus end Herrens Dag! meer herlig end den første!
Alting fremviser sig, alting vil være seet,
Og Dagens Lys stod op med større Majestet.
Meer heftig end i Gaar slaaer Lærken høie Triller,
At jeg maae høre den, og merke hvad den spiller.
Naturen bryster sig, og viser al sin Pragt,
Og selv dens mindste Deel vil raabe først: Betragt!
Saa voxer Jordens Glands.

Nogle Stemmer, som raabe tre Gange Hellig, og som bliver afbrudte ved stærke Tordenslag, lader sig høre over Herrens Bierg. Adam bliver mere opmerksom og siger:

Men hører jeg de Stemmer,
Dem, som forkynde Gud? — Den Røst, som jeg fornemmer! —
Mandinden sagde før, at usædvanlig Lyd . . .
Men i Naturens Lov er al Forandring Dyd.

Alting bliver stille igien, men Solen synes at ville skiule sig bag mørke og truende Skyer. Adam raaber efter nogen Taushed:

Kun du, o mørke Skye, som svækker Lysets Straaler,
Flye! — Ligner det ei den, som ingen Skygger taaler?
Og trettedes den Lyst at stirre paa dets Gang,
Om Bækkens Rislen taug, og Lærken ikke sang;
Om ei den lille Urt, som saa fortryllend' lugter;

Om

Om hine høie Træer; og om de søde Frugter
Ei var; om Hiertet ei fandt søde Følelser;
Og Sielen ei var stolt ved Tanken, at den er?
Men Gud! — Jeg er — jeg veed — og Glæden,
som jeg finder,
Er ingen flygtig Vind, som blæser og forsvinder,
Og rolig seer min Siel, at Skygger slettes ud;
Thi Øiet saae mig selv, og Hiertet følte Gud.
I Intets tause Nat og førend jeg begierte;
Før Hiertet kiendte Gud, og før jeg havde Hierte;
Mon da mit Intet bad, at komme sig ihu?
Hvem overtalte dig, Algodhed, uden du?
Gud! da jeg ikke var. Men Svelg af mørke
Dage!
Min Siel omfavner sig, og tør ei see tilbage.
Da kiendte ingen mig. Hvem ønskede mit Liv,
Hvem agtede mit Støv, før Godhed sagde: Bliv?
Da blev det — og til Mig — til mig, som seer og
kiender,
Og som af Kierlighed til den Algode brænder;
Og som er viis og glad, og som har Gud til Ven.
O Gud! din Godheds Magt! hvo kan begribe den?
Lad større Skabninger med et ublendet Øie
Beskue Thronens Ild og stirre paa den Høie!
Men Seraph øiner ei Algodheds Grendser der,
Hvor før et Intet var og nu en Adam er.

Eva.

Eva (synger bag paa Skuepladsen)
Her ved den rislende Bæk; her under Skyggerne;
Her vil jeg prise den Evige.

Adam.

Mandinden lover Herren. Vinde hvifter sagte!

Eva.

Her i det klare Speil, her vil jeg glad betragte
Guds Ære, Mandens Fryd, Naturens Under, Mig!

Adam.

Men jeg vil prise den, min Fryd, som skabte dig.
Jeg trettede med Gud: Skal jeg da ene være,
Min Skabere, din Priis og Tolken af din Ære?
Og om de prise dig, blev jeg urolig ved;
Hvem kiender mig, min Siel og min Lyksalighed?
Hvor yndig parres dog de kielne Turtelduer?
Saa talte jeg og fandt, at ubekiendte Luer
Optændtes i min Siel, og mit bespendte Bryst
Blev varmt af uvis Drift og af urolig Lyst.
Men du, jeg veed ei hvad, som rørtes i mit Hierte,
Og Tvivl, som blandede Suk, Længsel, kielen Smerte,
Blant søde Følelser, som Haab og Tillid fandt;
I lignede den Vind, som blæste og forsvandt.
Min tankefulde Aand blev uformerkt fornøiet
Ved Skygger, som fløi bort, og strax opmuntres Øiet
Ved en lyksalig Røst.

Eva

Wildgaard inv. Clemens Sculps.

Nei! Nok og Nøisomhed, den Skabnings fælles
Glæde,
Gav Herren til et Skiel, som ingen overtræde!
Alviis var Godheds Lov. Bemerk det stolte Dyr,
Som hist i høie Spring igiennem Busken flyer!
Han reiser Takkerne, og naar han vender Øiet,
Er han i Farten selv ved Byrdens Vægt fornøiet.
Nu stiltes han igien af en uventet Elv,
Og holt imens han drak et Øie med sig selv.
Glad ved en mættet Drift, stolt af det Mod han føler,
Fornøiet med sig selv, seer han sig om og brøler.
Han troer ei, at en Fugl sang mere sødt end han,
Og ønsker ei at see hvad Ørnen øine kan.
Har Hunden bedre Lugt og Løven større Kræfter;
Da kiender han det ei, og længes ei derefter.
Muldvarpen, gnavende i Jordens sorte Skiød,
Troer ei, som Fuglen troer, at Druens Saft er sød;
Den nøies med sit Muld. Hin, som i Floden leger,
Misunder Fuglen ei de skyggefulde Eger.
Og Ormen selv, som seer kun sligt et Støv og sig,
Seer Støvet an for smukt og sig for lykkelig.

Eva.

Mæt, rolig, nøisom, glad, og hvad er meer tilbage?
Men Frygt! Det stærke Dyr er farligt for det svage.

Adam.

Og her var Godhed viis; thi hvilket Dyr er skabt,
Som reent er værgeløst, som steds maae give tabt?
Hvor

Hvor stærk er Løven ei? men see! den lille Flue
Tør trodse Dyrets Mod. Forgieves vil den true;
Den spæde Fiende leer, og merk hvor uforsagt
Den svermer, stikker, slaaer og skiemter med dens
Magt!
Min Løve, skiul din Harm, og taal, at den dig
gnaver,
Som drukken af Triumpf af al sin Fare raver!
Ja gode Skabere! hvor stor, hvor viis, hvor god,
Er Verdens Orden ei? Du veite Kraft med Mod,
Du deelte Magt og List, du grovst det Hul, som
bringer
Et Mid i Sikkerhed, og du gavst Fluen Vinger.
Du bygte Sneglens Huus. O ædle Ligevægt
I Verden og i Støv, i mig og Myrens Slægt!
Tilbed, o Jord, den Gud, som veite, da han skabte,
Og bød, at ei Natur sig i Naturen tabte!
Som under Ordens Lov uddeelte nok til hver,
At ingen ønsker meer end det han har og er!

Eva.

Og jeg vil prise ham, som i sin vise Orden
Har sat stor over stor, og os til størst paa Jorden!
Hvor lykkelig er jeg!

Adam.

Hvor got, at Fuglen med
Kan quiddre, klukke, slaae om sin Lyksalighed!
Hvor lisligt falder den, og stiger høit, og falder

I søde Triller bort! Ah! Yndige, du kalder
Henrykt din Skaber god, og søger ved at slaae,
At tvinge Skoven til at sige ligesaa!
Foreen dig da min Røst med al Naturens Stemme!
Lad Skov og Bierg og Skye min høie Lyd fornemme!
Cherubens glade Chor, skal merke paa min Sang,
Naar Godheds Lov fra mig mod andre Verdner klang!
Da sende Himlen selv et naadigt Svar tilbage!

En Torden ruller langsom fra Herrens Bierg over Haugen. Imidlertid falder Adam og Eva paa Knæ, saaledes at de omfavne hinanden. Den reneste og saligste Glæde tindrer i deres Oine. Naar det er forbi staae de op, og Adam rekker sin høire Haand op imod Himmelen og siger med en stor Heftighed:

Men om — Ja Jehovah — om stolt uskiønsom Klage! —
Om — men Umulighed! — om jeg forglemte dig,
Og ene aldrig mæt var utaknemmelig;
Da døe jeg Døden! — Skrek! — men meer! — byd at jeg taber
Din Godhed! at jeg døer, og hades af min Skaber!
Da visne Græs og Skov! da slukkes Lyset ud!
Da buldre Tordner ned fra Hevnen og fra Gud!
Da skal jeg døende, da skal mit brustne Oie
See Skrek og Had i Gud og Rædsler i den Høie.
Skrek for de mindste Ting — for Støv! — for Ormens Tand! —

Eva,

Eva, (kielen.)

Og jeg skal smertefuld erindre mig min Mand!

Det tordner atter, men stærkere end før, hvorpaa Adam vender sig mod Mandinden, og siger til hende med en Mine, som fordrer hendes Samtykke:

Vær Nøisomhed en Lov, som ingen overtræde!

Eva,

(i det hun giver Adam Haanden.)

Ja Adam!

Adam,

(i det han rekker Hænderne op imod Himmelen.)

Ja min Gud!

Det tordner tredie Gang og mange glade Stemmer lade sig høre.

Eva, (efter nogen Taushed.)

O Følelser!

Adam.

O Glæde!

Eva.

Men Adam kiender du de smukke Skabninger,
Som glæde sig med os, og veedst du hvem det er?
Ak! hvor jeg elsker dem!

Adam.

Troer du, at dette Øie
Kan see Guds Almagts Maal, og overse den Høie?
Han skabte tusende, fuldkomne, meer end vi,
Som har en anden Egn at love Herren i.
Hvem saae de salige, de stærke Myriader?

Hvem

Hvem talte vel din Hær, o Evigheders Fader?
Ak! denne Jord! — en Plet! —

Eva, (afsides.)

Jeg er ei stor som før.

Adam, (som hører det.)

Hvad tabte du?

Eva.

En Drøm.

Adam.

Da er du som du bør. —
Men om det er en Ting, en Eiendom du taber....

Eva.

Hvorledes?

Adam.

Den er tabt.

Eva.

Hvem tog den da?

Adam.

Din Skaber.

Eva.

Og hvilken? — ak min Siel! — oplys mig! — om det er —
Jeg svimler i et Svelg af slemme Gisninger.
Ak! om det var min Mand!

Adam.

Og om? —

Eva.

Eva.

Nei Godheds Kilde
Vil ei bedrøve mig — min Gud!

Adam.

Og om han vilde?

Eva.

Da var han Skabere. Men Adam!

Adam.

Nei, vor Gud
Er stræng i Dom og Straf, men naadig i sit Bud.
Seer du det høie Træ, hvis underlige Frugter ...

Eva.

Som seer saa deiligt ud, det, som saa yndig lugter?

Adam.

Det ...

Eva.

Jeg besaae det før — først før — naar er det skabt,
Og hvad? —

Adam.

Kun dette Træ, kun dette har du tabt.
Kundskab paa Got og Ont, den Frugt af disse Grene.

Eva, (noget nedslaget.)

Er en Fuldkommenhed, som fattedes alene.

Adam, (heftig.)

Men skielv! Det er den Frugt, som Herren dig forbød.
At røre den er Gift, at smage den er Død.

Eva.

Eva.

Død! — og just dette Træ?

Adam.

Den Skabere, som sørger
For Solekredses Gang, fornærmes, naar man spørger
Om Aarsag til hans Bud. Nok at han vil det ei!
Og hvem tør sige Ja, naar Herren siger Nei?

Eva.

Min Siel ophøier sig. Ak! Glædes Taarer flyder!
Min Sang skal prise ham, som intet meer forbyder!
Dig min Lyksalighed, dig vil jeg synge om!
Men Synet selv skal flye for Herrens Helligdom!

De gaaer begge Haand i Haand op imod Irmiels Grotte, men de vende sig strax om, som om de havde forglemt noget, og Mandinden begynder at synge:

Tid kan blotte Floders Grunde,
Havets Svelg kan øses ud;
Men ei Evigheder kunde
Tømme dig, algode Gud.
Stierner taltes, men dit Alt,
Godhed, bliver aldrig talt.

Adam.

Solen hielper spæde Poder
Med en Faders Omhu frem.

Eva.

Jorden, Blomsters ømme Moder,
Deler Liv og Kraft med dem.

Begge.

Begge.

Men Guds Godhed og hans Ord
Skabte Blomster, Soel og Jord.

Adam.

Da mit Intet blev, og tænkte,
Var jeg henrykt ved mit Bliv;
Men den Gud, som Livet skienkte,
Gav mig og et saligt Liv.

Begge.

Til vort Intet har han lagt
Viisdom, Hellighed og Magt.

Eva.

Naar mit længselfulde Øie
Tindrer af en hellig Brand,
Vil jeg knæle for den Høie,
Som forbandt mig med min Mand.

Begge.

Gud! hvor sødt har ei din Haand
Knyttet os i evigt Baand?

Adam.

Urandsagelige Skaber!

Eva.

O Bundløse Godheds Hav!

Begge.

Siel og Sands og Vid sig taber
I det gode, som han gav.

Eva.

God i Gaver!

Adam.

God i Bud!

Begge.

Evig, evig gode Gud!

Ende paa den anden Handling.

Mel=

Mellemsang.

Skuepladsen forestiller det samme, som i den første Mellemsang, med den Forskiel, at isteden for de to salige Aander sees nu Irmiel alene ved Foden af Bierget. Han sidder i dybe Tanker, indtil Choret af de salige Aander oven paa Bierget, som igientage de sidste Ord af Mandens og Mandindens Sang, giver ham sin sædvanlige Munterhed.

Chor.

Evig, evig gode Gud!

Irmiel.

Godhed, hvor min Aand maae svimle!
Evig Godhed! hører Himle!
Godhed vil jeg synge om.
Uriel oplys din Skaber,
At min Aand maae fatte Gud!
Men, hvor Støvet blev ham værdigt,
Mægtigt, helligt og retfærdigt,
Og sin Skabers Helligdom;
Er det Svelg, hvor jeg mig taber,
Og hvor Solen slukkes ud.

Uriel, Solens Engel, kommer. Hans Hastighed og hans urolige Mine giver tilkiende at han bringer en vigtig Tidende. Irmiel og alle de øvrige Engle forsamle sig omkring ham, da han fortæller det følgende:

En giftig Damp staaer op af Baals Bolig,
Og op af Dampen stiger grumme Flammer.
Jeg hørte Skrig af rasende Fordømte,
Og Skrig og Flamme voxer op mod Jorden.
En mægtig Aand stod ved Afgrundens Porte,
Og rørte ved de tunge Lænker.
Jeg saae ham selv, den grumme, Vredens Kiempe,
Ild dryppede som Taarer af hans Øie;
Men Jorden selv gav Gienlyd af hans Raab.
Og Vægterne,
Og Abdiel, og den strænge Obbaddon,
Og Sether, som frembærer Hevnens Skaaler,
Har vendt dem mod det Høie
Har Himlen Frygt? Har Helvede vel Haab?

Irmiel.

See! var det ei den store Mørkets Time,
Som Aanden saae i mange svage Syner!
Op, op I Salige! — op, op at bede!
I stærke Aander, I som staae for Thronen,
Og Cherubs Chor, som bærer gyldne Harper,
Og Mørkets Skrek. I brændende Serapher!
Og I, som bringe Verdner Almagts Bud!
Vi vil for Mandens Frelse sukke,

Og

Og raabe til den evig Gode;
At han fordobler nu sin Kiempes Kræfter,
Og legger dobbelt Viisdom i hans Hierte,
At han maae holde fast ved Gud!

Uriel.

Ja dig, Hellige Gud! dig, du Almægtige!
Dig, som dannede Solene!

Irmiel.

Og dig, bundløse Godheds Kilde!

Jophiel.

Og dig, som styrtede Kiemperne,
Satan og Moloch og Lysets mægtige Søn!

Irmiel.

Dig, Herre, paakalde vi.

Chor.

Herre bønhør vor Bøn!

En mørk Skye, som under denne Sang er steget op i Vesten, udbreder sig meer og meer, indtil den ved de sidste Ord, skygger for den største Deel af Herrens Bierg og giør,

Ende paa Mellemsangen.

Tredie Handling.

Den mørke Skye, som er seet imod Slutningen af Mellemsangen har nedladt sig midt paa Skuepladsen, som i det øvrige er uforandret ligesom den var i de to forrige. Baal, Moloch, Satan og Abdiel tillige med en Sverm af andre mindre vigtige Rebeller gaaer efter Orden ud af Skyen, som strax forsvinder. De synes alle at forundre sig over Lyset og den Herlighed, som hersker i Eden. Baal alene, som det bitterste Had og en indgroet Fortvivlelse har giort ligegyldig imod al Glæde, søger at afvende de øvrige fra deres Betragtninger ved følgende Anmerkning:

Fornam I hine Raab fra Bierget? — Kiemper sukke! —
Ha! Himlens Vældige! — nei! — Slaver veed at bukke,
Og Bøn er Svages Lov; den Stærke fordrer kiek,
Og frygter Gaver meer end al Tyrannens Skrek.

Abdiel Abbadona.

Skrek! —

Baal

Baal.

Men jeg frygter dog. — Dybt i Afgrundens Fængsel
Veed Himlen hvad jeg vil, og agter paa min Længsel.
Og Fængsel? — hvilken Tvang? — det Slag hvorved jeg faldt! —
Faldt? — og hvorned? — Jeg staaer og byder overalt!

Satan.

Nei, Herre, vedst du ei, hvad Hevneren sig kalder? —
Priis Godheds Egenskab! den Arm, hvorved du falder
Opløfter dig igien. — Medlidenhed.

Abdiel.

Nei, Harm.

Moloch.

Nei, Skiebnens Magt.

Baal.

Nei Frygt.

Abdiel.

Ak! glemte du hans Arm?

Baal.

Ha Slave!

Abdiel.

Ha Tyran! faae, hvad du længtes efter!

Faae det, og styrt ham! Viis engang de stolte Kræfter;
Men glem ei Stridens Dag!

Baal.

O grumme Dag! — o Skam!

Abdiel.

At flye! at skiule dig! og dog at trodse ham!

Satan.

Den fromme Abdiel, skabt til uskyldig Glæde
Erindrer ret. Betænk! hvor billig bør vi græde?
Knæl! Aanders Fyrste, knæl! — endnu i Dag
maaskee.

Abdiel.

Spot grumme!

Satan.

Græd og faae din Synds Forladelse!

Abdiel.

Nei, evig, evig Skreks! — Soel, som mit skabte
Øie
Først saae, og du o Glands, som hersker i det Høie!
Forbandet! . . . .

Satan, (som falder ham i Ordet.)

Men din Frygt! — hvi skialv du ikke nu?
Hvis er den stolte Glands, og hvem forbander du?

Abdiel.

Mig selv, min Synd, mit Fald, mit Liv, og dig,
Forræder!

Sa-

Satan.

Endnu et Øieblik! — et Ord, og Helten græder.

Abdiel.

Ak! — ak at dog min Graad maae ledske Hevnens Gud,
Og slette Helvede, og mig og Verden ud! —
(Han gaaer bort i Fortvivlelse)

Baal.

Han flyer, den svage Aand! — hvor liden Drift til Ære!
Han synker under sig, og kiedes ved at være.
Den er først ædel, stolt, som selv i Lidelser
Steds uforanderlig erindrer, hvad han er.
I Mørkets ægte Børn! — Først du, hvis skarpe Øie
Seer det Tilkommende, det Dybe og det Høie;
Min Førstefødde, hør! — og Støtte for min Magt,
Hvis List er Himlens Skrek, o vise Aand, giv agt!
Men du, hvis ædle Mod fortiente bedre Skiebne,
Stridbare Guders Slægt, dig skal min Harm bevæbne;
Og naar I see vor Spot, og merke paa vor Skam,
Da tændes Flammer op, som kan fortære Ham!
Hør det du tause Nat! I Skrekkens mørke Dale,
Fornemmer hvad jeg soer, og agter paa min Tale!
Om jeg, jeg Herren ei nedstyrter, Støvets Gud:
Da slette Hevnens Ild mit Navn for evig ud!
Som om det ei var nok! — Ha! — Slaven findes værdig!

Eloah

Eloah har mit Navn! — Hvor skiønsom? hvor retfærdig?
Fordi han knælende vil raabe: Han er god!
Krøb denne Træl derop, hvor Lysets Engel stod!
Men er han ei en Aand? — Skiønt Slave har han Kræfter.
Saae han hvad Frihed var, da længtes han derefer.
Dog er han ei af Støv. — Men Spot! — En Orm — et Gran —
Et Støv er meer end jeg! — Saa bittert spotter han!

Moloch.

Da Stierne-Himlen brast — Jeg blues ved at nævne
Vort Vanheld — Himlen sank. — Fald, som jeg vist skal hevne!
Da laae jeg følesløs. — Død, som af Torden rørt,
Fornam jeg intet før din høie Røst blev hørt.
Med Rædsel vaagnende fornam jeg at du brølte
Høit over Klippens Ryg. Jeg veed ei hvad jeg følte.
Tilgiv min Svaghed! — Skrek! — Jeg skialv dengang jeg saae
Det alt for skumle Sted og Mørket, hvor jeg laae.
Men denne Skrek forsvandt. Et ædelmodigt Hierte
Opløftes; Slaven kun begraver sig i Smerte.
Du saae den Bitterhed, hvormed jeg kom ihu,
At jeg var ei saa stor, og ei saa piint som du. —
Da Herre, ved din Arm opstod et mægtig Rige

I Mør-

I Mørket, skreksomt, stort, blant Throner uden lige.
Jeg saae det, og mit Haab oplivedes igien!
Men grumme Dag! — o Spot! — kan Moloch bære den?
Du veedst den Rest af Lys, hvorledes jeg beskuer
De Ting, som forestaaer i disse mørke Luer.
Den Dag besaae jeg dem i prægtig Offerdragt,
Og Helvede tilbad, saasnart det saae min Pragt.
Da fandt jeg Aandens Kraft, da foer mit aabne Øie
Igiennem Solene, og jeg besaae det Høie.
Men Harm! — du saae min Harm; Jeg skreg afbrudte Ord,
Da Synet heftede ved den besielte Jord.
Du Herre hørte mig: — Støv! — skreg jeg — Støv! — uværdigt
Til Trinet af min Foed — du helligt! — du tetfærdigt! —
Du Arving til mit Lys! og du min Fiendes Ven! —
Hans Tempel! — Moloch op! — op at nedbryde den!
Da foer jeg rasende med Flammen op mod Jorden.

Satan.

Da var det, at du skialv for Buldret af hans Torden,
Og, da du viiselig igien til Dybet foer.
Din Fiendes Undergang i frygtsom Stilhed soer.
Du Mørkets tappre Helt, og du hans Vaabendrager,

Foragter Abdiel! leer af hans bittre Klager!
Men glemmer ei derhos, at Trudsler uden Magt
Og kraftesløse Skrig fortiene meer Foragt!
Jeg saae det stolte Støv — dets Storhed er ubillig,
Og til at knuse det er ingen mere villig.
Støv kaldtes i vort Sted — besieltes os til Spot —
Os ene til Foragt begraves det i Sot.
Ei din Fortvivlelse og ei dit skarpe Øie
Har aabnet Dybets Port og bragt os til det Høie;
Men at vi os til Harm maae see, hvor god han er,
Fremviser han i Dag de stolte Yndlinger.

Baal.

Ha! Yndling! døe! forgaae! og Helvede skal høre,

Satan.

At du har seet —

Baal.

Og dræbt —

Satan.

Nei, ikke turdet røre.
Troe! Himlens stolte Børn see Vrede uden Magt...

Baal.

Ha! Vrede see de! — Harm! —

Satan.

Men see den med Foragt.
Hvad nytter Heltemod, som ei foreent med Kræfter
Kan give Trudsler Vægt, og dog maa give efter?
Hør! —

Baal.

Baal.

Og hvorledes Hevn?

Satan.

Forstaae hvad jeg fornam!
Adspreed dit Raserie, og lær at kiende ham!
Almægtig er et Navn, hvortil han seer sig værdig,
Men ei hans Stolthed nok; Han kalder sig retfærdig.
Fra os — fra dig til Støv betragter han enhver,
Langt fra særdeles Gunst, saaledes som han er.
Den Uret, som vi leed, var Straffen, vi fortiente,
Og al Ulydighed kan intet bedre vente.
Saa raabte han. Jeg stod paa Pynten af mit Fald,
Da jeg fornam den Røst blant stærke Tordenskrald.
Usminket Grusomhed formørkede hans Ære;
Thi viis, og god, og stræng, og alting vil han være.
Tyrannen skiules saa — men Skiul, som er bestemt
Til Hevn! — til Verdners Fald! — som ei skal blive glemt!
Naar du besaae dig selv, dit Mod og Magtens Skygge;
Og du paa Ild og Røg forgieves vilde bygge;
Da forskede min Aand, og fandt den Grund, hvorpaa
Vor Hevn og Støvets Fald og Himlens Spot skal staae. —
Har vi fortient vort Fald? er Hevnens Gud retfærdig?
Da maae, da skal han . . .

Baal.

Baal.

Døe —

Satan.

Befindes han uværdig. —

Baal.

Det er han.

Satan.

Men en Træl, som frygter sin Tyran,
Adlyder let.

Baal.

En Træl! — hvad Liv fortiener han? —
Strafværdig Nedrighed! — Døe, den som kan adlyde!
Hvor Valget ei er Lov. — Ha Bud!

Satan.

Hans Lyst at byde
Er alt det Haab, jeg seer. — Og uden strænge Bud
Hvad retter vel din Harm og dine Trudsler ud?

Baal.

Men Støvet! — er det stort? og kan det overtræde?
Blidt! kielent! frygtsomt, svagt og overøst med Glæde!
Fortryllet i hans Magt!

Satan.

Og dog er dette vist,
At, veed jeg først det Bud . . . .

Baal.

Pag. 107.

Abildgaard inv: Clemens Sculp.

Abildgaard inv: Clemens Sculps

Minuter som i Afmagt. Endelig reiser han sig igien og siger med en spottende Mine:

Den Ild er alt for stærk til Slaver og til Svage,
Men, da du slaaer kun dem, som troer at ligne dig;
Hvi slaaer du ei din Jord? — den er guddommelig.

(Og efter en Pause.)

Ha! Støvet blive Gud!

Satan,

(som er kommet frem igien da alting er stille.)

En mægtig Gud som døde!
Som smulrer bort i Støv, ved allerførste Brøde!
En svag og opblæst Træl!

Baal.

Ha! Bitterhed! Jeg seer
Min Styrke hos en Træl, mit Lys, min Glands i Leer!
Ret! — jeg nedtryktes kun; men du skal leve rolig,
Glad i Wellysters Arm, i Yndigheders Bolig!
Ret! — Himlens kielne Søn! hvor from? hvor spag? hvor tam? —
Tys! Virvler veltes ei! hvi tør I skrekke ham?
Et sammenæltet Leer! en Siel, som Brusk indskrænker!
Hvis Tanke selv er Brusk! som stedse slavisk tænker!
Som skielver ved at troe, at større Glands har Sted,
End et indhegnet Støv og Orme Salighed!

Hvor

snart de see disse to mægtige Fyrster, og vil skiule for den Glands, som følger med dem. Moloch selv gac nogle Skrit tilbage. Satan bliver staaende forrest p Skuepladsen og skeeler til dem med den lumske og v brige Mine, som er hans Ondskab saa egentlig. Ba alene bliver staaende ubevægelig paa sit Sted, og s efter dem med et trodsigt og foragtende Blik. Som komme ham af Sigte forøges hans Grumhed. Da ere reent borte gaaer han selv nogle Trin frem, som at forfølge dem. Men han bliver med et staaende viser nogentid den yderste Fortvivlelse i Geberderne. H søger længe at skiule sin Smerte og sin Skrek; men de blive meer og meer kiendelige, stamper han i Jord og holder Haanden for Øinene. Det er et stærkt og ve varende Lynild, hvilket han meget vel kiender, som h sat ham i denne Forfatning. De øvrige af hans Selsk ere mere frygtsomme, skiønt mindre pinefulde end ha Ingen af dem tør lukke Munden op, førend det er fork Da er Moloch den første, som siger:

Og her er Helvede. — Obaddons grumme Straal
Gik over Hvelvingen.

Baal, som kiender denne sin Yndlings Røst, tager Haa den fra Øinene, opløfter den imod Himmelen, og b ler meer end siger:

O Evighed, som maal
Forbittred Hevn med mig, hold op! — men n
bliv ved
At knuse mig med dem! — Lad alting trykkes ne
Knus Jehovah dit Verk, om du har Ild tilbage

Man seer atter den forrige Lynild og denne gang følge stærkt Tordenslag, hvorved Baal segner og ligger ne

M

Afmægtigt Raserie! Hvo er vel den, som vover
At true Himlens Ven, som Almagt vaager over?
Mon Baal har forglemt den store Herrens Dag,
At han staaer op endnu, og trodser mod hans Slag?

Baal.

Slaae! knus! dræb!

Eloah.

Med Foragt. — Saae Herren ei dit Hierte,
At Enden paa din Straf var alt hvad du begierte?
Men evig, evig, Baal, evig skal du see,
At du har reist dig op mod den Almægtige!

Baal.

Min Lyst er ingen Straf.

Eloah.

Men see det dig til Plage,
At Synden kun var stor, men Kræfterne for svage.

Baal.

Skrek!

Eloah.

Hvad er Ondskabs Løn; men Haanhed og Foragt
Uddeelte Viisdoms Lov til Ondskab uden Magt.

Baal.

Foragt! her faldt jeg først — og du, som saae min Torden!

Du,

Hans Aand gav Leeret Siel, han blæste Throner
om,
Og ingen giør som han Retfærdighed og Dom.
Den Stolte reiste sig, opblæst af skabte Kræfter,
Stod han mod Thronen, trodsig, higende derefter;
Da talte Jehovah: Fald! og dybt faldt han ned,
Og blev et skrekſomt Tegn paa Guds Retfærdighed.
Han Herren, han er Gud; — Er Helligdommens
Straaler
Ei rene? — Thronens Ild, som ingen Smitte taaler?
Al Ondskab skiule sig, og hver gienstridig Aand
Flye for den Helligste og for hans Almagts Haand!
Men dyrebar er den, og elsket af den Høie,
Som agter paa hans Bud og vandrer for hans Oie.
Han er som Raphael; hans Glæde skal bestaae,
Naar Dag og Aar og Tid og Tiderne forgaae!
See til mit Billede! saa sagde han, som skabte,
Og han, som styrtede — Det har hvad Baal tabte.
See, det er saare godt — Mig Herren ligner det!
Og hele Himlens Hær saae hen til Mennesket.
Fremdeles sagde han: om det min Røst adlyder,
Og uden stolte Knur giør, hvad jeg Herren byder;
Da skal det see min Glands og kaldes Almagts Ven!
En Skat i Herrens Haand, hvo kan borttage den?
Men hager det Mørkets Vei, og hører ei min
Stemme;
Da døe det Satans Død! at Verden maae fornemme

On

See Solen flyer mit Trin, og Himlen skiuler sig,
Naar Dybet buldrende med Skrek forkynder mig! —
Hans Magt —

Eloah, (heftig)

Forbandede! skiul dig i Skrekkens Skygger,
Hvor Ondskab tætte Skiul for Helligdommen bygger! —
Der brøl din Lovsang ud! ras! bryst dig af din Skam!
Men Herren straffe dig, ifald du spotter ham!

(Efter en lille Pause.)

Fald ned, og hør din Lov!

Baal og hans hele Følge falder paa Knæ. Denne stolte Fyrste viser tydelig ved Maaden, paa hvilken han giør det, hvormeget det er imod hans Villie, og at det er en usynlig Magt, som tvinger ham dertil. Hans Tilstand nøder ham til at raabe:

Skrek! —

Eloah.

Gud er ene værdig,
At kaldes stor, og stærk, og hellig, og retfærdig.
Var han ei den som var før Verdens Grund blev lagt?
Han, han fremkaldte den, og Aander saae hans Magt.
Hans Navn opfylder alt. I Dybet og paa Jorden
Staaer alting ved hans Vink, og knuses ved hans Torden.

Satan.

Var det ei mit Ord, at Magten intet nytter?
Mon Du vil knuse den, som Himmelen beskytter?
Vi maae . . . .

Baal.

Hvad maae vi? — tael — jeg brister — raad
mig — siig! —

Satan.

Hvor Magten er for svag der dræbes best med Svig.

Baal.

Ha Slave! — ah! — mit Fald! — er ingen Magt
tilbage?
Og for at hevne mig skal jeg — o Skam! — bedrage!

Satan.

Vi maae . . . .

Baal.

Jeg vil, jeg skal, og nu, o Himmel, nu
Nedstyrtes, knuses, døe, jeg, Adam eller du!

Satan.

Den Time, da hans Vel befæstes eller falder,
Et Nu, som Himmelen ei selv tilbagekalder,
Er muligt alt for kort. Døm, om det spildes bør
Med et afmægtigt Raab, som uden Virkning døer!

Baal.

Jeg fatter — men et Raad! — mit Had — den
Harm som blinder,
Giør at jeg intet seer, og intet Middel finder.

Kryb! overtal! ja bed! og vær de Svage lig!
Kun at du fælder dem, og at du hevner mig!

Satan.

Men glemmer du den Skrek! hvormed vor Fiende truer?

Baal.

Hvad Skrek for mig? — Foragt er det, hvorfor jeg gruer!
Foragtet af mig selv! Ha! ringe mod et Støv! —
Hans Hevn er tømt, og jeg mod alle Trudsler døv.

Satan.

Vel! du opmuntrer mig — du veedst jeg kan bedrage!
Kun . . . ;

Baal.

Hvad?

Satan.

En ringe Tvivl, som er endnu tilbage. —
Et Bud er givet dem, — men hvilket?

Baal.

Nedrige!
Det skiulte du!

Her bliver en Pause. De onde Aander see hinanden an, uden at vide hvad de skal sige. Satan, som under en forstilt Føielighed og Lydighed imod Baal skiuler en Stolthed, som er endnu større end hans; og i denne Anledning smigrer sig selv med den Viisdom, som han troer at besidde frem for de andre, smiler hemmelig og tier, som

som for at vente Svar af de andre. Moloch, som er en stærk, modig og grum Aand, men tillige ikke har den beste Dømmekraft, er af den Aarsag den første, som giver sin Mening tilkiende, i det han gaaer hastig bort og siger:

Jeg gaaer at spørge Flammerne.

Baal.

O Spot!

Satan.

Og du kan troe: han, som vil undres over,
Som for at kaldes stræng, sin Yndlings Velfærd vover,
Som trodser al vor List med sine Mennesker,
Han skulde skiule det, hvorved just Prøven er!
Nei! men Bekymringer streed med hans stolte Hierte,
Hans Røst var skielvende, hans Oie skiulte Smerte,
Han saae sin Yndlings Tab og taug; men Soel og Jord
Forgik, før han bedrog og spøgte med sit Ord.
Det viser sig . . . .

Baal.

Og da?

Satan.

Da . . . . skal han overtræde!

Baal.

Du overvælder mig med — hvilket Ord! — med Glæde.
Men Tiden sagde du . . . .

Satan.

Jeg skal ei spilde den,

Baal.

Saa lindres Helvede ved en fornuftig Ven!

Naar Baal har raabt dette ud, med en Heftighed, hvormed han søger at tilkiendegive en Art af Glæde, som han dog ikke finder, svøber han sig i en mørk Skye og farer af med et stærkt Bulder. Alle de øvrige onde Aander af hans Følgeskab følge efter. Satan, som bliver alene tilbage paa Skuepladsen, staaer nogentid og seer efter ham med en haanlig Mine, og med en Bitterhed, som viser, at det onde, som han har i Sinde at giøre, er allermindst af Venskab til ham. Naar han er borte siger han:

Ven! han fornedrer sig. Hvor dyrebar en Gave
Hans ædle Venskab er! — nu Ven og før hans Slave! —
Men kiøler jeg hans Harm, og faaer han hvad han vil. —
Tyran! i Helvede var Venskab aldrig til.
Jeg skulde vove mig! og trodse Himlens Vrede!
Blot for din Storhed! Ha! hvor værdig at tilbede!
Hvor farlig er din Magt? Begriber han det vel,
At han er stor ved mig, og hersker ved sin Træl?
Men du bedraget dig, Tyran, ifald du tænker,
At alt, hvad jeg betvang, skal bære dine Lænker!
Hvor længe taaler jeg det usle Pralerie?
Jeg blev en Slaves Træl i Haab at blive frie.
Men Satan op at slaae! Mon hele Mørket gielder

Den

Den Jord, jeg river ned, og Kæmpen, som jeg fælder?
Hvad ligner vel mit Navn, naar bange Sole see,
At jeg har skadet ham og dræbt hans Billede?
Naar, om han ikke selv, dog een som han kan falde,
Og de, som ligne ham, først mig for Herre kalde;
Da hør det Evighed! da kom mit Navn ihu!
Raab, Afgrund: Satan! — Gud! — hvo var saa stor som du?
Her under Skyggerne, her i den stille Glæde,
Vil jeg befæste mig, her bygger jeg mit Sæde.
Hist er et skummelt Bierg, der skal mit Alter staae!
Og Blod og helligt Blod skal stænke sig derpaa!

Imedens Satan endnu taler kommer Raphael, som er sendt ned for at underrette Irmiel og Ithuriel om de onde Aanders Ankomst til Eden, deres onde Hensigter, og deres Friheds Grændser, tilligemed disse to salige Aander ind paa Skuepladsen. Han er just i en dyb Samtale med Fredens Aand om de Skranker, som Retfærdighed foreskriver hans Venskab, da han hører de sidste Ord, som Satan taler: Han vender sig om og seer ham; og siger med sin sædvanlige Majestæt intet uden:

Forbandede!

Satan flyer, saasnart Raphael har sagt dette Ord; og denne vender sig derpaa til Mandindens Ven og siger:

Men du! hvad giør din nye Veninde?

Ithuriel.

I Lunden gaaer hun, taus, men stille Taare rinde,

Dybt

Dybt sukker hun og tit, og seer mod Skyerne,
Nu bad hun, og jeg bad med den uskyldige.

Raphael.

Din Bøn, Ithuriel, er kommet for den Høie.
Bliv ved! — Hun være stor og kostbar i dit Øie!
Bed! vaag! giv agt paa alt! saa lyder Herrens Ord:
"Gaaer ei Bedrageren omkring betænkt paa Mord!"
Forman!

Ithuriel.

Hun veed hans Dom. Har ei Afgrundens Vægter
Viist hende Vredens Sted og de fortabte Slægter?
Og jeg — før sang jeg høit om Guds Retfærdighed,
Hvorledes Satan faldt....

Raphael.

Og hun ....

Ithuriel.

Hun skialv derved.

Raphael.

Nok! meer tillades ei.

Irmiel.

En Lyd af tunge Vinger,
Som langsom susende sig ned mod Træet svinger;
Det er Obaddons Flugt, jeg kiender Dødens Aand.
Ak! og det grumme Sverd, som blinker i hans
Haand!
Og Skiulet, Dommens Skiul er for Seraphens Øie!
Ak Adam! —

Ithu-

Ithuriel.

Han opløfter Haanden til den Høie.

Irmiel.

Han kommer.

Obaddon, den første iblandt Dødens Engle, kommer langsom ned paa Skuepladsen. Hans Øine ere tilbundne for at betage ham al Medlidenhed, ifald Mennesket smager af den forbudne Frugt. I den høire Haand holder han det forskrækkelige Sverd. Den venstre opløfter han imod Himmelen, som for at kræve den til Vidne, at intet i Verden skal kunne frelse dem fra hans Arm, ifald de synde. I det øvrige er han usædvanlig mørk og hans Geberder synes at give tilkiende, at han har al sin Pligt og al sin naturlige Strænghed nødig for at kunne holde sit Ord. Ingen af de salige Aander tør nærme sig til denne forfærdelige Kæmpe, uden Raphael, som siger:

Mørke Aand, hvis Vink er Dødens Bud,
Hvad er dit Ærinde?

Obaddon.

Fred dem, som love Gud!

Raphael.

Lov skee hans store Navn!

Obaddon.

Men Dødens Skrek skal være
Paa de Forbandede, som handle mod hans Ære!

Raphael.

De døe!

Irmiel.

Ak!

Obad-

Obaddon.

Lyd af Suk i Busken! Sorrigs Lyd
Af Glædens Mund! —

Irmiel, (i det han gaaer nærmere)

O Aand, hvor kan du bringe Fryd?
See Morderen, som høit opløfter Sverdet! Livet
Flyer for hans Ansigt! ak! med Dom og Skrek
omgivet!
Og Herrens Rædsel er paa Jorden.

Obaddon.

Fromme Aand,
Jeg skialv som du, og tungt er Sverdet i min Haand.
Da frekke Aander sank i Afmagt, dybt i Huler,
Hvor Livets Glæde sig bag evigt Mørke skiuler;
Da slog min Arm med Lyst, og Ønsket forekom
Hans Harm, og ventede med Længsel Vredens
Dom.
I Dag! Gud! Hævnens Gud! opir mig selv til
Vrede,
Om jeg skal dræbe dem! Lad Medynk ei forlede!
Jeg føler ei den Harm. Ak! Døden blegner selv,
Algodhed trykker mig, og Naaden raaber: skielv!
Hvem sagde: Dødens Aand opløfter kielne Arme
Til Bøn? og hvem har hørt, at Vreden skreg:
forbarme!
Ha! overtræde de, og bryde Herrens Pagt,
Og trodse Godhed selv, og spotte med hans Magt;
Da

Da! men ak, at de staae! Jeg selv, jeg vil advare
Mit Sverd skal lyne Skrek, min Røst skal tordn
Fare!
Og om de lyde ham; da skielv, Forbandede!
Da føl tidobbelt Død!

Irmiel.

Om ei ....

Obaddon.

Da skielve de!

Naar Dødens Aand har sagt dette sidste, skiuler han si strax i en Cypres, hvorunder en Hændelse har bragt ham til at staae. Irmiel seer op imod Himmelen med opløs tede Hænder men Raphael tager ham ved Haanden o ledsager ham ud af Skuepladsen. Han vinker og Ithuriel, som førend han endnu gaaer, siger:

Min Gud! ak Naadens Gud, hvis Rigdom aldri
tømmes!
Lad Prøven gaae forbi! byd, at hun ei fordømmes
En dristig Bøn! men Gud skal Ondskab myrde den
Som du har givet mig? min Fryd! min Trøst
min Ven!

Satan, som endnu har hørt dette sidste af Ithuriels Bøn kommer frem igien, saa snart han er borte, og siger me sin sædvanlige Spot:

Det var Ithuriel, ham, som i bittre Toner
Begræd vort Fald, og stolt tilbød sig som Forsoner
"Tag, Herre, tag mit Liv, og frels min Abdiel!"
Sandt! slig en Kierlighed begribes ikke vel.
Men viid Ukværdige: det staaer i Skiebnens Bøger

At du skal aldrig naae den Høihed, som du søger.
Dit Venskab er en Gift, din Bøn er Dødens Bud,
Og den, du elsker høit, skal hastig slettes ud!

I det han taler, gaaer han hen imod den Cypres, hvori Obaddon har skiult sig. Han veed ikke af denne Aands Ankomst, og da han føler hans Nærværelse, raaber han:

Dog, hvilken stille Skrek? som hvor Obaddon bygger
Sit truende Paulun blant Dødens stumle Skygger.
Hans Rædsel følger mig. — Skrek! hvor uendelig!
Selv Mandens Paradis er Helvede for mig!
Men kommer ei de to? hvor salige? hvor fromme?
Her vil jeg skiule mig.

Satan skiuler sig bag ved Irmiels Grotte, som er lige over for det Sted hvor Dødens Engel er skiult; for at lure paa hvad Manden og Mandinden tale, og derefter at indrette sin Plan. Disse to salige vise med deres Miner, at de har været i en alvorlig Samtale. Eva gaaer langsom, slaaer Øinene ned og støtter sig paa Mandens Arm. Adam seer ned til hende med den ømmeste Kierlighed. Begge Skytsenglene følge dem saaledes at de ikke blive seet af dem. Adam er den første, som taler og siger til Mandinden:

Du skialv ved Hevnens Domme.
En frygtsom Taare faldt, tungt faldt den paa mit
Bryst,
Da han besang hans Dom og Aanders Herskelyst.
De har fortient den Straf; vi vil fortiene Glæde.
Medlidenhed er spildt.

Eva.

Eva.

Ak Adam; lad mig græde!
Thi kun igiennem Taarer taaler jeg at see
Min Gud, den strænge Gud, og den retfærdige.
Ak, om I havde giort hvad Eders Herre vilde!
Ak Ulykſalige! men, ak! det er for ſilde. —
Saa ſmuk en Skabning! Gud! har dog for evig
tabt,
For evig alt — ak om! — ak om den ei var ſkabt!

Adam.

Ei ſkabt til Dom og Straf. Stor og ſin Skaber
værdig
Var Overtræderen, viis, hellig og retfærdig,
Hans Glæde var ſom din, uſkyldig, tryg og ſtor,
Før han Algodhed ſelv et evigt Fiendſkab ſoer.
Gav Godhed ei en Aand tilſtrekkelige Kræfter,
At kunde ſee hans Bud, og rette ſig derefter?
Og overtrædes de, blev Godhed ſelv misbrugt.

Eva.

Som, om vi trodſige nu ſmagte Kundſkabs-Frugt!
Et koldt, jeg veed ei hvad, omløber alle Aarer,
Min Adam, og jeg fælder ubekiendte Taarer;
Saa ſnart jeg ſeer et Træe, ſom kunde — dræbe dig.
Kom Adam, flye et Sted, ſom kun mishager mig!

Adam.

Den rene Lydighed er ſikker uden Skranker. —
Skal Øiet; ſkal en Sands beherſke vore Tanker?

Eva.

Og dog er dette vist, skiønt Sielen elsker Gud;
Er Legemet dog ei saa roligt ved hans Bud.

Adam.

Mandinde!

Eva.

Synet kan ....

Adam.

Ei friste ....

Eva.

Men bedrøve ....
At see den Mulighed. ....

Adam.

Vi skylde denne Prøve,
Og evig, evig Tak den Skabere, som bød:
At Verden bar vort Liv, og kun et Træe vor Død.

Eva.

Men Gud! et Træe vor Død! Hvor farligt! om vi smagte! —
Et Bid vor Død! hvor snart? — Det dræber at betragte.
Udstrakte jeg min Haand. Ak Adam! om vi nu,
Kun i et Øieblik, da Skrek! da døde du.
Kom beste, kom min Ven! hist i de tause Skygger,
Hist, hvor den tette Busk et Skiul for Døden bygger;
Der vil vi glade smage den Lyksalighed,
Som ei af Tvivl og Frygt, og ei af Mangel veed.

Adam.

Adam.

Elskværdigste! (efter nogen Betænkning.) Velan!

De gaaer og Forføreren kommer frem igien og raaber:

Triumpf! snart har jeg vundet.
Den Gift, som dræber dig — Skielv, Adam! den er fundet,
Og Satan fandt den — skielv! Ved Himlen skiule dig!
Jeg er betænkt paa Mord, og hvo forhindrer mig?
Hvad staaer mod Satans List? Blot om jeg ham forfører!
At han ved denne Frugt engang med Læben rører.
Om ikke Syn og Lyst, da skal min bittre Spot,
Hans Stolthed og det Haab at kiende ont og got,
Selv Loven, som forbød, Han, som forbød at smage,
Selv han skal friste dem. — Jeg vil, jeg skal bedrage.
Var Moloch mig for klog? og om ei dig, da den,
Som, Adam, sikkert nok bedrager dig igien!
Med Latter skal jeg see de bange Taarer rinde,
Naar du beskylder, og begræder din Mandinde.
Og naar du ømmer dig, og spreller mod min Magt,
Og døer; da vil jeg see til Himlen med Foragt.
Jeg, vil jeg sige, jeg har lært Cheruben græde.
Den kielne Cither slaaer ei meer om evig Glæde,
Og Engle frygte mig, og skielve for min Haand;
Thi Livet er ei meer — en Gud har tabt sin Aand.

Og

Og atter sige: Skrek! — hvem ligner den, som falder,
Og den, som døende mig for sin Morder kalder?
Hvis er det Billede, som Døden fletter ud?
Da skal jeg see med Skrek, at jeg har dræbt en Gud!

Da Satan siger disse bespottelige Ord gaaer en Straale ud fra det Træ hvor Obaddon er skiult; hvorved den onde Aand, efter at have givet adskillige Tegn paa de yderste Smerter tilsidst segner og bliver liggende i Afmagt paa Skuepladsen.

Ende paa den tredie Handling.

Mellemsang.

Skuepladsen forestiller en mørk og ubehagelig Dal, som er omringet af mange afskyelige og steile Klipper, paa hvilke man seer en Deel af de onde Aander i adskillige Forretninger. Saaledes seer man hvorledes Abramelech er beskieftiget med at mønstre og opmuntre nogle af sine afmægtige Krigsfolk. En Mængde endnu mindre og mørkere Aander grave under Mammons Anførsel i en anden, og lede med stor Besværlighed efter den Metal, hvormed de siden har forgiftet Jorden. Den lumske og skumle Belial, fordum den smukkeste iblant Cherubim, sidder alene paa Toppen af en Høi, og grunder paa, hvorledes han kan skade en af sine medfaldne. Lige over for seer man under Skyggerne af nogle heslige Træer den bedrøvede og fortvivlede Abdiel Abbadona. Han holder Haanden for Øinene, og stræber forgieves at skiule sig for sig selv. Man seer Baal-Peor efterabe Cherubernes reneste Venskab med de kaadeste og hesligste Geberder, og Tammuts, som er i Færd med at forbedre sin sønderbrudte Cither, for at besynge Afgrundens Vellyster. I Dalen staaer et Alter paa en liden Forhøining, paa hvilken man seer en mat og svovelfarvet Lue. Rundt omkring dette gaaer en Deel af Molochs Tienere med

med mange og latterlige Ceremonier. De blive opmerksomme ved et Bulder, som de høre bag ved Klipperne; og den, som synes at være fornemmest iblant dem, begynder at synge:

Lyd som af mægtige Veir, og Lyd af brusende Strømme
Susede ned over Klipperne, Dræbende Tordener
Buldrede. — See han kommer, Orions Førstefødde.

Chor.

Bæver I Aander, tilbeder I vældige Kæmper!

Den Anden.

See han kommer, den stærke, som var, og som skal være,
Han, den udvalgte, lysende, skiøn som Morgenrøden
Kommer han frem, og skrekkelig som de grumme Luer.

Chor.

Bæver I Aander, tilbeder I vældige Kæmper!

Den Tredie.

Hvo var mægtig som han, og stod for hans brændende Vrede?
Hvo kan taale hans Ansigts Lynen? For ved hans Ansigt
Flyede Mørket, og Dybene zitrede for ved hans Torden.

Chor.

Bæver I Aander, tilbeder I mægtige Kæmper!

Under denne Sang er Ildens grumme Kohge kommet ned til Alteret. Hans Mine er vigtig og eftertænkende. Hans mørke Majestæt har indprentet en slavisk Ærbødighed i hans Tienere. De gaae tilside stirrende paa ham med Frygt og Beundring og opmerksomme ved hans mindste Vink. Imedens han med mange Ophævelser be-

 trag-

tragter den Ild, som i Helvede kaldes den underlige: gaaer en Sangere frem og synger den derved brugelige

Sang.

Flye, Himmel, flye bag tykke Svovel-Damper!
Lad Nattens skumle Dekke falde ned!
Ved Helligdommens underlige Lamper
Seer Moloch meer, end Lysets Arving veed.
Men naar han overseer det Høie,
Da kom, o Dyb, hans store Navn ihu!
Naar Himle synker i hans Øie,
Brøl Afgrund, Moloch hvo var stor som du?

Den første af Ildens Præster.

Stille, Sangere, stille! Tie du Gudernes Yndling!
Seer du ei, at han henrykt udstrækker de brændende Hænder?
Moloch vil tale. Bæver I Aander og hører paa Moloch!

Moloch, (i Henrykkelse.)

Jeg saae ham, brændende saae jeg ham, fnysende, stormende,
Mægtige Flammer gik ud fra hans Ansigt — ud for at dræbe.
Brænder ei Luften? Skyen er tung af dræbende Flammer.
Ned over Træet synker den Skye med dræbende Flammer,
Hvor skal han flye? Ved Døren vaager en ventende Morder.
Skiul dig i Skyggen! I Skyggen lurer den ventende Morder.

Nu

Nu fremrekker hun Haanden og griber efter Døden,
Efter den dræbende Flamme, som svæver over Træet.
Gaaer ei Seraph Obaddon nærmere hen til Træet?
See! nu rørte de. See! nu smagte de. Skrekkens Engel
Har opløftet sit Sverd, nu svinger han det, nu slaaer han.

Chor.

Triumpf! Han døde, den som var vor Fiende,
Om den vor Fiende sagde: See, min Yndling,
Den Yndling, som var Arving til vor Ære.
Triumpf! Triumpf, han er ei meer!

Moloch giver ved mange græsselige Ophævelser tilkiende, at den Aand, som er over ham, tvinger ham til at sige noget mere, hvorpaa hans øverste Tienere siger:

Stille, Sangere, stille!
Moloch vil tale. Bæver I Aander og hører paa Moloch!

Moloch.

Et helligt Bierg! et andet Træ! Jeg svimler.
Et Træ! Mit Syn forvildes af uvisse Flammer.
Et helligt Træ hist paa de skumle Bierge!
Som bærer . . . Aanden zitrer i de mørke Flammer.
Et Træ, som bærer, ak! som bærer Livet.
Men Manden knæler og omfavner Træet.
Traf du ham ei du- stærke Obaddon?
Men under Træet knæler Dødens Fyrste.
Nu kysse de, nu smile de. Vældige Kæmpe.
Dræbte du ei din Fiende? Men Mørkets Kæmpe
Ligger, ak! tie min Mund! ligger, ak! ligger bundet.

Moloch qvalt af den mægtige Aand, som har presset denne Spaadom af ham, falder om i Afmagt. Alle hans Tienere begynde herpaa et hesligt Klage=Skrig, hvoraf de omkringliggende Klipper give det græsseligste Gienskrald. En mørk Røg stiger herpaa op af den Flamme, som er paa Alteret. Denne udbreder sig meer og meer indtil den skiuler den hele Skueplads og giør

Ende paa Mellemsangen.

Fierde Handling.

Skuepladsen er i denne uforandret, som den har været i de tre forrige. Fredens Aand, som af Aarsager, hvilke han siden giver tilkiende, staaer ved Kundskabets Træ, aabner denne Handling. Efter en liden Taushed, i hvilken han ved Miner giver sin tilvoxende Urolighed tilkiende, udbryder han saaledes:

Hvor langsom er din Gang, du Dagens Lys! du stræber
Mod Østen. Seer du alt det Dieblik, som dræber?
Ak Uriel! maaskee, maaskee du aldrig seer
Min Ven, min beste Ven og min Veninde meer!
Hvi flyer du mig, min Roe, hvor Frygt Altare bygger
For den Almægtige? — Her under Dødens Skygger
Sang Fredens Aand, og skialv, og Glæden skiulte sig
Bag Træet. — Glæde, Himmel, Gud, hvi flyer I mig?

Algod-

Algodhed! Harpen slaaer om Godhed — stille, Torden!
At Godheds Lovsang kan udbredes over Jorden!
Høit over Dommens Stemme skal min Harpe slaae,
Høit over Vreden skal min Aand mod Døden spaae.
Af Godhed drukken spaaer min Aand mod Døden. — Livet
Har dræbt dig, Død! — Hvor er den Magt, som var dig givet?
Hvo tog den? men jeg svimler, mørke Gisninger!
Hvad føler jeg? hvor er jeg? og hvad giør jeg her?
Dog, her hvor Døden groer — her — om min Ven vil smage,
Maaskee jeg med mit Suk kan kalde ham tilbage,
Maaskee paa Faldets Pynt — min aabne Arm — mit Raab!
Men Godhed! skiul mig Gud! ak skiul mig for mit Haab!
Nei Soel! dig kun o Soel, og dig du tause Ceder
Betroes Cherubens Frygt. Jeg klager kun for eder!
Kun I skal see den bange Taare. Ak min Ven!
Om du, ak om du dog — dog maatte føle den!
Du er endnu, du er, og Himmel heel min Glæde!
Han staaer endnu, min Ven, han staaer, hvorfor da græde?
Men staaer han ei som Rør i Sihon? ak som Rør!
En Blæst, og Røret faldt! et Ord, og Manden døer!
Har

Har ei Mandinden ham? Skrek om hun først begierte!
Ak! negter den et Bid, som negter ei sit Hierte!
Hun seer, hun undrer sig, hun frygter for at see.
O Tegn! men Zephon . . .

Zephon, Jordens Engel, trekker Satan uagtet al hans Modstræbelse ind paa Skuepladsen. Han har fundet ham i et Bedragerie, og tvinger ham nu til at følge med sig til Irmiel, for at forklare sine Hensigter dermed; efter det Løfte han har giort denne nidkiere Ven, at oplyse ham i alt det, som haaer for sig i Eden. Han raaber endnu førend Satan bliver seet, ind i Scenen:

Kom! kom frem, Bedragere!

Irmiel.

Hvad . . . .

Zephon.

Følg!

Satan.

Høiviise Aand, hvad kalder du bedrage?

Zephon.

Du kiender ei den Frugt, som Gud forbød at smage?

Satan.

Nei.

Zephon.

Og hvad drev dig til, at sammenblande den
Med Frugt af andre Træer? hvad drev dig?

Satan.

Himmelen.

Zephon.

Zephon.

Skield, Satan! Himmelen kan lade sig bevæbne.
Frygt for dens Torden! Tael! hvad drev dig?

Satan.

Vel! min Skiebne.

Zephon, (til Irmiel.)

Og veedst du, Irmiel, at denne Nedrige
Har nylig vildet dræbe Herrens Billede?
Du veedst, i Mandens Dal, det Træe, hvis spæde Grene
Af Frugter bugnende med Lilier sig forene!
Tit var det Adams Lyst, naar Dagen brændte varm,
At gaae til dette Træe ved sin Mandindes Arm.
Der sanke de den Frugt, som Træet gierne taber,
Saa see, saa smage de, og prise deres Skaber.
Der saae jeg agtsom hen fra Cedren — Herrens Magt
Holdt Diet stivt derhen, og Rædsler skreeg: Betragt!
Da vorte Skyggerne, men midt paa Himlen straalte
Den fulde Soel med Glands, som Jorden neppe taalte;
Da vorte Skyggerne ved Træet, og jeg saae
En Støtte, som af Røg, tæt over Træet staae.
Da zitrede dets Løv og faldt, de grønne Frugter
Faldt, tykke Grene sank, og Stammen sank i Bugter,
Og Naboe-Blomstret sank; da flyede Sangeren
For Røgen, Dyret flyede, Dagen flyede den.
Saa skyder Straalen ei af Skyen, Soele falde

I mindre Fald, naar Dom og Hevnens Tordner
knalde,
End jeg til Træet — Tael, saa skreeg jeg, hvo du er!
Tael i den Herres Navn! siig, hvad du søger her!
Da krøb han slavisk frem, og i hans Morder-Hænder
Var Dødens Frugt . . . .

Satan.

Hvad Død? Navn, som jeg ikke kiender!
Naar døde Livet? naar?

Zephon.

Da, Slave, da naar Gud
Nedstyrter en Rebel, som trodser mod hans Bud,

Satan.

Og har jeg fristet ham?

Zephon.

Forrædere, du tænker,
At slig Forstillelse kan skiule dine Rænker.
Men blues du derved, da skiul dem før i Skam!
Erkiend din Ondskab!

Satan.

Vel! og om jeg frister ham?

Irmiel.

Gud! din Retfærdighed! du som mit Hierte haver!
Mørk er din Aand, og mørk blant Nattens Myriader.
Gift er din Tanke, tredsk, og steds betænkt paa
Mord,
Og du, Tyran, og du betræde Herrens Jord!

Satan.

Satan.

Og du tør knurre! du! naar din Tyran befaler!
Hvor længe hører han paa Trællens frekke Taler?
Viid! ikke jeg, han selv, han ønsker Mandens Død.

Irmiel.

Dens Død, som ligner ham?

Satan.

Just det, som han fortrød!
Kan Thronen taale Støv? er kun en Aand straf-
værdig,
Fordi han ligner ham? og er han ei retfærdig?
Vel skabte han det stort, beqvemt at ligne sig;
Men han fortrød det snart; han, han bevæbner mig,
For selv at synes ....

Irmiel.

Skielv! hvad var jeg, at jeg hørte
Paa Spotteren?

Satan.

Og jeg, om dine Trudsler rørte?

Irmiel.

Fortabte!

Zephon, som seer paa Irmiels Øine, at han er fortørnet, viser især mod Slutningen af denne Samtale, alle Tegn til den heftigste og utaalmodigste Vrede. Irmiel har ikke sagt det Ord, Fortabte, førend han giør sig rede til at knuse Bespotteren. Irmiel selv nedlægger den Palme-Green, som han ellers bestandig bærer i Haanden; og isteden for den salige Fromhed, som stedse tindrer i hans Øine, viser han nu med sit funklende og næ-

sten

sken grumme Diekast, at ingen er heftigere end den taal-modige, naar han bliver opirret. Dog ere de Betragt-ninger, som hans ømme Venskab giør, det vigtigste som bringer ham ud af sin Character. Satan paa sin Side, skiønt ellers saa frygtsom, som den nedrigste Be-drager, er nu imod Sædvane trodsig, deels af Nød, deels fordi han veed, at de ikke kan forjage ham af Eden. Han laver sig til Strid med Tilberedelser, som vilde sy-nes forskrekkelige for dem, der ikke kiendte ham. Saale-des staaer det til, da Michael den øverste af Strids-Englene og en af de syv, som staae for Thronen, kom-mer uformodentlig ned paa Skuepladsen. Denne Aand har paa Guds Befaling Opsigt over, at de onde Aander intet valdsomt tager dem for i hans Hauge. Da han seer disse Tilberedelser til Strid holder han det for sin Pligt, at komme sine salige Venner til Hielp. Han er som en Stridsengel bevæbnet fra Haand og til Fod. Men han foragter Satan formeget, til at giøre andet end vise ham sit skinnende Skiold og siger:

See dig selv og flye Forbandede!

Satan, som bliver bange for sin egen heslige Skikkelse, flyer, og Irmiel siger til Erke-Engelen:

Ak! Herre! han vil dræbe den Uskyldige.

Michael.

Vi veed det. See den Stund, i hvilken Aander lære,
At Guds Retfærdighed er evig som hans Ære!
Thi naar blev Fængslet svagt, at Satan brød dets Dør,
Og er Obaddons Arm ei nu saa stærk som før?

Irmiel.

Hvem uden Lysets Gud kan løse Mørkets Lænker?
Men Adam ....

Michael.

Veed sin Lov, og har en Siel, som tænker.
Hvad bør forføre den, som hørte Herrens Bud?
Hvad frister til at døe og til at trodse Gud?
Da skulde billigt Suk gaae ud fra Molochs Huler,
Hvor Synd forgieves sig bag slig Undskyldning skiuler.
Et Øie, som har seet, og en oplyst Forstand,
Bør ei forføres.

Irmiel.

Ak!

Michael.

Du sukker?

Irmiel.

Ak, den kan.
Du kiender Satans List.

Michael.

Har ei mit skarpe Øie
Fulgt med de lumske Trin, og talt dem i det Høie?
See hele Himlens Hær, som agtsom stirrer ned!
Kun Dommens Engel seer paa Guds Retfærdighed.
Hvem styrede dit Syn i Cedren, Zephon? vakte
Din Harm, da Navnet ham til dine Fødder trakte?

Og

Og libet for hans List! Alting forsøger han,
Og I har hørt de Skrig, som vidne, hvad han kan.

Irmiel.

Stod ei Ithuriel i Lunden? Stille Vinde
Sneg hvislende forbi den slumrende Mandinde,
Og Satan var i Vinden, Dyrene fornam
Hans Skrek, og flyede før Cheruben kiendte ham,
Som Skygger flagre tit omkring et henrykt Øie,
Naar det beskuer Gud, og daaner i den Høie.
Snart skimter Aanden Ting, snart mørke Billeder
Af det Tilkommende, men veed ei hvad det er.
Saa fandt den viise Aand ham svævende. Han
hørte,
At Ord som Glædes Ord ved Evas Læber rørte;
Men Satan svævede for Eva — da tilbad
Ithuriel — og Søvn og Skygge skildtes ad,
Naturen vaagnede, da søgte Mandens Mage
Et Billede, hvis Tab hun syntes at beklage.
I Lunden søgte hun og under Skyggerne, —
Hun græd.

Zephon.

Ak! Mørket spaaer mod denne Salige.
Jeg stod paa Herrens Bierg, og syntes at fornemme
En Lyd fra Chaos, Gienlyd af en heftig Stemme;
Det var som Molochs Røst, naar den vil naae til
Gud,
Og mellem Flammerne fortvivled brager ud.

Det

Og see! den Tid er nær, da Fristelser ophøre!
Thi er min Arm et tung paa den, som vil forføre?
Fortvivled seer han alt, at Tiden raaber ham
Til evig Afmagt, og Misundelse, og Skam!
Endnu et Oieblik uskyldig! og jeg bygger
Mit Helligdoms Paulun i de rædsomme Skygger.
Mit Træ skal Manden da tilbede Godhed ved,
Til evigt Vidnesbyrd paa sin Uskyldighed!

Irmiel.

Gud give!

Zephon.

Raphael . . . .

Denne Salige kommer ind paa Skuepladsen med en Hastighed, som er ham usædvanlig. Den Kierlighed, som han bærer for de to Uskyldige, især til Mandinden, siden den Tid han hørte hende tale i den første Handling, viser sig først nu i sin fulde Styrke, da hun er i Fare. Han synes strax at forundre sig over at forefinde Michael, men han har neppe omfavnet denne sin Medtienere, førend han siger til de andre med en kiendelig Urolighed:

I, Mandens Venner, hører!
I Busken hvidsker alt den Stemme, som forfører.
See, hvisler Slangen ei omkring det sikkre Bryst,
Hvor Sielen slumrer Synd og drømmer giftig Lyst?
Saa siger Godheds Gud: mon den Udvalgte sover,
At Ondskab sig saa nær til hendes Hierte vover?
Og kiender hun den Orm, hun varmer i sit Skiød;
Og at den aander Gift og hvisler Skrek og Død?

Hvo

Hvo vækker hende? — Brøl Obaddon med din Torden!
Saa siger Herren: Død, din Skrek advare Jorden!
Og du, o Zephon, kald Naturens Stemmer frem,
At om hun glemmer mig, hun dog maae høre dem!

Irmiel.

Og jeg?

Raphael.

O ømme Ven! Ithuriel tilbeder.
Foreen dit Suk med hans! maaskee han flyer for Eder.
Her taales ingen Tvang; Bøn strekker kun en Aand,
Som frygter Naaden meer end Almagts bundne Haand.
Den store Dommens Aand saae paa de gyldne Skaaler;
Og Adams Skaal var tung, nedtrykt af Naadens Straaler.
Ak! var hans Skaal ei let, om Godhed ei blev ved,
At lagne den sin Vægt mod Guds Retfærdighed?
Hans Hierte deelte sig alt i ulige Dele,
Til Gud og Eva. — Hun tilegner sig det hele.
Men du, o Salige, bed! storm til Naaden! raab
Mod Mørkets sidste Magt og Ondskabs største Haab!

Irmiel.

O Gud!

Zephon.

En mægtig Røst . . . .

Man hører en sterk Torden.

Raphael.

Var det ei Dybets Vægter,
Som raabte anden gang paa de fortabte Slægter?
Den onde hørte det, og saae sin sidste Tid,
Og skialv — fortvivlende fordobler han sin Flid.

Irmiel.

Ak, at!

Zephon.

Mandinden . . . .

Raphael, (til Irmiel.)

Gaae! dit Venskab kan forlede
Din Arm. Retfærdighed tillader kun at bede.

Irmiel.

Min Gud! min Ven! min Frygt! (Han gaaer bort.)

Raphael.

Jeg frygter selv at see
Det Slag, som truer. Gud! beskierm dit Billede!

Han gaaer op til den, som har sendt ham, og Michael, hvis Fuldmagt ikke strækker sig videre end til at afvende al Voldsomhed, følger umiddelbar efter. Zephon gaaer tilside. Mandinden kommer overmaade dybsindig ind paa Skuepladsen. Isteden for den uskyldige Glæde seer man efterhaanden Lyst, Frygt og andre heftige Lidenskaber afvexle i hendes Geberder. Hun udtrykker dem nogentid med Suk og andre Bevægelser uden at tale. Ithuriel, som bliver staaende i Indgangen af Skuepladsen, er nedslagen og bedrøvet. Han fæster undertiden sine Øine paa hende med den ømmeste Kierlighed,

lighed, og udtrykker sin Frygt andretider med at holde Haanden for Oinene. Han vinker ad hende, men hun er for henrykt i sine Tanker til at give agt derpaa. Naar dette stumme Optrin har varet noget, vender hun sig om for at gaae bort, og Ithuriel giver sin Glæde tilkiende derover. Men hun gaaer strax tilbage igien, og siger efter at have betragtet Træet:

Det smukke Træe! — maaskee! — nei Eva! — nei
Forræder!
Det er forgieves, om du dig i Haabet glæder!
Jeg skulde glemme Gud! Skrek! dig, som skabte
mig;
Som gav mig Siel og alt; jeg skulde glemme dig!
Og dog . . . nei! Tanke flye! . . . men det jeg
undrer over,
Er denne Dristighed. Betænk det, hvad han vover!
Han frygter ei dens Magt, som truer. — Gisninger;
Hvor fører I mig hen? O Gud hvad giør jeg her?

Hun løber forskrekket imod Enden af Skuepladsen; men hun vender om igien og siger efter nogen Taushed:

Den byde mig? hvorfor? den synes at befale,
Og raader kun; saa viis, saa yndig er hans Tale.
Den mørke Majestæt, den Hoihed lover meer,
End det mit svage Syn, mit blinde Oie seer.
Et Bid! da kiendte jeg den, og utalligt andet.
Hvem er det? — muligt — Skrek! en falden, en
forbandet!
Jeg skielver. Seer jeg ei, at selv det stærke Dyr,

Saa

Saa snart den nærmer sig, af alle Kræfter flyer?
Og den! — jeg saae det før — du skialv, saa snart en Torden
Blev hørt fra Bierget, naar en Storm gik over Jorden,
Og neppe skiulte du de Suk, som trængte frem
Af dit beklemte Bryst. Ha! viid, jeg hørte dem. —
Saa ene af sit Slag; thi hvilken anden Slange
Kan tale tydelig? — Han taler selv om mange —
De smukke Seraphim! dog, men utidig Frygt!
Hos Gud, i Mandens Arm kan Eva slumme trygt.
Og Godhed, Almagt, Gud, han skulde vel tillade,
At Mordere kom ind, og at de kunde skade!
Jeg veed ja hvad jeg giør, jeg giør kun hvad jeg vil;
Om han kan friste mig, hvad, kan han tvinge til?
Og friste? raader han, at jeg skal ei adlyde?
Han viser kun, hvorfor Gud fandt for got at byde.
Det var min Tvivl. Han kom, just da jeg tænkte paa,
Hvorfor den skiønne Frugt skal uden Nytte staae.
Han siger sig ja sendt, for bedre at forklare
Det mørke Bud, og den dermed forbundne Fare.
Maaskee han siger os, hvorledes denne Frugt
Kan smages uden Synd? hvortil den bliver brugt?

Her bliver en temmelig lang Pause, i hvilken Eva stirrer paa den forbudne Frugt. Hendes Øine vise tydelig den stedse voxende Lyst. Endelig siger hun som imod sin Villie:

Frugt,

Frugt, som behager! Skrek! som synes at behage!
Frugt! — Foden vakler frem, og Sielen flyer tilbage.
Hvad giør du Eva? Flye! din Skabere forbød,
Dog ei at see ... o Skrek! o tør du see din Død?
Frygt har omspændt min Siel, det bange Hierte banker,
Og bliver koldt, og døer. Uordentlige Tanker!
Hvi flyer du mig min Siæl? Jeg svimler, Jorden flyer,
Og Solen skiuler sig bag Dødens tunge Skyer.
Saa døer jeg da? Ha du, som var mit Hiertes Glæde,
Lev! uden mig, men lev! lev vel! hold op at græde!
Ha! Taarer dræber ei! jeg er alt død, min Ven,
Og du min Lyst, og du vil dræbe mig igien!
Forglem mig! hvilket Ord? Nei, meer end Dødens Smerte!
Dit Hierte glemme mig? før sønderriv dit Hierte!
Men Gud! hvor er jeg? See! Jeg har ei smagt endnu,
Jeg er uskyldig — Gud! og du! hvi dræber du?
Men jeg har tænkt en Synd — hvad Synd? kan Tanker dræbe?
Siel smag din fulde Lyst! men rør den ei, min Læbe!
At rose Herrens Træ, det er at prise Gud.

Hans

Hans Træ! hvor deiligt? ak! hvor yndigt seer
det ud?
Den tause Majestæt! de underlige Kræfter!
Den Frugt! hvem saae dets Frugt, og længtes ei
derefter?
Selv Skyggen! — Billede, dig vil jeg kysse, dig!

Hun bøier sig virkelig ned, for at omfavne den Skygge, som hun selv tiltroer nogle af Træets forunderlige Kræfter, men paa Zephons Befaling skielver Jorden, og hun springer forskrekket tilbage og siger:

Men Skyggen selv er død, og den vil dræbe mig.
Nei! Nei! han vil det selv. Til Herrens Hellig-
domme
Tør intet omgiort Støv, og ingen Skabning komme.
Og ret! thi han har skabt, og ham tilhører det.
Frugt! god til Gud! og, ak! for god til Mennesket!
Hvorfor? men dristige, du trætre med din Skaber!
Flye for det mørke Svelg, hvori din Siel sig taber!
For Glædens Skygger flye! See dem endnu! men
skielv!
Flye for din Lyst! din Skrek! din Fristelse! dig selv!
Er Eden i en Plet? Hist i de brede Skygger,
Hvorunder Nøisomhed hos salig Glæde bygger,
Derhen min Siel, derhen at føle tilladt Fryd!
At høste Frugter af din seierrige Dyd!
Min Busk, som leger med de muntre Vestenvinde,
Glæd dig, thi du skal see den levende Mandinde!

Og

Og see min Salighed, og sige hviskende
Til Vinden: Salighed, og den Uskyldige!
Men merk det, stille Dal, naar jeg med fulde Læber
Fortæller dig min Strid, og om den Frugt, som dræber!
Og at jeg var den nær, og saae den, og fornam,
At Døden kom mig nær, og følte Skrek og Skam!
Da skal det bange Dyr forsamles, og de spæde,
Som mættes af min Haand, skal skynde sig og græde,
Og trænge sig i Kreds omkring mig, bævende
Ved hver en rædsom Ting, som havde kundet skee.
Da skal jeg prise ham, som styrede mit Hierte
Ved Dødens Frugt, at jeg, ak! at jeg ei begierte.
Du smigrer dig min Siel, nei, hør det Dyr, og skielv!
Jeg havde Lysten; men jeg styrede mig selv.
Da skal I undres Dyr, at jeg kan overvinde
En Skabning, og saa stor, som mig, som en Mandinde.
Da, Gud! men hvilken Roes? Nei ikke jeg men Frygt
Har vundet. See, jeg flyer blot for at leve trygt.
Hvad flyer jeg? Døden — vel. Men kan det ikke være,
At jeg blind i min Frygt flyer Herlighed og Ære?
O Eva, Eva! Skrek! og mørke Gisninger,
Hvor fører I mig hen? o Gud, hvad giør jeg her?
Nei Adam! ved din Arm vil jeg oplede Glæde.

Der

Der zitrer ei min Fod af Frygt at overtræde.
Der . . . .

Hun er ved Enden af denne sidste Tale kommet imod Udgangen af Skuepladsen, men ved det allerulykkeligste Indfald vender hun sig endnu engang om og siger:

Kom, du falske Ven, at jeg maa sige dig,
At Adam ene giør Mandinden lykkelig!
Hvor skiuler du dig? kom! prøv, om du kan forføre!
Du flyer mig, Nedrige! kom! at jeg ret maae høre;
Hvorvidt . . . .

Forføreren har længe ventet efter dette Øieblik. Han har adskillige gange viist sig i Indgangen af Skuepladsen; men Ithuriels Bøn har holdt ham tilbage, saa længe Mandinden selv ikke kaldte ham. Nu bliver han denne salige Forbeder for stærk; og kommer ind under Dekket, af en prægtig skinnende, os ubekiendt Slange, omtrent som Egypternes Serapis, eller Philisternes Dagon. *) Han siger det efterfølgende med en forstilt Koldsindighed. Uagtet al den Behiertighed, som hans Ondskab hielper ham i at antage, viser han dog af og til, at han meget vel føler Herrens Rædsel, sin tilstundende Dom og Obaddons Nærværelse. Han siger endnu i Indgangen:

Du kalder mig.

Eva.

---

*) At den har været prægtig og skinnende er klart: For det første af Tingen i sig selv. Det er ikke troligt, at denne listige Bedrager har betient sig af en anden Skikkelse, end saadan en, som kunde opvekke Høiagtelse hos Mandinden; ikke heller kan man troe, at Eva saa let havde hørt ham, om ikke en udvortes Pragt først havde forblindet de Øine, igiennem

hvilke

Eva.

Ha! Nei!

Satan.

Din høie Røst,
Din Graad, Mandinde . . . .

Eva.

Flye!

Sa-

---

hvilke Synden siden sneg sig ind i hendes Hierte. Der skal endnu i de Dele af Verden, hvor Eden kan have været, findes en Art saadanne prægtig skinnende Drager. At de salige Serapher undertiden har ladet sig see for Menneskene i saadan en Skikkelse, er en Hypothes, som giør meget til at oplyse Forførelsens Rimelighed, og som jeg har for store Formænd i, til at frygte for at den skulde blive kaldet aldeles urimelig. Seraphim har sin Oprindelse af det hebraiske Sereph, som betyder saa meget som at brænde. Det Navn har følgelig ikke været ubeqvemt, at belegge en Art brændende eller stærk skinnende Slanger med. Egypterne, som rimelig har laant deres Serapis af den jødiske Historie, om de himmelske Seraphim, afmalede denne Gud iblant andet med et Dragehoved. For det andet sees det af det hebraiske Ord Arum, at den har været glat og skinnende. Dette Ord oversættes efter mine Tanker meget rigtigere med Nøgen, end med Tredsk. Enten har det været en blot naturlig Slange, som ikke har skiult nogen ond Aand, eller det har været et Dekke, som Forføreren har betient sig af, for at kunde tale med Mandinden under en beqvem og bekiendt Skikkelse. Foruden, at den

Satan.

Men du begierte Trøst.

Eva.

Ja, jeg behøver den, men ei af dig, Forræder!

Satan.

Jeg? Vel! (han lader, som han vil gaae.)

Eva.

---

den efterfølgende bibelske Historie giør det første aldeles utroligt, opvekker det Ord Tredskest, naar det siges om en naturlig Slange, uophævelige Vanskeligheder. Jeg vil forbigaae, at (omendskiønt vi veed baade af Erfarenhed, og af vor guddommelige Læ-rers Formaning til sine Disciples, at en naturlig Slange virkelig er tredsk, og maaskee tredskere end noget andet Dyr) det dog er aldeles urimeligt, at den skulde have haft saa stort et Forspring for de andre af Mandens Undersaattere, at den kunde forføre sin egen viise Herre; og at det i denne Hensigt baade var overflødigt af Historieskriveren at sige os, at det var det tredskeste Dyr, og skadeligt at sige det uden Forklaring. I saa Tilfælde maatte enten Adam have været meget enfoldigere end vi, eller Slangen meget klogere end de nu værende. Det første er ikke troligt, og om det sidste tales ikke i den Straf, som blev paalagt den. Da dens Tredskhed følgelig ikke burde kunde bedrage Mennesket, hvorfor skulde da Moses, ifald det var en naturlig Slange, angive det som en Aarsag til dets Fald, at den var tredskest, blant alle Creaturer? og om det ei skal ansees som en Aarsag; hvorfor da fortælle det? Om det og vir-

Eva.

Bliv!

Satan.

Og hvorfor?

Eva.

Ak!

Sa-

---

virkelig havde været en naturlig Slange, er det rimeligere, at den kunde have forført Mandinden med sin skinnende Nøgenhed, og den Lighed, den i saa Tilfælde havde frem for andre Dyr med Mennesket, uden at bruge andet end de enfoldigste Ord, end med den største Veltalenhed, uden at have havt et prægtigt Udseende. Man veed at Diens-Lyst var hendes første Synd. Disse to Indgange til hendes Hierte vare de, som hun mindst bevogtede. Hun var vant til at lade dem staae aabne for alt det, som syntes behageligt; og om hun havde lukt dem til den rette Tid, havde Slangens allertrebskeste Ord forgieves skulbet søgt at trænge sig igiennem hendes Øren. Thi disse havde alt for aarvaagne Skildvagter. Almagts Bud, Godheds Stemme, og Mandens liflige Erindringer, kunde ikke saa let overdøves af en hvislende Forræder. Hun hørte Slangens Raad, mere for at giøre sin Lyst sikker, end for at opvekke den. Men endog hertil behøvedes ikke saa meget en trebsk, som en behagelig og føielig Raadgiver. Thi:

Hvor først Ønsket var, der fandt Forstanden let,
Om ei at billige, dog at undskylde det.

Men der er endnu en større Vanskelighed i, at fortolke

Satan.

Salige, du græder!

Eva.

Ak!

Satan.

At beklage sig i slig Lyksalighed?

Eva.

Ret! falske!

Sa-

---

tolke det Ord Arum med tredsk om en naturlig Slange. Det er unegteligt klart af Historiens Udfald, at tredsk tages her i en ond Bemerkelse. Men Gud havde skabt alting saare got. Det er ikke troligt, at den Algode vilde tilregne Adam det for en Gave, at han bød ham herske over et Dyr, hvis Til- og Nærværelse baade kunde og vilde giøre ham ulykkelig. Ikke mere, at Adam ved sin almindelige Mynstring, ikke skulde have kiendt denne onde Egenskab hos Slangen, og forjaget den af sin lyksalige Bolig. Jeg siger alt dette for at gotgiøre, at Arum ikke kan betyde tredsk, naar der tales om en naturlig Slange. Maaskee jeg ikke havde haft den Forsigtighed nødig, da kun faa troe det; og Mængden er enig i, at det Ord Nagasch paa det Sted bemerker en Slange, hvori en ond Aand havde skiult sig. Det er med Flid, at jeg ikke siger en ond Aand, som havde skiult sig i en Slange, og af samme Forsigtighed, som jeg har brugt oven til; i at sætte en naturlig Slange, og et Dekke, hvorunder Forføreren havde skiult sig, til de to imodsatte Ting, hvorimellem man nødvendig maatte vælge; naar man vilde forklare det første Ord i Gen. 3. Det tredie som kunde gives, var at

Na-

Satan.

Men jeg gaaer — din Glæde . . . .

Eva.

Ret! Bliv ved!

Satan.

Hvad kan du ønske meer? fornøiet, mæt og rolig,
I Adams kielne Arm, i en bevogtet Bolig —
Tryg,

Nagasch skulde betyde den onde Aand selv, som havde skiult sig i en Slanges Skikkelse. Men foruden, at denne Bemerkelse har slet ingen Overeensstemmelse med Ordet, og følgelig er en Gisning og en ugrundet Gisning; foruden at det er utroligt, at den store Historieskriver skulde have forseet sig imod den Regel: Denominatio fit a potiori, just paa et Sted hvor det vilde foraarsage saa stor Forvirring; vil jeg for at frelse min Sætning (thi Satan kan vel kaldes tredskere end andre Dyr) legge til; at Moses rimeligviis hverken har kundet sætte denne listige Aand i Lignelse med Bester, eller fortalt det, som noget nyt, at han var tredskere end de. Der bliver altsaa intet tilbage, uden at Nagasch skal betyde det Dekke, hvorunder Forføreren havde skiult sig, og som han betiente sig af, for at frembringe sine Ord. Men naar Slangen tages i den Bemerkelse, er det meget rimeligere at sige, at den var smuk, end at den var tredsk. Satan behøvede intet af dens List; og det var ham mere fordeelagtigt, at han skiulte sig i et af de smukkeste Dyr, end i et, som Mandinden nødvendig maatte kiende for at være det tredskeste, og følgelig frygte. Det Ord Arum betyder ligesaavel nogen som tredsk.

At

Tryg, ei at tale om den Frihed, som du har,
At see . . . .

Eva.

Men . . . .

Satan.

Siig mig een, som meer lyksalig var!

Eva.

At Menneskene i deres Uskyldigheds-Stand har anseet denne Nøgenhed for en Skiønhed. At den har været skinnende og glat. At Slangen, endog vor nu værende, ligner frem for alle Dyr i denne Fuldkommenhed Mennesket meest; er deels rimeligt deels afgiort. At Slangen har været os ubekiendt, er en Sandhed, som jeg havde holdt for unødig at sige, om det ikke havde været for at berettige mig til de efterfølgende Forslag. Hvorfor jeg har foreslaaet Serapis, sees strax i Begyndelsen af Noten. Men at jeg bringer Dagon paa Banen har en anden Aarsag. Denne Philisternes Gud forestilte et Menneske, som endtes med en Fisk eller Slange. Men det giorde intet til Sagen, om ikke den Overeensstemmelse imellem det Løfte: Qvindens Sæd ꝛc. og den Historie om Dagons Halshuggelse, da Pagtens Ark kom i hans Tempel, havde bevæget mig til at troe; at det virkelig var Forføreren, som de dyrkede under den Skikkelse, og at det var et Forbillede paa det første Evangelii Opfyldelse. Det skulde undre mig, om ingen af saa mange vittige Mystici havde drevet deres Gisninger saa vit. Jeg vilde ønske, at have haft Leilighed til at læse de Pfyches Histoire du Ciel og andre af den Slag, for at kunde bestyrke mine mere.

Eva.

Bliv!

Satan.

Og hvorfor?

Eva.

Ak!

Sa-

---

virkelig havde været en naturlig Slange, er det rimeligere, at den kunde have forført Mandinden med sin skinnende Nøgenhed, og den Lighed, den i saa Tilfælde havde frem for andre Dyr med Mennesket, uden at bruge andet end de enfoldigste Ord, end med den største Veltalenhed, uden at have havt et prægtigt Udseende. Man veed at Øiens-Lyst var hendes første Synd. Disse to Indgange til hendes Hierte vare de, som hun mindst bevogtede. Hun var vant til at lade dem staae aabne for alt det, som syntes behageligt; og om hun havde lukt dem til den rette Tid, havde Slangens allertrebskeste Ord forgieves skulbet søgt at trænge sig igiennem hendes Øren. Thi disse havde alt for aarvaagne Skildvagter. Almagts Bud, Godheds Stemme, og Mandens lislige Erindringer, kunde ikke saa let overdøves af en hvislende Forræder. Hun hørte Slangens Raad, mere for at giøre sin Lyst sikker, end for at opvekke den. Men endog hertil behøvedes ikke saa meget en trebsk, som en behagelig og føielig Raadgiver. Thi:

Hvor først Ønsket var, der fandt Forstanden let,
Om ei at billige, dog at undskylde det.

Men der er endnu en større Vanskelighed i, at fortolke

Satan.

Ret! Gud er evig god; naar troer du, at han taber
Sin Evighed, sig selv, sit Væsens Egenskaber?

Eva.

Gud! han forandres ei.

Satan.

Og om han dræbte dig,
Da var det Godhed?

Eva.

Nei; men vil han dræbe mig?

Satan.

Dog troer du, at han kan.

Eva.

Om jeg uskiønsom rører
Da . . . .

Satan.

Han bør takke dig, at han ei selv ophører!
Thi, sæt, det faldt dig ind, at handle mod hans Bud,
Da holdt hans Godhed op. — Du kan forandre Gud!

Eva.

At synde . . . .

Satan.

Kald det Synd! men kan din Feil forled
Den Viiseste til Harm, og Godhed selv til Vrede
En vigtig Ting, en Frugt opirre Skaberen!
Som om hans Tab var stort, ifald du smagte den
Ha

Satan.

Men jeg gaaer — din Glæde . . . .

Eva.

Net! Bliv ved!

Satan.

Hvad kan du ønske meer? fornøiet, mæt og rolig,
I Adams kielne Arm, i en bevogtet Bolig —
Tryg,

Nagasch skulde betyde den onde Aand selv, som havde skiult sig i en Slanges Skikkelse. Men foruden, at denne Bemerkelse har slet ingen Overeensstemmelse med Ordet, og følgelig er en Gisning og en ugrundet Gisning; foruden at det er utroligt, at den store Historieskriver skulde have forseet sig imod den Regel: Denominatio fit a potiori, just paa et Sted hvor det vilde foraarsage saa stor Forvirring; vil jeg for at frelse min Sætning (thi Satan kan vel kaldes tredskere end andre Dyr) legge til; at Moses rimeligviis hverken har kundet sætte denne listige Aand i Lignelse med Bester, eller fortalt det, som noget nyt, at han var tredskere end de. Der bliver altsaa intet tilbage, uden at Nagasch skal betyde det Dekke, hvorunder Forføreren havde skiult sig, og som han betiente sig af, for at frembringe sine Ord. Men naar Slangen tages i den Bemerkelse, er det meget rimeligere at sige, at den var smuk, end at den var tredsk. Satan behøvede intet af dens List; og det var ham mere fordeelagtigt, at han skiulte sig i et af de smukkeste Dyr, end i et, som Mandinden nødvendig maatte kiende for at være det tredskeste, og følgelig frygte. Det Ord Arum betyder ligesaavel nogen som tredsk.
At

Satan.

Og en Gud frembringe Ting, som døde?
Meer — din indblæste Siel?

Eva.

Er Herrens,

Satan.

Og en Deel
Af Gud skal kunne døe! — Hvad om han døde heel?

Eva.

Jeg svimler . . . .

Satan.

Kundskabs Frugt oplyse Sielens Øie,
Og slukke Sielens Lys!

Eva.

Hvor tungt at sammenføie?

Satan.

Den viser got og ont, og hvem, ifald du døer?

Eva.

Tvivl! — Gud! hvad giør jeg? — svar?

Satan.

Adlyde, som du bør.
Om . . . . men jeg tier.

Eva.

Tael!

Satan.

Nei! Himmelen og Jorden
Har Viisdom givet Lov, og foreskrevet Orden.

Bemerk, at Skabningen opstiger Led fra Led,
Fra Støv til dig, — fra dig . . . men

Eva.

Og hvortil? — Bliv ved!

Satan.

Betænk, om alle Dyr vil fordre Guddoms Ære;
Om hver en Træl staaer op, og selv vil adlydt være;
Om . . . . Evigheden selv blev snart ukiendelig
Blant Skabte! frist mig ei! Det er for høit for dig.

Eva.

O grumme Ven! Jeg var lyksalig, nøisom, rolig,
Jeg sov i Mandens Arm, og Glæden var min Bolig,
Og du kan dræbe mig? — du kalder dig min Ven.

Satan.

Jeg dræbe? — See din Død, og frygt dig kun for den!

Eva.

Du spotter! ak min Gud! du elsker mig! — min
Fader,
Du elsker mig! og jeg, jeg troe det, at du hader?
Kan Almagt frygte sig? og kan Algodhed selv
Misunde? — nei Tyran! nei Siel! nei Hierte, skielv!
Gud lyve! Gud for mig! hvorledes kan han sige,
At den er dødelig?

Satan.

Han taaler ingen Lige.

Eva.

Eva.

Og du, som veed det ei: Han skabte Mennesket
Sig lig. Et Billede paa Herren kaldes det.

Satan.

Men du, som ligner den, der overseer det Høie;
Hvad fattes da dit Syn? hvad skiules for dit Øie?

Eva.

O Gud! o Ven! o Lyst! o mørke Gisninger!
Hvor fører I mig hen? — o Gud! hvad giør jeg her?

Hun gaaer nogle Skridt tilbage, men bliver strax staaende og siger:

Men, om jeg blev en Gud! mon den Algode vilde
Misunde mig? og vil min Skabere mig ilde?
Nei, nei, han er min Ven.

Satan.

Men han er evig god,
Og al Fuldkommenhed er stridig derimod!
Thi mod Utrængende kan ingen Godhed vises.

Eva.

Ha, skabte han en Frugt, og frygter at den spises?

Satan.

At forekomme Ting, hvis Grund er evigt lagt
I Almagts Væsen selv, det overgaaer hans Magt.
Der findes Skabninger, som af sig selv frembryde,
Som af hans Overflod altid nødvendig flyde.
Han skaber Ting af Valg, men andre føder han
Ved Almagts Virksomhed, som ei forandres kan.

Sa-

Sæt Solen uden Ild! lad Træet forebygge,
At det ei nu, som før, blev Aarsag til en Skygge!

Eva.

Ak!

Satan.

Har du seet den Sæd, som Cedren kaster ned,
Hvor den meddeler Støv sit eget Væsen ved?

Eva.

Ja,

Satan.

Viid da! Herrens Træ . . . . men nei! jeg vil bedrage,
Jeg vil forføre dig.

Eva.

Siig Ven! siig, tør jeg smage? —

Satan.

Nei!

Eva.

Du forbyde mig!

Satan.

Hvi spørger du mig da?

Eva.

Siig, tør jeg smage frit, og tør jeg smage?

Satan.

Ja.

Eva, (heftig.)

Nei! thi min Gud forbød . . . .

Sa-

Satan.

Vel! vov det ei at spise!

Eva.

Du negter mig dit Raad.

Satan.

Hvad Raad giør Daarer vise?

Eva,

(i det hun gaaer nærmere.)

Jeg seer min Feil — Velan! Jeg troer dig, og mit Mod;

Men . . . .

Satan.

Svage!

Eva.

Hvilken Angst omspænder ei min Fod?
Du vil mig dog ei ont? Ak! om jeg døde, vilde
Min Død fornøie dig? Min Ven, vil han mig ilde?
Ak! skad mig ei! du er min Ven.

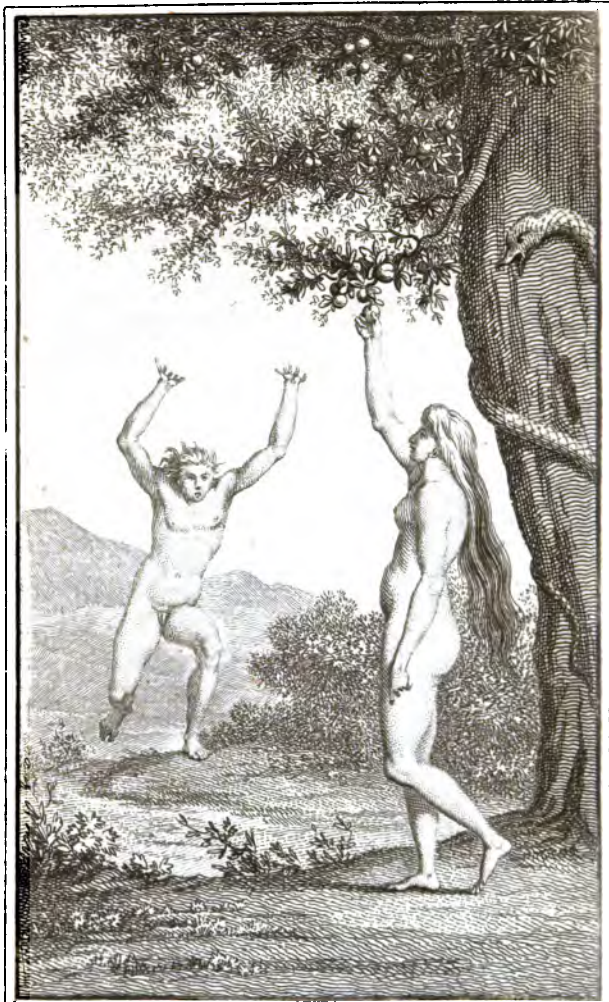
Satan.

Naar du har smagt,
Da seer du først, om jeg fortiente slig Foragt.

Eva.

Nei, han misunder mig — Han? — nei min Lyst bedrager.
Du vinker søde Frugt — du, blinde Skrek forjager!
Jeg . . . .

Pag: 169

Abildgaard inv. *Clemens Sculps.*

Mandinden gaaer endnu nærmere, men det begynder at tordne sterk; og en heftig Storm, som følger paa denne Torden oprører alt det omkringværende. Jorden selv skielver ved det sidste Trin, som Mandinden staaer i Begreb med at giøre. Hun standser og siger forskrekket:

Herren tordner alt, og hvilken Storm? o Frygt!

Jeg døer . . . .

Satan.

Nei, bliv en Træl! I Lænker leves trygt.

Eva,

(efter nogen Betænkning.)

Jeg Træl?

Satan.

Du zitrer dog — en Torden, og du vanker!
Den høie Siel! — en Storm bortblæse dine Tanker!

Eva,

(som atter gaaer nærmere.)

Jeg zitre? nei, jeg vil.

Hun staaer alt i Begreb med at rekke efter den dødelige Frugt, da et stærkt Tordenslag giør at hun endnu engang staaer forskrekket stille og raaber:

Skrek! — ville, hvad jeg bør!

Satan.

Flye!-

Eva,

(efter at have betænkt sig.)

Nei min Lyst! mit Mod!

Hen-

Hendes Beslutning er nu alt uforanderlig, og hendes Lyst har alt taget saa sterk Overhaand, at den overvinder al Skrek. Hun staaer alt færdig til det allerulyksaligste Greb: da Adam, som har hørt noget af det sidste, kommer forskrekket ind paa Skuepladsen, og raaber alt i Indgangen:

Mandinde! Hvad du giør! . . .
Gud! tør du? . . . .

Eva, (til Satan.)

Tael! min Ven!

Satan.

Hvad nytter det at tale?
En Slave lyder kun, og frygter at befale.
Følg rolig Støvets Lov! Den blinde Lydighed
Har intet Valg. Lyd! skielv!

Adam.

Jeg skielve! jeg! hvorved?

Eva.

Ved Guders Lighed. - Smag!

Adam.

Gud! jeg at overtræde
Dit ene Bud!

Satan.

Nei skielv! siye den misundte Glæde! —
Et Støv er dog for svagt . . . .

Adam.

Formastelige, tie!
Følg snart Mandinde! snart!

Han

Han tager hende ved Haanden, og ledsager hende udaf Skuepladsen imod hendes Villie. Hun giver dette sidste tydelig tilkiende, ved den Maade, paa hvilken hun følger ham, og ved de smagtende Blik, som hun bestandig kaster til det forbudne Træ. Hans Skrek giør, at han ikke bemerker det. Han raaber, i det han saa got som trekker hende ud:

O Herre! leve vi?

Ende paa fierde Handling.

Mellemsang.

Skuepladsen forestiller den Egn, hvor det forbudne Træ staaer. Baal er kommet tilbage, for at blive bestyrket af Satan i det Haab, som Moloch alt har givet ham; men da han ikke seer denne Aand, som har skiult sig af Frygt for Manden, sætter han sig, for at oppebie ham, og synger imidlertid følgende

Arie.

O Glimt af Fryd, som Diet neppe taaler!
O svage Haab, hvi qvæler du mit Bryst?
Hvor flyer jeg hen forfulgt af Glædens Straaler?
Hvo skiuler mig for den, som slaaer med Lyst?
Fuldkomne Hevn; du Guders sande Føde,
O søde Hevn, og jeg skal smage dig!
Men knus mig Torden, at, om Manden døde,
Lyst, himmelsk Vellyst ei vanærer mig!

Men Lyd, som af en krybende Forræder,
Blev hørt i Busken. Stille, Slave, stille!

Bev

Vov ei at nærme dig, hvor Helten synger
Sin Hevn og Guders Fald!

(I det han bliver Satan vaer.)

Men Satan, skiul dig, Harm, endnu en Time!
Kom Yndling, kom at jeg maae høre,
Hvor let Mandinden lader sig forføre?

Satan.

Ak! hænger Vegten ei i lige Skaaler?
Lyst, Haab og Stolthed tynger i den ene,
Paa hvilken jeg af alle Kræfter trekker,
Men Manden, og een, som er meer end Manden,
Ak, Herre, Naaden tynger i den anden.

Baal.

Forvovne! du tør nævne Naade,
Hvor Hevn og Skrek forkynde mig!

Satan.

O Helt! jeg dræbte dig af Vaade,
Din Skrek var snart ukiendelig.

Baal.

Dumdristige!

Satan.

Storpralere!

Baal.

Min Arm!

Satan.

Hvor sterk?

Baal.

Baal.

Min Harm!

Satan.

Jeg døer.

Baal,

(i det han springer frem imod Satan.)

Ha, Slave, skielv, og lær, om den foragtes bør!

Det seer ud til en Strid imellem disse to onde Aander, da Obaddon opirret over deres Nærværelse gaaer frem af sit Skiul, dog da Magten i den Henseende er ham forbuden, lader som han ikke seer dem, og siger:

En Røst, som Ondskabs Røst! en Lyd af Strid!

De flye begge, og raabe intet uden:

Ak!

Obaddon.

Herre! Hevnens Gud, hvor lang er Ondskabs Tid?
Men jeg? Den stille Vellyst sniger
Omkring mit Bryst. Obaddon sover,
Dybt slumrer han, og drømmer Fred og Medynk,
Og velter sig blant Edens kielne Roser,
Og ønsker at de ikke visne!
Ha! Dødens Engel! om de falde!
Da! men udrust dig først med Harm!
Da døe de! Døden døe do, om de falde!
Men, Herre, lad dem ikke falde!
Dig, Godhed, skal min Aand paakalde,
Og dig, Retfærdighed, min Arm! —

Arie.

Arie.

Skrekkende Straaler forkynde mit Komme,
Dræbende Tordener buldre min Harm,
Røsten af Herrens retfærdige Domme
Brøler, saa snart jeg opløfter min Arm.
Men en fremmed Kraft af Jorden,
Kraft, som giør den Stærke svag;
Edens Lust har qvalt min Torden,
Skygger bøde for mit Slag.

Ende paa Mellemsangen.

Femte Handling.

Skuepladsen er uforandret, som i de fire første. Handlingen aabnes af Adam og Eva. Begge Skytsengle blive staaende i Indgangen ved den Side af Skuepladsen, hvor Obaddon har skiult sig. Deres dybe Taushed og nedslagne Mine viser efterhaanden den meest grundede Frygt og den kierligste Medlidenhed. Dog er Irmiel den eneste, som undertiden oploefter Oinene, for at see til sin Ven og udstrekker Armene for at vinke af ham. Ithuriel vender Ansigtet bort ved Mandindens første Ord, som ere følgende:

Lad Himlen tordne Skrek! Mit kiekke Hierte hæves
Ved dens Misundelse, den truer mig forgieves.
Mit Forsæt vakler ei, om Døden synlig stod;
Saa var dog alt min Lyst forhærdet derimod.
Men Manden græder. Gud! min Adam fælder
Taarer!

Adam.

Som overtale?

Eva.

Eva.

Ak!

Adam.

Som røre?

Eva.

Meer! som saarer!

Ak! Adam, Adam! min . . .

Adam.

Din Mand, ham haber du!

Dit Hiertes Lyst.

Eva.

Du var . . . .

Adam.

Skrek!

Eva.

Ak! du er endnu.

Adam.

Jeg bad Gud om dit Liv,

Eva.

Og fik det mig til Smerte!

Adam.

Var ei dit Hierte mit?

Eva.

Og du har knust mit Hierte.

Du kan forbyde mig — en Frugt! — at ligne Gud!

Adam.

Jeg byder ei — mit Suk . . . .

Eva.

Dit Suk er meer end Bud.
Men Adam vær en Mand! Bryd Frygtens tunge Lænke!
Tænk ....

Adam.

Gud! at tænke Synd! Før vil jeg aldrig tænke.
Dit Bud ....

Eva.

Et Træ forbudt, naar Haugen kaldes vor?
Kun Slaven lyder blind, og spørger ei hvorfor!
Hvorfor just dette Træ? See Frugterne! hvor smukke?
De tænde Sielens Lys. Døm, om de samme slukke?
De vise got og ont; men hvem ifald vi døer?
Min Adam, det er Ting, som undersøges bør.

Adam.

Hvad undersøge? Skrek! hvorledes vel udtyde
Det rene Forbud?

Eva.

Sandt! det synes at forbyde;
Men ....

Adam.

Ak! forvovne men!

Eva.

Min Ven forklarte det.
Hvor

Hvorledes denne Frugt er Død for Mennesket?
Man . . . .

Adam.

Den Forbandede!

Eva.

Hvi søger du med Smerte
En Fiende? hvi betog Mistanke Mandens Hierte?
Betænk det! Taler han, og Herren sig imod,
Og negter vel min Ven, at Skaberen er god?
Den tykke Blindhed selv, som Frugten kan betage,
Forkaster han ei reent. Han byder ei at smage.
Hans Ord er Mandens Ord, at rolig Nøisomhed
Giør den lyksalig nok, som intet bedre veed.
Har Herren ikke sagt: paa den forbudne Stamme
Groer Kundskabs Frugt; men han bekræfter ja det samme:
At om vi smagte den, vi skulde kiende meer,
End det vor spæde Syn i Edens Skygger seer;
At vor Uvidenhed om meer og disse Skygger
Et billigt Skiul for Gud og Thronens Glæde bygger;
At han ei troede selv, at vi taalmodig saae
Det, som vi ikke har, og det vi kunde faae;
Og negtede han vel hans Ord? At vi ophørte
At være Mennesker, om vi ved Frugten rørte?
Det kalder han at døe; thi ellers siger han:
At intet, som er skabt, til intet giøres kan.
Vi ligne Guder!

 Adam.

Adam.

Skrek!

Eva.

Kan Kundskab giøre mindre?
Et Onde, som er seet, kan Viisdom best forhindre.
Og tabes det vi har, ved andet, som vi seer?
Da kan vi, om ei faae, dog vist betragte meer.
Og Gud! da skulde din lyksalige Mandinde
Betragte den, som hun tilbeder nu i blinde!
Da skal jeg see min Gud! og kiende Godheds Vei,
Og prise den! og da! ha Fryd! hvi døer jeg ei?

Adam, (bevægeligt.)

Og du vil holde op at være min Mandinde?

Eva.

Jeg? Himmel!

Adam.

Vov da ei!

Eva.

Om vove var at vinde?

Adam.

Ak om! men grumme om; som Sielen gyser ved
Ifald.... men Tanke flye, for denne Mulighed
Mandinden — flydet, flyder Taarer! ak min Glæde
Om — ak! — men da skal Evigheden see mig græde
Du kan ja tabe — Gud! og jeg skal aldrig see..
Hvor fæl en Mulighed? hvor grusomt et Maaskee
Jeg elsker dig — jeg elsker — see de ømme Taarer

Eva

Eva.

De! ak de qvæle mig. Men steds at blive Daarer!
Steds blinde! steds i Frygt! steds skielve for et Bud!
Og aldrig, aldrig meer, at torde ligne Gud!

Adam.

Du ligner ham.

Eva.

Han blind?

Adam.

Hvor klare Bække rinde,
Der følg mig hen at see, hvor smuk du er, Mandinde!
Han seer ei meer end sig.

Eva.

Og, det er stort han seer!
En herlig Gud! men jeg? høit, et oplivet Leer!

Adam.

Forvovne, det er Tid, at stille Herrens Vrede;
Foreen dit Suk med mit!

Eva.

Hvorfor? hvorom at bede?

Adam.

Dit Liv, dig, Mandens Fryd!

Eva.

Ha! Livet er en Last!
Blind i en Evighed? Nei! bedre død i Hast!

Adam.

Du døe!

Eva,

Eva, (med Taarer og meget kielent.)

Ja, lever jeg, da er det dig til Glæde;
Dig, hvis Fornøielse det er at see mig græde.

Adam, (heftig.)

Velan! og om jeg døer, da døer jeg best for dig.

Eva.

Skrek! Adam, du at døe!

Adam.

Og du at dræbe mig!

Eva.

Jeg dig? jeg Manden? Gud! og Smerte, som bespænder
Mit Bryst! men Sielen døer, ak Himmel, ak jeg kiender,
Jeg føler Skyldens Vægt. Ja, Mand, ja, jeg har stræbt
At dræbe dig — jeg dig — jeg vilde have dræbt.
Forlad! nei straf! dræb! glem! da først kan du forlade.

Adam.

Min Kierlighed ....

Eva.

Nei Had! Jeg vil at du skal hade!
Had mig! forglem mig! flye! det er et vanskabt Dyr,
Det er Naturens Skrek, jeg er den, som du flyer.
Jeg, som har hadet dig, jeg, som har vildet døde.

Gaae,

Gaae, gaae, beklag dig! gaae, siig Himmelen min Brøde,
Og siig til Dyrene, og til de mindste siig:
At jeg, det fæle Dyr, har vildet dræbe dig!
Du tier Adam!

Adam.
Ak!

Eva.
Og Taarer i dit Øie!
Du græder Adam!

Adam.
Ak! hvor dybt? hvor dybt nedbøie?

Eva.
Og du kan elske mig? dit Suk?

Adam.
Er meer end Ja.

Eva.
Du elsker mig endnu! hvor rolig døer jeg da?
Ja! voxer Dødens Frugt, paa de forbudne Grene,
Da skal den dræbe mig! men dræbe mig alene!
Da vil jeg døende dog komme glad ihu,
At Adam, at min Lyst, er ikke død endnu.
Og, naar dit kielne Suk, naar dine Taarer rinde,
Og naar du kalder mig den sidste gang Mandinde;
Skal min halvdøde Mund udstamme: Himmel giv,
At min Lyksalighed blev lagt til Adams Liv!

Adam.

Adam.

Lyksalighed! du død!

Eva.

Blev da Naturen øde?

Blev Muligheden tom? —

Adam.

Hvad muligt, om du døde? —

Eva.

En anden jeg, og een, som giør dig lykkelig.

Adam.

Skab Verden fuld af Fryd! men ingen Fryd for mig!
En Tomhed seer jeg alt omspænde Sielens Øie.
Jeg savner dig, o Skrek! og intet kan fornøie,
Og alting fattes mig, og Godhed selv er tom,
Og Glæden daaner i det Skiød, hvoraf du kom.
Da skulde tykke Skyer, og Mørket see mig græde,
Og jeg forgieves lede om min døde Glæde!
Da, skiul dig Soel, og flye! og flye bag Biergene!
Jeg seer min Fryd ei meer, og jeg vil intet see.
Du døe!

Eva.

Jeg døer kun halv, det søde halve Hierte
Vil leve efter mig, og være . . . .

Adam.

Mig til Smerte,
En beesk Erindring om sin tabte halve Deel.
Gud! Jeg at leve halv! før! ak! før døe jeg heel!

Eva.

Eva.

O rene Kierlighed, som ingen Flamme laaner
Af Viisdoms Slutninger, hvori mit Hierte daaner!
Og Adam kan jeg troe; dit Hierte tvivler ei,
Naar Eva viser Død; og Himlen Glæde?

Adam.

Nei.

Eva.

Men Adam lev! fat Mod! thi troer du! at jeg
stræbte
Saa heftig efter Død, og efter Frugt, som dræbte?
At døe var mig en Skrek, og om jeg loe derved;
Var det ei Rædsel nok, at Adam døde med?
Du hørte Himlens Bud, og troede hvad du hørte.
Vel! thi hvorledes troe, at Himmelen forførte?
Men hvad forførte mig? Jeg veed, hvem af os to
Kan feile? Hvad er vist, at vide eller troe?
Ja, om der skiules Gift i denne Guders Føde,
Da vil jeg dræbes først. Bie Adam! om jeg døde,
Da kan du flye endnu. Vent!

Adam.

Jeg forlade dig?
Men Eva . . . .

Eva.

See og flye, ifald den dræber mig!
Jeg tør, ja, see jeg tør!

Adam.

Adam.

Skrek!

Eva.

Den uvisse vanker;

Min trygge Sikkerhed bekræfter mine Tanker.

Jeg — see nu er det giort.

Hun har virkelig smagt den, og dette sidste siger hun med en Stemme, som allerede synes at forraade Beængstelse. Ithuriel sukker temmelig høit, løfter Hænderne op imod Himmelen, og gaaer. Irmiel, som seer, at hans Ven staaer paa Pynten af Afgrunden, udtrykker sin Frygt med de heftigste Bevægelser. Han vil kalde; men det er ham ikke tilladt. Han vinker; men Adam, som har besluttet at dele sin Mandindes gode eller onde Skiebne, har ikke sine Øine vendte fra hende. Paa den anden Side af Skuepladsen lader nogle af de onde Aander sig af og til see; dog med den største Forsigtighed. Mandinden, som endnu ikke vil troe det, hendes Hierte synes at føle; har ikke smagt Frugten selv, førend hun rekker sin Mand den og siger:

Min Adam, frygter du?

Adam, (i det han spiser.)

Døm om min Kierlighed, af det jeg øver nu!

Irmiel.

Ak! Adam!

Solen skiuler sig bag de forskrekkeligste Skyer. Jorden ryster, og en heftig Storm, som reiser sig med et, synes at true alting med en hastig Undergang. Adam og Eva ere maalløse. De see forskrekkede til hinanden; og Mandens Øiekast synes selv at være bebreidende. Irmiel holder efter det sidste Udraab Haanden for Øinene.

Den

Abildgaard inv. Clemens Sculps.

Den forfærdelige Obaddon nærmer sig; hans opløftede Sverd blinker alt over Mandens Hoved; og Biergene give Gienlyd af den skrekkelige Røst, hvormed han raaber.

Døe Rebel.

Adam.

Mandinden! — Gud! —

Obaddon.

Hans Torden
Skal knuse dig. — Døe!

Adam omfavner sin Mandinde, for at give hende en Art af Trøst, som han selv fattes, eller rettere for ikke at skilles fra hende i en Død, som han ikke troer at kunde undgaae. Men det bliver ikke længe mørkt. Obaddon vender sig om, for at see hvor det stærke og usædvanlige Lys kommer fra, som med et oplyser Jorden. Han seer, at det er en Aand, og en stor Aand. Han kiender ham ikke, og staaer atter i Begreb med at knuse de zitrende Mennesker, da den ubekiendte griber ham i Armen og raaber:

Holdt!

Adam.

Hvor er et Skiul i Jorden?

Manden og Mandinden, som see den ubekiendte Glands, og ikke længer føle Dødens overhengende Skrek, betiene sig af dette gunstige Øieblik for at flye. Uvisse hvorhen, flye de til den Skov, hvor de onde Aander har skiult sig. Det er i et Øieblik, at Obaddon seer sit Sverd udrevet af sin Haand, og at den ubekiendte er forsvundet. Efter nogen Taushed raaber han:

Han flyer, og see mit Sverd udrevet af min Haand!
Hvo var saa dristig? Gud! saa sterk er ingen Aand.

Du,

Du, som jeg kiender ei, som Synet neppe taaler,
Flye! Kiul dig for min Harm i underlige Straaler!
Men hvo du er, da viid! du bryder Herrens Fred!
Jeg gaaer at klage dig for hans Retfærdighed!

(Han farer af med et stort Bulder.)

Irmiel.

Den Dag er stedse mørk.

Begge de Faldne, som i deres Flugt til Skoven, ere blevet omringede af de onde Aander, have revet sig løs fra dem, og komme hastig løbende ind paa Skuepladsen. Satan forfølger dem og raaber:

Hvorhen?

Adam.

Bort! bort, Forræder!

Satan.

Kom! følg mig! er det dog for sildig at du græder?

Adam.

Bort!

Fredens Aand gaaer imellem dem, da Satan er nærmest ved sit formeente Bytte. Adam og Eva falde paa Knæ, ved den anden Ende af Skuepladsen saaledes, at de vende Ryggen til dem; og holde hinanden fast indsluttede i Armene. Irmiel holder Forføreren fast, og siger til ham:

Holdt Tyran! din Magt er ei saa stor endnu.
Før Dommen faldt . . . .

Satan.

Hans Synd!

Irmiel.

Gud . . . .

Sa-

Satan.

Og hvad haaber du?

Irmiel.

Gud kan . . . .

Satan.

Din Gud er stærk, men er han ei retfærdig?
Og troer du, Hevnens Gud beskiermer en uværdig?
Mon han, som knuser os, som er for evig døv
Mod Aanders Klageskrig! mon han vil skaane Støv?
Jeg kiender Godheds Magt. Alt, hvad han længtes efter,
Var at benaade; men det overgaaer hans Kræfter.
Hans Væsens Hellighed besmittes ved at see,
Et Gran ustraffet Synd hos den Gienstridige.
Han er sig selv en Lov — han . . . .

Irmiel.

Nedrige, du viser,
Hvorledes Ondskab selv sin strenge Herre priser.
Du kiender Vredens Magt, du føler, at din Gud
Vil aldrig skaane dem, som trodse mod hans Bud.
Vel! føl din Dom! og skielv for den, som evig hevner!
Men viid, du kiender ei den Godhed, som du nævner.
Et Dyb, et saligt Svelg, hvori min Aand forsvandt,
Hvis Bund ei Verdener, ei Evigheder fandt!

Satan.

Som kan opsluge Synd?

Irmiel.

Irmiel.

Viist aldrig din! Bedrager!
Nei! naar du nævner den, forøges dine Plager!
Synk i en evig Skrek! See! Godhed, Godhed selv
Kan ikke hielpe dig. See det Tyran, og skielv!

Satan.

Men ham?

Irmiel.

Jeg veed hans Synd, hans Dom; men Medynk raaber
Endnu for Adam. Hør! ja hør det, at jeg haaber!

Satan.

Velgrundet! og hvorpaa?

Irmiel.

Han er forført af dig.
Dig Himlens Afskye — Had — mit Had opmuntrer mig.
Om Suk, Cherubers Graad, om Himlen kan afbede,
Og er et Middel til, som stiller Herrens Vrede;
Ja Herre, kom min Bøn, min Fryd, min Evighed....

Satan.

Et værdigt Offer, at forsone Thronen med!

Irmiel.

Nei! en fortørnet Gud! hvad er jeg, at jeg taler
Til ham, som Himle flye, saa snart hans Vink befaler?

ykksalig, Himlens Fryd, sin store Skaber værdig,
Min Ven, ak! hvilket Navn! skal jeg forglemme dig?
Nei! hed endnu min Ven, til det forbydes mig!
Min, min fortabte Ven! ak! hver en Tanke saarer.
Ja! Glæden mørknedes, Cheruben fælder Taarer.
O Gud! Ak, Adam, at, ak Adam, at du ei,
Ei kunde see dit Vel, og følge Livets Vei!
Vaagn Adam! vaagn min Ven! at jeg endnu maae
kiende,
Endnu engang min Lyst, ak! førend den faaer Ende!

Han berører dem med den Palmegreen, som han holder i Haanden, og de vaagne. Men saa snart de blive ham vaer; holde de Hænderne for Øinene, og Adam raaber, i det de undflye:

Gud! Irmiel har seet, han seer os! hvilken Skam!
Ak! skiul mig, skiul mig, Bierg! ak skiul mig dog
for ham!

Irmiel, (som først tier noget, og seer efter dem.)
De Ulykksalige! de flye! Ak alt for silde
See de; dog see de det, at de har handlet ilde.
Et Haab! men, ak hvor svagt! de brød den Herres
Bud.
Gud vred! Gud fordrer Hevn! Hvad kan forsone
Gud?
Gienstridighed er Synd, som Døden kun forsoner.
Nei! græde vil jeg. Slaae, min Cithar, sagte Toner,
At Urims glade Chor ei hører dig! min Ven!

Men stille, at det ei blev hørt i Himmelen!
See! Manden er ei meer. Hør, Blomstret halv
dødt klage
Paa Slangens grumme Tand. Hvo redder nu de
Svage?
Det er ei meer, og see! den Rose var min Lyst,
Om den jeg sagde, du skal blomstre paa mit Bryst
Den er ei meer. Min Aand beklager Cedrens Skygge,
Om den jeg sagde glad: herunder vil jeg bygge.
Den faldt, et graadigt Dyr oprev hens sterke Rod;
Men jeg vil græde der, hvor før min Ceder stod.
See! gaaer den tause Død, ei langsom over Jorden?
Skiult i en skrækkom Nat bereder den sin Torden.
Den skielvende Natur seer den, og skuer ned,
Og søger Skiul i sig for Guds Retfærdighed.
Men Herrens Haand er tung paa Jorden, høit
ophæver
Han en almægtig Arm, og alt det skabte bæver.
Ak! viis dig ei saa grum! ei saa forfærdelig!
O Godhed! Godheds Gud! kan Vreden skiule dig?

Hidindtil har det forferdelige Mørke altid taget mere og mere Overhaand. Af og til har man hørt det tordne langt borte i den Egn over Herrens Bierg; og et vedvarende Lynild har været det, som meest har oplyst Skuepladsen. Nu bryder Solen igiennem de tykke Skyer; og den opmerksomme Cherub troer at høre nogle glade Stemmer, som dog endnu blive afbrudte ved de sterkeste Tordenskrald. Efter nogen Tausheb siger han:

Men

Men svimler jeg? Den Røst, jeg synes at fornemme,
Er Glædens Røst, o Gud! den glade Aschers
Stemme!
Han! Godheds Sangere! hans Cithar! stille Lyst!
O Haab, som sniger dig i det beklemte Bryst!
Men, hvilket saligt Lys opfylder ei mit Oie?
Ak! Naaden, Naaden selv, som straaler fra det Høie
Op Irmiel! tilbed! op, at din høie Lyd!
Op at! din Godhed! — Gud! — jeg daaner i min
Fryd.
Ret! Gud, Algodheds Gud, er evig, evig værdig,
At være stor, og sterk; og hellig, og retfærdig!
Hans Ære! men, min Lyst! og hvilke mørke Raab
Tør hindre dig? hvo vil misunde mig mit Haab?
Jeg hører Vredens Røst mod Glædens Stemme
vaagne.
Hvad skal jeg? frygte mig? ak! Herre, tør jeg
haabe?
O Godhed overdøv Obaddons grumme Røst!
Byd ham at tie! Gud! mit Haab! min Frygt! min
Trøst!

Gabriel en af de syv og Algodheds besynderlige Tiener, kommer ind fra den Side af Skuepladsen, hvor Adam og Eva før bleve borte. Den reneste Glæde tindrer i hans Oine. Fredens Aand, som er i alt for dybe Betragtninger, til at bemerke dette strax, siger forundret:

Men Glædens Bud! og du tør vove dig til Eden!

Viid Aand, at Sorrig, Graad, og Døden boer herneden!

Gabriel.

O salige, hvor stor er Godhed? ak! hvor stor?
Min Aand er fuld af Ting — Gud! som den neppe troer.

Irmiel.

Kan Adam frelses?

Gabriel.

Haab!

Irmiel.

Han?

Gabriel.

Godhed selv befaler.

Irmiel.

Men siig mig . . . .

Gabriel.

Det er Ting, som ingen Tunge taler.
Et Dyb, et Godheds Svelg, umaalt, og uden Bund,
Et Ord, som nævnes kun med Naadens egen Mund;
Et helligt Rædsel for de allerstørste Magter,
Som kun Eloah selv, og bævende betragter!

Irmiel.

Hvorledes veedst du da? meddeel mig det, du veed!
Dit Haab, ak, hvem kan staae for Guds Retfærdighed?

Ga-

Men svimler jeg? Den Røst, jeg synes at fornemme,
Er Glædens Røst, o Gud! den glade Aschers
Stemme!
Han! Godheds Sangere! hans Cithar! stille Lyst!
O Haab, som sniger dig i det beklemte Bryst!
Men, hvilket saligt Lys opfylder ei mit Øie?
Ak! Naaden, Naaden selv, som straaler fra det Høie
Op Irmiel! tilbed! op, at din høie Lyd!
Op at! din Godhed! — Gud! — jeg daaner i min
Fryd.
Ret! Gud, Algodheds Gud, er evig, evig værdig,
At være stor, og sterk; og hellig, og retfærdig!
Hans Ære! men, min Lyst! og hvilke mørke Raab
Tør hindre dig? hvo vil misunde mig mit Haab?
Jeg hører Vredens Røst mod Glædens Stemme
raabe.
Hvad skal jeg? frygte mig? ak! Herre, tør jeg
haabe?
O Godhed overdøv Obaddons grumme Røst!
Byd ham at tie! Gud! mit Haab! min Frygt! min
Trøst!

Gabriel en af de syv og Algodheds besynderlige Tiener, kommer ind fra den Side af Skuepladsen, hvor Adam og Eva før bleve borte. Den reneste Glæde tindrer i hans Øine. Fredens Aand, som er i alt for dybe Betragtninger, til at bemerke dette strax, siger forundret:

Men Glædens Bud! og du tør vove dig til Eden!

 Viis

Irmiel.

Som med Obaddon streed —
Den tappre Helt! — men hvem?

Gabriel.

Just det, som ingen veed.
Det syntes alle, som vi neppe turde vide,
Naar og hvorfra han kom, og neppe see ham stride.
Vi undrede, vi taug; men lønlig Suk og Bøn
Steeg op for Helten. Gud! hvor var han ikke skiøn?
En Engels Glands mod ham var Skygge, Solen maler
Ei Eden halv saa smuk, saa yndig, naar den daler.
Enhver tilbad ham snart, uvidende hvorfor,
Og alle troede vi hans Strid at være vor.
Det overgik vort Haab. Han vandt. Obaddons Kræfter
Gav da den første Gang til alles Under efter.
Vor Vældige forsvandt, og Dødens grumme Aand
Saae snysende sit Sverd udrevet af sin Haand.
Som Flammen brager op af Dybets svangre Huler,
Saa foer han op, den Aand, hvorfor al Fryd sig skiuler.
Tre gange raabte han paa Guds Retfærdighed,
Og Jordens Grundvold skialv, og Himlen skialv derved.
Da, men o Fredens Aand, du fatter ei min Glæde,
Det Syn meddeles ei. Hvi var du ei tilstede?

Ir=

Irmiel.

Jeg hørte glade Raab.

Gabriel.

Ak! veedst du, hvad vi saae?
Vor Helt, som alt paa Knæ for Dommens Throne
laae.
Før havde Vredens Aand ei forebragt sin Klage,
Før Dekket skiltes, og Eloah gik tilbage.
Da først, da saae vi ham — hvor salig saae han ud?
En Haand mod Mennesket, og en mod Hevnens Gud.
Strar taltes overalt om Fryd, om en Forsoner,
Om Naaden; Urims Chor slog Harpens høie Toner.
Obaddon ene skialv, opløftede sin Arm,
Og græd; hans Røst var høi, men ei som før af
Harm.
Eloah zitrede; men ingen af os kiendte
Den Helt, hvis Ansigt steds mod Dommens Throne
vendte.
Den store Aand, som staaer ved Guds Retfærdighed,
Saae meer end vi; men skialv og blegnede derved.
Da kom et mægtigt Raab: Algodheds Gud er værdig,
At være stor, og sterk, og hellig, og retfærdig.
Og hele Himlens Hær igientog samme Raab,
Til Thronens Skiul faldt ned.

Irmiel.

O Trøst! o saligt Haab!
O Godhed uden Maal! hvor værdig at tilbede?

Ga-

Gabriel.

Men veedst du, Satan vil endnu engang forlede?
Han troer det ikke nok, at Manden syndede,
Men frister ham til Trods og til Fortvivlelse.

Irmiel.

Jeg veed det.

Gabriel.

Ondskab seer, at den, som intet haaber,
Stolt spotter med sin Straf, og selv paa Hevnen
raaber.
Og ofte, naar han troer, at Død dog kun er Død,
Og at den er ham vis, fortvivled meer forbrød.

Irmiel.

Ak! om ....

Gabriel.

Men Godheds Gud, som saae det fra det Høie,
Den — merk, at Synderen var stor i Naadens Øie!
Den sendte mig herned, at byde Manden Trøst,
At han ei anden gang maae høre Satans Røst.
Jeg fandt dem, zitrende, med Dødens Skrek omgivet,
Og neppe gispede de langsomt efter Livet.
De slyngede sig om, og fælles Taarer fløb,
Som for at varme det alt næsten kolde Skiød.
De saae kun Skrek og sig, og sig igiennem Taarer;
Og da forløb i Hast alt Blod de kolde Aarer,
At farve Kinden rød; da kom de først ihu,
At Sielen bluedes, og var ei død endnu.

Da stod jeg over dem, og de fornam min Glæde;
Thi mindre følesløs begyndte de at græde.
De skialv, men ei som før, og saae det kun med
Skam,
At have været viis og dog fortørnet ham.

Irmiel.

Ak see! de komme — Gud! — kom, at de uden
Hinder —
De blues.

Adam og Eva kommer ind. De ere mindre forvirrede end før. Begge de gode Aander skiule sig.

Adam.

Død! nei Synd, hvis Bitterhed jeg finder!
Hvor utaknemmeligt?

Eva.

Ak, Adam, ak vi døer!

Adam.

O Synd!

Eva.

O Skrek!

Adam.

O Svelg imellem nu og før!
Forførerske! mit Liv, min Gud, de første Dage!

Eva.

O Smerte!

Adam, (græbende.)

Giv mig dem, ak, giv mig dem tilbage!

Eva.

Eva.

Og Taarer! nei! o Død! lad Hiertet skilles ad;
Ak Adam, Døden er ei pinlig som dit Had.

Adam.

Forførerske!

Eva.

Jeg døer, og du har knust mit Hierte.
Jeg Ulykfalige, jeg føler dobbelt Smerte.
Jeg taber tvende Liv — min Gud — min Adam vred!
O dobbelt Skrek! o Angst! o Ulykfalighed!

Adam.

Mandinde lev! ak lev! det Hierte, som du saarer,
Det elsker dig endnu, og føler dine Taarer.
Ak! skal min Skrek endnu fordobles ved din Nød?
Du var mit andet Liv, og er min anden Død.
Ak! at jeg døde først!

Eva.

Men Adam, mon vor Skaber
Er ikke mere god? mon den Bundløse taber,
Om han tilgiver os? knæl Adam, og maaskee . . .

Adam.

O svage Haab, o Skam, at faae Forladelse!
Vor Skabere! vor Gud! Godheds bundløse Kilde!
Som gav vort Intet alt! jeg skielver, men for silde.
Ei Frygt bevæger mig. Kan Død forsone Gud,
Da slette Taarer mig med min Misgierning ud!
Uværdig til mig selv! og ikke værd at være!

O

O Skam! o Nag! o Last, som Sielen ei kan bære!
Jeg synker under den. Tag, gode Skaber, tag
Den Byrde! læt min Siel, og lad mig døe i Dag!
Jeg har fortient. O Skrek! o Gud, hvad kan jeg
vente
Af din Retfærdighed? O Dom, som jeg fortiente!
At døe. Var Døden nok! men Vrede! Godhed vred!
Nat skiul mig for mig selv; Død tryk min Tanke ned!
Forførerske! dit Raad, din Bøn, hvorved jeg tørtes!

Eva.

Og hiin fordømte Orm, hvorved min Aand forførtes!
Jeg havde styrt min Lyst, men Gud! jeg tænkte ei..

Adam, (bittert.)

At synde ved dit Ja, naar Himlen sagde: Nei.

Eva.

Ak Adam, Gud er god; maaskee han kan forlade;
Maaskee og mig — min Bøn ....

Adam.

Vor Bøn maae Himlen hade.
Algodhed tordner selv, og vred maae Naaden see,
At den har skabt et Støv til sin Foragtere.
Hver Lyd af Mennesker maae tænde Hevnens Luer.
Hver Bøn, hvert Suk om Liv, med ny Misgier-
ning truer.

Eva.

Et Liv — et Bud endnu!

Adam.

Adam.

Bed! knæl Forvovne, græ
Og er du da bønhørt, gaae, lev, og overtræd!
Jeg veed, at Gud er god — jeg — er det da f
silde? —
Du kan tilgive os — du kan det, om du vilde.
Men Skamfuldhed og Skrek, min Brødes førſ
Frugt,
Erkiender alt for vel din Godhed for misbrugt.
Jeg gyser ved at døe, jeg ſkielver for din Vrede,
Dog overvandt min Skam; jeg vover ei at bede.
O Skam! det ene Bud! — min Gud! min Skabere
Viis nok! lyksalig nok! og nu en Syndere!
Dog, Gode, kan du?

Eva.

Ak!

Adam.

Men nei, mon Herren lover,
Og holder ei sit Ord? Jeg alt for meget vover.
Gud ſkulde lyve? Nei, ak! døe, det Ord er sagt,
Det ſtaaer, og rokkes ei ved Godheds egen Magt.
Dog Gud! tillades Suk og Taarer i din Glæde.
O Herre, kan du taale, at de Faldne græde;
Da merk paa Støvets Bøn! Slaae! ſtraf mig!
tryk mig ned!
Tag al min Fryd! mit Liv! men vær ei længer vred!
Nei,

i, Godhed skiul dig kun! ak! Mennesket, du
skabte,
rtiener ei at sees — vi Usle! vi Fortabte!
:e til de Salige! til dem, som prise dig!
! Himlen gruer for en Utaknemmelig.
əad var den store Ting, du negtede den Høie,
Mand? og hvad var meer, end Herren i dit Øie?
:e den, og døe af Skam! flye for din Skam!
Hvorhen?
l Vreden, Døden. Ak! kun Døden er din Ven.
ud! Herre! hvilket Navn! Gud, som er vred,
som dræber,
:in — men de hellige flyer for misbrugte Læber.
an er ei mere min — dog, grumme Følelser —
kam — Dødens Forbud — Skrek — som tordner,
jo han er! —
an er min Fiende. Jeg kan ønske mig at være?
a! Døden ender snart de Smerter, som fortære.
ıar Dybet vel et Skiul, hvor jeg ei seer min Skam?
r det saa ont at døe, som at fortørne ham?

Den Torden, som hidindtil bestandig er bleven hørt paa Herrens Bierg, tager kiendelig til. Fordoblede Lynild forkynde den tilstundende Dom. Begge Skytsenglene gaaer ind paa Skuepladsen. Satan og hans Følge lader sig see i Udgangen af Skoven. Mandinden holder skielvende fast ved Mandens Arm, og søger ved sine Taarer at opmuntre ham til Bøn. Adam selv viser tydelig sin tiltagende Skrek og Forvirring, og siger:

Algod-

Algodhed; Naadens Gud! ak tør, ak tør vi bed
Eiøivet — kun een Tid — et Haab! — formild din Vre
Ak, Dommen tordner alt, jeg føler alt, jeg døe
Din Godhed, Herre! Skrek! Forbarmere bønhø
Farvel min . . . .

Eva, (grædende.)

Ak min Mand!

Adam.

Farvel!

Satan, (i det han gaaer nærmere.)

Fald ned at knæle!-
Du haaber?

Adam, (uden at see til ham.)

Gud er god.

Satan.

Nei! alt for svage Siel
Mon Godheds Kilde selv afvasker Eders Dynd,
Da den fortørres reent ved stærke Aanders Synd
Nei! Guds Retfærdighed foragter, at I beder,
Og selv i Godheds Dyb er ingen Hielp for Eder.
Hør Dommen tordner alt, og Døden følger den.

Eloah kommer ned i et stærkt Tordenslag. De onde Aa
der flygte hen imod Enden af Skuepladsen; og den
trende Adam vil skiule sig sammesteds. Manbinden
ikke slippe hans Arm. Skytsenglene gaae noget tilsid
og de lade, tilligemed en heel Hob andre gode Aander
Eloahs Følgeskab, see saa megen Urolighed og Fry
som kan passe sig paa salige Venner af en Synder.

Eloa

Eloah.

Hvor est du Adam?

Satan, (til de Faldne.)

Skielv!

Adam.

Hvor flyer jeg? Gud! hvorhen?

Eloah.

Hvor est du Adam?

Satan.

Skielv!

Adam.

Din Skrek, o Død, omspender ...

Eloah.

Hvor est du Adam?

Satan.

Skielv!

Adam, (som tager Eva ved Haanden og gaaer frem.)

O Gud! i dine Hænder.

Eloah.

See Manden frygter sig, saa siger den hvis Magt
Den Onde zitrer for. — Mon han har brudt min
Pagt?

Adam.

Gud! den hvormed du selv forenede mit Hierte;
Og blandede min Lyst. — Ak! da hun først begierte,
Hvor kunde jeg da staae min anden jeg imod?
Ak! jeg har syndet høit; men Gud er evig god.

Eloah.

Eloah, (til Mandinden.)

Og du?

Eva.

Ak! jeg bedrog; men lod mig først bedrage.
Jeg troede Slangens Ord, at det var got at smage.
Den Falske kaldte sig dit eget Sendebud.
Jeg har fortient at døe; men alt mit Haab er Gud.

Eloah.

Saa siger Herren: hvo tør lade sig forlede,
Til at fortørne mig, og trodse mod min Vrede?
See! var det ei mit Ord: o Mand, rør hvad du vil!
Alene Kundskabs Træ skal høre Herren til!
See! svoer jeg ei en Eed, som hele Himlen hørte;
At Døden var dig vis, o Mand, saa snart du rørte?

Satan, (ved Enden af Skuepladsen.)

Triumpf!

Eloah.

Uskiønsomme, saa lyder Hervens Dom:

(Begge de Faldne og begge Skytsenglene knæle.)

Det blive Støv igien, som før af Støvet kom!
Dit Legeme, o Mand, som Rigdom ei kan mætte,
Skal Hunger, Uselhed, og meget Arbeid trette;
Da først skal Jorden frit oplade dig sit Skiød,
Naar du er Jord som den. — Det er den første Død.
Din Lyst Mandinde skal forkynde farlig Smerte!
Dit Hiertes Frugt, dets Fryd, skal brænde paa dit Hierte!

Du

Du har forført din Mand, nu vær hans Underdan
Indtil du skilles fra det jordiske som han!
Faa, men besværlige skal Støvets Dage være!
(Efter en Pause.)
Men Mand, du har en Siel, som intet kan fortære,
Indblæst af Herren selv, bestemt til Evighed.
Dens Død . . . .

Irmiel og Ithuriel.

Ak!

Eloah.

Var især min Trusels Diemeed.

Satan,

(som kommer frem med den yderste Frekhed.)

Var? nei Retfærdige, som aldrig eftergiver,
Dit Ord skal staae ved Magt! den var, den er og bliver.
Jeg fordrer det.

Eloah.

Og du, som ønsker disses Død;
Hvad Aarsag?

Satan.

Spørg kun ei! du veedst, at Hevn er sød.
Men ei at tale meer; om Gud vil holdes værdig
Til Lov, til Dom og Straf; da blive han retfærdig!
Hans Ære fordrer det; han selv, ja han har sagt;
At eftergive Synd staaer ei i Naadens Magt.

Eloah.

Og om en anden Aand tilbød sig at forsone?

Satan.

Ha! hvo var værdig, og tør staae for Dommens Throne!
Døe Døden!

Irmiel og Ithuriel.

Naade!

Satan.

Død!

Eloah, (til Satan.)

Holt! styrt Forbandede!

Satan og hans Følge falder ned i Afmagt. Himlen aabnes, og den første af de Cherubim, som synger Algodheds Lovsange, lader sig see i det Høie. Hans Skikkelse er en af de allerprægtigste. Han er omringet af utallige Engle, som ligge paa Knæ, og i det de med oprakte Hænder give den helligste Forundring tilkiende, stirre paa den Kulde, som han holder i Haanden, og viser ned imod Eden. Paa denne Kulde staaer med store gyldne Bogstaver: Altsaa elskte Gud Verden, at han gav sin enbaarne Søn, paa det at alle de, som troe paa ham, ikke skulde fortabes, men have det evige Liv.

Eloah, (pegende derop, til Adam:)

See den, som bar din Straf!

Adam.

Min Gud! min Frelsere!

Ende paa femte Handling.

Slut-

Slutningssang.

Skuepladsen forestiller Herrens Bierg. Toppen er fuld af de salige Aander, som prise Guds uendelige Godhed. Omtrent i Midten seer man Irmiel og Ithuriel, og ved Foden knæler Adam og Eva.

Chor,

(af de salige Aander oven paa Bierget.)

Altsaa elskte Gud Verden, at han gav sin enbaarne Søn, paa det at alle de, som troe paa ham, ikke skulde fortabes, men have det evige Liv.

Irmiel.

O Sangere, hvis høie Harpe lærer
De sidste Hvirvler Evighedens Under!
I, som besynger Natten, og det gamle Chaos,
Begyndelsen, og Cherubimers Fødsel,
Og Ordet, da han med almægtig Torden
Fremkaldte Himmelen og Jorden!
Og I, som bristig med harmonisk Bulder,
Besynger Stridens Dag, og Almagts Vrede,

Og mægtige Kæmpers Fald!
Og I, som forsker i det Dybe,
Og synger Skiebnens mørke Sange,
Naturen og den underlige Kiede,
Som knytter Ting ved Ting!
O Sangere, hvem har saa høie Toner,
At han besynger Menneskets Forsoner?
Hvem rører værdig ved de gyldne Strænge,
At synge Godheds Magt?

Efter en temmelig lang Pause gaaer den største Cherub frem og synger:

Gud er død for Synden.

Chor.

Gud er død for Synden.

Ithuriel.

Da Godhed skabte Millioner
Beqvemme til Lyksalighed,
Da tabte jeg mig i det Høie,
Forundret svimlede mit Øie
Imellem Skabningen og Gud.
Men nu, da Naaden selv forsoner
Den Synd, som den fortørnes ved,
Nu seer jeg intet i det Høie,
Nu dæmmer Godhed for mit Øie,
Og alt det skabte slettes ud.

Adam.

Jeg stod paa Pynten af en bundløs Afgrund,
Forfulgt af Almagt, trykt af Herrens Vrede,
Og ved min Side zitrede Mandinden.
Men under os opvoxte grumme Luer,
Og udaf Luen brølte grumme Kæmper,
Som kom, for at opsluge Rovet.
Da skreg jeg i min Angst: ak! hvo kan frelse;
Ei fra de grumme Luer,
Ei fra de grumme Kæmper,
Men fra min Skabers Vrede?
Men Himlen taug, og ingen var, som turde
Gaae frem, at frelse mig for Almagts Vrede.
Og Almagt kunde selv ei frelse for sin Vrede.
Da saae jeg Naadens Straaler — Guds enbaarne,
Den eneste, som kunde frelse,
Var skiult i Naadens Straaler.
Da kom han fuld af Medynk over Støvet,
Og frelste det, og stod for Almagts Vrede,
At den ei slog os ned i Dybet.
O Gud! du er for stor til vore Læber;
Men Hiertet, Hiertet stræber
Til sin Forløsere!

Hvo fortæller, at den Høie
Døde for et Menneske?

Eva.

Eva.

Hiertet føler, og mit Die
Græder sin Forløsere.

Begge.

Munden stamme Glæden ud!
Evig, evig gode Gud!

Chor.

Evig, evig gode Gud!

Ende.

Lyriske Sager.

Passions = Cantata *)

opført i Fasten af det musikalske Selskab paa Bryggernes Laugshuus. 1768.

Første Afdeling.

Chor.

Vor Harpe er bleven til Sorg, og vor Orgel til grædendes Lyd.

Arioso.

*) For at undskylde en Deel, som kunde synes twungen i denne Cantata, og især Slutnings-Choret i den første Afdeling, maa jeg anmerke, at Musiken var forfærdiget førend Poesien, den samme nemlig: som blev opført paa Christiansborg ved Hoisalig Kong Fredrik den Femtes Liigbegængelse. Min Ven, salig Hr. Capelmester Scheibe, som elskede med Rette denne fortreffelige Musik, bad mig rette mine Ord derefter, og det kunde ikke

Arioso.

I Kedrons stille Dale
Er hørt en rædsom Tale;
Thi Herrens Hellige
Er falden.

Chor.

Ak! Herrens Hellige er falden.

Guds Vredes Straaler brænder over Horeb;
Og Solen skiuler sig for Herrens Ild!
Flye! flye o Jord!
Lad Chaos skiule dig for Hevnens Domme! —
Opirred' Almagt! — Flyer I Verdner! —
Men stille Skrek omspender al Naturen;
Thi Dødens Engel staaer for Herrens Ansigt,
Og see, hans Sverd er alt strakt ud til Mord.
Gud! — Hvem? — men Sielen svimler!
Skal Verdner døe? skal Aander slettes ud?

Aria.

---

ikke skee uden kiendelig Tvang. Dette er den beqvemmeste Plads, jeg kan betiene mig af, til at bevidne, om mueligt, Efterverdenen min Taknemmelighed imod denne høist fortiente, og som jeg frygter, for lidet paaskiønnede Mand. Han var mig en Fader og det er vist, at om der findes noget i mine poetiske Arbeider, som i Hensigt til det Musikalske kan fortiene Bifald, saa har jeg hans lærerige Omgang, hans kierlige Underviisning ene at takke derfor.

Aria.

Græder I, som boe paa Jorden!
Taarer' dæmper Hevnens Torden!
Skabning frels din Skabere!
Thi mod Ham alene brøler
Almagt Vredens Torden ud.
Men af Skiønsomhed og Glæde,
Vil jeg evig, evig græde
Hos min Siels Forløsere,
Naar mit trygge Hierte føler,
At min Synd fordømte Gud.

Jeg seer Ham. Gud! og denne er min Skaber!
Og Ham, som bød, at Verdner blev af intet!
Og Ham, som Myriader tiene!
Hist gaaer Han som den groveste Misdæder
Forhaanet, blodig, fuld af Strimer,
Nedtrykt af et vanæret Træe.
Af Støvets Børn og af en Orm fordømt,
Opløfter Han sit matte Øie
Forgieves, for at frelses fra det Høie.
Skrek skiuler Jehovah, og Synd og Dom
Omspende Skaberen.

Aria.

Hvo kan bestaae for en almægtig Vrede,
Og knuses ei, naar Herrens Torden slaaer?
Hvor skal vor Siel om Skiul og Frelse lede,
Naar

Naar ved hans Vink en Solekreds forgaaer?
Da stod Imanuel, Retfærdigheds Forsóner.
Guddommelige Helt, hvo var saa stor som du?

Chor.

Du, som i bitter Harm nedstyrter Lysets Throner,
See til vor Frelsere, vor Klippe staaer endnu.

Forhænget revner, og en hellig Flamme
Igiennemtrænger det rædsomme Mørke.
En stille Majestæt omringer Golgatha.
Han døer, og al Naturen bæver,
Og Herrens Rædsel hviler over Jorden,
Og Slangen daaner i sin mørke Hule.
Nu seer Han kierlig ned til sine Fiender,
Og salig Glæde tindrer af Hans Øie,
At Han har frelst dem ved sin egen Pine.
Glad raaber Han: Det er fuldbragt!
Nu bøier Han sig ned. Nu døer han.

Chor.

O stille Skrek! Guds Rædsel! Hiertet standser.
Veemodig Smerte qvæler alle Sandser.
Forgieves at vi op mod Korset seer!
Uskyldigste! vor Trøst! Du er ei meer.
Lad bittre Taarer blende vores Øie!
Fortiente Smerter døve Sands og Siel.
Vor Gud! vor Fryd! hvad kan os nu fornøie?
Vor Frelser, ak! vor Glæde, ak! Farvel.

An=

Anden Afdeling.

Chor.

De skal udbrede din store Godheds Ihukommelse, og synge med Fryd om din Retfærdighed.

Arioso.

Han fandtes ene værdig,
At agtes for retfærdig,
Han faldt foruden Synd
I Graven.

Chor.

Han faldt foruden Synd i Graven.

Jeg saae: og Mørkets grumme Kæmpe
Igiennemløb med et forvirret Øie
De sorte Rulder, hvori Satan skriver
Den mindste Synd, som Adams Børn begaae.
Og Vredes Straaler skiød fra Kæmpens Øie.
Saa skar han rasende med Tænder,
Og raabte høit, og bandede fortvivled
Ham, som frembragte Himmelen og Jorden,
Og raabte atter med en gruelig Røst:
Han er her ei — Han er foruden Synd!
Og Helvede gav Gienlyd af hans Røst:
Og i Afgrunden hørtes mange Stemmer,
Som skreg: Gud=Mennesket er uden Synd!
Da svarte Cherubs Chor i glade Toner:

Halle=

Hallelujah! Du Menneskets Forsoner!
Og Du, som er befundet uden Synd!

Chor.

Hallelujah! Du Menneskets Forsoner!
Og Du, som er befundet uden Synd!
Hallelujah!

Aria.

Slaae Cithar, slaae i sagte Toner,
Og syng om Menneskets Forsoner,
Og om det rene Offerlam!
Opløft dit taareblendte Øie,
Og see, hvorledes i det Høie
Retfærdighed omfavner Ham!

Chor.

Slaaer Harper, slaaer i høie Toner,
Og synger om vor Synds Forsoner,
Og om det rene Offerlam.

Langt under Chaos'er de mørke Huler
Hvor Synd fortvivled skiuler sig i Plager
For Himmelen og for Algodheds Straaler.
Her boer den stolte, fordum Lysets Kæmpe,
Og Satan, og den grumme Moloch,
Og Millioner styrtede Rebeller
Omkastes her blant Svovelhavets Bølger.
Derhen, I Adams Børn! Retfærdigheden kalder.

For-

Fornam I ei den Røst i Moders Liv,
Som raabte: bort til de Fordømte!
Saa tordnede den store Vredes Engel.
Men Godhed svarede mod Vreden,
Og Naadens Straaler skiulte Jorden,
Og Vreden stred med Naadens Fyrste,
Og, ak! vor Helt var saaret! Ak, han døde!
Men frygt dig ei! thi Seiersfanen flyver.
Hør Myriaderne, som raabe:
Triumpf! Han vandt! Frygt ikke Vredens Torden!
Triumpf! — Triumpf! — og Fred paa Jorden.

Chor.

Triumpf! Triumpf! og Fred paa Jorden.

Tredie Afdeling.

Aria.

O Graad, du Glædens tause Tolk,
Prent Saligheder i mit Øie!
Raab Taare: Frelse fra det Høie!
Og Støvets Børn er Herrens Folk!
Naar Hevnens Tordenflammer brænder,
Da er jeg tryg i Jesu Hænder,
Og hører ei den Piintes Graad.

Trods! vil jeg ned mod Satan raabe,
Hvad Seier har du nu at haabe?
Og trods, o Død! hvor er din Braad.
O Graad, du Glædens tause Tolk,
Prent Saligheder i mit Øie!
Raab Taare: Frelse fra det Høie!
Og Støvets Børn er Herrens Folk!

Men Himlen taug, Seraphen selv holdt inde,
At tordne ned mod Dybet.
Og Asaphs Chor og Citherne var stille.
Thi Eliel, som synger Herrens Sange,
Og taler om de underlige Ting,
Og om det Høie, og det Dybe,
Og det, som ingen Skabning fatter,
Og Gabriel, den store Glædes Engel,
Stod op for Thronen med de gyldne Harper;
Da svarede den stærke Aand og sang:
Hvo fatter Lammets Godhed?
Og at den Evige var død for Støvet,
At Helligheden bar paa Verdens Synder,
Og at den Faldne reiste sig igien?
Men Glædens Engel og de glade Aander
Opfylder Himlene med Lammets Roes.
Og Jorden skingrede af Lammets Roes.
I Dybet selv udbrøltes Lammets Roes.

Arioso.

Lad Himlene fornemme
Den Frelstes glade Stemme!
Og merker Støvets Sang
Om Lammet!

Chor.

Op! merker Støvets Sang om Lammet!

Stor var Han, fød af Evigheders Fader.
Selv evig, Først blant alle Aander.
Han skabte Seraphim og Himlens Kæmper;
Og han nedstyrtede de stolte Fyrster;
Og Han fremkaldte Chaos af sit Intet;
Og Han befæstede den store Himmel,
Og dannede de stolte Bølger,
Og Jorden, og alt det, som er paa Jorden:
Da saae han fra sin Throne, for at kiende,
Om Alting stod i samme gode Orden?
Og Alting stod. Kun Mennesket var falden,
Og værdigt, at udslettes blant det Skabte.
Da bar den Sterke Medynk med sin Skabning.
Og Han, som ene kunde frelse,
Steg ned til Støvet fra sin Throne.
Men Cithar tie! hvor er de høie Toner,
Som siger Verdner: Gud var min Forsoner?
Hvem synger værdig om Hans Blod?

Chor.

Naar Himle flye din Røst, naar Verdner skiule sig,
Naar Vreden taler, og naar Almagts Torden brølet,
Da er det Verdners Skrek, men ingen Skrek for mig,
Som, Frelsere, da først din fulde Frelse føler.
Guddommelige Helt, da vil jeg evig prise.
Min Sang skal, Cherubs lig, opfylde Himlene.
Lov skee den Evige, den Sterke, den Alvise!
Og evig Tak den Gud, som frelste Syndere!

Arioso.

Bliv Taare ved at trille!
Men du min Cithar — Stille!
Lad Hiertet rolig føle
Sin Frelse.

Chor.

Lad Hiertet rolig føle sin Frelse!

Sørge-

Sørge-Cantata
ved
Christi Grav

opført i Fasten af det musikalske Selskab paa Bryggernes Laugshuus. 1769.

Første Afdeling.

Chor.

Herrens Salvede, som var vor Næses Aand, blev fanget i Gravene, om hvilken vi sagde; under hans Skygge vil vi leve.

Recitativ.

Skrek har omspendt mig, al Naturen tier,
Og Vinden hvisler ei som før i Cedren,
Og Bækken triller sagte ned af Klippen,
Og Sangerinden priser ei sin Skaber.
Men dybt i Lunden under skumle Skygger
Omkryber Skrek, og vinker ad Naturen,
Og peger stedS — hist bag ved Mørket.
Gud! hvilket Gysende i alle Aaret!

Og hvad er skiult i den rædsomme Hule?
Min Siel blev svag; thi her er Dødens Skygger!
Men seer jeg ei den fromme Sions Datter?
Og Taarer drypper af de blege Hænder?
Som understøtte det nedslagne Ansigt.
Hvem skiuler denne Grav, O Sions Datter?
Og jeg vil græde i den Frommes Nød.
Udøs dit Hierte! — hvem er død?

Arioso.

Graad skiule steds mit Oie
For Haab og for den Høie;
Det stirre kun derhen,
Hvor de har skiult min Ven.

Chor.

Vi stirre kun derhen,
Hvor de har skiult vor Ven.

Chor.

Derfor var vort Hierte svagt; derfor ere vore Oine formørkede.

Recitativ.

Han kaldte sig sit Folks Forløser.
Hvor henrykt saae mit Oie da den Frelse,
Som Fædrene har seet i mørke Syner?
Og har han ei opfyldt det, som var skrevet
Af Seerne, af dem, som Gud indblæste?

Han

Han var Betrengtes Trøst, de Syges Læge,
De Dødes Liv, og han var Livets Fyrste.
Nu er han død og skiules her i Graven.
O Herre, styrk mig, at jeg seer din Frelse!
Og mægtig var han frem for alle Skabte.
Hvem var som han blant himliske Propheter?
Saa underlig, saa myndig i sin Lærdom?
Hvem giorde Tegn som han ved Almagts Finger?
Han ene var usmittet og retferdig,
Og Navnet af sit Folks Forløser værdig.
Nu er han død, og skiules her i Graven.
O Herre, styrk mig! styrk min Troe, og byd,
At jeg endnu engang maae see din Fryd!

Aria.

Sålige, holdt op at græde,
Snart er Dødens Magt forbi,
Snart skal Juda see den Glæde,
Som hans Synd har skiult heri.
Kun det Kiød blev Ormens Føde,
Som en Synd besmittede;
Men Guds Salvede, som døde,
Skal ei see Forraadnelse.
Salige, holdt op at græde,
Snart er Dødens Magt forbi,
Snart skal Juda see den Glæde,
Som hans Synd har skiult heri.

Re-

Recitativ.

Langt borte hvisler Slangen, Almagts Fiende
Snoer sig forgieves om i store Bygter,
Og kan ei naae den Hellige, han hader;
Saa jager han med den halvknuste Braad,
Og aander Gift, som Lunden visner ved.
Men hellig Røgelse og Livets Lugt
Stader op af Graven, og en salig Hær
Omringer den. Hvor er den Orm, som vover
At komme Livets Fyrste nær,
Naar han i Almagts Arme sover?
Men Lyd af Skrig og af usalig Graad
Blev hørt fra Dybet. — Stille du min Sang!
Mit bange Øre syntes at fornemme
Et Raab, som Hevnens Raab og Dommens Stemme.

Aria.

Kommer, Fordømte, og skuer
Det jeg forgieves tilbød!
Hører min Seier og bæver!
Jordens Forsonere kræver
Eder alene til Dom.
Men de Udvalgte, som troede,
Smage det himliske Gode,
Som fra Forjettelsen kom;
Thi fra de straffende Luer
Frelste jeg dem ved min Død.

Arioso.

Arioso.

En lifflig Straale brekker
De skumle Tordendekker;
Og giennem Hevnens Røst
Blev hørt et Ord om Trøst.

Chor.

Igiennem Hevnens Røst
Blev hørt et Ord om Trøst.

Anden Afdeling.

Arioso.

Et reent formørket Øie
Kan Glimt af Haab fornøie;
Men kun det Haab er trygt,
Som blandes ei med Frygt.

Chor.

Ak! kun det Haab er trygt,
Som blandes ei med Frygt.

Recitativ.

Jeg vreed mig paa det kummerfulde Leie,
Og Søvnen flyede det forgrædte Øie,
Og al min Tanke var: Min Ven er borte.
Tit søgte jeg at tvinge den til Glæde,
Til Festen, og den underlige Pagt,

Til Offerne, og Helligdommens Pragt,
Og Lammets Blod, som hindrer Dødens Magt;
Men Hiertet raabte: Ak! Din Ven er borte!
Tit søgte jeg at tænke paa Hans Ord,
Som forud sagde selv det grumme Mord,
Og at det kunde kun befrie vor Jord;
Men alting svarte: Ak! Din Ven er borte!
Da syntes mig, at høre glade Raab;
Da græd jeg, da oplivedes mit Haab;
Men en usynlig Magt drev mig herhen,
Endnu engang at see min Ven.

Aria.

Himlens Sterke vaager over
Herrens Salvede, som sover.
Hør Cherubens Harpe lover,
Magter tordne nær herved.
Skielver, Dristige, som vover,
At betræde dette Sted!
Himlens Sterke vaager over
Herrens Salvede, som sover.
Hør! Cherubens Harpe lover,
Magter tordne nær herved.

Recitativ.

Her laae Han. Er ei denne Josephs Hule?
Her staaer Cypressen. Svimler da mit Øie?
Og hvor er Stenen, den som laae for Hulen?

O!

O! alt for grumme, blinde Pharisæer!
Forfølger I ham selv i Jordens Giemmer?
Har dog en Hedning undt ham Hvile.
Men muligt har han ved et nyt Mirakel,
Opvakt sig selv? Han vakte ham af Nain,
Og Lazarus. — O søde Haab, du smigrer!
Hvad er jeg, at jeg venter Glæde?
Nei Ven! nei Død! nei, evig vil jeg græde.
Men Lunden bæver. En af Himlens Magter
Gik over Lunden, og en salig Lyd!
Og hvem er den, som kalder mig til Fryd?

Aria.

Jord, hør den Fryd, som jeg forkynder!
Han, som var død for dine Synder,
Har overvundet Dødens Magt.
Giv Gienlyd Jord af glade Toner!
Han lever Menneskets Forsoner!
Triumpf! thi Frelsen er fuldbragt!

Recitativ.

Han lever! hvilken Strøm af salig Glæde,
Som oversvømmer Siel og Hierte,
Og løfter mig høit over Jorden,
Og trykker mig dybt i min Frelse?
Triumpf! jeg veed min Frelser lever!
Og hvad kan skade mig? hvem skal jeg frygte?
Men hen at see ham! — Stille Glædes Taarer!

Hvi vil I hindre mig, at see min Glæde!
Hen, at tilbede ham! men Glæde bandt
Min Tunge, og jeg daaner i min Glæde,
Og Blodet gyser, og mit Hierte banker,
Og salig Fryd opsluger mine Tanker.
O hører det I Magter! svarer Throner!
Triumpf! Han lever Menneskets Forsoner!
Triumpf! den Juda Løve vandt!

Chor.

Han har vundet! Jeg veed hvad jeg haaber.
Triumpferer I Slegter, og raaber:
Han har stillet Retferdigheds Harm!

Solo.

Mod Dom og Hevnens Torden
Fandt jeg et Skiul paa Jorden
I min Forløsers Arm.

Chor.

Han har vundet! Jeg veed hvad jeg haaber.
Triumpferer I Slegter, og raaber:
Han har lagt vore Fiender i Baand!

Solo.

Spye Slange Gift og Galde!
Men tør du overfalde
Min Siel i Jesu Haand?

Chor.

Hon har vundet! Jeg veed hvad jeg haabet.
Triumpferer I Slegter, og raaber:
Ved hans Seier er Frelsen fuldbragt!

Solo.

O tier matte Toner!
At prise sin Forsoner,
Staaer ei i Støvets Magt.

Chor.

Han har vundet! Jeg veed hvad jeg haaber.
Triumpferer I Slegter, og raaber:
Ved hans Seier er Frelsen fuldbragt!

Passions-Oratorium,

opført af det saa kaldede Raadhuusstrædets Musikalske Selskab paa Bryggernes Laugshuus. 1771.

Chor.

Slutter Forbund mod den Fromme,
Støvets Synd og Almagts Domme,
Himmel, Jord og Helvede!
Spotter Frekke, raser Blinde!
Stille skal vor Taare rinde
Ved dit Kors, du Frommeste!

Da Capo.

Maria.

Nei! stille Taare holdt kun op at rinde!
Du lindrer, du berøver mig min Smerte —
Heel vil jeg føle den — heel vil jeg drikke
Din Kalk, o Gud!... o strenge Gud!... og døe.
Med Bitterhed har Herren fyldt mit Bæger,
Med al sin Skrek min Siel. O frels, o dræb mig!
O mig, den ulyksaligste blant Mødre!

O Søn!

O Søn! o meer end Søn! Du døer! O dræb mig!
Du døer! — og Gud! — saa jammerligt? saa
haanligt?

Aria.

Vink af Skrek, som snart forsvinder!
Dolkstød, som man neppe finder!
Død! o kom at frelse mig!
Ved hvert Pulsslag fandt mit Hierte
Al din Skrek og al din Smerte,
Ei den Roe, som følger dig.

Johannes.

Du saligste! ynkværdigste blant Mødre!
Dog har mit fulde Bryst og Rum til Medynk?
Min Ven .. min Broder .. meer end Ven og Broder,
Min Lærere, min Gud, mit Haab, min Frelse,
Min — ak de dræbe ham! Han selv vil døe,
Han kalder ei sin Faders Legioner,
Svagt slaaer det alt, det kierligste blant Hierter,
Hvorved jeg laae og følte himlisk Vellyst.
Alt spiller Døden paa de rene Læber,
Hvis mindste Lyd var Hellighed og Viisdom.
O Juda! o min Synd! o Støv! o Almagt!

Chor.

Skal Hevnerens Forbandelse
Fortære den Retfærdige?
Sin Ven vil Jorden dræbe?

Klag

Klag Himmel, klag! og hyl o Jord!
Men du, vor Smerte, skab dig Ord,
En Lyd paa Støvets Læbe!

Johannes.

Det er fuldbragt — og hvad? — Afgrundens Verk!
Død er han! — Ondskab — Helvede, du vandt!
Men see din Gierning blinde Hob, og skielv,
Og hyl, og flye, og fald, og døe af Skrek!
See din Velgiørere! Hvad har du giort?
Død er han nu; dog hvilken himlisk Magt
Var i hans sidste Ord: Det er fuldbragt?
O Frelsens Verk! o Liv, hvorom han talte!
Dag, som Propheter saae! — Haab! Dog jeg svimler.
Ak, er han ikke død? — Hvor er da Frelse?

Aria.

Glimt af Haab brød neppe frem,
Førend Natten skiulte dem,
Smerten kom tilbage;
Smerte, som fortærer mig,
Ingen Nat skal skiule dig!
Evig vil jeg klage!

Maria.

O Søn! — du fromme, var det ei hans Ord?
Han kaldte dig min Søn, og mig din Moder.
O Søn! kom! dog tilgiv mig dette Suk!

Du

Du veedst mit Tab, du er ei stor, som Jesus.
Kom! ei med Trøst; men kom med al din Smerte
Her op til dette følesløse Bryst!
Laan mig dit Graad! lær mig din høie Klage!
Fortæl mig! Er han død? — bør Miriam græde!

Chor.

Uskyldig var du, god og kierlig,
Og viis, og stor i Magt, og herlig,
Og himlisk, og guddommelig.
Din Død er nok til Frommes Taarer.
Vi, som Natur og Venskab saarer,
Vor Graad er ikke nok til dig.

Johannes.

O fandt du det! — et Glimt, en salig Straale
Adspreder meer og meer de mørke Tanker.
O Miriam! i mit pinte Bryst er Vellyst,
Jeg veed ei hvad — jeg seer ham døe — og haaber.

Maria.

Ja, jeg tilstaaer det. Længe streed mit Bryst
Mod Følelser. O, tør jeg nævne Lyst?
Og dog, nu kalder jeg hans Ord tilbage,
Og hvad er det, som leder min Erindring?
Og styrker den? og helliger min Tanke?
Og peger paa den evige Forsoning?
Paa Juda Løve? — Gud! mit Syn er Vellyst!
Min Sæd skal sønderknuse Slangens Hoved.

Johan-

Johannes.

O evig, evig naadig er den Høie,
Som viiste dig et Glimt af Saligheder!
Og jeg har seet, o saligste blant Mødre!
Og jeg har seet den Tempel bygt igien,
Som han nedbrød; og jeg har seet min Ven
I al sin Guddom, og med Seier kroned,
Og ved mit Bryst; og Jordens Synd forsoned.

Aria.

Maria.

Stort er den ømme Moders Hierte,
Stort til en falden Yndlings Smerte,
Og stort til gode Aanders Lyst.
Men hvem er stor, som Frelsens Moder,
Og blander Mørkets Svovelfloder
Med Glædens Kilder i sit Bryst?

Johannes.

Dyb og usporlig er den evig Gode,
Men Verdner hvile paa hans Vink om Naade.
Et Glimt af Haab fra Gud er evig Glæde.
Hvad er da Støv, at det forvovent knurrer,
Saasnart det, fremmed paa hans Vei til Glæde,
Ei overseer hans Raad og Himlens Vellyst?
O Salige! selv i din Jammer salig!
I Støv, i stille Andagt vil vi vente
Paa Glædens Soel, paa den, hvis Morgenrøde
Oprinder alt, paa vor, paa Jordens Frelse.

Chor.

Chor.

Haab og Fryd og Frelse flød
Af vor Skrek og Hevnens Domme;
Og forundret fandt den Fromme
Livet i sin Jesu Død.
Evig, evig, vil vi prise
Dig, hvis Død vi leve ved;
Dig, du Hellige, du Viise,
Du bundløse Miskundhed!

Oversettelse
af
Stabat Mater.

Korset, som den strenge Fader
Vred og tordnende forlader,
Væder Mirjam med sin Graad.
Jorden spotter med hans Smerte;
Kun den ømme Moders Hierte
Sukker høit mod Slangens Braad.

Alt dit Haab, din Søn, berøvet!
O hvor saaret! hvor bedrøvet
Er du Høitvelsignede!
Frelsens Moder! dig, du Fromme,
Traf et Gienslag af de Domme,
Som nedslog den Herlige!

O, hvem er for haard til Taare,
Følesløs mod Slag, som saare
Et saa ømt, saa kierligt Bryst?
Skiul Forjettelsernes Glæde,
Taare! — Jeg, og jeg vil græde
Ved Marias døde Lyst.

Omme

Ømme Moder, med dit Øie
Vil jeg forske, hvad den Høie
  Taalte, mig til Salighed.
Jeg vil føle med dit Hierte
Hver en Strime, hver en Smerte,
  Som min Synds Forsoner leed.

Men o Gud! o Livets Kilde!
Kan jeg? vil jeg? kan jeg ville?
  Hvad formaaer jeg uden Dig?
Rens mit Bryst du Hav af Glæde!
Knus mig! styrk mig til at græde
  Ved dens Grav, som frelste mig!

Helligste, din Naade prente
Det han leed, og jeg fortiente,
  Dybt i min forløste Siel!
Lad mit taareblendte Øie
See, hvor dyrt den Evighøie
  Kiøbte Syndens usle Træl!

Mens jeg lever, lad mit Hierte
Smelte ved min Jesu Smerte,
  Ved din Angst, Uskyldigste;
Da Du, under Almagts Torden,
Hengte til en Spot for Jorden,
  Til et Maal for Helvede!

Lad mig blande Taarefloder
Med Din sønderknuste Moder!
  Lær mig Mirjams høie Skrig!
Byd, at jeg, og jeg forkynder,
Hvad Du leedst for Verdens Synder!
  Thi og jeg har Deel i Dig.

Men, naar mine Taare rinde,
Lad mig drukne, døe, forsvinde
  I Dit Svelg af Kierlighed!
Frelst, og tryg for Hevnens Lue
Lad min Siel veemodig skue
  Den, hvis Død jeg frelstes ved!

Med dit Kors betegn mit Hierte!
Og med Graad, med salig Smerte,
  Dan min Siel til Godheds Priis!
Men den samme Naade byde
Taaren holde op at flyde,
  I din Glædes Paradiis!

Amen.

Hedningernes Frelse,
et Passions-Oratorium.

Syngende Personer.

Michael, } To Engle, som bevogte Christi Grav.
Gabriel, }
Porcia, Pilati Hustrue.
Cornelius, en romersk Høveds-Mand.
En romersk Soldat.
Chor af Hedninger.

Michael.

O Nat! nu seer jeg dig! nu seer jeg Intet!
Jeg seer ham ei! jeg føler kun den Høie!
Men hellig Skrek omspender mig, jeg bæver!
Hvad skiuler du, før aldrig seete Mørke,
Du sorte Skygge, mørk for Lysets Engel?
Hvad har du Tomhed, som Cherubens Oie
Maae ikke see? Hvi skiuler du den Gode?
Saa var den første Nát, useet af Skabte!
Et Intet fuldt af den, som er og bliver!
Saa var du Tomhed, fuld af Skrek og Almagt,
Da Ordet taug endnu, da Aanden hvilte!

Arioso.

Naar skal hans Aand igien udbrede
Sin Almagt over Vandene?
Skal Ordet tie, til hans Vrede
Fortærer den Uskyldige?

Gabriel.

Tung er din Skygge, Nat! og skarp, og giftig.
Min Kraft forlader mig, min Stemme qvæles,
Og Haanden zitrer i de slappe Strenge.
O Salige! fra Døden kiøbte Siele!
Nu slumrer Eders Støv. I skiertse trygge
Med muntre Billeder, med Glædens Skygge!
O, at I saae, hvad Eders Frelse koster!
O Støv, den Haand, hvori din Jord er Intet,
Hvori din Solekreds med Nød opdages,
Hvori af dig utalte Himle hvile;
Den Haand, o Støv, den drog sig selv tilbage
At frelse dig. Men alle Himle bæve.
See! zitrer ikke Solenes Befæstning?
Hans Sterke skielve! — Vogner frelste Siele,
At see hvor dyrt Algodhed kiøber Eder!
O vaagner, vaagner og tilbeder!
O hører mig! men tung er Nattens Skygge —
Min Kraft forlader mig, min Stemme qvæles.

Arioso.

See Throner bæve! Magter svimle!
See Nat omspender Glædens Himle!
O Herre, Herre! Gud, vor Gud!
Skal al din Skabning slettes ud?

Michael.

Naar skal hans Aand igien udbrede
Sin Almagt over Vandene?

Gabriel.

Skal Ordet tie, til hans Vrede
Fortærer den Uskyldige?

Michael.

See! Throner bæve!

Gabriel.

Magter svimle!

Begge.

See! Nat omspender Glædens Himle!

Michael.

O Herre, Herre!

Gabriel.

Gud, vor Gud!

Begge.

Skal al din Skabning slettes ud?

En romersk Soldat.

Nei Erebus, din Nat er ei saa skreksom!
Her svæve meer end underjordske Guder!

O Jordens Afskye! blinde grumme Folk!
Det var en Gud! en mægtig Gud, du dræbte.
Maaskee Mercur, maaskee Latones Søn!
Ak! var det Dag! o Zeus! Gud, Hevnere!
Og hvo du er, uskyldig dræbte Fromme!
O bland ei os Uskyldige
Med dette Folk i dine Straffedomme!
Men Lyd af Suk! — Og hvem er den som rasler
I Buskene? Hvem er den Dødelige
Som vover sig saa nær til Dødens Skygger?

Porcia.

Aria.

Brøl, Olymp, med al Din Torden!
Plutons Afgrund aabne sig!
Straffens Ild fortære Jorden!
Tænarus opsluge mig!
Ak mit alt for fulde Hierte
Har ei Rum til Guders Skrek!
Jeg er følesløs af Smerte,
Og min Angest giør mig kiek!

Jeg seer endnu! Cornelius, jeg seer ham,
Den Skiønneste, den — O hvor mild! hvor venlig!
Hvor fuld af Høihed, ak! hvor fuld af Guddom!
Hvor! ak, Du saae ham, var det ei en Guddom,
Den Skiønneste, den Frommeste, den Beste, —
Hebræeren, som — ak! —

Cornelius.

O Zeus! jeg saae ham.
Kan Guder døe, saa var han vist en Gud!
Uskyldig var han. O, hvor god! hvor kierlig
Mod sine Fiender selv! Hvor kiek! hvor herlig
I Dødens Kamp! — Og jeg! o Guders Fader!
Jeg, som tilbeder dig! jeg, som du hader,
Jeg var et Redskab, jeg har bragt ham ud!

Porcia.

Men han tilgav dig dog?

Cornelius.

O Gud! Han bad:
Tilgiv dem det, saa raabte han, min Fader!
Merk Porcia! Han kaldte Zeus sin Fader.
Tilgiv! De vide ikke, hvad De giøre.
Og —

Porcia.

Hvilken Mand, o Romere, du græder?

Cornelius.

Aria.

I Skygger af Parthernes Pile
Saae Ørnen mig fegte og smile;
Dog græd jeg ved Borgeres Liig.
Men Guder! Den Taare, som flyder!
Hvad er den? hvor qvæler, hvor fryder,
Hvor smerter, hvor lindrer den mig!

Por-

Porcia.

O Taarer, hvor Vanghed og Længsel
Fremstrømmer og qvæles i Trængsel!
O fromme Korsfæstede, siig:
Hvi græd jeg saa himlisk for Dig?

Cornelius.

I Skygger af Parthernes Pile
Saae Ørnen mig fegte og smile;
Dog græd jeg ved Borgeres Liig.

Porcia.

Men Guder! Den Taare som flyder,
Hvad er den?

Cornelius.

Hvor qvæler,

Porcia.

Hvor fryder,

Cornelius.

Hvor lindrer,

Porcia.

Hvor smerter den mig!

Begge.

O Taarer, hvor Vanghed og Længsel
Fremstrømmer og qvæles i Trængsel!
O fromme Korsfæstede, siig:
Hvi græd vi saa himlisk for Dig?

Cornelius.

O Følelse! saa skrekkeligt et Mørke
Var ikke før, men i min Siel oprinder
Et saligt Lys, og Skrek, og Nat forsvinder,
Og, men jeg bæver dog, o Lys! o Mørke!
Siig ædle Porcia, hvad føler du?

Porcia.

Jeg zitrer
Af Kierlighed, af Skrek, af hellig Andagt!

Cornelius.

O dydigste, o kiekke Romerinde,
Som dristigst snegst dig fra Pilati Side,
Og kiek betroede dig til Dødens Skygger!
Du bødst mig følge dig. Dit Vink var helligt,
Det var velkomment, det var Glædens Bud;
Men, ak! tilgiv det Spørgsmaal, som jeg vover!
Har mægtig Drift, hvad? eller har en Gud
Talt høit til Porcia? — at finde dig
I slig en Nat ved de Omskaarnes Grav,
Er det, som Viisdom selv bør undres over.

Porcia.

Ja, Høvedsmand, en Gud, den som du saae
Korsfæsted, den som døde, han har talt!

Cornelius.

Man taler om en Drøm —

Por-

Aria.

O Smerte! flyder Taarer! flyder!
Hør Himmel, hør mit høie Skrig!
Kun at den Dag, som snart frembryder,
Kun at ei den maae høre dig!

Min Angst kan lindres ved at græde!
Men Døden kun kan ende den.
O bring mig snart, o Død, min Glæde,
Min himliske, min dræbte Ven!

Cornelius.

O Porcia, jeg troer at see
Et større Mørke bag ved Skyggerne.
Er det hans Grav? O kom da, kom at knæle!

Porcia.

O kom! thi hører du? det rørte sig.
Hør! skralder det ei hist, som Skiold mod Skiold?
Og hør et Suk! og hør den tunge Gang!
O kom! thi det er en af Vægterne.

Cornelius.

Soldat!

En Romersk Soldat.

Hvem er den Drislige,
Som vover sig saa nær til Dødens Skygger?

Cornelius.

Cornelius!

Porcia.

Og Porcia.

En Romersk Soldat.

O flyer!
En mægtig Gud er skiult i denne Grav,
Og over Graven svæve vrede Guder!

Porcia.

Nei, skielve vil vi, knæle og tilbede.

Cornelius.

Ved Bøn undflyes kun Guders Vrede.

Michael og Gabriel.

Duetto.

Begge.

O Herre, Herre! Gud, vor Gud!
Skal al Din Skabning slettes ud?

En Romersk Soldat.

O Zeus! o frels os! Hør, hans Torden taler!

Michael.

Almægtige, du døde,
Og Liv og Soel forsvandt!

Cornelius.

O Skrek!

Gabriel.

Jeg seer hans Morgenrøde,
Triumpf! Triumpf! Han vandt!

Por-

Porcia.

O Haab!

Michael og Gabriel.

Vi see Hans Morgenrøde,
Triumpf! Triumpf! Han vandt!

Cornelius, Porcia, og en Romersk Soldat.

O Hellig! Hellig! Hellig!

Michael og Gabriel.

Er den Herre Zebaoth.

Cornelius.

Skrek, som opliver! og, o Lyst, som dræber!
O salige, o før ufølte Vellyst!
For mægtig er du, alt for stor til Støvet!
O Skrek! thi Guder svarte paa vor Bøn.
Her er din Helligdom, o Guders Gud!
Og det er Dig! Den fromme Dræbtes Fader!
O hør og os! o frels os fra det Onde!

Michael og Gabriel.

Thi Dit er Riget, og Magten, og Æren i Evighed!

Cornelius, Porcia, og en Romersk Soldat.

I Guder!

Porcia.

Aanden zitrer i de fulde Læber!

Cornelius.

Hvor mørkt!

Por-

Porcia.

Hvor helligt! — Dræbte Gud, som lever!
Og Du, hvis Riget er, og Magten, og Æren!
O send et Lys, en Straale, som veileder!

Gabriel.

Gaaer, Venner, gaaer! og Dag og Nat tilbeder
Den store Guders Gud, som frelser Eder!
Som selv i Dag forsoner sig med Støvet!
Gaaer! ofrer ham et reent og ydmygt Hierte!
Thi han foragter Røg af Hecatomber!
Men venter rolige med stille Andagt,
Til Herren sender sine Hellige;
Dem troer! — Gaaer Venner! gaaer Velsignede!
Forløste! knæler, knæler og tilbeder
Det store Svelg af Herrens Saligheder!

Chor af Hedninger.

Du, som Støv tør neppe nævne!
Evig! ubegribelig!
Guders Gud! o giv os Evne!
Lær os at tilbede Dig!
Men, o Svelg af Saligheder,
Som Forsoneren udbreder
Over Mennesket!
O Du evig, evig Høie!
Styrk vort Bryst, og styrk vort Øie,
Til at føle det.

Poenitenten.

En Ode.

Hvo styrer nu mit bange Trin?
Hvo viser mig det Lys, som brændte?
Hvo er du, falske grumme Skin,
Du Dunst af Dynd, som Natten tændte?
Ak, at jeg, at jeg fulgte dig.
Nu slapper Angst mit Knæ, og binder
Min tunge Fod, og du forsvinder.
Hvor er jeg, hvo vil frelse mig?

Troløse Glands! — Min Ven, min Ven,
Du sagde det, du bad mig Daare:
Vend om! — De døe, som følge den.
Du græd, og jeg beloe din Taare!
Du viste mig en sikker Vei,
En snever Vei til Saligheder.
Min Ven, min Ven, min troe Veileder,
Ak, hvi adlød jeg dig da ei!

See, sagde jeg, bag denne Glands
Udbreder Glæden sine Hænder.
See det er Brudefaklers Dans,
Det er et Kiøkkens Ild, som brænder.
Ak, den forsvandt, og Skrek, og Død
Indslutter mig paa alle Sider.
Det første Trin er Død. Jeg glider,
Jeg synker — Afgrund, i dit Skiød.

Omkring mig koge Vandene,
Og Storme svarer dem og hviner.
Jeg synker; thi Forferdelse,
Og Død frempibler, hvor jeg triner,
Og ingen agter paa mit Raab,
Og Mulm tillukker hvert et Øie,
Og Jorden tier, og det Høie
Har skiult det mindste Glimt af Haab.

Vær sterk, og brek den tunge Skye,
Det Mulm, hvoraf jeg er omgivet.
Straal Ophirs Guld, o straal paa ny,
At jeg maa see din Vei til Livet!
Adspred den Nat, som skiuler dig,
Du Glands af Høihed, Støvets Ære!
Brænd Vellyst, lad din Ild fortære
De Vande, som opsluge mig!

Mørk er du, Vellyst. Hvo kan see
Din svovlede, din matte Lue,
Naar Mulm, og Død, og Helvede,
Og Dommens Evigheder true?
Hvo merker Vink af Skabningen,
Og Støvets Roes, og Smiil af Daarer,
Naar Godheds Gud er skiult af Taarer,
Og Lynild viser Hevneren?

Som Skygge er min Glæde nu,
Som giftig Røg af slukte Brande.
Flye Skygge, flye. Hvi svæver du
Omkring mig over Dødens Vande?
Flye Taage, som jeg væmmes ved.
Hvi svæver du ved Gravens Bredde?
O du, som ei formaaer at redde,
O Dunst af Støvets Herlighed?

Du Dunst af Dynd, jeg fulgte dig,
Hvorledes kunde Du forføre?
Og Viisdoms Røst advarte mig;
Men jeg forstoppede mit Øre.
Min Ven, min Ven — o Nag, o Braad,
O Forsmag paa en evig Smerte.
Du bad, du græd; men dette Hierte
Beloe din Røst, din Bøn, din Graad.

Trofaste Ven af Syndere,
Hvis dyre Blod har flødt for Støvet,
Dig Jesu, dig Barmhiertigste,
Har jeg foragtet og bedrøvet.
Jeg Orm, jeg Usle, jeg forskiød
Gud, Midleren. Min Siel forsmaaede
Hans Pagt, hans grendseløse Naade,
Og Frugten af hans bitre Død.

Nu hilder Mulm og Nat min Foed,
Omkring mig bulder Almagts Vrede.
O Jesu, Ven, som jeg forlod,
Gud, som jeg neppe tør tilbede,
Nu gribe Dom og Skrek min Siel,
Ak den var kostbar i dit Øie;
Du Gud, som tordner i det Høie,
Du selv, du døde for dens Vel.

Ak jeg foragtede din Død.
Den dræber mig, som skulde trøste,
Gud — men det dyre Blod, som fløt,
Skal den da døe, som det forløste?
Barmhiertighed, Barmhiertighed!
Ak jeg fortiener ei at haabe;
Men Jesu Blod, Gud kun en Draabe,
En Draabe kan jeg frelses ved.

En aandelig Sang,*)

hvori indføres

Forsonerens Jesu Christi kierlige Advarsel til dem, som fristes af de onde og ulyksalige Tanker at ville forkorte deres eget Liv.

Hvorhen? Fortvivlede, hvorhen?
Hvi flyer du din trofaste Ven?
Din kierligste Forsoner?
Stands, før du giør dit sidste Fied!
Hør sidste Sang paa Mørkets Bred
Hans Veemods Klagetoner!

Hør ham, som i Gethsemane
Skreg angstfuld: Gud! din Villie skee:
Din Kalk vil jeg udtømme!
Kun dem, som tyede til min Barm,
Dem, Dommer, dem skal ei din Harm
Ubøielig fordømme!

Hør

*) Da Selvmord syntes at blive almindeligt endog hos den ringeste Almue; søgte jeg at indrette denne Sang, og selv dens Titel, efter de Enfoldiges Indsigt og Kiøbelyst.

Hør ham kun denne Gang med Agt!
Han vil ei tvinge dig med Magt;
  Han haaber kun at røre.
Merk paa hans Forslag til dit Vel,
Maaskee det sidste, som din Siel
  I Evighed skal høre!

See, jeg var herlig, før du var!
Saa siger han, som villig bar
  Din Synd og Dommens Vrede;
Mon mine Fienders Trods og Skrig
Kan naae fra Helvede til mig,
  Som Englene tilbede?

Hvad andet, end min Miskundhed,
Har vakt min Kummer for din Fred?
  Min Medynk med din Smerte?
Hvad gavst du mig, som har aftoed
Dit Hiertes Ondskab med mit Blod,
  Før du fornamst dit Hierte!

Siig Arme da, hvad Haab, hvad Lyst
Løsrev dig fra det ømme Bryst,
  Som du saa fiendsk vil saare.
Hvi flyer du til din Dommers Harm,
Til Dødens Gab, til Satans Arm,
  Fra mig, og fra min Taare?

For-

Fornamst du ei min Røst endnu?
Har du forglemt den? Tvivler du?
  Foragter du min Naade?
Hvad, eller troer din Siel i Dag
Mit Syn for kort, min Arm for svag,
  At du dig selv vil raade?

Jeg veier Himle i min Haand,
Jeg bygte Verdner, før min Aand
  Opvakte dig af Støvet!
Alt staaer og falder ved min Røst!
Og den er dig for svag til Trøst,
  Saasnart du est bedrøvet?

Mit Vink betegner Stierners Vei,
Og Ormens Gang undgaaer det ei!
  Hvad skiultes for mit Øie?
Og vil din Siel, indsvøbt i Leer,
See meer, end jeg, som giennemseer
  Det Dybe, og det Høie?

Hvor ofte har du hørt mit Ord:
Heft ei din Agt til denne Jord,
  Som Ilden skal fortære!
Her danner Naaden kun din Siel,
Dig, om du vilst, til evigt Vel,
  Og sig til evig Ære.

Naar

Naar spildtes Fryd af Viisdoms Gud?
Mon han forkyndte Kiød sit Bud,
Og Ormen sine Himle?
Mon Evnerne, som Sielen fik,
Blev skabte for det Øieblik,
Hvori den her skal svimle?

Qvæl, om du kanst, du Dødens Ven,
Det Aandedræt af Skaberen,
Hvormed du blevst begavet!
Ak viid: i Sielens Evighed
Er Tiden, som du kiedes ved,
Kun som et Stenk i Havet!

Og dig Afgrundens fødte Træl,
Din Skabers trodsende Rebel,
Mit Forbunds Overtræder;
Dig er det tungt at lutres her
Ved snart forsvundne Lidelser,
Til ubegrendste Glæder?

Fra Evigheder saae min Aand,
HvadHielp, hvadTugt, hvadDrift, hvadBaand,
Min svage Vandrer kræver.
Den lærte selv din Siel sin Gang,
Den sagde dig, min Vei er trang,
Og Livets Port er snever!

Vil du da sterk, foruden mig,
Tilsynde og tiltrodse dig
  Hvad Almagt har i Eie?
Hvad, eller vil du, at jeg svag,
Din blinde Lune til Behag,
  Skal ændre Viisdoms Veie?

Vei Aaget, som du bærer paa!
Kan dine Smerter ei forgaae?
  Kan ei din Byrde lettes?
See dog omkring. — Kom dem ihu
Som bære tifold meer end du,
  Og ei saa hastig trettes!

Støv, til Ustadighed bestemt,
Har du før aldrig hørt, og glemt,
  Din revsende Paaminder?
Har du før aldrig i din Graad
Fornummet Lindring, Trøst og Raad,
  At nu dit Haab forsvinder?

On seer din Sorg; men kanst du see,
Hvad om et Dieblik skal skee;
  Hvor længe den skal vare?
Veedst du, om jeg i Morgen vil,
At du med Tak skal smile til
  Din overvundne Fare?

Dog

Dog nei, du føler dig for svag,
Du taaler ei saa haarde Slag,
Du vilst undflye din Byrde!
Hvi flyer du da paa Ulvens Vei?
Mit arme Lam, hvi tyer du ei
Til din trofaste Hyrde?

O du, som blind vil styrte dig
Blant dem, der spotte med dit Skrig,
Og kildres ved din Smerte,
Hvor tit, hvor kierligt har min Røst
Paatryglet dig mit Haab, min Trøst,
Min Lise for dit Hierte!

Blev da dit Nag, dit Uhæld got
Ved grumme Fienders kolde Spot,
Ved Venners bitre Klage?
O føel de Frommes Graad, som fløb,
Føel Ondskabs Latter ved din Død,
Og vend endnu tilbage!

O Elskte du! som tret og mat
Forvildes i den skumle Nat,
Hvis Bryst min Fiende saarer;
Raab kun! paakald mig i din Nød!
Kom til mig, at jeg i mit Skiød
Maae stille dine Taarer!

Dog

Dog Arme, nei! dit haarde Sind
Vil, at du før skal dræbes blind,
End frelses, om du troede!
Du vilst undflye mig ved et Mord,
Ved haanlig Vantroe til mit Ord,
Ved Trods mod den Algode!

Hør da endnu, hør sidste Gang
Min Naades høie Varselklang!
Hør den paa Nattens Bredde!
Og rører den dig ei, da skielv
For det, hvorfra min Værskyld selv
Kan evig aldrig redde?

Mon Havets Bølger slette ud?
Mon Gift fortærer Præg af Gud?
Kan Dolken dræbe Tanker?
Kan Aander døe? Kan Mennesket
Undflye sin Siel, sig selv saa let
Som Støv, hvorpaa det anker?

Hvad? eller vil du skiule dig
For ham, hvis Vrede leirer sig
Omkring mit Hegn paa Jorden?
At see hans Lynilds tunge Skye,
Hvori du rasende vilst flye,
Og hør hans Dommes Torden!

Fra Dybet møder den din Siel,
Og skiulte Himlen dig, Rebel,
  Da mødte dig dens Luer!
Tag Morgenrødens Vinger paa,
Da skal den Iil dog ei undgaae
  De Slag, hvormed den truer!

Blodhevneren er skiult deri!
Han griber dig! — og hvo kan frie
  Den Orm, som han omspender?
Hvo vrister dig, som frek forlod
Min Fristads Hegn, mit Alters Foed,
  Af Morderenglens Hænder?

Vred skal han see dig i dit Dynd,
Din Trods, din Skam, og al den Synd,
  Som her min Naade skiuler!
Forbitred skal han slynge dig
Dybt i Afgrunden, og dit Skrig
  Skal fylde Nattens Huler!

Da skal du føle Helvede,
Og i dets tykke Mulm kun see
  Den Orm, som evig nager!
Og i din Angst skal alt dit Raab
Ei vekke mindste Glimt af Haab,
  Som lindrer dine Plager!

Derfor

Derfor vend om i Naadens Tid!
Slaae til min Miskundhed din Lid!
  Og du skal finde Lise!
Mig — hør det Himmel og min Jord! —
Mig skal du, lyder du mit Ord,
  Da snart og evig prise!

See Dommerens udstrakte Arm!
Kom til mig, til min trygge Barm!
  Iil, før hans Torden rammer!
Hvis ei — gaae! styrt dig blind og frek
I evig Nag, og Skam, og Skrek,
  Og uafseelig Jammer!

Følel-

Følelser ved den hellige Nadvere.

En Ode,

tilegnet

Hans Høiærværdighed Hr. Dr. Schønheyder.

Brødre, hvis er den Glands? — Seer i det herlige
Purpurskier, som min Siel gysende svømmer i
Nu, da Naadens Herold festlig nedstiger fra
Verdners Dommer — fra Ham, under hvis Vredes Vink
Lysets trodsende Aand sank i en haabløs Nat? —
Siig, Du salige Flok! eller om een, kun een
Knæler blant dig, som sterk, længe bortvendt fra Støv,
Alt ublinkende tør stirre paa Glædens Veld;
O han lære mig snart, hvo der udgyder den
Strøm af Straaler? det Hav, som jeg omspændes af
Nu, da Miskundheds Bud svævende nærmer sig
Til mig Frelste, til mig Jord=Gud, den Eviges,
Den Retferdiges Ven? nærmer sig zitrende
Under Kierligheds Magt, aandeløs af min Fryd,
Med Forsoningens Kalk i sin udstrakte Haand?

O for=

O fortolk mig mit Syn! Om det maaskee kun er
Veemods rygende Dug, Angerens dampende
Milde Regn, som min Siel smelted bortflyder i?
Er det disse min Taks Vidner, som brændende
Nu fremvelde, og nu styrte mod Livets Strøm?
Siig mig, er det maaskee Taarer, som blende mig?
Eller muligt min Aand, drukken af fremmede
Glæder, svimler og blot slumrende leger med
Store Skygger af Gud — salig som Israel,
Da han drømmende saae Skaberens Vei herned?
Elskte, siig dog, o siig, nu da min brændende
Læbe zitrer, og mat klæver ved Pagtens Blod:
Synker Jorden ei bort? Aabnes ei Himlene?
O jeg føler! jeg seer! O det er ingen Drøm,
Intet svindende Glimt! Thi jeg omfavner dig,
Min Forbarmer! min Gud! Thi, som den graanende
Taage, Sivenes Dragt, Lilliernes Natteskiul;
Som den smelter, o Soel, i dine Straalers Glands;
Saa bortsmulrer, saa flyer Kierligheds Dragt af
Støv.

O jeg seer den ei meer! Ikke dit matte Smiil,
Fredens gispende Bud, ikke den gyldne Kalk!
Ham kun seer jeg, ham selv! Almagts enbaarne Søn!
Ham, som dybt af sin Barms bundløse Miskundhed
Fremdrog Himle til mig Faldne, mig, Mørkets Træl,
Mig sin Fiende! — Ham selv, som fra sin Throne
steeg

Ned til mig; til en Orm! Fandt mig i Nattens Mulm!
Blev min Broder! blev Støv! slukte min Dommers
Harm
Med sin Graad! med sit Blod! Viiste mig Lysets Vei!
Bad med smeltende Suk, bad mig at følge den!
Holdt mig fast, naar jeg gleed! reiste mig, naar jeg
faldt!
Var mit Skiold mod ethvert Glimt af Retferdighed,
Tændt af trodsende Synd! kæmpte utrettelig
Mod Afgrunden, mod mig! tvang mig til Himles
Fryd!

Ham kun seer jeg, kun ham! Herlig fremtriner han
Af sin graanende Skye! Støvets trofaste Ven!
Ham omfavner min Siel! og mine zitrende
Arme fyldes af Gud! det er ham selv, som nu
Kierlig blotter sit Bryst, helder det smilende
Til min Læbe af Kiød! diende hænger jeg
Ved dets aabnede Veld, drikker et Svelg af Liv!
Men igiennem sin Graad stirrer mit Øie paa
Hvert velsignende Smiil, som med den Eviges
Magt-Ord, siger mig høit: Elskte, din Siel er frelst!

Til Sielen.

En Ode.

Siig, du nedfaldne, spæde, afmægtige
Broder af Engle! Sig, hvi udspreder du
Fierløse Vinger? — Ak, forgieves
Flagrer du op mod din første Bolig!

Som da, naar Ørnens neppe bedunede
Unge, forvoven glemmer sin Moders Røst
Og, klavrende paa Redens Kanter,
Styrter og vaagner i kolde Skygger;

Paa Myrens Fodstie føler den krybende
Sin tabte Høihed, føler sig Ørn endnu
Og higer, som dens ædle Brødre,
Efter din Straale, du Dagens Hersker!

Som den da drømmer Kræfter, og hoppende
Ofte udstrekker skaldede Vingebeen
Forgieves, til den ømme Moder
Bærer den selv til sin høie Rede;

Saa skal og du, som altid utrettelig
Flagrer og hopper, høit fra dit kolde Muld,
O faldne Siel, saa skal du aldrig
Stride dig op til dit lyse Udspring;

Aldrig, før Aanden, under hvis Vinger du
Fordum oplivet undrende fandt dig selv
Og i dit Svelg et Svelg af Glæde,
Verdners Vel og Algodheds Lovsang;

Aldrig før han, som tænder Cherubernes
Flammende Tanker, medynksfuld bærer dig
Op til de Himle, som du Arme
Trodsig forlodst, at udspeide Mørket.

Herlig, ak herlig var du, da Jubelsang
Vakte dig, da dit blivende Øiekast
Saae Godheds Verk og Viisdoms Under
Svæve uslørede trint omkring dig.

Natten, med al sin blændende, giftige
Taage undflyede Dagskieret af din Glands,
Du rene Gnist af den Fuldkomne,
Skygger forsvandt i din lyse Omkreds.

Men da nu evig Viisdom opelskte dig,
Men da din Flamme vorte, da Kierlighed
Opfyldte den med Kraft, og gav den
Evner og Drift, at velsigne Verdner;

O da istemte Dalenes Tusende
Daglig din Lovsang, Biergene svarte dem.
Du følte dig i deres Glæde,
Følte dig stor og din Skaber værdig.

Herlig, ak herlig var du, o faldne Siel!
Lys var din Bolig! Ak, du erindrer det!
Dybt i dit Mulm, i Slangers Hule,
Tænker du dig de forsvundne Straaler!

Blussende ved det Leer, som du kryber i,
Væmmet ved Vrimlens frekke Fortrolighed,
Opsvinger du dig, vild, utrettet,
Høit som en springende Hval, mod Solen.

Føler du ei din Tunghed, og glemmer du
Evig din Afmagt, og de forsøgte Fald,
Og seer du ei dig selv, du Dyndets
Borger, og blues for lyse Himle?

O da frembryde Lynild af Sinais
Truende Skygger! Glimt af Retferdighed
Adsprede Stoltheds Drøm, og Ondskabs
Giftige Dunster, og Nattens Blendverk!

O da bestraale Dommerens Viekast
Pølen, hvori du brusende tumler dig.
At den maae være dig og al din
Jammer et Speil, som du ei kan undflye.

See dig! o see din hielpløse Nøgenhed!
See dig nedbøiet under din Last af Leer,
Udtært af Qvalm og Gift, du blege
Gispende Gienferd af Jordens Hersker!

See dig omspendt af Snarer, bespeidet af
Lurende Rovdyr, Tiger, og lokkende
Sireners Vink, og Klapperslangens
Gnistrende Øien, hvorved man svimler!

Over dig, see dit svulmende Ønskes Vei!
Grundløse Svelg, og — Intet, at hvile ved!
See dem! og stiig! og naae Cherubens
Flammende Sverd, og dit Edens Ildhegn!

Drukken af Mismod, kald nu din rasende
Stolthed, og kald hver sværmerisk Drøm til Hielp!
Storm i din Ruus mod Almagt! glem den!
Troe dig i Pisons bestraalte Lunde!

Mørkets uhumske Flygtling! og tør du da
Dristig beskygge Glands af den Helligste?
Veedst du et Figentræ, hvis Blade
Skiule dit Dynd for hans Vredes Aasyn?

Arme

Arme Nedfaldne, vaagn af din stolte Drøm!
Vaagn! og ydmyget under din Brødes Vægt
Udbred din Angst, og al din Jammer,
Sukkende for dine Ønskers Fader!

Da skal ham ynkes over den døende
Gnist af sin Aand, som ulmer paa Nattens Bred,
Da skal han redde den fra Mørkets
Qvælende Damp, og det kolde Mismod!

Da skal en salig Straale fra Golgatha
Vise den Strøm, som Siele kan lutres i,
Og Offeret, hvis Blod kan stille
Dommerens Harm, som nedstyrter Glebne!

Da skal du henrykt see det, at Lysets Aand
Dalende spreder kierlige Vinger ud,
Og zitrende, veemodig, smeltet
Føle hans Vink, og hans Glæders Aande.

Svulmende af hans voxende Straalers Ild
Skal da din Lovsang stræbe, at møde ham!
Og undrende skal de Ufaldne
Høre den Helliges Priis fra Dybet!

Men da, o Himmel! naar nu hans evige
Kierligheds Flamme vældig omspænder dig,
Naar han opløfter dig fra Dybet,
Op fra dit Mulm, til Algodheds Throne;

Naar

Naar du fra Naadens Arme, nu gysende,
Neppe tør see det Svelg, som du frelstes af!
O da skal Takkens ømme Vellyst
Fylde din Sang og din høie Harpe!

Da skal din Taare høit, som Cherubers Chor,
Prise den Aand, som reev dig af Nattens Favn,
Og alle Himlene skal svare:
Stor er den Aand, som opløfter Faldne!

Sør-

Sørgesange
over
Høisalig Kong
Frederik den Femte,
da han skulde føres til sit Hvilested.

Opførte i Christiansborgs Slotskirke den 18de Mart. 1766,
af Johann Adolph Scheibe.

For den første Parentation.

Undersaatterne.

Chor.

O Skrek! hvad seer jeg her? — den Mægtige i Norden
Er falden — Stille Sort, du Vidne til vor Nød,
Og du vort Suk, fortæl Indbyggerne paa Jorden,
At Frederik den Femte — ak! at Han er død.
Kun du, o Himmel, maae ei see os græde:
Bort Glæde, bort! — vort Tab beriger dig;
Men skielv forladte Jord! — Vor fælles Glæde,
Vor Frederik var — ei bestemt for dig.

En

En Undersaat.

Ak! bange Hierte,
Det er forgieves,
At du med Heftighed nedtrykkes og ophæves.
Du kan vel føle, hvad der saarer,
Du kan vel føle til din Smerte;
At skildre den, staaer ikke i din Magt.
Selv Diet søger frygtsomt Skiul i Taarer,
Og tør halvblendet ei betragte
Den Grav, hvori dets Fryd er lagt.
Og Tungen, skielvende ved det, som Diet seer,
Tør neppe sige sagte:
Min Frederik, Han er — ak — ikke meer.

Aria.

Egyptisk Mørke skiulte Norden,
Afgrunden aabnede sit Skiød,
Dødsdomme brøltes ud med Torden,
Og Lynild viste Skrek og Død:
Da streed jeg med afbrudte Sukke
Mod Himmelen, som vilde slukke
Den Soel, som glædte Cimbrien.
Men nu mit taareblendte Die
Seer smagtende op til det Høie,
Nu øiner jeg min Soel igien!

Chor.

Vor Hoveds Krone er affalden; vee os nu! thi vi have syndet.

For

For den anden Parentation.

Religionen.

Som Egens tette Skygge
Giør Nattergale trygge
For Ørnens Kløer og Slangens Braad;
Som Pladsregn ikke giør dem vaad;
Og Solens alt for sterke Hede
Selv ei kan trænge til der' Rede:
Saaledes giorde Frederik mig rolig;
Hans Hierte var min Tempel og hans Land mit Slot;
Han skiulte mig for frekke Aanders Spot;
Han skyggede for Overtroens Hede,
Og var en trofast Muur mod bitre Fienders Vrede;
Men hvem forstyrrede min Bolig?

Dyden.

Aria.

Som Klippen staaer, skiønt Bølger, Storm og Torden
Forbitred', rasend' støder, hviner, slaaer;
Som Solens Gang, og som Naturens Orden,
Kun ved sin Skabers Almagts Bud forgaaer:
Saa stod min Frederik, min Klippe og min Støtte,
Hvem rokkede dens Grund, Jehova, uden du?

Undersaatterne.

Chor.

Græd Dyd, men ei for dig; du giorde kun et Bytte:
See op til Christian: din Klippe staaer endnu.

For

For den tredie Parentation.

Freden.

Da Vesterhavet brusede med Torden,
Og Tydsklands Bierge svømmede i Blod,
Da Ild og Luft og Hav var enige med Jorden,
At være mig, sig selv og Himmelen imod;
Da flygtede jeg hen
Til Frederik i Norden,
Og fandt udi hans aabne Arme Skiul igien.
Hans Slot var mit Paulun; Hans Navn min Ære,
Hans ædle Hierte var min Sikkerhed.
Trods blodig Lorbærkrand stod Oliegrenen ferdig
At pryde Frederik, som han var værdig;
Men ak! jeg synker!
Cypresser, ak Cypresser skal det være!

Lyksaligheden.

Aria.

See du, som Slaget ikke rører,
Og døm fra det, du seer og hører,
Om vores Sorrig er for stor!
See Nordens Fryd og Cimbrers Glæde
Omhyllet med et Sørgeklæde,
Og selv Lyksalighed i Flor.

Undersaatterne.

Chor.

Ja vi, som Slag og Smerte rører,
Vi sukker mere, end man hører,
Og føler meer, end man troer.

Efter den tredie Parentation.

Videnskaberne.

Kan Viisdom selv ei holde Taarerne tilbage?
Og er Fornuftens Slutninger for svage?
Har Alderdommen, har de Vises Røst,
Har selv Naturens Stemme,
Og har Erfarenhed ei nogen Trøst,
Hvorved vi kan vort Tab forglemme?
Nei bryder Taarekilder, bryder,
Og vider, at, hvor Pligt og Troskab byder,
Og hvor en Konges Død er Grunden til vort Suk,
Er Taarer selv en Ziir for Videnskaber;
Men nu, vor Frederik er det vi taber,
Nu, ak! nu er al Klage smuk.

Aria.

Taalmodighed.

Græder Nordens Nationer;
Lader Suk og Jammertoner

Stige

Stige op mod Himmelen.
Flyder, flyder, salte Taarer,
Slig et Tab kan fordre Graad;
Men selv Fryd var ingen Brøde,
Thi er Frederik blant Døde,
Lever Christian igien:
Og den samme Gud, som saarer,
Giver Lægedom og Raad.

De afskeedtagende Undersaatter.

Chor.

O matte Skrek! — vi gyse, Tungen stræber
Forgieves at oplukke vore Læber,
Forgieves hæves Hiertet for at see
Sin Skat endnu engang blant Levende.
Fornyede Taarestrømme blender Øiet,
Oplivet Smerte døver Sands og Siel.
Vor Gud! vor Siel og Hierte er nedbøiet;
Vor Konge, ak, vor Fader, ak, Farvel!

Da den Høisalige Konge blev udført.

Motetto med Klagesange.

Chor.

Job. 30, 31.

Vor Harpe er bleven til Sorrig, og vor Orgel til grædendes Lyd.

Solo.

Hold Taare op at trille,
Og du, vor Cithar, stille!
Nu bæres Kongen bort
Til Graven.

Chor.

Nu bæres Kongen bort til Graven,

* * *

Chor.

Begr. 5, 17.

Derfor var vort Hierte svagt; derfor ere vore Øine formørkede.

Solo.

Solo.

Lad det forgrædte Øie
Sig end engang fornøie,
Vi seer vor Frederik
Ei mere.

Chor.

Vi seer vor Frederik ei mere.

* * *

Chor.

1 Kong. 3, 6.

an vandrede for dit Ansigt i Sandhed og Retfer-
dighed, og i Hiertets Oprigtighed mod dig.

Solo.

O Ynk! saa bær da Norden
Din største Skat til Jorden!
Op Cimbrer, følger med,
Og klager!

Chor.

Op Cimbrer, følger med, og klager!

* * *

Chor.

Psalm. 145, 7.

De skal udbrede din store Godheds Ihukommelse, og
synge med Fryd om din Retferdighed.

Solo.

Solo.

Viis, Naadig og Retferdig,
Dig og Din Throne værdig!
Tag disse Navne med
I Graven.

Chor.

Tag disse Navne med i Graven.

* * *

Chor.

Zach. 11, 2.

Hyl Fyr; thi Ceder er falden. Hyler Basans Eege; thi den største Skov er nedfalden.

Solo.

Farvel, vor døde Glæde!
Vi kan ei meer end græde;
Tag disse Taarer med
I Graven.

Chor.

Tag disse Taarer med i Graven!

* * *

Chor.

Psalm. 112, 6.

En Retferdig skal være til en evig Ihukommelse.

Solo.

Solo.

Hold, Taare, op at trille,
Og du, vor Cithar, stille!
Nu bæres Kongen bort
Til Graven.

Chor.

Nu bæres Kongen bort til Graven.

Cantata
over
Høisalig Kong
Frederik den Femte,
da han blev samlet med sine Fædre.

Opført i Roskilde Domkirke den 19de Marts 1766,
af Johann Adolph Scheibe.

Chor.
Begr. 4, 20.

Herrens Salvede, som var vor Næses Aand, blev fanget i Gravene, om hvilken vi sagde, under hans Skygge vil vi leve.

En Undersaat.
Jeg seer de majestetisk tause Huler,
Jeg seer de stolte Boliger, som skiuler
Monarkers Been.
Jeg øiner alt det Sted,
Hvor Nordens Fryd skal graves ned:
Et bange Koldt omløber alle Aarer.

Alting

Alting forvirres — Hiertet synes haardt som Steen,
Og Stene synes selv at smelte hen i Taarer.

Aria.

Kan en Steen sin Stivhed glemme,
Marmor, skielv da ved at giemme
Stolte Cimbrers største Skat.
Tause Mørke, kan du græde,
Græd, da Nordens Soel og Glæde
Synker i en evig Nat.
Kan en Steen sin Stivhed glemme,
Marmor, skielv da ved at giemme
Stolte Cimbrers største Skat.

En Stemme af Gravene.

En Lyd af Suk blev hørt i Taushedes Bolig. —
Hvad Graad tør vel forstyrre dette Sted,
Hvor Nordens Helte hvile sig i Fred?
Hvo skriger der, hvor Konger sove rolig?
Jeg seer dit Tab, forladte Norden:
Det kan, det bør udpresse Jammerskrig
Af dig og Jorden.
Fortæl de Levende din Nød;
Land raabe Lande til, at Frederik er død.
Men, vil du ikke ved at græde
Forstyrre Støvets Roe og Sielens Glæde;
Saa tie for Himmelen og mig:
Og husk, om slig en Sorg sig nogentid befinder,
At du vel taber, men han vinder.

Aria.

O Grav, du Ærens sikre Havn!
Siig Evigheden, at du giemte
Den store Frederik den Femte;
Vær evig stolt ved dette Navn!
Naar Jorden selv sin Fordring glemmer
Paa det Kostbare, som du giemmer,
Og ikke sees før vakt af Gud:
Da vær et synligt Æreminde,
Som Ild, og Vand, og skarpe Vinde,
Og Ondskab selv ei slukker ud.

O Grav, du Ærens sikre Havn!
Siig Evigheden, at du giemte
Den store Frederik den Femte;
Vær evig stolt ved dette Navn!

Rygtet.

Det Navn, som Frederik fortiente,
Det søde Navn af Landets hulde Fader,
Af Undersaatters Lyst og Glæde,
Og af den viiseste Regent,
Det Navn skal Sandhed selv paa dette Gravsted prente
Med varig Skrift, som Tiden ikke skader,
Og ingen Gift skal skade denne Prent.
Hans Roes skal læses af den sidste Alder,
Og selv den Slegt, som er tilstede,
Naar Steen, og Grav, og Verden falder,

Skal see, at Jorden giemte,
Kun Legemet af Frederik den Femte.

Chor.

Naar Have tørres ud, naar Bierge smulre bort,
Naar Sole slukkes, og naar Verdener forsvinder,
Da er det Tidens Verk; men Tiden er for kort,
Vor Frederik, til Dig og Dine Æreminder.
Udødelige Navn, ræk Evigheden Hænder,
Bliv stort hos Cimbrerne, og Norden prise dig,
Til den syvstierned' Pol i fulde Flammer brænder;
Da Konge, da bliv glemt, naar Norden glemmer sig.

Can-

Cantata
i Anledning
af
Salvings-Acten.

Opført paa Christiansborg 1767.

Syngende Personer.
Retferdighed.
Magten.
Viisdom.
Fredens Engel.
Undersaatterne.

Chor af Undersaatterne.

Fred med den Salvede!
Hans Krone skinnede
Af Viisdom, Dyd og Magt.
Vi saae vor Christian,
Og hørte Folkets Bønner.
Vor Slegt døe førend Han!
Og yngste Sønnesønner
Skal vidne om hans Pragt!

Aria.

Retferdighed.

Christians skarpe Øie
Tindrer i det Høie;
Nedrig Ondskab skielv! —
Naar hans Dommes Torden
Buldrer over Jorden;
Flygte Frekhed selv!

Men milde Straaler skiød fra Heltens Øie
Til dem, som krøb i Støvet under Thronen.
Han bøier sig, og rekker dem sit Scepter,
Og smiler ved at kaldes Armods Trøst.
Saaledes ligner Christian den Høie,
Som paa sin Throne ei de mindste glemmer,
Og med en Faders milde Røst
Opløfter Ydmyge af Støvet.

Magten.

Afmægtig Stolthed falde under Thronen!
Og naar han sidder for at dømme Folket,
Da staaer jeg ved Hans høire Side.

Aria.

Magten.

Flyer Laster, flyer for Christians Domme!
Den Onde flygte, om han kan!
Men Landet fyldes op med Fromme,
Som bygge under Christian!

Thi

Thi Magt blev givet Ham paa Jorden,
Magt til Retferdighed og Dom.
Hans Slutning staaer saa fast som Norden,
Hans Bud skal intet støde om.

Viisdom.

Hist seer jeg en ærværdig Skare
Af Viisdoms Venner og af sølvgraae Fædre,
Som zitrende opløfte Røst og Hænder.
Vi saae den Salvede,
Og Han var viis som en af Herrens Engle.
Hvor saligt er det Land, hvis Konge kiender
Gud, Landets Nytte og sig selv?
Saaledes talede den Viise,
Og Glædestaare trilte af hans blege Kinder.

Aria.

Fredens Engel.

Christian, salved Helt i Norden,
Du, som elsker varig Fred,
Hos Dig vil jeg boe paa Jorden,
At Du, bekrandst med unge Palme,
Maae spare Undersaatters Blod!
Kroner, som Tyranner bære,
Svømme bort i Blod og Sveed,
Men din Krands skal evig være;
Heltes Laubærkroner falme,
Og til dem er Du for god.

Lev længe, Christian, lev længe med Mathilde!
Velsignelser fra Himmelen og Jorden,
Fra Havet og fra alt det Skabte,
Og fra det Skabtes milde Skaber
Skal strømme paa de høie Salvede!
De være Menneskets Fornøielse,
Troe Undersaatters Lyst og Glæde,
En Skat, som Norden sildig taber!
Og sildig skal først Nordens Sønner græde;
Thi medens Christian lever med Mathilde
Skal alting være lutter Glæde,
Og hver skal boe i sit Paulun med Fred.

Chor af Undersaatterne.

Fred med den Salvede!
Hans Krone skinnede
Af Viisdom, Dyd og Magt.
Vi saae vor Christian,
Og hørte Folkets Bønner.
Vor Slegt døe førend Han!
Og yngste Sønnesønner
Skal vidne om Hans Pragt!

Can-

Cantata
ved den
i Anledning af
Salvings-Acten 1767
foretagne Doctor Promotion.
Opført paa Academiet.

Syngende Personer.
Undersaatterne.
Videnskaberne.
Viisdommen.
Nordens Engel.
Lyksalighed.

Chor af Undersaatterne.

Du saae din Vældige
I Herrens Helligste,
Lyksaligt Dannemark!
Din store Christian
Var stor i Herrens Øie.
Sin-Aand, Kraft fra det Høie,
Og Viisdom skienkte han
Din salvede Monark.

Aria.

Aria.

Videnskaberne.

Her i den store Christians Skygge,
 Og under Viisdoms Varetægt,
Skal Kunsterne sig Templer bygge,
 Som staae til Verdens sidste Slegt.
Egyptens Pyramider falder;
 Men, rolig og belønnet Flid,
Lad Nordens allersidste Alder
 See Støtter fra din gyldne Tid!

Viisdommen.

Den Viise saae en Stierne over Norden,
En Soel randt op fra Cimbrers kolde Egne:
Da troede han at kiende Viisdoms Straaler,
Og henrykt raabte han til sine Brødre,
Og Viise ilte hid fra alle Kanter.
Lyksalig Konge, som vil herske over Viise,
Lyksaligt Land, som styres af en Viis:

Efter Promotionen.

Aria.

Nordens Engel.

At viisere og bedre
 Var efter Christian
Blant Oldenborgske Fædre

Skal aldrig blive sagt.
Den kaldes stor, som Han,
Blant Kongerne i Norden,
Som elsker Viisdoms Orden,
Og ærer Himlens Magt.

Lyksalighed.

Ulykker flygtede for Christians Straaler,
Og hærdet Sorrig søgte mørke Huler,
Hvor de useete kunde bygge;
Men i hans Alder fandt de ingen Skygge;
Thi Glæden skinnede i hele Norden.

Nordens Engel.

Lyksalig Slegt, som døde før din Glæde,
Og tabte Lyset før din Soel!

Chor.

Land! Land! opløft dit Raab,
Tael til den Evige
Om al den Trøst og Haab! —
Godheds bundløse Kilde,
Udøs du Fromheds Løn
Paa dine Salvede,
Vor Christian, vor Mathilde,
Vor Lyst, vort Liv, vor Bøn!

Sørge-

Sørgesange,

da den Høisalige Enkedronning

Sophia Magdalena

skulde føres til sit Hvilested.

Opførte i Christiansborgs Slotskirke den 13de Junii 1770.
Af Joseph Sarti.

For den første Parentation.

Undersaatterne.

Chor.

Bliv høi vor qvalte Suk! flye Graad at lindre
Vor Smerte! den, som brænder i vor Bryst!
Men Engler! I, hvis Seiersange hindre
Vor Graad, og I, som dele himmelsk Lyst,
O tier! thi kun Skrekkens tause Stene
Og dig, o Nat, vil vi betroe vor Nød;
O græder! ak! Sophie Magdalene,
Ak Nordens Beste-Moder, Hun er død!

En

En salig Aand.

Recitativ.

Io! høie Seiersange skal afbryde
Eders Sukke, og Saligheders Kilde
Skal blande sig med Eders bitre Taare.
Lad ei en skummel og forhærdet Smerte
Vanhellige det Hierte,
Som giemmer Magdalenes Navn og Dyder.
Ja! Eders Tab, Vor Medynk, Eders Jammer
Tillader Graad; men stille skal den flyde!
Og naar end nogle sieldne Taare falder
For tungt paa Eders Bryst;
Da skal et Glimt meddele Eder Glæde,
Og lade Eder see vor Himmellyst.

Salige Aander.

Arioso.

I evig, evig, evig salig Glæde,
Blant de Udvalgte, er den, I begræde.

En salig Aand.

Recitativ.

I, Dydens rette høie Sangerinder,
Og I, som følge skiult med rene Siele,
Staaer ned ved Dronning Magdalenes Aske,
At sige hele Jorden, hvad Hun var,
Og hvad den udi Hende mistet har.

Guds=

Gudsfrygt.

Aria.

Med Dig, var Hun i Pagt, Du Høie!
En elsket Skat, i Almagts Haand;
Hun vandrede for Herrens Øie,
Ledsaget af hans Viisdoms Aand.
O! Triumpf! Det er fuldbragt!
Kronen vandt Hun! og tilbeder,
I et Svelg af Saligheder,
Frelsens seierrige Magt.

Dyder.

Chor.

Ordspr. 12, 18.

Paa Retferdigheds Stie er Livet, og dens Vei er ikke Døden.

For den anden Parentation.

Armod.

Recitativ.

Ak Aske af min kronede Veninde!
Med Taarer, som hun levende ei taalte,
Med anden Graad, end den mit fulde Hierte
Udøste! — rørt af Skiønsomhed og Glæde,
Naar Hun saa tit fortrolig med min Kummer,
Udforskede, og lindrede min Smerte;

Med

Med bitre Taarer — Al min Rigdom —
Men — som jeg veed — for Gud en liflig Salve,
O Aske! vil jeg salve dig — og døe. —
Men Gud! — Min Gud, som tæller mine Taare,
Betal min Skyld! vær Magdalenes Løn!

Arbeidsomhed.

Recitativ.

O ædle Støv, den Siel, som i Dig boede,
Nedlod sig ofte til min Sveed og Møie;
Hun selv indhegnede med evigt Hegn
De Frugter af min trette Arm,
Som jeg i Kreds af Sønnesønner nyder,
Og før indsamlede for andre;
Hun brød mit Fængsel, Vanens tunge Lenke,
Som bandt mig før til evig Mangel.
O Gud! min Gud, som veier mine Taarer,
Betal min Skyld! vær Magdalenes Løn.

Dyden.

Recitativ.

Og mig opreiste Magdalene Templer,
Og blotted Dyd nød i en værdig Fristad
Ved Hende tryg, uhindret al sin Glæde,
Og sang, oplivet af sin rene Glæde,
Sin mægtige Beskytterindes Ære.
Nu, ak! nu svømmer den i Taarer,
O Gud! du rene Gud, du min Beskytter,
Vær Magdalenes store Løn!

Dy-

Dyder.

C h o r.

Fromme, Store Magdalene,
Godhed være selv Din Løn!

Dyden.

S o l o.

Min Borg af Marmorstene,
Min Muur forsvandt i Gud.

Gudsfrygt.

Solo.

Mit Træ, med liflig Skygge,
Og Glædens Frugt gik ud.

Begge.

O Sorg! hvor skal vi bygge?
Vort Tempel sank i Gud.

Echo.

I Gud.

Nordens Engel.

Solo.

Min Soel, min Magdalene,
Min Lyst udslukte han;
Nat, som jeg ei kan taale
Saa nær ved Christian.

Sørge-Cantata

i Anledning af Høilovlig Ihukommelse

Enkedronning

Sophie Magdalenes

dødelige Afgang.

Bestemt til Concerten i Raadhuusstrædet.

Første Afdeling.

En Undersaat.

En dyb, og nattelig, og rædsom Taushed,
Meer frygtelig, end den i Findlands Skove,
Naar i den aldrig endte Nat,
Kun enkelte paa Rov adspredte Dyr,
Og Norden hyler Skrek til en forvildet Jæger,
Og hist og her en ildrød Stierne zitrer
Bag flyvende Skyer;
Meer rædsom er den dybe Taushed,
Som hersker vidt omkring Skioldungens Huus.
Lovsangen tier, den, som tusend Stemmer

I dagligt Offer bringe den Algode
For Fred og Glæde under Christians Skygge.
Og Glæden tier; Landets muntre Sønner
Gaae tause, hver for sig og langsomt,
Og langt omkring Skioldungens Huus;
Ærværdigt i sin mørke Majestet,
Aftvang det mig et Gysende og Taarer:
Men alle see derop og fælde Taarer,
Og synes at beklage det.

Aria.

Nordens Engel.

Tie, du svage Røst om Glæde!
Glem, Erindring, hvad jeg nød!
Haabet kæmper svagt, o Smerte!
Med et nylig saaret Hjerte;
Men at kalde tabte Dage,
Og forsvunden Lyst tilbage,
Det fordobler dine Stød.

Chor.

Undersaatter.

Tie, du svage Røst om Glæde!
Uforstyrret vil vi græde,
Magdalene, ved din Død.

En ældgammel Borger.

Død er Hun, ak! at alt vort Haab er Smiger!
Som Nattens Meteor er Jordens Glæde,

Den fødes, glimrer og forgaaer;
Dog spinder du dig varig Glæde,
Bedragne Haab! Den grumme Parce lurer,
Og holder Haanden kun tilbage,
Og skiuler sig, at du bekiendt med Glæden,
Og heftet til den ved fortrolig Vane,
Og tryg, og ikke tænkende paa Parcen,
Maae føle dobbelt Smerte ved dit Tab.
Død er hun nu, Sophie Magdalene,
Hvis høie Dyd jeg længe kiendte.
I Vext, og Blomster, og ulignelige Frugter.
Nu var jeg vant at see den, vant at smage
Dens Frugt, nu var jeg tryg — Nu døer hun —
Og, ak! hvor bittert er mit Tab!

Aria.

Viisdom.

Glimrende Dunster forsvinde,
 Klippen af Marmor forgaaer,
Tiden, ulært at forbarme,
 Haver selv Dyden, som staaer.
Naar med langtstrekkende Arme
 Døden til Thronerne naaer,
Treffe dens dræbende Smerter
Selv de standhaftigste Hierter;
Nu, da den slog min Veninde,
 Føler jeg selv, at den slaaer.

Religionen.

Mig traf den haardest, min Veninde!
Dit Hierte, fromme Magdalene,
Var længe mit, og mit alene.
Dit Bryst, dit Huus var Herrens Tempel,
En Helligdom,
Hvortil hans sande Tienere kun kom.
Dit Levnet var et rørende Exempel
Paa stor og paa utrettet Iver
I Bøn, og Troe, og Troens Frugter;
Derfor har Herren kaldet dig til Fryd.
Jeg tabte; men hvi vil jeg græde?
Trøst har jeg i mig selv,
Og salig Vellyst i din Glæde.

A r i a.

Dyden.

Ei Høihed, hvor jeg tit maae svimle,
Og ei med Sort betrakte Himle,
  Skrek, som jeg ofte blegner ved;
Ei Middagsolens sterke Straaler,
Ei Storm, som jeg saa sielden taaler,
  Forstyrrede min Salighed.
I Sorg og Glæde sad jeg rolig;
Thi Gud bevogtede min Bolig,
  Og, ak! han selv, han brød den ned.

Ægte Kierlighed.

Og jeg har boet i Magdalenes Hierte,
Jeg — Ak for mig en sielden Glæde!
Jeg længe elsket, høit i Ære,
Bestandig uindskrænkt af Døden,
Da Døden skiulte den, hun elskte,
Og uindskrænkt af Tid, og Sorg, og Alder,
Og sikker aldrig at fordrives,
O Smerte, hvilken Bolig har jeg tabt.

Aria.

Moderlig Kierlighed.

Sterke Baand og rene
Bandt min Magdalene
Til min søde Pligt,
Nu da Døden bryder
Dig, du ædle Baand,
Som Natur og Dyder
Bandt med fælles Haand;
Kan mit Tab allene
Kaldes smerteligt.

Nordens Engel.

Dybt er jeg saaret: I utalte Hierter
Fornam jeg dine dødelige Smerter.
See dem, jeg elsker! Nordens Sønner,
Har alle tabt, og alle tabt en Moder,
Og Tusende see nu med Skrek den Nød,

Som

Som de har glemt i Magdalenes Skiød.
Utalte Fromme græde hendes Død,
Og alle dele Christians Smerte.
Ak uvelkomne Lyd af Cimbrers Klage!
Jeg høret dig. Høit klage de forladte.
Mit Hierte smelter under Folkets Taarer.

Chor.

Undersaatter.

O Smerte! Tryg i Olietræets Skygge,
Og Himmelen var prægtig Morgenrøde,
Og Torden, som uventet slaaer;
O Jammer! Solen blegner — Ak hun døde!
Den, som han elskte høit — den største Stierne
Forsvandt — og Jeg! o Smerte! — Jeg forgaaer.

Anden Afdeling.

Viisdom.

Har Jorden Fryd og Løn til Magdalene?
Har den en evig Muur mod Sorg og Ondskab?
Udvalgtes Samfund og Algodheds Ansigt?
Har Mennesket et Svelg af Saligheder,
At han med egennyttig Klage
Tør ønske den Udvalgtes Siel tilbage?
Hvad? eller haaber han ublandet Glæde
Paa Jorden? standhaft Lyst, hvor Sielen vakler?
Hvad?

Hvad? eller har han med uskiønsomt Hierte
Forglemt Algodhed for at føle Smerte?

Arioso.

Blind føler Smerten ene
Sig skilt fra Magdalene.
Jeg seer mit Tab, og seer;
At hun har vundet meer.

Religionen.

Du knurrer meer end græder mod en Fader,
Som elsker dig, og vaager for dit Beste.
Du stemmer dig mod den alviise Læge,
Saasnart han røter ved dit gamle Saar
Med skarpe Salver, at oplive det
Til Følelser, at frelse dig fra Døden;
Og egensindig lukker du dit Øie
For Glæden, som nedstrømmer fra det Høie,
For Viisdoms Trøst, og for den Soel, som tindrer
Med liflig Pragt, med Morgenrødens Straaler!
For Christian og Mathilde! — See din Moder!
See Glæden, som du har, og den du haaber!
Og knur ei meer, og strid ei meer, o Hierte,
Mod Lægen! — Føl, men tab dig ei i Smerte!

Aria.

O Siel, som elsker dig allene!
O Suk, som klager egen Nød,

O Taarer, som ei englerene,
Og ei af mine Kinder flød!
Flyer! min Venindes faldne Bolig
Var reen — nu hvile den i Fred!
Langt fra en følesløs, og rolig
For Suk af Egenkierlighed! –

En Undersaat.

Ak aabnedes vort Øie dog med Taarer
Til Jordens Jammer! Fødtes vi med Smerte!
Ak dannede Naturen dog vort Hierte
Beqvemt til Fryd, men udlært alt paa Kummer,
Og altid aabent for den mindste Smerte!
O Viisdom! Dyd! o Støvets høie Pligter!
Religion, du Himlens høie Datter,
Som prøver strengt og veier mine Taarer;
Stort er det Tab, som jeg begræder.
Hvi vil I nu omskabe min Natur?
Hvi fordrer I Betragtninger af Hiertet,
Som føler kun? — og fordrer at mit Øie,
Nedslaget, blindt af Graad, skal see det Høie?
I vise Haab! ak! Jorden viser ene
Mit Tab — min døde Magdalene!

Chor.

Undersaatter.

Vor døde Magdalene!

Aria.

Aria.

En Undersaat.

Dybt i et underjordisk Fængsel
Fortærer Fangen sig af Længsel,
At skue Solens Pragt;
Men kommer en uventet Straale,
Kan hans uvante Syn ei taale
En enkelt Straales Magt.

Religionen.

Men Lysets Fader dannede dit Øie,
Ved Vexten af din Magdalenes Dyder,
Alt længe til engang at see dem straale
I evig Reenhed og i evig Glæde.
Til dem opløst dig! dem skal du betragte!
Og giennem Nat og Taarer
Skal de opvarme dig til salig Glæde,
Og lyse for dig, og veilede dig til Haab!
Snart evig glad, og evig reen at smage
Dens Salighed, hvis Tab vi nu beklage!

Duetto.

En Undersaat.

Salighed og Smerte
Trettes om mit Bryst.

Re:

Religionen.

Føl beklemte Hierte
Din Veninde's Lyst!

En Undersaat.

Græde vil jeg — græde!
Ak, min døde Glæde!
Ak, forsvundne Dyd!

Religionen.

Vilde du med Klage
Kalde den tilbage
Fra en evig Fryd?

Begge.

Salighed og Smerte
Trettes om vort Bryst.
Vort beklemte Hierte
Smager himlisk Lyst.

Chor.

Undersaatter.

Udvalgte Siel! ak, fordum Jordens Glæde!
Da du blant os ombannedes til Engel!
Men nu fuldkommen! Ak! for reen til Jorden,
Losvikler du dig fra dit Støv, og stiger

Høit

Høit op til Lyset, op til Lysets Fader!
Ak, vi Forladte hænge fast ved Støvet!
Og kan ei følge dig! og græde!
Saa dannes den salige Længsel
At fries fra vort jordiske Fængsel;
Saa skabes den reneste Lyst
Af Smerter i Synderens Bryst.

Can-

Cantata
i Anledning af
Kongens Fødselsdag 1771.
Opført i den saa kaldede Raadhuusstrædets Concert.

Vær Følelse, min Sang! og du, mit Hierte,
Vær Harmonie! Stiig med de høie Toner
Høit op til Vellyst, op til salig Glæde!
Men da, naar Sangen taber sig i Glæde,
Og nu i bævende og zitrende Accorder,
Og nu i svage, halvafbrudte Toner
Sagte, venlig murrer mod sin Lyst — og døer;
Da stiig endnu! og sterk ved hine Straaler,
Dem, som opvarme og besiele Norden,
Dem, som nedlod sig over Sangens Hytte;
Ved Christians Glands stiig høit, mit fulde Hierte,
Op over Sangen! op til Glædens Fader.
Der smelt i Fryd, og daan i hellig Andagt;
Men Godhed see din Bøn, og Almagt svare:
Ja! Christian leve længe med Mathilde.

Aria.

Harmonie! din gyldne Kiede
Knytte Christians Vink til Glæde,
Og hans Trin til Nordens Gavn!
Længe byd vor Sang at være
Lyd af Lyst, og Held, og Ære,
Evig Gienlyd af hans Navn!

Paa

Paa Kongens Fødselsdag 1772.

Sjunget
af
Jomfru Teresa Torre.

Velkomne Dag! og stor blant Nordens Dage!
Og dobbelt stor, og altid meer velkommen,
Jo tiere du kommer glad tilbage!
O Dag, som stolt fortæller dine Brødre,
At det er dig, som skiøn med himlisk Pragt,
Og rig, og mægtig nok ved Godheds Magt,
Kom at fornye Velsignelsernes Pagt
Med Norden, og at du har givet
Den Lyst og Haab, dens store Christian Livet!
Stor er din Roes, o Dag! og høi, og hellig,
Og mægtig er din Vellyst over Cimbrer,
Og drukne giør du dem til Sang og Spaadom!

Til Alfaders Throne trænge
Sikre Suk fra Danskes Bryst:
Christian leve! leve længe!
Himlen, os, og Sig til Lyst!

Og har ei Straaler af din Pragt og Glæde,
Har Gienskin af din Roes ei naaet mit Bryst?
Opfyldt det? og opvarmet det til Sang?
Og Ønsker? Merk, du elskte Chor, og følg
Din Sangerindes Bøn! og Juliane,
Og Frederik! — Styrk den! og hør den, Himmel!

Stor skal Nordens Christian være,
Stor i Viisdom, Magt og Ære,
Stor i Undersaatters Bryst;
Haand i Haand i Thronens Skygge,
Troe, lyksalige og trygge
Skal hans Børn udbrede Lyst!

Til denne Cantata vare først følgende Arier bestemte.

Arioso.

Guders Vellyst sniger
I Citharens Strænge,
Almagts Stemme stiger
Af det fulde Bryst:
Christian leve længe
Os og sig til Lyst!

Aria.

Aria.

Vær min Sang harmonisk Trette,
Høi mod Danmarks gyldne Slette!
  Høi mod Norges Marmorfield!
Stor skal Nordens Christian være
Himlen, os og sig til Ære,
  Stor i Viisdom, Magt og Held!

Cantata,

opført ved Universitetets sædvanlige Høitidelighed

i Anledning

af

Kongens Fødselsdag 1779.

Naar Landets Børn, du evig Viise,
  I dine Glimt tør fryde sig,
Hvor høit skal da hver Læbe prise,
  Hvor høit hver Daad forkynde dig!

Af Solekredse, som forsvinde,
  Skal de forstaae dig ene stor!
Og i et Støvgran skal de finde
  Din Almagts underlige Spor!

Af tause Nætter skal de lære
  Din skiulte Stie til Held og Fryd,
Og din bestraalte Vei til Ære,
  Af Minniesangens høie Lyd!

Derfor skal Dan og Nor ophøie
Din Miskundhed, Du Lysets Gud!
Thi blidt er Vinket af dit Øie,
Og lislig Klangen af dit Bud!

Med dine Vingers brede Skygge
Indhegner du dit Folk i Fred,
At vi, lyksalige og trygge,
Maae mættes af din Herlighed!

Dit Smiil har skiult Skioldungens Throne,
Dit Smiil, som intet Mørke naaer!
Du fyldte Lys i Christians Krone,
Og spredte Glands omkring hans Aar!

Og, Herre, du skal naadig skienke
Hans Bryst et Gienskin af vort Held!
Du, Herre, du skal mægtig sænke
Hans Aand i dine Straalers Veld!

Som Lynild lad dit Vink adsprede
Hver giftig Damp, hver farlig Skye,
Og mød med Flammer af din Vrede
Hver Storm, som truer Viisdoms Lye!

Indhegn de Frugter af dens Glæde,
Som nu saa rolig spire frem!
Udryd hvert Dyr, som tør nedtræde,
Hvert Kryb, som tør benage dem!

Da

Da skal vor Elsktes Fødsel være
  Vor Slegt et Minde af dit Lys;
Og høie Hymner, dig til Ære,
  Skal vidne, naar dens Fest fornyes!

Og naar vor Afkom seer tilbage
  Fra Fodspoer af opklared Flid,
Skal den velsigne Christians Dage,
  Som Springet af sin gyldne Tid!

Høit skal da Nordens glade Sønner
  Lovsynge dig, vor Gud, vort Haab,
Fordi du hørte vore Bønner,
  Og merkte paa vort hæse Raab!

Efter Talen.

Fyld, Gud! opfyld vor Christians Dage,
  Med Lys og Held! og ofte byd:
Hans Fest, at vende bliv tilbage,
  Og os, at møde den med Fryd!

Cereris og Thetidis Strid.

En Prologue, i Anledning af Hans Kongelige Høiheds Arveprindsens Formæling. 1774.

Handlende Personer.

Ceres.
Vertumnus.
Thetis.
Høstfolk af begge Kiøn i Cereris Følge.
Gartnere og Gartnersker i Vertumni Følge.
Nereider i Thetidis Følge.

Første Optrin.

Ceres. Vertumnus. Høstfolk. Gartnere og Gartnersker.

(Handlingen aabnes af Gudens og Gudindens Følgeskab med afvexlende Sang og Dands.)

Chor.

O Danske, skiertser trygge,
I fulde Laders Skygge,
I Kreds om gyldne Dynger,
I Hegn af Lyst og Haab!

O skiert-

O skiertser kun, og synger!
Lyksalige, som bygge
I Thronens milde Skygge,
Fordobler Glædens Raab!

Ceres.

Du fatter ei min hele, stolte Glæde,
Vertumnus! — min Triumpf er sikker.
Erindrer du, da Nordens Christian,
Med hans og Danmarks troeste Veninde,
Og Viisdoms unge Ven,
Tilvinkte mig og dig og Thetis,
At vende om, med al vor Lyst og Rigdom,
Til Danmark, til vor elskte Land?
Erindrer du? Da kom en venlig Strid
Imellem mig og Havets Herskerinde.
Den, som tilførte Norden først
Den største Rigdom, den var størst;
Den af os begge skulde vinde.
Nu see, og hør, og døm! — Du seer dem,
De Bierge af mit Guld, hvorunder
Dans glade Slegter, fri for Frygt og Kummer,
Velsigne Himmelen og Christians Huus;
Og Fryd opfylder Christians store Huus.
De Danskes Glæde,
De høie Frydeskrig
Af tusende, som takke det for mig.

Af tusende, som, modige og trygge,
Opdynge Rigdom i dets Skygge;
Den kongelige Fryd, Vertumnus,
Opfylder nu Skioldungens Bolig.
Har Thetis meer? Siig! kan den gyldne Fred
Indhegne meer Lyksalighed?

Aria.

Rigdom, Held og Styrke strømmer
Af mit fredelige Skiød,
Og min Vellyst oversvømmer
Selv det Veld, hvoraf den flød.

Stolte Søe, hold op at trette!
Sølvblaa Hav, tilstaae det nu,
At de Danskes gyldne Slette
Var en større Skat end du!

Vertumnus.

Min Ceres, jeg tilstaaer det,
Stor er din Rigdom, og din Vellyst naaer
Til Christians Huus.
Skioldungen, og hans fødte Ven,
Og hun, den hulde Dannebod,
Indhøste selv den Glæde, de har plantet.
Men om du stolt tilegner dig
Hvert Smil, som straaler nu fra Christians Øie,
Hver Lyst, som slaaer i Julianes Hierte,

Hver

Hver Fryd, som zitrer nu paa Fredriks Læber,
Og hele Nordens Glædesskrig;
Da, Ceres, er det Overmod af dig.
Og jeg har Rigdom nok, og gyldne Frugter,
Hvormed jeg glæder Norden og dets Fader.
Men viid! Snart kommer her en ung Heltinde,
Bestemt til Løn for Fredriks Dyd;
Alt iler hun fra Varnas Bredde;
Hun lover meer, end vi kan give.
Viid! Haab om bedre Frugt, end du og jeg
Afslokke Jorden; Haab om ædle Poder
Af den saa elskte, den saa hellige,
Af den saa skyggefulde Stamme,
Hvorunder vi og Norden blomstre;
Haab om en Æt af unge Helte,
Der ligne Frederik og blive snart som han,
Til Lye for os, til Hegn for Christian;
Det Haab besieler nu Skioldungens Huus,
Og hvert et Dansk og hver en Normands Bryst,
Med meer end din og end Vertumni Lyst.

Aria.

I Kamp med alle Vinde
Staaer Høiens Eeg, og byder
Dem Trods og hver en Skye;
Men i dens Skygge nyder
Dens spæde Slegtskab Lye.

Sin

Sin Giengield vil den finde
Naar disse Spirer groe;
Naar de med venlig Skygge
Det elskte Træ betrygge,
Da grønnes det i Roe.

Andet Optrin.

De Forrige. Thetis. Nereider.

Thetis.

Jeg vandt, min Ceres! og du selv
Skal snart med Fryd tilstaae det, at jeg vandt.
At jeg harført en større Skat til Norden
End du — en større Fryd, end Ceres har.
Jeg blev det vaer, at Nordens Fredrik smilte
Mod Varnas Bred — du veedst, hans Vink er nok.
Jeg hastede derhen. Der mødte mig
En ung Gudinde, uden Tvivl
Den, som bestyrer varig Fryd og Held!
Thi, som Minerva, naar hun, træt af Krig,
Af Gratier omskiertset, Venus lig,
Selv viis besøger Viisdoms Gud,
Saa forekom hun mig,
Den Himmelske! — Hun bød mig bringe sig
Til Dannemark, til Fredriks Arme.

Der=

Vertumnus.

Du hører det, min Ceres;
Det er Heltinden selv, hvorom jeg talte.

Ceres, (til Thetis.)

Bliv ved!

Thetis.

Fortryllet, stolt tilvinkte jeg
De skiønneste blant Østerhavets Bølger.
Hver løftede den sølvblaa Ryg, og bar
Gudinden frem. Jeg selv, udrustet
Til Kamp mod hver en Storm, hver troløs Nordvind,
Gik høi foran og førte Nordens Glæde.
Saa bragte jeg den milde Frederikke
(Det er Gudindens Navn) til Fredriks Bryst.
Hun, som blev sendt af Himmelen,
Med Elskovs og med Viisdoms Smiil bevæbnet,
At lønne og opmuntre Nordens Ven,
At pryde Christians Slegt, og at formere den;
Hun, som udbreder Fryd i hvert et Bryst,
Og lig den hulde Juliane;
Skal være Nordens Roes og Lyst;
Hun kom, o Ceres, paa min sølvblaa Bølge
Til Danmarks Bred. Du seer det, at jeg vandt.

Ceres.

Jeg føler det, min Rigdoms Glands forsvinder
Saa nær ved Fredriks Lyst, ved Frederikke.
Jeg tør ei trettes meer.

Thetis.

Thetis.

Ei du, kun Elskovs Gud, kun Amor tør
Aftrette mig min Roes — den Stolte!
I det han før omflagrede
Den høie Mast, da saae han mig, og loe,
Og slog de gyldne Vinger ud, og raabte:
Opblæs dig ei, forfængelige Hav!
Du bærer kun den Glæde, som jeg gav.

Aria.

Gavst kun du saa stor en Glæde,
  Elskovs alt for stolte Gud?
Mon din Ild, din Haand alene
Dannede den gyldne Kiede,
Den, som evig skal foreene
  Nordens Fredrik med sin Brud?

Amor! Dyden holdt din Bue,
  Viisdom styrede din Piil,
Almagt hialp dig, og din Lue
  Tændte Godhed med sit Smiil.

Ceres.

Det er da ikke dig, men Himmelen,
Og Elskovs Gud, og Frederikke,
Som glæde Norden og dens Ven.

Vertumnus.

Du taler ret, min Ceres! Frederikke
Tilhører denne Dags Triumpf, dens Glæde.
Hun skienker Norden meer, end du og Thetis,
Hun skienker den sig selv.
Omfavner Eder, yndige Gudinder,
Og følger mig! saa vil vi, Haand i Haand,
Gaae Fredriks høie Brud i Møde;
Og ydmyge nedlegge vore Skatte
For hendes Fod; og knælende tilstaae,
At Jordens Skiød, og at det rige Hav
Har ei saa stor en Glæde, som Hun gav.

Thetis.

Det vil vi — kun at Ceres ei
Vil have vundet.

Ceres.

Nei, min Thetis, nei!
Vi vil omfavne os. Dog er vor Strid
For ædel til at ende sig saa snart.
Saa længe Norden staaer, vil vi fortsette
Vor skiønne, vor venskabelige Trette,
Og kierlig kappes at berige den.

Thetis.

Velan! Men siig, Vertumnus,
Hvad bringe vi den høie Frederikke
Til værdigt Offer, til vor Huldskabs Pant?
Jeg negter ei, nu synes jeg mig arm.

Ceres.

Jeg finder ei en værdig Gave,
Jeg som dog nylig fandt mig selv saa riig.

Vertumnus.

Og hvad vil Fredriks Brud vel have?
Hun tænker, føler alt som han,
Som Juliane, og som Christian;
Hvad kan den Ædles Ønske være?
"Ah giører kun, vil I berige mig,
"Hver Dansk, hver Nordmand lykkelig!
Det er den kiereste, den største Gave,
O Fredriks Brud, o ædle Frederikke,
Som Jord og Hav kan bringe dig!

Ceres.

Det Offer vi vil bringe dig,
Udvalgte Par! I Kreds om Eder,
I Kreds omkring Skioldungen og hans Huus,
Vil vi udbrede al vor Rigdom,
Og samle glade lykkelige Danske.
Og den Lyksalighed,
Som Himlen ei betroede til vor Magt;
De Godes Bifald, og den gyldne Fred,
Og Viisdoms Lys, og Kunstens Pragt;
Og Nordens Haab, og Christians Styrke,
O høie Par, o dyrebare Stamme!
Din Frugtbarhed,
En yndig Rad af ædle Poder,

Som ligne Fredrik og hans Moder,
Skal Himlen selv omgierde Thronen med.

Chor.

Himmel, Jord og Hav, udbreder
Alt det Gode, som I har!
Samler nye Lyksaligheder
Trindt omkring det ædle Par!

Ceres.

Ageren og Bølgen lyde
Dannekongens Vink, og fryde
Alle dem, hans Scepter naaer!

Thetis.

Almagt gierde for Hans Trone!
Den velsigne Ham! den krone
Christian med sølvgraae Haar!

Vertumnus.

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

Chor.

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

Ceres.

Norden, af dit Skiød udspringe
Fylde, Styrke, Mod og Lyst!

Thetis.

Thetis.

Og min sølvblaae Bølge bringe
Pluti Skatte til din Kyst!

Vertumnus.

Fred indhegne, Kunsten pryde,
Klogskab samle, Viisdom nyde
Alt hvad Himmel, Jord og Hav,
Alt hvad Glædens Fader gav!

Ceres. Thetis. Vertumnus.

Terzet.

Fred indhegne, Kunsten pryde,
Klogskab samle, Viisdom nyde
Alt hvad Himmel, Jord og Hav,
Alt hvad Glædens Fader gav!

Chor.

Himmel, Hav og Jord, udbreder
Alt det gode, som I har!
Samler nye Lyksaligheder
Trindt omkring det ædle Par!

Ceres.

Ageren og Bølgen lyde
Dannekongens Vink, og fryde
Alle dem, Hans Scepter naaer!

Thetis.

Almagt gierde for Hans Throne!
Den velsigne Ham! den krone
Christian med sølvgraae Haar!

Vertumnus.

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

Chor.

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

(Handlingen sluttes med en Dands af Cereris og Vertumni Følgeskab.)

Lands-

Landsbye-Høitiden.

Et Forspil

i Anledning af Kongens Fødsels-Fest

den 29 Januar 1775.

Handlende Personer.

Baronen.
Lucinde, hans Datter.
Forvalteren.
Hovmesteren.
To Bønder.
Jesper, } deres Børn.
Kirsten, } deres Børn.
Bønderfolk af begge Kiøn.

Skuepladsen er Baronens Herregaard.

Første Optrin.

To Bønder.

Den første Bonde.

A r i a.

Jeg sætter mit Hat
Saa heit, som den beste.

Jeg yder selv min Skat,
Jeg har, trods hver en Rig,
Nok, meer end nok til mig,
Og noget til min Næste.
Jeg sætter min Hat
Saa høit, som den beste.

Den anden Bonde.

Nu, Naboe, tak du Himmelen, som hialp dig!
Og tak den kiere Konge — Ham, hvis Høitid
Vi helligholde nu! — og tak Baronen!
Før var det uselt nok, det veed vi alle. —
Det klæder ikke godt — en Dag, som denne,
Da hver er glad, og da vort gode Herskab
Giør sig saa megen Flid, saa stor Bekostning,
Og skienker og bespiser os saa herlig,
Blot at vi samlede maae takke Himlen
For Bondens Velstand og for Kongens Fødsel —
Det lader ei for kiønt, min gode Naboe,
At bære Nag, og yppe gammel Trette,
En Dag, som den. — Og siig os da, hvorfor du
Seer skievt til mig, og pukker, naar jeg taler.
Min Jespers Hu var falden til din Kirsten.
Nu — hun var arm, han havde lidt til beste.

Den første Bonde.

O tael kun ei om det par Snese Daler,
Som den gang giorde dig saa stolt, saa kræsen!

Dem

Dem har vi længe seet, og meer, vor Naboe.
De Tider er forbi. — Og skiønt min Pige
Var fattig, var hun flink, rask til sin Gierning,
Og nok saa god, som nogen Knøs paa Godset.

Den anden Bonde.

Hvad hielper det? du veedst, ved tomme Fade
Er sielden Fred. — Det var den gang min Tanke.
Og hvad var da vor Flid? hvad var vort Arbeid?
Ei vor, ei vore Børns, men Herrens Fordeel.
Men, som du siger, Tiden er forandret;
Og intet er forsømt endnu.

Den første Bonde.

Hvad? Intet?
Den Tid var Pigen alt for slet. Nu kom hun
Din Jesper ret til pas. — Jeg troer dig, Naboe.

Den anden Bonde.

Men hør dog . . . tys! der kommer vor Forvalter.

Andet Optrin.

Forvalteren. De Forrige.

Forvalteren.

Nu Børn! I trettes dog vel ei? Vor Glæde
Bør ingen Kiv i Dag forstyrre. — Kommer!
Baronen har alt savnet jer — han venter.
Nu snart! opholder ei den beste Herre!

(De to Bønder gaae.)

Tre-

Tredie Optrin.

Forvalteren, (alene.)

Den Ædle vil forlige dem, og krone
Vor Høitid med de to Forelskedes Lykke.
Hvad sparer han? Hvad giør han ei? Hans Idræt
Er kun hans Børns, hans kiere Bønders Velstand.
Hvor blomstrer alt ved ham! Hver hærdet Fordom,
Ja mig, saaledes som jeg før var findet,
Mig selv til Trods beriges han. Dog agter
Han det kun ringe. Men i Kreds omkring ham
Velsigne tusend' ham og deres Skiebne;
Det er hans Lyst, det lønner først hans Hierte.
O ædle, rene Lyst! — og jeg har smagt dig!
Og jeg har lært at dele slig en Glæde!
Jeg græder. — Gamle Barn — om nogen saae mig.

Aria.

O fremmede Glæde,
Som klemmer mit Bryst!
O Taarer, som væde
Mit hærdede Øie!
O Glimt af den Høie!
O salige Lyst!
Ja, Himmel, du skiønner
Paa spirende Dyd;
Dit Velbehag lønner
Et Smiil til vor Næste,

Et

Et Vink til hans Beste,
Med reneste Fryd.

Fierde Optrin.

Hovmesteren. Forvalteren.

Forvalteren.

Hvad? kan Hovmesteren undværes inde?

Hovmesteren.

Oh! meget vel. Baronen og hans Datter
Besørger alt, saa jeg er næsten affat.
Men, Herr Forvalter, hvi saa mild? — Saa venlig
Har ingen seet dem før. — Dog Kornet stiger —
Den skiønne Frost . . .

Forvalteren.

Min Ven, den Spot er grusom
Kan denne Dag; kan Christian omringet
Med Fred og Held, med Kongelige Venner,
Hans trygge Værn, ei glæde danske Hierter?
Og troe de mig meer følesløs, end alle?
Den aldrende, den haarde Bonde smiler —
I hvert et Oie spiller Lyst — de prise
Enstemmige den bondekiere Konge,
Der gav dem og indhegnede dem Kilder
Af Held og Lyst, som ingen Tid kan tømme.
Og nu den værdigste, den beste Jordbrot,

Hvis

Hvis Hierte mødte Kongens Vink, hvis Iver
Nu alt belønnes med saa søde Frugter,
Alt med Velsignelser fra hver en Læbe,
Hvor grundet er hans Fryd, hvor stor, hvor ædel!
Og jeg — det synes Dem jeg skulde undflye
Saa sand en Lyst, og glæde mig ved Plager?

Hovmesteren.

Tilgiv, min Ven! jeg seer min Feil med Glæde.
Den vist var følesløs, hvis Siel alene
Modstod den Strøm af Lyst, hvori Baronen
Bortriver alt med sig i Dag. Hvo seer ham,
Hvo seer Lucinde, hans udtrykte Billed,
Den Iver at fornøie hver, den Omhu,
Hvormed hun glad nedlader sig, og sørger
At ingen, ei det mindste Barn, maae savne
Sin Deel i Bordets Lyst og Festens Glæde,
Hvo seer det alt urørt og mørk og vranten?
Dog kan de let undskylde min Forundring;
De har ei altid tænkt, som nu.

Forvalteren.

Mit Hierte
Var aldrig Flint; Opdragelsen og Vanen
Indprentede min Siel en skiendig Fordom;
Mig syntes Bønderne kun dumme Lastdyr.
De, tænkte jeg, de skabtes til at bære
Monarkens, Eierens og mine Byrder.
Knapt Foer og Hug tilgavns er dem det beste.

Saa

Saa tænkte jeg, saa tænkte fleer desværre!
Et Glimt fra Tronen aabnede mit Øie.
Jeg kiender dem for Mennesker, for Brødre;
Jeg elsker dem, og vor Baron har lært mig,
At de kan elskes uden Tab.

Hovmesteren.

Omfavn mig!
Nu har De al min Agt. — Ah! hvor almægtigt
Er Kongens Vink og store Mænds Exempel!
Dem gav du, Himmel, at omskabe Hierter!

Aria.

Soel, din Straale fryder
Alle Skovens Fugle.
Kun den blinde Ugle
Føler dig med Smerte,
Og undflyer din Pragt.
Kongelige Dyder
Smerter ædle Siele.
Kun en Feig kan qvæle,
Kun det kolde Hierte
Dæmpe deres Magt.

Forvalteren.

Hist kommer han, den beste Konges Aftryk!
Hvor dybt nedlader han sig dog! hvor venlig.
Han taler til to trettekiere Bønder!
Hvor ivrig han anstrænger al sin Viisdom

Paa

Paa at forlige dem! — Ha, Børn, ved Himlen!
Før skulde denne Haand snart have giort det.

Hovmesteren.

Snart nok maaskee, min Ven! men ei saa varigt.

(Han gaaer.)

Femte Optrin.

Baronen. To Bønder. Forvalteren.

Baronen

(til den første Bonde.)

Let kunde du forlede mig. Din Stolthed,
Min kiekke Ven, jeg føler det, den smigrer
Mit Hierte; selv din Trods kan næsten kildre
Mit Øre. Himlen veed, hvormeget heller
Jeg hører dette Sprog, end før din Klage!
Dog, som du selv kan see, det er lastværdigt.
Ifald du kan belønne din Velgiører . . .
Det vil du dog? — Jeg kiender dig — Det vil du.

Den første Bonde.

Ja, med mit Liv.

Baronen.

Nu vel! den gode Konge,
Som gav dig det, hvoraf du nu kan prale,
Begierer kun et glad, et kierligt Hierte.
Han, som fornam dit Suk, og fra sin Trone,
Hvis Glands let kunde skiule ham for Ringe,

Dog

Dog saae din Nød, og med en Faders Omhu
Steeg ned, at hielpe dig; han, som har samlet
De mavre, de saa vidt adspredte Tuer;
Han, som af dem, dit Krat, og dine Moser,
Har skabt et Paradiis i Kreds omkring dig;
Han, Ven, som har forvisset dig, din Datter,
Din sidste Slegt, om Frugten af din Møie;
Han, som har skienket dig dig selv, din Frihed;
Han vil, og du skal bistaae ham. Han troer sig
Belønnet nok, ifald du efter Evne
Vil fremme din og andre Danskes Lykke,
Og ei ved Ufred hindre den at blomstre.
Du seer din Jord. Før adspredt, uindhegnet,
Giengieldte den din Møie kun med Tidsler.
Hvor heslig grøn i Høstens gyldne Tider,
Hvor nøgen fandst du den! Dyr havde nedtrædt
Dit Haab, din Lyst, de Skatte, som du saaede.
Nu da et Hegn omgrændser den, nu nyder
Din Ager Fred, og du dit Arbeids Frugter.
Saa vil og I, naar Venskabs Baand forener
Hvert Ønske, hver Bestræbelse, hver Idræt,
Belønne Landets Ven med glade Hierter.

Den første Bonde.

I taler som en Bog, vor gode Herre,
Og paa saa fine Ord kan intet svares.
Dog synes mig, jeg hader ei min Næste,
Og, som jeg før har sagt jer det, min Kirsten

Er

Er noget værd. Man skiertser ei med Æren.
Han har forsmaaet min Pige før — den Stolte!

Baronen.

Forsmaaet? det har han ei; han var kun frygtsom,
Og burde han ei zitre, som han giorde,
Af Frygt, at see saa kiøn en Pige mangle?
Og du, som hader ei din Næste, svar mig!
Hvorledes kan du kold bedrøve fire?
Din gamle brave Ven, de to Forelskte,
Og mig. Hver af os lider ved din Haardhed;
Og det en Dag, som den, da Christian fødtes!

Den første Bonde.

Det, gode Herre, det er ei at udstaae.
Kom, Naboe; snart! kom, tag min Haand og tryk den!
Og for den gode Konges skyld, som elskte
Vor Stand saa høit, og gav os det vi eie;
Og for Baronens skyld — saa tag min Kirsten! —
Ved Himmelen! for deres skyld, vor Naboe,
Kan du begiere hvad du vil — min Blakke,
Mit Sølvlaags-Kruus, mig selv, ifald du lyster.

Baronen.

See, Ven! jeg kiendte dog dit gode Hierte.

(til Forvalteren.)

Nu, Herr Forvalter, nu de to Forelskte.

(Forvalteren gaaer.)

Huus, Bryllupskost, og hvad de strax kan bruge,

Det,

Det, kiere Venner, det er min Bekymring;
Men see, der er de med vort hele Selskab!

(Dørene aabnes og man seer det inderste af Skuepladsen. I Fordybningen sees Kongens Brystbillede, med den Underskrift: *Gloria ex Amore Patriæ.* Ved adskillige dækkede Borde, hvorpaa man kan see, at Maaltidet allerede er til Ende, sidde nogle gamle Bønder og Bønderkoner endnu i fortrolig Samtale. Ungdommen stimler frem paa Skuepladsen.)

Siette Optrin.

Lucinde. Jesper. Kirsten. Forvalteren.
Hovmesteren. Bønderfolk af begge Kiøn.
De Forrige.

Lucinde.

Min Fader, styr de overgivne Venner!
De vil ei mætte sig, ei holde Bordskik,
Før de har sunget Kongens Roes, og dandset
Engang omkring til Bondevennens Ære.

Baronen.

Stor Fryd var aldrig ordentlig, min Datter!
I Dag er Glædens Dag.

(Til de to Forelskte, hvis Hænder han samler i sine.)

Kom, raske Pige!

Kom først, og giv din Brudgom Haand! Din Fader
Samtykker nu dit Valg. Monarkens Høitid

Har

Har viist sin Kraft og smeltet ham. Hans Hierte,
Hans gode Hierte slaaer kun for jert Beste.
Nu, Himlen selv velsigne dig, du muntre,
Du gode Par! vær heldigt, glad og frugtbart!
Og glem det aldrig, at vor Christians Fødsel
Har giort dig lykkelig, som alle Danske!

(Til alle.)

Nu, Børn! Her seer I selv, hvor skiønne Frugter
Vor Lydighed mod Bondevennen bringer!
Seer dette Par! — hvor muntert! — hvor velsignet!
Hvad var det i vor første Tilstand? Usle,
Som, hver for sig bortsvandt i Sveed og Taarer!
Men, Børn, jeg seer den Lyst, hvoraf I brænde!
Velan! vi vil, med Sang og raske Dandse
Erindre ham, som gav os denne Glæde.

Chor.

Kom, lyksaligste blant Dage!
Blide Fest, kom tit tilbage,
Kom med Held fra Himmelen!
Op fra vore glade Hytter
Stige Lyst til vor Beskytter;
Landets Lyst til Bondens Ven!

Hovmesteren.

Egensind hold op at qvæle
Glimtet af vor gyldne Tid!
Kongens viise Vink besiele
Dansken med lærvillig Flid!

Chor.

Chor.

Kongens viise Vink besiele
Dansken med lærvillig Flid!

Lucinde.

Flyer, o flyer, I lede Tretter!
Grumme Kiv, forlad vor Egn!
Fred omgierde vore Sletter;
Venskab være Danskes Hegn!

Chor.

Fred omgierde vore Sletter;
Venskab være Danskes Hegn!

Forvalteren.

Stræbsomhed og Kundskab drage
Landets rige Skatte frem!
Danmark! brug de gyldne Dage!
Lad ei Søvn vanære dem!

Chor.

Danmark! brug de gyldne Dage!
Lad ei Søvn vanære dem!

Den første Bonde.

Ei med Fogder vil jeg bytte,
Hvor forarmet jeg end var.
Gid kun Himmelen beskytte
Den Lyksalighed, vi har!

Chor.

Gid kun Himmelen beskytte
Den Lyksalighed, vi har!

Jesper.

Glædens Fest, som aldrig glemmes!
  Dag, som giør mig lykkelig!
Ved dit Glimt skal Elskov fremmes;
  Danskes Æt skal pryde dig.

Chor.

Ved dit Glimt skal Elskov fremmes;
  Danskes Æt skal pryde dig.

Kirsten.

Taarer! Kinden, som I væde,
  Vidner om min rene Lyst.
Kongen smage hver en Glæde,
  Som han øser i vort Bryst!

Chor.

Kongen smage hver en Glæde,
  Som han øser i vort Bryst!

Choro finale.

Kom, lyksaligste blant Dage!
Blide Fest, kom tit tilbage,
  Kom med Held fra Himmelen!
Op fra vore glade Hytter
Stige Lyst til vor Beskytter,
  Landets Lyst til Bondens Ven!

Tanker

da

Hans Kongelige Høihed

Arveprinds Frederik,

lykkelig giennemgik

Smaakoppernes Indpodning. 1769.

Da Glædens Soel stod høiest over Norden,
Og Sorrigs mindste Skygge selv forsvandt,
Opkom en Skye, som truede med Torden.
Suk, Taarens Forbud, angestfulde Bønner
Blev hørt fra Cimbrer — Nordens glade Sønner
Holt op at skiule Frygten, som de fandt.

Nei! Jorden har ei uforbitret Glæde,
Naar Danske selv tør neppe smile trygt.
Op, du som leer, bered dig til at græde!
Og du, o Syn, som ellers aldrig vilde
See bort fra Christian og fra Mathilde,
See til din Frederik og skielv af Frygt.

Saa raabte Rygtet, og det bange Hierte
Forsøgte tit at sønderslaae mit Bryst;
Da saae jeg op til Nordens Fryd med Smerte,
Da stræbte hede Taarer at forsvare
Mit Øie for at see den Elsktes Fare,
Som det saa tit betragtede med Lyst.

"Machaons Konst, som grundes paa vor Jammer,
"Og stedse stiger ved Naturens Fald,
"Pod intet giftigt i saa ædle Stammer!
"Men Rosen, som selv Ormen ikke skader,
"Fordærves af sin ømme Pleiefader"
Vent dog, o Konst! paa Guds og Tidens Kald.

Saa skreeg den blinde Frygt; men Konstens Fædre,
Som Viisdom hærder mod utidig Graad,
Bevægtes ei; thi de forstod det bedre.
Og Helten selv, af lige Viisdom hærdet,
Modtog det Onde villig, uforfærdet,
I Haab til Gud, sin Dyd og Lægens Raad.

"Du fører Cæsar, frygt ei Storm og Torden."
Saa raabte Helten midt i Dødens Gab,
Og følte, at han var en Gud paa Jorden.
Det Mod er stort, men saligt det, som bygges
Paa Troens Klipper meer, end Ærens Skygger;
Det først har Grund, hiint er kun Lidenskab.

Saa

Saa stod den største Tillid til den Høie,
  Min Frederik! din Trøst var Himmelen,
Og han, som holder stedse aarvaagent Øie
Med Konger og med ædle Kongesønner,
Saae til din Dyd, og hørte Nordens Bønner,
  Og skienkte os og Jorden Dig igien.

Vor Glædes Soel har tørret Taarefloder,
  Og Fryd har kronet bange Cimbrers Bøn.
Lyksaligt Land! og lykkelige Moder!
Som atter glad og mere rolig nyder
Løn for sin store Søns og sine Dyder,
  Som længe skal omfavne slig en Søn.

Saa kron da selv, Almægtige! vor Glæde
  Med varig Tilvext og Bestandighed.
Knyt Fryd til Fredriks Aar med Skiebnens Kiede,
Byd Juliane aldrig fælde Taarer,
Og selv ei see det Slag, som skiønt det saarer
  Dog først en evig Krone vindes ved.

Til

Til
Hendes Kongelige Majestæt
Dronning
Juliane Marie
paa Hendes Fødselsdag 1769.

Fryd ruster sig mod Fryd, at trettes om mit Øie,
Og Sielen fordres af forskiellig Lyst.
Hver Synspunkt vil mig heel, selv Gisning vil fornøie,
Haab og Erindring, hver har glade Dage,
Som kalde mig snart frem, og snart tilbage,
Og fordrer hver et Hierte af mit Bryst.

Snart viser sig en Dag, steds værdig at erindre,
Thi den har seet vor Juliane først.
Saa giør den Dag, vi see de andre Straaler mindre,
Saa skiules den igien af dem vi vente,
Saa finder Sandhed, at enhver fortiente
At kaldes gladest, lykkeligst og størst.

Nor

Rør mig med magisk Kraft, omskab mig Sanggudinde,
Som Janus eller Jnons Vægtere,
At jeg uhindret maae beskue min Heltinde!
Opløft min Sang saa høit, som Rygtet raaber!
Og, at jeg føler, det jeg seer og haaber,
Udrust mig med tidobbelt Følelse.

Grund til min Fryd og Sang, o Dag, som først i Orden
Blev stor ved Navn af Julianes Fest;
Bliv evig dyrebar, bliv aldrig glemt af Norden!
Vel saae du ei de fulde Straaler tindre —
Haab var din Glæde; men er den vel mindre,
Som saae dem først, end den, som saae dem best?

Dog, som en gierrig Bie vel summende betragter
Hvad Blomsterknoppen lover, meer end har;
Men iler snart derhen, at hente fulde Dragter,
Hvor hvert et Blad sin Sødhed stolt udbreder;
Saaledes Dage, haster jeg til eder,
Som ret har viist, hvis store Navn J bar.

Til Frederiks Paulun — egyptisk Nat omhyller
Skioldungens Huus — Hvor er Lovise nu?
Vor Dannebod! Men Glands, som blender, som fortryller
J sligt et Tab; siig Sang, hvem Gud bestemte,
Til værdig Trøst for Frederik den Femte:
Hvem, Juliane, var det uden Du!

See

See Muse, føel og tie — Vov ei, min Sang, at prise
Hver Heltedyd og hver Fuldkommenhed!
Siig kun, at det var stort, at være som Lovise —
Hun var det — Paa Monarkens høie Sæde
Sad Juliane, Hyrden selv til Glæde,
De Mindstes Vel var hendes Øiemeed.

Og skal du haste taus forbi den mørke Scene
Hvor vor Heltinde viser sig i Floer,
Beundringsværdigst dog. — Ild taaler Guld alene,
Sligt Tab kun Heltens Bryst — I Virvelvinde
Staaer Klippen tryg? saa staaer og vor Heltinde,
Og selv det største Tab giør Hende stor.

Har han, som prøver og belønner Dyder,
Ei derfor med almægtig Stemme sagt
Til Sorrigs mørke Skye, at den ei meer afbryder
Algodheds Straaler? bandt han ei sin Glæde
Til Julianes Liv, med Skiebnens Kiede,
Og bød den selv, at trodse Dødens Magt?

Slaae høit, min Cithar, høit! thi mit henrykte
Øie
Seer idel Lyst — til vor Heltindes Fryd
Har Jorden sluttet Forbund med det Høie;
Selv Hændelser, har Mod, Natur og Vane
Bestemt sig til at fryde Juliane,
Og Tiden staaer, at lønne Hendes Dyd.

Som

Som denne Dag, saa stor i Majestet og Ære,
Saa kiendelig ved sin Lyksalighed,
Heltinde! skal enhver af Dine Dage være.
Den Gud, som gav os Frederik tilbage,
Skal med sin Fryd forbinde begges Dage,
Og evig Fryd skal de adskilles ved.

Til
Hans Kongelige Høihed
Arveprinds Frederik,
da han fornyede
sin Daabes Pagt. 1770.

Syng konstlet og urørt om Lykkens Gaver,
Om alt hvad Jord og Tid og Rygtet haver,
Og Echo svare høit paa Støvets Lyst;
Men nu, min Siel har seet og følt den Høie,
Nu ytres Glæden i mit fulde Oie,
Og Sangen qvæles i mit Bryst.

Som Marmor, som Egyptens Pyramider
Opregne Musen for de sidste Tider
Hvad Jorden tabte, naar dens Helte vandt!
Men salige Triumpf! hvor Godhed vinder,
Der knæler tause Zions Sangerinder
Og Taarer sige, hvad I fandt!

Gud!

Gud! Navn, som standser i Cherubens Læber!
Almægtige! hvad er jeg, at jeg stræber
At nævne dig, og nævne dig igien!
Dog hørte jeg, I Magter og I Throner,
I hørte det — Slaae, Cithar, høie Toner!
Thi Jordens Yndling er hans Ven.

Naar Horeb skielver, naar hans Dommes Torden
Gaaer nær, og tung, og langsom over Jorden,
Da Skrek — da høre og forstumme vi.
Men Gud er ei i Veiret — Atter høres
En mægtig Røst og Ebals Grundvold røres;
Men Gud er ei endnu deri.

Da suser Zions Ceder — knæler, knæler,
Alt hvad som lever! raaber alt hvad mæler,
Han er det — Godhed — Miskundheders Gud.
Her lod Urania Citharen falde,
Høit løftede hun Sangen at paakalde,
Og stammede sin Vellyst ud.

Vend dig min Sang, og du mit fulde Øie,
Forsk! hvem er den, som taler med den Høie?
Med hvem fornyer Algodheds Gud sin Pagt?
Hvem nævner tryg det store Navn? hvem kræver
Dens Vidnesbyrd, hvorfor Eloah bæver,
At det skal staae, hvad han har sagt?

Mod=

Modsatte Dyder trettes om at male
Hans Mine — Høi, ukonstlet er hans Tale,
Og al hans Væsen ydmyg Majestet.
Hans ædle Hierte høres i hans Læber;
Men Øiet forekommer dem, og stræber
Med al sin Ild, at vise det.

Bemerk, hvor yndigt Ungdoms Blomster pryder
Ærværdig Viisdoms Frugt og modne Dyder!
Hør ham forklare Dom, og Salighed,
Og Viisdoms Vei — Naturens Maal og Ende,
Og Almagts Lov — og hør ham saa bekiende,
At Jesus er alt hvad han veed!

Forsk, Sangerinde! læs i Glædes Taare;
Fornem af Blodets Slag i hver en Aare;
Hør det af Suk, som stormer fra enhver!
Lad Cimbrer, lad det glade Tvilling-Rige,
Lad Norden og dens mindste Sønner sige,
Hvem denne Herrens Yndling er!

Vor Frederik! — o I! som aldrig glemte
Den sande Helt, vor Frederik den Femte,
O kommer, iiler, deler himmelsk Fryd!
Seer Frederik, og raaber Myriader,
En glad Erindring om hans store Fader!
Et værdigt Aftryk af hans Dyd!

Slaae

Slaae høit, min Cithar! syng i Urims Toner
Den Pagt, som han fornyer med sin Forsoner!
  Min Siel beskue Godheds Glands igien!
Nævn Pagten! sig hvad han i Verdens Øie
Bekræftede; og læs det i det Høie
  Hvad Jehovah tilsoer sin Ven.

"Din, sagde Frederik, din vil jeg være,
"Din Godheds Lov, en Formuur for din Ære.
  "Din Villie være steds min Rettesnor!
Da soer han ved sig selv, den evig Gode,
Og Himlene, og alle de, som troede,
  Og Haabet hørte, at han soer.

"Mig, soer Algodhed, mig skal du behage!
"Min Arm beskierme dig, min Aand ledsage
  "Din Fod til mig, og Skiebnen til dit Gavn!
"Jeg, jeg vil høre dig, naar du paakalder,
"Fred vil jeg give dig og Fryd og Alder,
  "Og Viisdom og et evigt Navn."

Af Haabet drukken var min Sang, og længe
Løb Glæden giennem neppe rørte Strenge,
  Og himmelsk Vellyst brød Citharens Klang.
Træt er min Siel af Vellyst — Tanker svimle
I Godheds Dyb — Og Stemmen døer i Himle,
  Og Glædes-Taare er min Sang.

Giør

Giør Glæden stum? kan kun min Siel fornemme
Den Fryd, jeg saae? Hvo laaner mig da Stemme
 Til dig, som saae den i en elsket Søn?
Nei, Julianes høie Siel allene
Kan fatte Glæder, som den kan fortiene:
 Sin Fredrik — Sine Dyders Løn.

Og skal min Sang ei vove sig til eder,
Hvis Flid opelske disse Saligheder,
 De Viisdoms Frugter, som I dele nu.
Helt! ved hvis Aske denne Taare rinder,
Den Salighed, som Fredriks Mentor finder,
 Den synger ingen uden Du!

Ode

Ode
til
Arve-Prindsen,
den 11. October 1776.

Ei Glædes Raab af Kampens grumme Helte,
Og ei Trompetens vilde Klang
Kan naae den fromme Bardes Bryst, og smelte
Hans Siel i himmelsk Sang.

Og naar Sejaner fryde sig ved Rænker,
Forstummer zitrende den Skald,
Som hørte dem tilhvisle Brødre Lænker,
Og Nationer Fald,

Med Taabers Latter blander ei hans Stemme
Sin Vellyst — hvor en usel Slegt,
Fortryllet ved et Flagger-Guld, kan glemme
De skiønne Byrders Vægt.

Og

Og hvor Tyrannen tordner Lyst, hvor Sverdet
Aftvinger Trælle Glædes Lyd,
Fandt Phoebi Ven sit ømme Hierte hærdet
Mod hvert et Glimt af Fryd.

Men naar en Stemmes vældige Beskytter,
Naar Folkets Engel stiger ned,
Som smilende tilvinker Landets Hytter
Velsignelser og Fred —

Og synlig fra sin lyse Skye udbreder
En hellig Ild, og Dyd, og Ret,
Og Virksomhed, og Haab, og Saligheder,
Som hastig krone det;

Og knuser Dødens Orm, hver lumsk Forræder,
Som hvisler i den glade Egn,
Og gienner gridske Rovdyr fra dens Glæder
Med evigt sikkert Hegn:

Og naar nu Frydeskrig fra Myriader
Opløfte sig mod Skaberen,
Naar Folkene tilbede Glædes Fader,
Som gav dem slig en Ven —

O da skal Glæden svulme høit, og stræbe
Mod Bardens alt for snevre Bryst,
Og tvinge ham til Sang, og fra hans Læbe
Skal strømme Guders Lyst.

Ja

Ja store Frederik, vort Nordens Vægter!
O Du! som Raadet sendte ned,
At kalde Dans, og Nors, og Anguls Slegter
Til tryg Lyksalighed.

Ja Gothers Engel, Du hvis store Skygge
Fra Zembla til de Cimbrers Elv,
Som Christians Glands udbredes at betrygge
Den Lyst, Du planter selv.

Naar Millioner, som bekrandste møde
Din Fest med høie Frydeskrig,
Velsigne Glimtet af den Morgenrøde,
Der først tilsmilte Dig.

Og hver en Høi, som kunde først fornemme
Din første Glands . . . da Viisdoms Haand
Adspredte Dine Skyer, og Dydens Stemme
Udviklede Din Aand.

Og naar de nu fortryllede og varme
Omfavne sig, og Bryst ved Bryst
Med hede Taare i hinandens Arme
Fortolke Frederiks Lyst.

Og naar De samled' knæle for den Høie,
Og med forvirret, afbrudt Lyd
Anraabe ham, at Sønnesønners Øie
Maae see den samme Fryd!

O da forstummede Bellonæ Helte,
Da taug Tyrannens hæse Træl,
Men Himle fylde Bardens Bryst, og smelte
Fredskaldens drukne Siel.

Og høit opløfter han den raske Stemme,
Og blander gyldne Strengers Klang
Med Folkets Røst, og Guderne fornemme
Den underlige Sang!

Og Jorden, og dens sidste Slegter lære
Henrykte denne Festes Fryd;
Vort Held, vort Haab, vor Fredrik og Hans Ære
Af Harpens høie Lyd.

I Anledning
af
Hendes Kongelige Majestæt
Dronning
Juliane Marie
Høie Fødselsfest
den 4. September 1777.

Er det dig selv, min Sangerske, som svæver
I Skyggen? eller forbres jeg
Af Cimbrers Aand til Sang? thi Harpen bæver
Paa sin bemooste Eeg.

Thi høit og lifligt klang de slappe Strenge,
Som naar de ane Danskes Fryd,
Og Nordens Hymner, og de giemme længe
Den festelige Lyd.

Og vældig var den Varselklang — mit Hierte
Slaaer høit mod det udspændte Bryst,
Og Øiet smelter alt af Glædens Smerte,
Af skiulte Flammers Lyst.

Siig Harpe! thi den Ild, som jeg fornemmer,
Den søde Ild oplyser mig?
Siig! var det ei de Danskes Jubelstemmer,
Hvis Gienlyd fyldte dig?

Og unge Barde! du, hvis Tanke brænder
Ved Glimtet af Skioldungers Dyd,
Skiul ei din Siel af Ild! mit Hierte kiender
Din Læbes elskte Lyd!

Siig! var det dig, hvis varme Aande rørte
Den gyldne Streng, og krævte Sang?
Var det en Gienlyd af din Siel jeg hørte
I Harpens høie Klang?

Og du! thi blant de glade Millioner,
Som høit forkynde Nordens Vel!
Udfandt jeg let din Røst, de stærke Toner,
Som talte til min Siel.

Og du, som henrykt af din Fryd fremkalder
Mig zitrende til Thronens Fod,
At synge høit blant alle Nordens Skalder,
Høit om vor Dannebod!

Den Sang er Pligt, som Danmarks Glæder byde;
Men svar mig Barde, du, som seer
Min Læbe zitre, mine Taarer flyde:
Kan Sang fortolke meer?

Saa

Saa hør da! thi jeg stræber alt at lære,
Den slappe Streng harmonisk Lyd,
Og Cimbrers Salighed, og NordensÆre,
Og Julianes Dyd.

Thi heller er det ei kun Sverdets Helte,
Ei kun Skioldungens Herlighed,
Hvis varme Straaler Bragas Sønner smelte
I høie Hymner ved.

Og dine Døttre bødst du tit nedstige,
O Freia! bødst dem smilende
Udbrede Glæder i din Odins Rige,
Og Fryd blant Cimbrerne!

Mild hørte du de kiekke Barder prise
Dit Kiøn ved gyldne Harpers Klang,
Vor Thyre, vor Magrete, vor Lovise
Med Glædens kielne Sang.

Og mig, som Nornen smilende bestemte
Det største Lod! og mig, hvis Bryst,
Og mig, hvis Harpe hun huusholdrigst giemte
Til Julianes Lyst.

Og mig skal Freia, mig skal Himlen høre!
Fredsælle Dronning og vort Vel!
Din Roes, Dit Navn, skal fylde Guders Øre,
Og smelte Støvets Siel!

Høit skal min spendte Streng fortælle Jorden,
Hvor god, hvor viis, hvor stor Du er!
Og at Dit mindste Vink befrugter Norden
Med nye Velsignelser!

Og, at Din Glands adspreder skumle Taager,
Og at Din Straale byder Fred.
Og, at dit Smiil opelsker og bevaager
Dit Folks Lyksalighed!

Dog først, thi hvad formaaer de svage Toner
Mod denne Storm af Frydeskrig?
Dog først forstumme Nordens Millioner,
At man maae høre mig!

Og siig saa, Barde, naar du nu fornemmer
Min Vellyst i harmonisk Klang:
Om ei et Folks, en Verdens Jubelstemmer
Var meer, end al min Sang.

De hæse Raab, "vor Moder! vor Veninde!
"Vor Roes! vort Held! vor Fryd! vort Haab"
Klang selv din Pindars Luth, min Sangerinde,
Saa skiønt, som disse Raab?

Den Pris, som zitrer paa de aabne Læber,
De Taarer, som fortolke den,
De hede Suk, det Stamlende, som stræber
At naae til Himmelen!

Ah!

Ah! det er meer end Velklang! det alene,
Fortolker Julianes Dyd!
Konst maaler ei, du zirlige Camoene,
Dens Glands, og Nordens Fryd!

Kast Harpen! bryd den Dæmning, som indskrænker
Min Vellyst! bort i skiønne Baand!
Bort gyldne Strenge! bort I gyldne Lænker,
Som fængslede min Aand!

Med Gother vil jeg stamle Fryd, og mænge
Min Siel med Cimbrers vilde Raab!
"Du er vor Dannebod! Du blive længe
"Vor Lyst! vort Held! vort Haab!"

I An-

I Anledning
af
Hendes Kongelige Majestæt
Dronning
Juliane Marie
Høie Fødselsfest
den 4. September 1778.

Stort er dit Navn, Du Cimbrernes Veninde!
Dets Lyd er høie Hymners Klang,
Og ved dets Kraft skal Bragas Afkom finde
Et bundløst Veld af Sang.

Glimt af din Roes skal naae de sidste Skalder,
Og hastig smelte dem, det naaer,
I Minnisang om Nordens gyldne Alder,
Og Julianes Aar!

Kun jeg, hvis Bryst dens første Straaler fryder,
Jeg, Skiebnens alt for glade Ven,
Som svimler i din Glands, kun jeg vil nyde,
Og ei besynge den!

Hvi

Hvi skalde jeg, som Glæder giennemtrænge,
Afmaale Sprog og Røst, og slaae
Med sikker Haand de nøiestemte Strenge,
Som ingen hører paa?

Ei vil jeg trette mig med Sang, og kiøle
Min Fryd med konstlet Harpeleg;
Hvor hver, som selv kan see, paastaaer at føle
Dens Magt saa godt, som jeg.

Naar Minnisang! naar Arilds Tider strømme
Igiennem Harpen fra min Siel;
Da smile de, som troe mig ei, og dømme,
At jeg har siunget vel.

Forundrings Raab, og Bifalds høie Stemme
Opflamme den roeskiere Skald,
Og gierne skuffet troer han at fornemme
Sin Ild og Bragas Knald.

Men neppe svulmer en forvoven Tone,
O Nordens Moder, af din Dyb,
Før hver, som øiner Glandsen af Din Throne,
Forsmaaer dens matte Lyd.

"Stolt siger man, og daarlig maae du være,
"Som tør anprise Cimbrerne
"Den Himmel, de bestraales af, og lære
"Dit Folk den Konst at see!

"Føl,

"Føl, knæl, og græd, som vi, om du vil prise,
"Vor Julianes ædle Barm,
"Og stræb ei mat og frostig at bevise,
"At Solens Ild er varm.

Dog stræbte Harpen, skiønt jeg ydmyg lærte,
At al min Konst ei skildrer Dig
Saa sandt, saa stærkt, som hvert et cimbrisk Hierte,
Der blot udøser sig.

Men Du, selv Du, som Heltedyd er Vane,
Som Skalders Roes er daglig Klang,
O store, alt for store Juliane,
Du føler ei min Sang!

De Toner, som tiltroe sig at ophøie
Din Siel, de, ak! de naae den ei,
Ustyrkede ved Smilet af Dit Øie,
Paa dens umaalte Vei.

Derfor lad seent en Barde, som ei nyder
Dit Vink, som kun Dit Navn betroes,
Naae Bragas Krands ved Klang af dine Dyder,
Ved Gienlyd af Din Roes!

Men jeg, som zitrer i Din Glands, hvis Læbe,
Hvis Hierte smelter i Din Lyst,
Min Sang skal stolt attraae Dit Smiil, og stræbe
At naae Dit eget Bryst.

Og naae det skal jeg! Nordens Engel lærte
Min gyldne Streng en mægtig Lyd,
Som rask og sikker altid traf Dit Hierte,
Og tvang det til sin Fryd!

Thi Cimbrer vil jeg synge om, og prise
Dit Danmarks Floer, og Vext, og Fred!
I tusend' Straaler skal min Flamme vise
Dit Folks Lyksalighed.

I tusend' Toner skal din Siel fornemme
De elskte Myriaders Held,
Og Nordens Fryd skal bruse i min Stemme
Tilbage til sit Veld.

Da skal Dit Smil bestraale Odins Høie,
Og søge Danneharpens Klang,
Og henrykt skal jeg læse i Dit Øie,
At Du har følt min Sang.

Men naar den da, opflammet ved Dit Minde,
Fortolker Nationers Raab,
Som kalde Dig der' Moder, der' Veninde,
Der' Liv, der' stolte Haab —

Da skal Din Glæde voxe høit, og ligne
De Danskes Fryd, og blande sig
Med Normænds Lyst, og Du skal selv velsigne
Den Dag, som gav os Dig!

Til

Til
Hans Kongelige Høihed
Arveprinds Frederik,
den 11te October 1779.
En Ode.

Henrykt, troe mig, o Efterslegt! henrykt
Saae jeg Fredrikkers Dag, og dens Hæder
Bandt min zitrende Læbe; men helligt
Gysen, og underlig iisnende Vellyst
Fyldte min Siel.

Festlig, langsom opsteg den af Seklers
Mørke Svelg. Om dens Tindinger krandste
Sølvgraae Skyer sig, dens Smil var som Viisdoms
Smil til de Faldne, naar Høihed og Alvor
Dæmpe dets Glands.

Salig Frygt for Alfaders Udsendte
Greb min Siel; thi jeg følte den Høie.
Maalløs, gysende sank jeg i Støvet,
Tilbad og græd, da en styrkende Stemme
Naaede min Barm.

Dan-

Danske! sagde den styrkende Stemme,
Danske! merk paa mit Ord, og forkynd det
Høit i Cimbrernes blomstrende Sletter!
Er det ei mig, som udvalgt af Alfader
Bringer dem Fryd?

Er det glemt, at der stolteste Ceder,
Fredrik, fordum oprandt ved min Straale*)?
Stormens høie Bekiemper! den sølvgraae
Dannemand blusser, naar Heltens Erindring
Varmer hans Bryst.

Slegter blev og forsvandt, og jeg nedbar
Godheds Blink til den hellige Stamme.
I min Dugstrøm fremspirede Glædens
Yndigste Knop, og de fredkiere Cimbrer
Anede Held.

Herlig voxte den Spire. Sit Udspring
Værdig, stor, som sit Navn, er min Fredrik
Danmarks Ven. I hans qvægende Skygger
Frydes den Kiekke, og venlige Dyder
Groe i hans Lye.

Norden samles omkring ham, og stirrer
Taus paa Flidens og Konstens Opelsker.
Blid og vældig, som jeg, skal hans Viisdom
Hastig opvarme dets hærdede Sønners
Undrende Bryst.

Alt

*) F. IV. er fød samme Dag.

Alt optøedes de koldeste Hierter,
Norden smelter ved Smilet af Fredrik!
Alt fornemmer det Indfødtes Iver,
Danskheds fortryllende Vellyst, og elskte
Børnebørns Haab!

Alt fremspire de herligste Frugter,
Selvforhvervet, og tryg, og usmittet
Velstands Lyst, og dens mildere Sæder,
Glædende Konst, og de høiere Dyder,
Skaldernes Ild!

See! saa sagde den heldige Dags Aand:
Disse Glæder fremkaldte min Fredrik!
Bød ei Godhed min rødmende Straale
Vække hans Siel? Er det lidet, Alfader
Sendte ved mig?

Er jeg ringe, foragtet, som hine
Daarskabs Dage, bestemte til Bulder,
At man vild, og bekrandset med Myrther
Tumler mit Aasyn imøde, som var jeg
Viingudens Fest?

Skal da denne letsindige Støien,
Drukne Trælles Triumpfskrig, og skal den
Være Dunst af berusende Virak,
Skal det fortolke velsignede Cimbrers
Flammende Fryd?

Vid=

Vidløs, larmende Latter forkynde
Drømmes Lyst og et Dieblikes Kilder!
Slegters Held, som min Fredrik udspreder,
Hædres allene ved Knæfald og Taarens
Vældige Sprog!

Derfor merk paa mit Ord, og advar det
Elskte Folk, at det møder mig festlig,
Med andægtige Glæder, med hellig
Lovsang til ham, ved hvis Kraft mine Straaler
Vakte dets Ven!

Byd dem tænde sig store, min Fredrik
Værde Forsæt ved Glimt af mit Dagskier!
Byd dem tause forskiønne min Middags
Herligste Glands med et Gienskin af ægte
Dannemænds Dyd!

Da skal ofte min Morgen bestraale
Fredriks Smil til de heldige Cimbrer!
Da skal Godhed samtykkende hastig
Byde mig bringe sit Norden en elsket
Fredrik endnu!

Ind-

Indfødsretten.

Stor er den! giennem Himlene,
Skal Glædens høie Gienlyd trænge,
Som Musen aandløs lisplende
Betroer de neppe stemte Strenge!
Stor er den Fryd, min Sangerinde,
Som qvæles i dit spændte Bryst!
Stræb, at udøse den, at finde
En værdig Tone til din Lyst!

Men svagt skal Sang fortolke dig,
Som henrykt føler, før du skuer!
Svæk Flammer, som fortære sig!
Dæmp Muse, dæmp de vilde Luer!
Vær kold! og prøv den Ild, som giver
Dit Suk, din Aande Glædens Lyd!
Udforsk den Hvirvel, som bortriver
Din drukne Aand i Svelg af Fryd!

O du,

O du, hvis Hierte svulmer let
Af himmelsk Lyst, som Støv udbreder!
O du, som elsker Mennesket,
Vei alle hans Lyksaligheder,
Søg i Jordgudens vide Riger,
Opdag imellem Polerne,
Det Veld, hvoraf din Glæde stiger,
Rask flyvende Calliope!

Stands ei din Flugt ved Peru's Muld,
Som Støvets blinde Slegt begnaver,
Hvor Glæden qvæles under Guld,
Og under tyngre Graad af Slaver!
Men iil, men bruus paa Stormens Vinger,
Hvor Blod befrugter Daphnes Træ,
Hvor Dødens tause Ørk omringer
En Timurs dampende Trophæ!

Søg heller ei din Glæde der,
Hvor Hagar, stolt af øde Zoner,
Giør sine tørre Felleder
Til Alfarvei for Nationer!
Dit Øie, som kun Tomhed trætter,
Skal mørknet savne Øiemed,
Glad, naar det i umaalte Sletter
Dog fandt en Grav at hvile ved!

See neppe til det Hav af Sand,
Som Magogs Horder oversvømme,
Den Ork, som ingens Fødeland,
Er hver en Vandrers Herredømme!
Skue ei derned; thi, hvo vil pryde,
Hvo vil berige Jord med Lyst,
Hvis Frugter Fremmede skal nyde,
Og skabe Fryd til Fienders Bryst?

Skye hvert uhegned Overdrev,
Hvor Brimmel samlet at nedtræde
Jordfostrets Næring før den blev,
Opsluger hver fremspiret Glæde!
Du døer, naar vilde Humler sue
Din Lyst, dit Blod, stræbsomme Bie!
En Vandrer fandt din aabne Kue,
Men Honning fandt han ei deri.

Naturens Skat er ei forstrøet
Paa Jord, som Hindens Fodtrin hærder,
Den giemmer Guldet i sit Skiød,
Og Rosen bag ved Tiørnegierder.
Bereed at mætte Myriader,
Gav den sin Vellyst ei til Priis,
Huusholdrisk god, som Glædens Fader,
Indhegner den sit Paradiis.

Har Jorden en Lyksalighed,
En Rigdom, der formaaer at fryde
Vort Hierte, naar vi ikke veed,
At eie sikkert hvad vi nyde?
Mon ei vort gridske Bryst indhegner
Det mindste Glimt af Himmelen?
Hvor er den Lyst, som ikke blegner,
Saasnart enhver kan røve den?

O søg da, min Calliope,
Søg Kilden til den søde Smerte,
Til dette hede Gysende,
Som kryber i mit fulde Hierte;
O søg den kun bag Palme-Skygger,
Kun hvor et høit og trofast Hegn
Omgierder Glæden, og betrygger
Lyksaligheders Fødeegn!

Men henrykt, høi, ufattelig
Men i en Strøm af stærke Toner,
Men, som et samlet Frydeskrig
Af lykkelige Nationer,
Men op til Godheds Throne stiger
Camoenens underlige Sang,
Og kun Skioldungen og hans Riger
Fornam min Siel af Harpens Klang.

Og Danskes grønne tætte Hegn
Og Normænds Klippemuur fornemme,
Og hver betrygget, frugtbar Egn
Forstaae mit Hiertes høie Stemme;
Og Jordens sidste Slegter høre,
Høit over disse Frydeskrig,
De varme Følelser, som røre,
De Syner, som fortrylle mig!

Hvor Saxers Elv troelovés med
Nordhavet, hvor den stille Trave,
Adskiller Østersøens Bred,
Begynder Dannekongens Have;
Og først, hvor Zemblas hvide Høie
Optaarne sig for Himmelen,
Hvor Nat begrændser Musens Øie,
Hvor Glæden døer, der endes den.

Det Jordstrøg var, som Mesechs Lod,
Som Orknerne, hvor Tubal flytter,
Arm i Naturens Overflod,
Med Lyst de alt for lette Hytter;
Jord var den kun, da den Algode,
Gav den til Asa Odins Slegt,
Og smilte til den, og betroede
Dens Held Skioldungens Varetægt.

Da

Da svulmede dit kolde Skiød,
Befrugtet af din Engels Øie,
O Nord! og fremmed Rigdom flød
Af Gothernes besneede Høie;
Da skiultes Fieldets nøgne Sider
Med Belter af Smaragd og Guld,
Og stolte Marmor Pyramider
Fremspirede af Dalens Muld.

Da straalte Godheds Helligdom
I Leire — Og de milde Sæder,
Og alle Sydens Kunster kom
At boe blant Nordens unge Glæder.
Og under tunge Oliegrene
Fremspirde Vid og Heltedyd,
Og henrykt sang en dansk Camoene
Skioldungens Vælde og hans Fryd.

Hvi svulmer min forvovne Sang,
O Nordens Guder, op til Eder?
Hvi taler Harpens matte Klang
Om Dannerkongens Herligheder?
Istem du selv din Sang, o Rygte,
Om Dalen og om Fieldene,
Som Odins tapre Børn bebygte,
Og Christians Stamme prydede.

Thi

Thi du forraadte Glædens Egn
Til Somers tætbeboede Stæder;
Du raabte høit, at intet Hegn
Beskiermte Danskes unge Glæder;
Da bruste Sydens Nationer,
Til Trods for Arilds Skik mod Nord,
Og bad de undrende Teutoner
Om Brødres Andeel i der' Jord.

Saa stimle Spurrerne med Skrig
I Kreds omkring den gyldne Trave,
Saa gridsk tilegner Humler sig
Hvert Urt i en Hesperisk Have,
Som alle Japhets Slegter trette
Om Gothernes Lyksalighed,
Og Norskes Field, og Danskes Slette
Blev Europæers Fødested.

O Land, du varst Algodheds Pris,
Naturens Fryd, SkioldungensÆre,
Du varst et jordisk Paradis!
Men Danmark holdst du op at være,
Af Søen hærdet til at lide,
Uvant til Landets Overflod,
Gik dine giestfrie Børn til Side,
Og Jorden deeltes i der' Lod.

Da

Da, o da, kom den anden Dan,
Af begge Stiftere den Største,
Da kom den gode Christian,
Og følte sig de Danskes Første,
Brams Arving straalte fra sin Himmel,
Hans Öie søgte smilende
Sit Folk, og blant et fremmed Vrimmel,
Udsandt hans Hierte Cimbrerne.

Siig vilde Muse, hvad det er,
Udtyd de hede Suk, som trænge
Mit Bryst! Nævn mine Følelser!
Svulm! brænd! ras i de gyldne Strænge!
Udspørg min alt for søde Smerte,
Min Ild, om jeg er Dannemand?
Siig! læs i mit udspændte Hierte:
Har Christian skabt mit Fødeland?

Thi nu indhegner Elvens Bred,
Og Skagraks Vand, og Spidsbergs Strømme,
Kun dansk og norsk Lyksalighed,
Kun ægte Gothers Herredømme;
Thi han, som Orknerne adlyde,
Hvis Heder blomstre, naar han vil,
Han saae sin Æt, og bød den nyde
De Frugter, som den fødtes til!

O du,

O du, som skiuler Glædens Egn,
Vort Eden, med din store Skygge,
O Christian, bag hvis tette Hegn
Vi saae med Lyst, og høste trygge!
Min Ild, min smeltende Camoene
Kan henrykt ei fortolke sig;
Et klogt og stræbsomt Folk allene,
Skal værdig — evig prise dig!

